

פ ר ש ת ח י י ש ר ה

א * ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. רבי יוסי, פתח ואמר, ב וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפון. הכא אית לאסתכלא, מ"ט, ארעישת ימא, עליה דיונה, ולא ארעישת עליה ארעא, כיון דהוה אזיל, בגין דלא תשרי עליה שכינתא, ה ימא אמאי אחיד ביה, כ כד הוה אזיל.

ב) אלא, ודאי מלה באתריה הוה. ג ים, תנו, ים דמיא לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, ובגין כך, ימא אחיד ביה ונטל ליה, ד מקמי ימא ה ערק. ו ג) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים. אוליפנא, כד הוה נטלי ליה

מסורת הזהר

א) ויהיו חיי שרה (בראשית כ"ג) ח"א קבא: קבג. קכד: ח"ג קסת. תק"ח קי"ח טד שלח. קי"ט טב שה. טג שיח. ב) וישאו את יונה: (יונה א') ח"ב קצט:

חלופי גרסאות ח נ"א מוסיף ימא עלאה. ז נ"א ל"ג כד הוה אזיל (אה"ל). נ נ"א ל"ג ים. ד נ"א מוסיף בגין דהוה עריק מקמי. ה נ"א ל"ג ערק. ו נ"א מוסיף ומקמי ימא שרא דוכתא. ונ"א תשרי ידא בדוכתא[א]. ונ"א שרי ימא ידא ביה בדוכתא. ונ"א ימא שרא ביה ידא בדוכתא. ונ"א ימא שרא ביה ידא בדוכתא. ונ"א שדי ימא ידא ביה בדוכתא. ז נ"א יונה וגו'.

הסולם

וישאו—ויטילוהו אל הים

מאמר

זוה אמרו הים, שהוא הנוקבא דומה לרקיע, דהיינו לרקיע התחתון דז"א. כי מרקיע הזה כל בנינה, ורקיע זה דומה לכסא הכבוד דהיינו ישו"ת, שהם כסא לאו"א עלאין, שע"כ קבל הרקיע התחתון אותיות מ"י שבכסא הכבוד, ונעשה י"ם. ונמצינו למדים בזה ההפך מהשם ארץ להשם ים. כי השם ארץ של הנוקבא, אינו מיוחד על הארת חכמה שבה, אלא רק על הכרחה שבה, בסוד מה דהות יבשה, אתעבדת ארץ למעבד פירין ואיבין (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ק"ס אות ר"ו ע"ש) אבל השם ים של הנוקבא מיוחד רק על הארת חכמה שבה, שמשם נמשך הנבואה.

וז"ש, ובגין כך ימא אחיד ביה ונטיל ליה, ומשום זה הים נאחו בו וקבל אותו לתוכו, בגין דהוה עריק מקמא ימא. משום שהיה בורח מפני הים. דהיינו שהיה בורח מפני הנבואה הנמשכת מהמוחין דנוקבא, שהם בבחינת ים כנ"ל. וע"כ הרעיש עליו הים ולא הארץ. וכן השליכוהו אל הים, שזה היה כדי להשיבו אל הנבואה שממנה ברח.

ג) וישאו את יונה ויטילוהו אל הים: כשהיו מטילים אותו אל הים, והטביעו

א) ויהיו חיי שרה מאה שנה: ר' יוסי פתח ואמר, וישאו את יונה ויטילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפון. כאן יש להסתכל. מהו הטעם, שהים הרעיש על יונה ולא הרעיש עליו הארץ דהיינו הנוקבא הנקראת ארץ, כיון שהיה הולך לחוץ לארץ כדי שלא תשרה עליו השכינה, ונמצא שברח מארץ ישראל, שה"ס הנוקבא, א"כ הים למת נאחו בו כשהלך. ולא הארץ שממנה ברח.

ב) אלא ודאי מלה וכו': ומשיב, אלא ודאי, הדבר במקומו היה. ים, למדנו, שהים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, פירוש, כי אומר לעיל (פרשת לך דף ע"ז אות ר"א ולהלאה) שז' רקיעים הם, דהיינו חג"ת נה"י דז"א, ורקיע עליון למעלה מהם, הנקרא מ"י, שהוא ישו"ת. ורקיע התחתון שלמטה מכו"ס, שה"ס מלכות דז"א, שממנה נבנית הנוקבא, מקבל ב' האותיות מ"י מרקיע העליון, שנעשים אצלה אותיות ים. וע"ש בהסולם, שפירוש הדברים הוא, אשר רקיע העליון שה"ס ישו"ת הנקרא מ"י, אינו משפיע החכמה שבו לשום מדרגה, אלא להנוקבא. וע"כ קבלה הנוקבא אותיות מ"י שבו ונעשו בה ים. באופן שהשם ים של הנוקבא, יורה במיוחד רק על מדרגת החכמה שבהנוקבא. ע"ש.

(דפו"י דף קכ"א ע"א)

אותו

וטבעי ה' ירכוי בימא, הוה ימא שכך, י זקפין ליה, אתרעיש ימא, כל מה דטבעי ליה, הכי אשתכך ימא, עד דאיהו אמר, שאוני והטיילוני אל הים, מיד וישאו את יונה ויטילוהו אל הים.

(ד) כיון דאתרמי בים פרחא מניה נשמתיה י וסלקא עד ז כרטייא ה' דמלכא, ואתדנת קמיה, ו' ואהדרת ליה נשמתיה, ועאל בפומא דהווא נונא, ומית נונא לבתר אתקיים ההוא נונא, ואוקמה.

(ה) * תא חזי, בשעתא דבר נש סליק י בערסיה, כל ליליא ולייליא נשמתיה נפקת מניה, ואתדנת קמי בי דינא דמלכא, אי זכאה לאתקיימא, ה' אתהדרת להאי עלמא.

(ו) ודינא הוא בתרין גוונין, דהא לא דיינין ליה לבר נש, על בישין דאיהו עתיד זמין למעבד, ט דכתיב * כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם. ולא תימא, דדינין ליה על טבין דעביד לחוד, אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא, כמה דאתמר, ודינין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד, ובגינייהו י אשתזיב, אע"ג דאיהו השתא חייבא. בגין דקב"ה עביד טיבו, עם כל בריין, וכל י' ארחוי דאיהו עביד, לאוטבא לכלא, ולא דאין לב"נ, על בישין דאיהו זמין למעבד, ובג"כ אתדן ב"נ, י קמי י' קב"ה.

(ז) ת"ח, כיון דאטילו ליה ליונה בימא, מה כתיב, י ויעמוד הים מזעפו. י' הים עלאה, מאי ויעמוד, דקאים בקיומיה, כדקא יאות, בעמידה איהו, כד

מסורת הזהר

(א) כי - באשר הוא שם: לעיל וירא דף קל"ט ציון ד. (ב) ויעמוד הים מזעפו: לעיל דף א' ציון ב. חלופי גרסאות א' נ"א ירכוי. ב' נ"א זקפון. ג' נ"א וסליקת (אה"ל). ד' נ"א כרטייא. ה' נ"א מוסיף יקרא דמלכא (אה"ל). ו' נ"א ואהדרו. ז' נ"א במרעיה (אה"ל). ח' נ"א איתדן ואהדר להאי (אה"ל). ט' נ"א ל"ג מן דכתיב עד אלא. י' נ"א ישתזיב. י"א נ"א ארחוי. י"ב נ"א קמיה. י"ג נ"א מוסיף קב"ה ולא בכ"ד אחר [וזהו מלפניך משפטי יצאן]. י"ד נ"א ל"ג הים עלאה (אה"ל).

הסולם

מאמר

וישאו—ויטילוהו אל הים

קול הנער באשר הוא שם. ולא על העתיד. ואל תאמר, שכן דנים האדם רק על הטוב שכבר עשה, בלבד, אלא שמטיבים לאדם על הטוב של עתה כמו שאמר, ודנים אותו על הזכיות שהוא עתיד לעשות שהוא נצל בשבילם אע"פ שהוא עתה רשע, כמו שאמרו. משום שהקב"ה עושה טוב עם כל הבריות, וכל דבריו שעושה הוא רק להטיב לכל, וע"כ, אינו דן האדם על הרע שעתידי לעשות. וע"כ נדון האדם לפני הקב"ה שיוודע העתידות. פירושו, כי הביא המאמר הזה אשר האדם נדון בכל לילה, כדי לבאר מה שאמר לעיל על יונה שיצאה נשמתו ונדון לפני הקב"ה, ולפיכך מסיים המאמר ובגין כך אתדן בר נש קמי קב"ה. שטובב על מה שאמר על יונה, כמבואר.

(ז) תא חזי כיון וכי: בוא וראה כיון שהטילו את יונה אל הים, מה כתוב, ויעמוד הים

מזעפו

אותו עד ברכיו, היה הים שכן. הרימו אותו זעף הים, כל כמה שהטביעוהו כן שכן הים, עד שהוא אמר בעצמו שאוני והטיילוני אל הים. מיד וישאו את יונה ויטילוהו אל הים.

(ד) כיון דאתרמי בים וכי: כיון שנשלך אל הים פרחא ממנו נשמתו, ועלתה עד כסא המלך ונדונה לפניו, והחזרה לו הנשמה, ונכנס בסיו של אותו הדג, והדג מה. ואח"כ חזר הדג לתחיה, וכבר בארוהו.

(ה) תא חזי בשעתא וכי: בוא וראה, בשעה שאדם עולה על המטה וישן, כל לילה ולילה יוצאת נשמתו ממנו, ונדונת לפני בית דינו של המלך. אם זוכה להשאר בחיים, החזרה הנשמה לעולם הזה.

(ו) ודינא הוא וכי: והדין הוא בשני דרכים. כי לא דנים האדם על הרע שהוא עתיד ונועד לעשות, שכתוב כי שמע אלקים אל (דעו"י דף קכ"א ע"א *) דף קכ"א ע"ב)

רוגזא שכיך, בשעתא דדינא ^א שריא בעלמא, ההוא בי דינא, איהו כאתתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיך רוגזא. הכי נמי, כד דינא שריא בעלמא לא שכיך ולא נח, עד דאתעביד דינא ^ב בחייביא, כדין הוא נייחא ^ג דיליה, ^ד למיקם בדוכתא ^ה שלים, ^ו ולמיקם בקיומיה, הה"ד * ובאבוד רשעים רנה. והא אוקימנא.

(ח) ^ז באבוד רשעים רנה. ^ח והכתיב ^ט החפוז אחפוז מות הרשע. והא דית נייחא קמי קב"ה, כד אתעביד דינא ^י ברשיעיא. אלא, כאן קודם ^{יא} דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים ^{יב} קיסטא.

תוספתא *

(ט) ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנן קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפך מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טנרין תקיפין, עלעולין רברבין ^{יג} סלקין, אודננא פתיחן.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) ובאבוד רשעים רנה: לעיל ב"ב דף י"ח ציון רשעים אב! לאחר ששלים סאחס אזי באבוד רשעים רנה. וע"ל ס"א ע"ב: (ב) החפוז — מות רשע: יחזקאל י"ח.

חלופי גרסאות א ג"א שרייא. ב ג"א בחייביא. ו ג"א בחייביא. ז ג"א ל"ג דיליה. ד ג"א מוסיף וקיימת למיקם (אה"ל). ה ג"א שלם (אה"ל). ו ג"א למיקם. ז ג"א ל"ג באבוד רשעים רנה. ח ג"א כר"א ונ"א כ"ד (אה"ל). ט ג"א ברשיעיא. י ג"א מוסיף קיסטא, אית ליה נייחא. ויא קיסטא, ולבתר דאשתלים קיסטא אית ליה נייחא. יא ג"א סלקן.

ודומה קאים ונטיל בחושבנא

הסולם

מאמר

ארוכה היחה וקצרוה. אנן קריבין הוינא, אנחנו היינו בעלי המשנה, קרובים היינו לפנימיות המדרגה שמענא, קלא מתהפך מלעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, שמענו קול מתהפך להשפיע ממעלה למטה ומתפשט בעולם.

מוצפו, היינו ים העליון שהוא הנוקבא כנ"ל, מהו ויעמוד. הוא שעמד על עמדו כראוי. כי כשהכעס נשקט הוא בעמידה.

פירוש. מאחר שז"א, שה"ס קול, עלה והכריע והשלים ב' קוין ימין ושמאל דבינה בהארתו שם ממטה למעלה, הוא מתהפך ומתפשט משם לעולם, ומאיר ממעלה למטה קל מתבר טורין ומתבר טנרין תקיפין, הקול, עוקר הרים, ומשבר סלעים תקיפים. כלומר שהארתו עוקר ומשבר כל הקליפות, עלעולין רברבין סלקין, אודננא פתיחן, רוחות גדולות עולות, האזנים פתוחות. פירוש. כי מבאר מאין כח השפעתו של הקול, שהוא ז"א, ואומר, שרוחות גדולות, שהם ספירות הז"א שנקרא רוח, עולות לאזנים שה"ס בינה בסוד מ"ן, ונעשה שם קול, והוא מכריע שם בין ב' קוין דבינה, ומתלבש החכמה שבשמאל בחסדים שבימין, ואז אודננא פתיחן, שנפתחו האזנים להאיר

בשעתא דדינא וכי: בשעה שהדין שורה בעולם, בית דין ההוא, דהיינו הנוקבא, הוא, כאשר מעוברת המקשה לילד, וכאשר ילדה, הבהלה שככה. כן כשהדין שורה בעולם, אינו נשקט ואינו נח, עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו לעמוד במקומו בשלמות ולהמצא בקיומו. וזהו שכתוב, ובאבוד רשעים רנה, וכבר נתבאר.

(ח) באבוד רשעים וכי: מקשה, על הכתוב באבוד רשעים רנה, והרי כתוב, החפוז אחפוז מות רשע. הרי שאין נחת לפני הקב"ה כשנעשה דין ברשעים, ומשיב, אלא כאן קודם שנשלמה הסאה, או אינו חפץ במות רשע, כאן לאחר שנשלמה הסאה, שאז באבוד רשעים רנה. תוספתא

מאמר ודומה קאים ונטיל בחושבנא (ט) ויהיו חיי שרה: גופא דמתניתין, עיקר המשנה הוא, כלומר תמצית המשנה. כי (דפו"י דף קכ"א ע"ב *) דף קכ"א ע"א

(י) הוה אמר במטלנוי קוץ קוציתא, דמיכן דמימין שינתא בחוריהון, קיימין בקיומיהון. מרכא א דממל, נטרי תרעין, שליטא ג דחילין סגיאין, קם ג בקיומיה.

יא) כלהו לא מרגשן, ולא ידעי ה דספרא פתית, ו בשמא אכתוב, ודומה

חלופי גרסאות א גיא דמללא. וניא דממללא. וניא מוסיף ולא אעברו [ניא אמרו ד"א] אשתכחו. וניא לא אוכר אשתכחו. וניא לא אנבה אשתכחו (אה"ל). ג גיא נטורי. ג גיא דחילין. ד גיא בקיומיה. ה גיא ג"ג דספרא. ו גיא בשמא.

מאמר

הסולם

ודומה קאים ונטיל בחושבנא

פירוש. אחר שהמלך, דהיינו הנוקבא, קבלה המוחין מקול, שה"ס קו אמצעי, אמרה. שמרו השערים, והיינו משום שהקול אמר קוץ קוציתא, ומיעט הג"ר, המשפיעים מלמעלה למטה, לפיכך אמרה גם הנוקבא, שמרו השערים, שלא ימשיכו ממעלה למטה. ואז השליט על צבאות רבות, שהוא מטטרון, עמד על מעמדו דהיינו שקבל המוחין ההם מן הנוקבא.

יא) כלהו לא מרגשן ולא ידעי: כולם אינם מרגישים ואינם יודעים, דספרא פתיה, ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטיל בחשבון שהספר פתוח, ובשם כתוב, ודומה קם ומקבל בחשבון.

פירוש. כי ג' הללו, ספר שם וחשבון הם בהנוקבא, כי הנוקבא עצמה נקראת ספר, שבה כל הנשמות, וממנה יוצאות. וכל נשמה ונשמה יש לה בהספר, שהוא הנוקבא, שיעור קומה, והוא נקרא שם, ושיעור קומה ההיא יוצאת בזווג על מסך, כנודע, ומסך הזה נק' חשבון, משום שקומת הזווג מחושב ומשוער בעוביות המסך, (כמ"ש בפתחה לחכמת הקבלה לעיל חלק א' דף ה' אות י"ח עש"ה). וז"ש דספרא פתית, שהנוקבא פתוחה לקבל נשמות מז"א, ובשמא אכתוב, שכל נשמה יש לה שיעור קומה מיוחדת שם בהספר. שהיא יוצאת על חשבון, שה"ס המסך, ודומה, שהוא מלאך הממונה על המתים, לדונם בקברותיהם, ולהכשירם לתחית המתים, ועל נפשות הרשעים לדונם בגיהנם, כאים ונטיל בחושבנא, קם בהתמנות שלו, ומכיל, כח לדון הגופות בחשבון, שה"ס המסך דקו אמצעי.

פירוש. יש ב' מיני דינים ועונשים (א) הנמשכים משליטת קו שמאל מטרם שבא קו אמצעי (כנ"ל וירא דף ע"ב ד"ה וה'). (ב) הנמשכים מקו אמצעי עצמו אחר שהכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. והוא מחמת שקו אמצעי, אומר במטלנוי קוץ קוציתא, כנ"ל, שפירושו שממעט הג"ר דקו שמאל

המשפיעות

להאיר (כמ"ש לעיל בפרשת לך בס"ת דף ד' ד"ה וכרוזא קרי) ובשיעור שהקול פתח האזניים להאיר, כן מתפשט ומאיר גם הוא, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף פ"ז אות שס"ג) תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, עש"ה.

(י) הוה אמר במטלנוי: הקול היה אומר בנסיעותיו, דהיינו בהשפעתו, שנקרא נסיעה, משום שהולך בתלת דוכתי, (כנ"ל וירא יוד ד"ה אמר ריב"ז, ובראשית א' דף כ' אות י"ב) קוץ קוציתא, קצץ חלק, דמיכן דמימין שינתא בחוריהון, קיימין בכיומיהון, וישנים הדוממים, שהשינה בחורי עיניהם, חוזרים ועומדים על מעמדם.

פירוש. כי נתבאר לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) שאין קו אמצעי יכול להכריע בין ב' הקוין ולכלול אותם זה בזה, מטרם שממעט את קו השמאל מג"ר לוק דג"ר ע"ש. וכן נתבאר (לעיל לך דף ו' ד"ה ווי) שבעת הארת השמאל בלי התכללות בחסדי הימין נסתמים כל האורות ונחשך הלילה ובני אדם ישנים, דהיינו שנסתלקו מהם המוחין, וז"ש כאן, שהקול שה"ס קו אמצעי, אומר קוץ קוציתא, קצץ חלק, כלומר שמצוה בכחו למעט חלק הג"ר דג"ר מהארת קו השמאל, ואז דמיכן דמימין שינתא בחוריהון, ואז ישנים הדוממים שהשינה בחורי עיניהם, מחמת הארת השמאל בלי התכללות בימין, שסתם להם האורות, נמצאים עתה, שהם קיימין בכיומיהון, שחוזרים ועומדים על מעמדם, כי עתה אחר שנתמעטו הג"ר דשמאל, נכללו השמאל וימין זה בזה והאורות נפתחים (כנ"ל לך דף ז' ד"ה ולית) וע"כ נתעוררו הישנים והשיגו המוחין שלהם, שהם קיומם.

מרכא דממלה, נטרי תרעין: מלך, היינו הנוקבא, שמקבלת מז"א שנקרא קול, שמדבר: שמרו השערים, שליטא דחילין סגיאין קם בכיומיה השליט על צבאות רבות, עמד על מעמדו.

(רמ"י דף קכ"א ע"א)

קאים, ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא תייבין ל לבר, וקריב טב לאתמנאה בהו, לא תאיבין, גלגולא י והפוך.

(יב) נפלין ולא קיימין, אתמחון חייבין מספרא דדומה, מאן יתבע לון,

חלופי גרסאות ל גיא לרייר (אה"י) ז גיא והפוך.

ודומה קאים ונטיל בחושבנא

הסולם

מאמר

תחית המתים מוציאם בחשבון, כי אז, יתקבצו כל החשבונות לחשבון אחד, ויחיו המתים כנ"ל. אבל הנדונים ממין הא' ש' העונשים, דהיינו מקו השמאל, אשר גופותיהם לא נכללו בחשבון שמקו אמצעי, שדומה אינו מקבלם מחמת זה בחשבון, הם לא יקומו לתחית המתים. כי אין להם חלק כאור גדול הזה שנתקבץ מכל הזוגים שבקו אמצעי.

ודיירי עפרא תייבין לבר: ושוכני עפר, דהיינו הרשעים, אינם בכלל הזוג דקול ודבור הנ"ל, אלא שחוזרים לחוץ. כלומר אף על פי שכבר באו בפנימיות כדי לקבל מקו אמצעי, יחזרו לחוץ ולא ירצו לקבל ממנו. כי וקריב טב לאתמנאה בהו, לא תאיבין גלגולא והפוך. וקריב טוב, היינו קו אמצעי, שהוא יסוד הנקרא טוב, להיות מחושב בהם, דהיינו להשפיע להם בסוד חשבון, אינם רוצים בגלגול והיפוך. פירוש, כי המוחין הנמשכים בסוד חשבון מקו אמצעי נמשכים בסוד גלגולא שפירוש, שמחגלגלים ובאים בזה אחר זה בסדר ג' נקודות חולם שורק חירק, כמ"ש לעיל (בפרשת וירא י"ז ד"ה וזה אמרו ע"ש) וכן נתקן סוד היפוך המדרגות בהארית השמאל, שמה שהיה בו מקודם לכן ג"ר למעלה ואחריהן ו"ק. ואחריהן גזירת דינא, נתהפכו, והגזירת דינא נעשה עליון ואחריה ו"ק ולבסוף כולם הג"ר, (כנ"ל פרשת וירא דף פ"ג ד"ה פנימיות ע"ש) וזהו שאלו הרשעים הדבקים בקו שמאל אינם רוצים בהמוחין מקו האמצעי, משום שבאים בגלגול על ג' נקודות, ובהיפוך המדרגות בקו שמאל. וי"ש, לא תאיבין בגלגולא והפוך. להיותם חפצים רק בג"ר דשמאל הנמשכים להם ממעלה למטה.

(יב) נפלין ולא קיימין: משום שאינם חפצים במוחין הבאים בגלגול והפוך, כנ"ל, נופלים ואינם עומדים לתחיה, אתמחון חייבין מספרא דדומה, ועל כן, הרשעים נמחים מספרו של דומה, כי הוא מקבל רק בחשבון מקו אמצעי, שהרשעים אינם כלולים ממנו כנ"ל. וע"כ, מאן יתבע לון, מי ידרוש אותם בעת תחית המתים, כי אומר להלן (ד"י דף קכ"ד ע"ב במדרש הנעלם) שבעת תחית המתים, יקבל המלאך

המשפיעות ממעלה למטה, ומכח זה, כל אלו הכלים, שבלעו פעם הארה זו ממעלה למטה מחויבים להתבטל ולהתחדש פעם שנית. ונודע שסוד אכילת עץ הדעת, ה"ס המשכת השפע ממעלה למטה (כנ"ל ב"ב דף ק"ע ד"ה ועל) שמשעם זה נגזר המיתה על הגופות, ומכח הארת קו האמצעי כחויבות הגופות להתבטל לגמרי, דהיינו להרקב בקבר, עד שלא ישאר מהם כי אם תרווד רקב, כי לא יצא מהם הזוהמא שקבלו, בפחות מזה, ואח"כ בזמן התחיה חוזרים ומתחדשים, והממונה על הדין הזה הוא המלאך דומה, ועל כן מדייק ודומה קאים ונטיר בחושבנא, שהוא קם להתמנות שלו, לדון הגופות בקברותיהם, שמסבל מכח החשבון, דהיינו מהמסך דחירק שבקו אמצעי, הנקרא חשבון, דהיינו מין הב' דדינים ועונשים, הנמשכים מקו אמצעי, מהמסך שלו כנ"ל.

ולפיכך, רק אלו שזכו בחייהם לקבל המוחין מקו אמצעי, הנה אחר מיתתם, ידונו גופותיהם ביד דומה, מכח קו אמצעי כנ"ל. אבל אלו שבחייהם לא זכו לקבל המוחין דקו אמצעי האמורים, אלא שהיו דבוקים בקו שמאל, הרי הדינים ועונשים הבאים עליהם הם ממין הא' הנ"ל, ולא מקו אמצעי, ועל כן אחר מיתתם לא יקבל דומה את הגופות שלהם, מכח שדינו רק מקו אמצעי הם, ואלו, שלא זכו בו בחייהם, איך יזכה בו לאחר מיתה, כמו שהתוספתא מבארת לפנינו.

וההפך אם הגופות ידונו תחת יד דומה, או לא, הוא גדול מאד, כי סוד תחית המתים נמשך מזווג הכולל הגדול שיהיה בגמר התקון, שענינו, שכל הזוגים, והקומות שיצאו מהם, בזה אחר זה, במשך שתא אלפי שני, יתקבצו כולם בזווג הכולל בבת אחת, שסיבת קיבוצם בבת אחת, מביא אור גדול מאד, המביא את גמר התקון (כמ"ש זה לעיל בהקדמת זוהר דף ע"ט ד"ה בן איש חי ע"ש) ולפיכך אלו הגופות שנדונו תחת יד דומה, דהיינו מבחינת הזוגים שבקו אמצעי, מכח החשבון שבכל זוג כנ"ל, נעשו בזה מוכנים לקבל גם כן, קבוץ כל הזוגים בבת אחת שבגמר התקון, ויעמדו לתחית המתים, שז"ס שהמלאך דומה מקבל המתים בחשבון, דהיינו במדת הזווג, ואח"כ לעת

(דפו"י דף קכ"א ע"א)

ומאן יתיב בחושבנהון, ווי לון, ווי לחייהון, ווי ב' לרגשיהון, בגינהון אתקרי, ימחו מספר חיים וגו'.³

(ג) * ויהיו חיי שרה. מאי שנא הכא שרה, דכתיב מיתתה באורייתא, מכל נשי דעלמא, דלא כתיב הכי מיתתהון באורייתא. אמר רבי חייא, ולא, והכתיב ב' ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה. וכתיב ב' ותמת שם מרים וגו'. וכתיב, י ותמת דבורה (** מיןקת רבקה. וכתיב י ותמת בת שוע אשת יהודה. יד) אמר ר' יוסי, בכלהו לא כתיב, כמה דכתיב בשרה, דאתמר, ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. דהא בכלהו, לא אתמנון יומין ושנין, כמו ג' לשרה. בכלהו לא כתיב פרשתא חדא בלחודהא, כמו לשרה. אלא, רוא איהו, בגין ההוא דרגא, דכל יומין ושנין דב"ג, ביה ד תליין.

טו) פתח ואמר, י ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד. ויתרון ארץ בכל היא ודאי, דהא מתמן, נפקין רוחין ונשמתיין, ותועלתא לעלמא. מלך לשדה נעבד, מאן מלך, דא קודשא בריך הוא. לשדה נעבד, כד איהו ה אתתקן כדקא יאות. י ומלך, דא ז' מלך עלאה, דאתחבר לשדה, כד איהו מסורת הזהר

א) ימחו מספר חיים: לעיל פ' נה דף כ"ד ציון ב. ב) ותמת רחל: בראשית ל"ה. ג) ותמת שם מרים: נמדבר ב'. ד) ותמת דבורה: (שם) ה) ותמת בת שוע: (שם ל"ח) ו) ויתרון ארץ וגו': (קהלת ה') ח"ב קלד: קנז.

חלופי גרסאות א' גיא לנפשיהון. ב' אה"ל כתב מתניחין א"ר אלעזר שברף קב"ר ע"ב שייך כאן. ג' גיא מוסיף דהו לשרה. ד' גיא מוסיף תליין ודא היא ה"א בתראה. ואה"ל כתב זה הוא גליין שהכניסוהו בפנים. ה' גיא מוסיף אתתקן בתיקונא עלאה. ו' גיא מלך (אה"ל). ז' גיא מוסיף דא מלך.

הסולם

מאמר
מלך לשדה נעבד
יד) אמר ר' יוסי וכו': ומשיב ר' יוסי, בכולן לא כתוב כמו שכתוב בשרה, שנאמר בה, ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה, שהרי בכולן לא נמנו ימים ושנים כמו לשרה. בכולן לא כתוב פרשה מיוחדת כמו לשרה. אלא שהוא סוד. מ"ש בשרה ימים ושנים ופרשה מיוחדת, משום שהיא המדרגה, שכל הימים והשנים של אדם בה תלויים. כלומר, מאלו המוחין שה"ס חיי שרה, המרומזים בהמספרים מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, נמשכים החיים של האדם כמו שיתבאר לפנינו.

טו) פתח ואמר ויתרון ארץ בכל הוא מלך לשדה נעבד: ויתרון ארץ, שהוא הנוקבא, בכל, הוא ודאי, שהוא יסוד דו"א הנק' כל, כי משם, מן היסוד, יוצאים רוחות ונשמות. ותועלת העולם.

מלך לשדה נעבד: גשואל, מי הוא המלך ואומר שזהו חקב"ה, לשדה נעבד, כשהוא נתקן כראוי, ומלך זהו מלך עליון. דהיינו ז"א

המלאך מטטרון חושבן פתקא, בכתי כברי מן דומה, כמו שיתבאר שם, אבל אותם הרשעים שאינם בחשבון של דומה מי ידרוש אותם לתחית המתים. ומאן יתיב בחושבנהון. ופי יושב בחשבון שלהם, רומז בזה לקליפה תקשה הנקראת סיוחן, היושב בחשבון. שהוא הלצומת כנגד דומה, כי דומה פירושו דממה, וסיוחן הוא שיחה ודיבור. ווי לון ווי לחייהון ווי לרגשיהון, בגינהון אתקרי ימחו מספר חיים וגו': ווילהם ווי לחייהם ווי למכאוביהם. בשבילם נאמר, ימחו מספר חיים וגו', כי אינם עומדים לתחיית המתים.

לתיחית המתים.

(ע"כ תוספתא)

מאמר מלך לשדה נעבד
יג) ויהיו חיי שרה: שואל, מה השינוי כאן בשרה, שנאמר מיתתה בתורה, מכל נשי העולם, שלא נאמר מיתתן בתורה. אמר רבי חייא, ולא, והרי כתוב, ותמת רחל וגו', וכתוב ותמת שם מרים וגו', וכתוב ותמת דבורה מיןקת רבקה. וכתוב ותמת בת שוע אשת יהודה. הרי שכמה נשים כתובה מיתתן בתורה. (דפו"י דף קכ"א ע"א * דף קכ"ב ע"א)

ב נעבד. מאן שדה. דא שדה, אשר ברכו ה'. ב דכתיב * כריח שדה אשר ברכו ה'. דכד איהו ב נעבד ואתתקן, ד בכל מה דאצטריך ליה, כדקא יאות, כדין מלך עלאה אתחבר עמיה.

טז) רבי אלעזר אמר, מלך לשדה נעבד. כמה ב גווגי, רזין עלאין הכא. מלך: דא שכנינתא, דלא שריא ו בביתא, לאתתקנא בה, אלא בזמנא דאתנסיב בר נש, ואזדווג באנתתיה, לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין, לאשראה בה, ובג"כ לשדה נעבד, ולא לאחרא.

יז) דבר אחר, מלך: דא אשה יראת ה', כד"א ב אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה ב נעבד, דא אשה זרה, כד"א ג לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה, ואית שדה. אית שדה, דכל ברכאן וקדושין, ביה ב שריין, כמה דאת אמר, כריח שדה אשר ברכו ה'. ואית שדה, דכל חירוב, ומסאבו, ושיצאה, וקטולין, וקרבין, ביה ב שריין. והאי מלך, זמנין דאיהו נעבד להאי שדה, דכתיב, ד תחת שלש רגזה ארץ * וגו', ה תחת עבד כי ימלוך, יא וגו', וישפחה כי תירש גבירתה. והאי מלך, אתכסיא נהוריה ואתחשך עד דאתדכי, ואתחבר לעילא.

יח) ובגין כך י שער דר"ח, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא,

מסורת הוהר

א) כריח שדה אשר ברכו ה': לעיל ב"א שליג ציון ב'. ב) אשה יראת ה': (משלי לא) ח"ב רלס: ת"ז ה': ז"ח תשא מ"ה טג שא. ג) לשמרך מאשה זרה: לעיל ב"ב דף ה' ציון ב'. ד) תחת שלש רגזה ארץ: לעיל ב"א ר"ל ציון ג'. ה) תחת עבד: לעיל ב"א ר"ל ציון ד'. ו) ושפחה כי תירש: לעיל ב"א ציון ה'. ז) שער דר"ח: ח"א סד: סה. קלת. ח"ב לב.

חלופי גרסאות א) ב"א מוסיף נעבד מעשים טובים. ב) אה"ל כתב דכתיב כריח שדה אשר ברכו ה' אד"ג. ג) ב"א אתער, ונ"א אתבער, ונ"א אתעבד. ד) ב"א כל. ה) ב"א גווגי. ו) ב"א מוסיף בביתא דבר נש. ז) ב"א וכדין איהי דאפיקת (אה"ל). ח) ב"א ל"ג נעבד (אה"ל). ט) ב"א שריאן (אה"ל). י) ב"א שריין. יא) ב"א ל"ג וגו'.

מלך לשדה נעבד

הסולם

הסולם

דהיינו השכינה. לשדה נעבד, זה היא אשה זרה דהיינו הס"א, כמו שאתה אומר לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדושות שורות בו, כמו שאתה אומר כריח שדה אשר ברכו ה'. דהיינו השכינה. ויש שדה, שכל חורבן וטומאה, וכליה, והריגות ומלחמות, שורות בו. דהיינו הסטרא אחרא.

והאי מלך וכו': ומלך הזה. דהיינו השכינה, לפעמים שהוא נעבד לשדה ההוא, להס"א שכתוב תחת שלש רגזה ארץ וגו', ושפחה כי תירש גבירתה. שהשדה דס"א תירש השכינה ח"ו, ואז מלך הזה, שהוא השכינה, נתכסה אורה ונחשכה. עד שתטהר וחתחבר למעלה לו"א.

יח) ובגין כך וכו': ומשום זה בא השער דראש החדש, שאז נפרד שדה ההוא, הס"א מן המלך הקדוש שהיא השכינה, וברכות אינן שורות

ז"א, שנתחבר לשדה, כשהוא נעבד. ושואל, מי הוא שדה. ואומר זהו שדה אשר ברכו ה'. דהיינו, הנוקבא, שכתוב כריח שדה אשר ברכו ה'. כי כשנעבד ונתתקן בכל הצורך כראוי, אז מלך העליון, ז"א, מתחבר עמו.

טז) ר' אלעזר אומר: ר"א, מלך לשדה נעבד, כמה פנים של סודות עליונים מרומים כאן, מלך, זה השכינה, שאינה שורה בביתו של אדם להתתקן בה, אלא בזמן שהאדם נשוי, ומזדווג באשתו כדי להוליד ולעשות פירות, והיא היינו השכינה מוציאה נשמות לשכן אותן בה, ומשום זה היא מתחברת לך לשדה נעבד, ולי.

יז) ר"א מלך דא אש... פירוש אחר. מלך זה היא אשה יראת ה', כמו שאתה אומר אשה יראת ה' היא תתהלל. (דע"י דף קכ"ב ע"א *) (דף קכ"ב ע"ב)

ח ולא שריין בהאי שדה ברכאן, מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה. כדן כתיב, * כי בשדה מצאה ^ז וגו'. כי בשדה כמה דאתמר. יט) תא חזי, אתת חוה לעלמא, אתדבכת בהאי חויה, ואטיל בה זוהמא. ז וגרמא מותא לעלמא, ולבעלה. אתת שרה, ונחתת וסלקת, ולא אתדבכת ביה, כד"א ^ז ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא, מה כתיב, ^ז וישת מן היין וישכר ויתגל וגו'. כ) ובגין דאברהם ושרה, ^ז לא אתדבקו ביה, בג"כ שרה זכתה לחיין עלאין, לה, ולבעלה, ולבנהא בתראה, הה"ד ^ז הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא, ויהיו חיי שרה, דזכתה בהו ^ז בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי, ויהיו חיי חוה, וכן בכלא, היא אתדבכת בחיין, ועל דא דילה הוו חיין.

תוספתא

(כא) ^ז זכאה איהו, מאן דאזעיר גרמיה, בהאי עלמא. כמה איהו רב ועלאה, בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא, מאן דאיהו זעיר, איהו רב. מאן דאיהו רב, איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה, דאיהו חושבן רב, ^ז כתיב ביה שנה, זעירו דשנין, חד, אזעיר ליה. שבע דאיהו חושבן זעיר, אסגי ליה ורבי ליה, דכתיב שנים. ת"ח, דלא רבי קב"ה, אלא לדאזעיר, ולא אזעיר, אלא

דרך אמר

(א) כוספתא זו נדפסה במקומה בס' שלח קס"ח ע"ח (ב) ויעל אברם ממצרים: לעיל לך דף ג"ו ציון ד'. (ג) וישת מן היין: לעיל פרשת נ"ח ל"ד

מסורת הזוהר

(א) כי בשדה מצאה: לעיל ב"ב קצ"ג ציון ג'. (ב) ויעל אברם ממצרים: לעיל לך דף ג"ו ציון ד'. (ג) וישת מן היין: לעיל פרשת נ"ח ל"ד ציון א.

(ד) הביטו אל צור: (ישעיה נ"א) ח"ב פג: ח"ג מד. רי: רמ. רצח. חלופי גרסאות ח גיא דלא (אה"ל). ז גיא ל"ג וגו'. ז גיא וגרמת. ד גיא מוסיף לא אתאחדו בהאי אתר ולא ח גיא בכלא (אה"ל). ו גיא כתב.

מאמר

שורות בשדה ההוא, בס"א. אבל כשהוא נעבד לשדה ההוא, לס"א, אז כתוב, כי בשדה מצאה. אח. השכינה, צעקה הנערה המאורסה ואין מושיע לה, כי בשדה היינו הס"א, כמו שנתבאר.

יט) ת"ח אתת חוה וכו': בוא וראה, באה חוה לעולם, נדבקה באותו הנחש, והטיל בה זוהמא, וגרמה מות לעולם, ולבעלה. באה שרה, וירדה, למקום הס"א, ועלתה, ולא נדבקו בה הקליפות, כמש"א ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל.

כ) ובגין דאברהם וכו': ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בס"א, זכתה שרה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה, וזהו שכתוב הביטו אל צור חוצבתם, דהיינו אברהם, ומקבת בור נוקרתם דהיינו שרה. וע"כ כתוב,

(דס"ו דף קכ"ב ע"ב)

הסוכרם

מלך לשדה נעבד ויהיו חיי שרה. שזכתה בהן בכולן, בכל השנים שלא כתוב כן בכל הנשים, שלא כתוב, ויהיו חיי חוה, וכן בכולן, כי היא נדבקה בחיים, ועל כן החיים, שלה הם.

תוספתא

מאמר מאן דאיהו זעיר איהו רב (כא) זכאה איהו וכו': אשרי הוא מי שממעט את עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם הנצחי. וכן פתח ראש הישיבה, מי שהוא קטן בעוה"ז הוא גדול בעולם הנצחי, ומי שהוא גדול בעוה"ז הוא קטן בעולם הנצחי. שכתוב ויהיו חיי שרה וגו', מאה שהוא חשבון גדול כתוב בו שנה, למיעוט של שנה אחד המעיט אותו. שבע, שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו והרבה אותו שכתוב בו שנים. ת"ח דלא רבי וכו': בוא וראה שאין הקב"ה מגדיל אלא להמקטין עצמו, ואינו מקטין

אלא

לדרבי, זכאה איהו, מאן ^ב דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא. לההוא עלמא (עד כאן).

כב) ^ג מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר, יתקצר. מאן דקצר, יתארך. ר"ל, מאן דפסק מלין דאורייתא, על מלין בטלין, יתפסקון חיוהי ^ד מהאי עלמא, ודיניה קיימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן, ולא מאריך גו נייחא, יתקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד, אצטריך לחטפא אל"ף, ^ה ולקצר ^ו קריאה דיליה, ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דיעביד דא יתארכון ^ז חיוו. ^ח

כג) ויהיו חיי שרה. אינון חיון, ^ב כלהו לעידא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעידא, כלהו ^ג הוו כדקא יאות. אמר ^ד רבי שמעון, * ת"ח, רזא דמלה, מאי שנא בכלהו, דאמר שנה שנה, ובאינון שבע, דאמר ^ה שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה ולבתר שבע שנים.

כד) ^ו אלא מאה שנה, כדלדא דכלא ^ז תמן, דאתכליל אתר עלאה, כלא כחדא, ברזא דמאה ברכאן, בכל יומא. וכן עשרים שנה, דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובגין כך ^ח כתיב שנה רזא דיחודא, דלא אתפרש מחשבה ויובלא לעלמין.

כה) שבע שנים: אלין אתפרשן, ונפקאן מכללא סתימאה דלעילא. ואע"ג

דרך אמת

(ב) כל אריכות הכחוש שהזכיר בכל מקום שנה הוא נדרש למעלה:

חלופי גרסאות ^א ג'א דאזער. ^ב מכאן ולהלן עד סוף התוספתא הוא גליון ואינו מהוהר. ^ג ג'א מהחוא. ^ד ג'א ולקצרא. ^ה ג'א קרנא. ^ו ג'א חיוו. ^ז ג'א מוסיף חיוו ע"כ. ^ח ג'א מוסיף כאן, אלו הם חדושים שהגידו לרשביי בישיבה של מעלה. ^ט ג'א הוי. ^י ג'א רבן. ^{יא} ג'א שנין. ^{יב} זהו גירסת אור הלכנה. ^{יג} ג'א מוסיף אלא כולא חד מאה שנה כללא דכלא קביה דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין במאה ברכאן דכל יומא וכן עשרים שנה ובגין כך כתיב שנה רזא דיחודא. ^{יד} ג'א תמן דקביה כלא כחדא ברזא דמאה ברכאן בכל יומא וכן עשרים שנה דאתכלילו עלאה סתימאה דכל סתימין ובג"כ כתיב שנה רזא דיחודא. ^{יז} ג'א ל"ג כתיב שנה (אה"ע).

ויהיו חיי שרה

הכולם

מאמר

אלא מאה שנה, שם כלל הכל, דהיינו כתר, הכולל כל עשר הספירות שכל אחת כלולה מעשר והן מאה. כי נכלל שם מקום העליון הסתום מכל סתום, שהוא אריך אנפין, בסוד המאה ברכות שבכל יום. כלומר, שהוא משפיע מאה ברכות אל המלכות בכל יום ממאה ספירות שבו. ואריך אנפין ה"ס הכתר דאצילות. וכן עשרים שנה, שהם חו"ב, נכלל בהם א"א, שהוא סתום מכל סתום. ומשום כך, כתוב בהם שנה, לשון יחיד שהוא סוד היחוד, כי מחשבה ויובל, שה"ס חו"ב, אינם נפרדים זה מזה לעולם. כי ג"ר מקושרים זב"ז כאחת.

כה) שבע שנין אלין וכו': אבל ו' שנים שהם ו' ספירות תחתונות דבינה, הן נפרדות זה מזה ויוצאות מכלל הסתום שלמעלה, שהוא א"א, כי הן עומדות למטה מרסא דא"א שבחזה שלו והפרטא מפסקת ביניהן לא"א. ואף על פי שהכל הוא יחוד אחד בשות

אלא להמגדיל עצמו. אשרי הוא מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול במעלה לעולם הנצחי (עד כאן התוספתא) מכאן עד סוף התוספתא שבאות כ"ב הוא גליון, ואין לו שום שייכות לכאן, והם מדברי הזוהר ח"ג קס"ב ע"א. ויתבאר במקומו בע"ה.

מאמר ויהיו חיי שרה

כג) ויהיו חיי שרה: אלו החיים הם כולם למעלה, בבינה, מאה שנה, שהוא כתר, למעלה. ועשרים שנה, שהם חו"ב, למעלה. ושבע שנים, שהם ז"ת למעלה. שה"ס ג"ר חו"ת דבינה, שמשם קבלה שרה החיים, שהם המוחין.

אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, בוא וראה סוד הדבר. מהו השינוי, שבכולן נאמר שנה שנה, ובשבע, נאמר שנים. שכתוב, מאה שנה, ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים.

כד) אלא מאה שנה כללא דכלא תמן וכו': (דמו"י דף קכ"ב ע"ב) * דף קכ"ג ע"א)

דכלא ה' יחודא חדא, אבל מתפרשן, (ה) בדינא ורחמי, בכמה סטרין ואורחין, מה דלא הוי הכי לעילא. ובג"כ כתיב שנה, רזא י' דיתודא, דלא אתפרש לעלמין. וכלהו אקרין חיים, ויהיו חיי שרה, דהוו ממש, דאתבריו ואתקיימו לעילא.

(ו) אמר רבי חייא, ד' הא י' אוקמוהו דהא כד אתעקד יצחק, בר תלתין ושבע שנים הוה, וכיון דאתעקד יצחק, מיתת שרה, דכתיב * ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. מאין בא, מהר המוריה, בא י' מלמעקד ליה ליצחק, ואינון תלתין ושבע שנים, מיומא דאתיליד יצחק, עד שעתא דאתעקד, אינון הוו חיי שרה ודאי, כחושבן ויהיו, בגימטריא תלתין ושבע שנים הוו, כמה דאתמר, מדאתיליד יצחק עד י' דאתעקד.

(ז) רבי יוסי ה' פתח, (ז) ב' מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. האי קרא, י' אוקמוהו חבריא, דפרות (ז) אמרוה. כמה דכתיב וישרנה הפרות בדרך. מאי וישרנה. דהוו אמרי שירתא י' חדתא. ומאי שירה אמרו. מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. (ח) הכא אית לאסתכלא, דכל מה י' דברא קב"ה בעלמא, כללו אמרי

מסורת הזוהר

דרך אמת

(א) עיי' בגליון דף ז' א'. (ב) תרומה קל"ז ב', (ג) כפ"ב דע"ז בהקדמה ד' כ"ד ב' וזכר תרומה קל"ה ע"א.
 (א) ויבא אברהם לספוד לשרה: (בראשית כג)
 ח"א קכב: (ב) מזמור שירו לה': (ההלים צ"ח)
 ח"א קכג: קכד. ח"ב קלו: קלח. ח"ג צו: קע: רא.
 ת"ז תקי"ג כה. תק' ב' בהשמטות קלט.

חלופי גרסאות א' ג'א ייחורא. ב' ג'א דייחורא. ג' ג'א מוסיף לעלמין שבע שנים אלין אתפרשאן בדינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הוי הכי לעילא ובגין כך באלין שבע שנים כתיב בהו שנים ולא שנה. ד ג'א והא, ה' ג'א אוקימוהו (ד"א). ו ג'א למעקד. ז ג'א מוסיף דאתעקד (אבל קורם לכן היה כמת [הות כמתה]) בגין דלית לה בגין ומאן דלית לה [לית] בגין חשיב [חשוב] כמה דכתיב [ברחל] הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי וכד אתיליד [מדאתיליד] לה בר הוה [הוין] לה חיים. ח ג'א מוסיף פתח ואמר. ט ג'א אוקמוהו. י ג'א י"ג חותא (אה"ל) יא ג'א דברה.

ויהיו חיי שרה

הסולם

מאמר

הם היו ודאי חיי שרה, כחשבון ויהיו שהוא בגימטריא ל"ז שנים. כמו שנתבאר שהם מיום שנולד יצחק עד שנעקד. ובכדי להשמיענו זה, כתוב מיתת שרה בתורה.

בשוה, אבל הו"ת נבחנום בדין ורחמים לכמה צדדים ודרכים, מה שאין כן למעלה בג"ר דבינה, שא"א מתלבש בהם מבחינת למעלה מחזה ואין שם דין כלל, ומשום זה באלו שבע שנים כתוב בהם שנים, ולא שנה כמו בג"ר, וכולם, כל ע"ס ג"ר וז"ת, נקראים חיים. וע"כ כתוב, ויהיו חיי שרה, שהיו ממש, שנבראו ועמדו למעלה בע"ס דבינה.

מאמר וישרנה הפרות

(ז) ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, מזמור שירו לה' שיר וגו'. מקרא זה בארו החברים שהפרות אמרו אותו, כמו שכתוב וישרנה הפרות בדרך, מהו וישרנה, היינו שהיו אומרים שירה חדשה. ואיזה שירה אמרו, מזמור שירו לה' שיר חדש וגו'.

(ז) אמר ר' חייא וכו': אר"ח. הנה בארוה, טובב על הקושיא הנ"ל באות י"ג למה כתוב מיתת שרה, יוחר משאר נשים. כי כשנעקד יצחק היה בן ל"ז שנה, וכיון שנעקד מתה שרה, שכתוב ויבא אברהם וגו', מהיכן בא, הוא בא מהר המוריה, בא מעקדת יצחק, ואלו ל"ז שנה מיום שנולד יצחק עד הזמן שנעקד.

(ח) הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש להסתכל, שכל מה שברא הקב"ה בעולם, כולם אומרים תשבחות ושירים לפניו, בין

(דפוסי דף קכ"ג ע"א)

חיי שרה

יא

חושבן ושירתא קמיה, בין לעילא בין לתתא, ואי ח תימא, דאינהו מגרמייהו
 נ אמרי שירתא דא, הכי הוא ודאי, (ב) דרוא ג עלאה איהו, ד אבל הני ארונא
 הוה על גבייהו, וכיון דארונא אשתקיל כ עליהו, ו ושוויה לעילא, אינון
 ז שרירו ח שירתא, דהא כיון דאתנטיל מנייהו ארונא, הוה געאן, ט כאורח
 שאר פרות דעלמא, ולא אמרו שירתא, י ודאי ארונא * דעל גבייהו עביד
 לון לזמרא.

כט) מזמור. הא אוקימנא ואתמר יא בכלא כתיב, מזמור לדוד, או לדוד
 מזמור, יכ והכא לא אמר דוד כלל, אלא מזמור. דרוח קודשא, יז זמין לזמרא ליה
 לזמנא דיוקים קודשא בריך הוא לישראל מעפרא, וכדין שירו לה' שיר חדש,
 כדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי, לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

ל) א"ר חייא, כתיב * אין כל חדש תחת השמש. והכא שירתא דא, איהי
 חדש, ואיהי תחת השמש, דהא יז תחות שמשא להוי, ומאי איהו, דא סיהרא,
 וכדין הוי חדש תחת השמש. מאי טעמא, בגין כי נפלאות עשה. ומאן אינון
 נפלאות, האי דכתיב הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. הושיעה לו, למאן
 (** ל) ההוא דרגא, דאמר שירתא דא, בגין דבהו אסתמיך בימינא ובשמאלא.
 הושיעה לו טו ימינו ודאי, ל) ההוא דרגא, ג) דהאי מזמור, אימתי, בזמנא
 דיקומון מתי עלמא, ויתערון מעפרא, כדין יהא חדש, מה דלא אתעביד
 טו בהאי עלמא.

דרך אמת

(א) ס"י ורזא ליהו לעילא אבל וכו'. (ב) ס"י מזמור (א) אין כל חדש: לעיל לך ק"ו ציון ג'.

חלופי גרסאות ח גיא מוסיף תימא הכא. ג מוסיף הוה אמרי. וניא אמרו (ד"א). ג ניא איהו לעילא ול"ג
 עלאה (אה"ל). ד ניא אלא אורייתא הוה. ח ניא מעלייהו. ו ניא ושויה (אה"ל). וניא ל"ג
 מן ושוויה עד הוה. ז ניא לא שכיכו. וניא שרירו (ד"א). ח ניא משירתא. ט ניא כארה. י ניא ודאי. יא ניא
 ובכלא. וניא ובכלהו (אה"ל). יב ניא ל"ג מן והכא עד דרוח (אה"ל). יג ניא דומין. יד ניא לתחות (אה"ל). טו ניא
 ל"ג ימינו (אה"ל). טז ניא עלמא כהאי (אה"ל).

מאמר

הסולם

וישרנה הפרות

(ל) א"ר חייא וכו': אר"ה. כתוב אין כל חדש
 תחת השמש, וכאן שיר הזה הוא חדש,
 והוא תחת השמש, כי תחת השמש יהיה. ומי
 הוא השיר החדש. זהו הלבנה. שהיא הנוקבא
 כי אז תהיה הלבנה חדשה תחת השמש.
 דהיינו שתתחדש אורה להיות כאור החמה. שהוא
 ז"א מהו הטעם. שיהיה חדש תחת השמש. זה
 שאומר הכתוב, כי נפלאות עשה. ומה המה
 הנפלאות. היינו שכתוב הושיעה לו ימינו וזרוע
 קדשו, שה"ס ימינו ושמאלו. הוי"ג הושיעה לו. למי.
 הוא לאותה המדרגה שאמרה שיר הזה, שהיא
 רוח הקודש שהוא הנוקבא. משום שנסמכה
 בהם הנוקבא, בימין ובשמאל, כמש הושיעה לו
 ימינו, וזרוע קדשו, הוא שמאלו. וע"כ הושיעה לו
 ימינו, ודאי פירושו, לאותה המדרגה שהיא
 נקראת מזמור, דהיינו רוח הקודש. שהיא
 הנוקבא. שתהיה אורה כאור החמה. מתי יהיה זה-

בין למעלה. ובין למטה. ואם תאמר, לפי זה,
 הפרות מעצמם אמרו שירה זו, כן הוא ודאי.
 כי סוד עליון יש כאן. אבל אלו הפרות הארון
 היה עליהם. וכיון שהארון נלקח מהם היו
 גועות כדרך שאר פרות העולם, ולא אמרו
 שירה. ודאי הארון שעליהם עשו אותם לזמר.

כט) מזמור הא אוקימנא וכו': כתוב מזמור
 כאן, ואמרו, בכל המקומות, כתוב
 מזמור לדוד או לדוד מזמור, וכאן לא נאמר
 דוד לגמרי, אלא מזמור בלבד. והוא משום
 שהרוח הקודש עתיד לזמר אותו, בזמן שיקום
 הקב"ה את ישראל מעפר. ועל כן לא נאמר
 כאן לדוד. ואז שירו לה' שיר חדש, כי זה הוא
 חדש, כי שיר כזה, לא נאמר עוד מיום שנברא
 העולם.

(דס"י דף קכ"ג ע"א * דף קכ"ג ע"ב **) דף קכ"ד ע"א

בזמן

לא) רבי יוסי אמר, בזמנא דיעביד קב"ה נוקמין בעלמא, בגינייהו דישראל, כדין יתאמר שירתא, ה' דהא לבתר יתערון מעפרא ב' מתי עלמא, ויתחדש עלמא, ג' בקיום שלים, דלא ליהוי ז' כקדמיתא דשליט מותא ה' בעלמא בגין ו' דחויא ז' גרים מותא בעלמא לכלא, ח' ואסתאב עלמא, ט' ואתחשיך י' אנפוי.

לב) תא חזי, כתיב * ואיבה אשית בינך ובין האשה. מאי ואיבה. כדכתיב ב' חלפו עם אניות אבה. דהא כמה ארבין שטאן גו ימא רבא, ואית ארבין וספינן. מתפרשן דא מן דא, ואינון ארבין דהאי נחש שאט בגווייהו, אקרונן אניות אבה.

לג) בינך ובין האשה. דא אשה יראת ה'. ובין זרעך אלין שאר עמין ה' עעכו"ם. ובין זרעה, אלין ישראל. הוא ישופך ראש, דא קב"ה, דזמין לבערא ליה מעלמא, דכתיב ג' בלע המות לנצח. וכתיב ד' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

לד) ראש, י' דא לזמנא דאתי דיתערון י' מתיא, דהא כדין להוי עלמא רא"ש, דיתקיים ברא"ש, דאיהו עלמא עלאה. ואתה תשופנו עקב. דא בהאי

מסורת הוזהר

א) ואיבה אשית בינך: (בראשית ג') ח"א כד. רמו: ח"ב קיא. קכו: קפד. רסו. ח"ג עט. שו: ת"ז תי"ג כט. תכ"ו עב. חס"ט קיג. ז"ח בראשית י"ט טב שט. שה"ש ע"א טא שכא. איבה צ"א טא שלר. תק"ח ק"ש טא שלר. ק"כ טב שא. (ב) חלפו עם אניות אבה: איוב ט. ג) בלע המות לנצח: לעיל ב"א רמ"ו ציון ב'. ד) ואת רוח הטומאה: לעיל ב"ב קס"ח ציון א'.

חלופי גרסאות א' נ"א דא. ונ"א מוסיף דא דהא (אה"ל). ב נ"א מיתי (אה"ל). ג נ"א בקיומא (אה"ל). ד בדפו"י הוא בסוגרים מן כקדמיתא עד גרים. ונ"א כבקדמיתא (אה"ל). ונ"א בקדמיתא (ד"א). ונ"א כרח ומיתה בעלמא ויתעבר חויא מעלמא דגרים. ה נ"א מוסיף בעלמא ויתעבר חויא מעלמא בגין דחויא דגרים מותא (אה"ל). ו נ"א דחויא. ונ"א מוסיף דחויא גרים דשליט כרת ומיתה בעלמא ויתעבר חויא מעלמא דגרים מותא. ז נ"א דגרים. ח נ"א אסתאב. ט נ"א ואחשיך: י נ"א מוסיף אנפוי דבני נשא, יא נ"א מעיז. יב נ"א הוא (אה"ל). יג נ"א מיתיא. ונ"א מיתין.

מאמר	הסולם	ואיבה אשית בינך ובין האשה
------	-------	---------------------------

הארתה לתחתונים. אניות הנחש הן אחיזות הנחש לינק ממנה, ואחיזות אלו מכונות אבה. ושיעור הכתוב, ואיבה אשית בינך ובין האשה. היינו שיתן לו אחיזה לינק מהנוסבא. שאחיזה זו נקראת איבה.

לג) בינך ובין האשה: היינו אשה יראת ה'. שהיא המלכות. בין זרעך, אלו הם שאר כל העמים עובדי ע"ז. שהם זרעו של הנחש. ובין זרעה, היינו ישראל, שהם זרעה של המלכות, הוא ישופך ראש זה הקב"ה, שעתידי לבער את הנחש מן העולם. שכתוב בלע המות לנצח, וכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

לד) ראש: זהו לעמיד לבא, שיחיו המתים, כי אז יהיה העולם, ראש, משום שיתקיים בראש דהיינו שיאירו בו ג"ר, שהם עולם העליון. ואתה תשופנו עקב, זהו בעולם

הזה

בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מעפר. אז יהיה חדש, מה שעוד לא נעשה בעולם הזה. לא) ר' יוסי אמר וכו': רי"א בזמן שיעשה הקב"ה נקמות בעולם בשביל ישראל אז יאמר שיר חדש הנ"ל, דהיינו בכיאת המשיח. שאינו בזמן אחד עם תחית המתים. כי לאחר ביאת המשיח יתעוררו מתי העולם מעפר והעולם יתחדש בקיום שלם, שלא יהיה כבתחילה שהמות שלט בעולם, משום שהנחש גרם מות בעולם לכל, ונטמא העולם ונחשכו פניהם של הבריות.

ואיבה אשית בינך ובין האשה
לב) תיח כתיב ואיבה אשית בינך ונוי: שואל, מהו ואיבה. ואומר שהוא, כמ"ש חלפו עם אניות אבה, כי כמה אניות שטות תוך ים הגדול, ויש ביניהם אניות וספינות נבדלות זו מזו, ואלו אניות של הנחש השטות ביניהם נקראות אניות איבה. פירושו, ים הגדול הוא הנוקבא. אניות השטות ביים הן מדרגות

(דפו"י דף קכ"ד ע"ב)

עלמא, השתא דאיהו עקב, ולאן איהו בקיומא, וההוא חויה נשיך לעלמא, ואחשיך אנפוי בריין.

לה) ת"ח, יומין דבר נש אתבריאן, וקיימו באינן דרגין ז עלאין, כיון ס דמסיימו לאתקיימא באינן דרגין, דכתיב * ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו', מכאן ולהלאה, לית דרגא לאתקיימא. ובגין כך, ורהב"ם עמל ואון. ואינן כלא הון.

לו) אבל אינן יומין ו דצדיקיא * הון ואתקיימו, כד"א, ויהיו חיי שרה. וכן ז ואלה ימי שני חיי אברהם. ואי תימא, הכי נמי כתיב בישמעאל, דכתיב ג ס שני חיי ישמעאל. אלא בתשובה אהדר, ועל דא קרי ביומוי, ס ויהיו.

מדרש הנעלם

לז) (** ויהיו, רבנן פתחי בהאי קרא, י לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. ת"ר, היוצא לדרך, יתפלל שלש תפלות: תפלה שהיא חובה של יום. ה ותפלת הדרך, על הדרך שהוא עושה. ותפלה, שיחזור לביתו לשלום. ולימא י להו י להני שלשה, אפילו י באחד, יכיל למעבדיה, דתנינן כל שאלותיו של אדם, יכיל למכרלינהו, בשומע תפלה.

מסורת זוהר

א) ימי שנותינו בהם: (תהלים ז) ח"א ריו: רנו: ח"ב מד: קפו. ח"ג יד. ז ואלה — חיי אברהם: בראשית כ"ה. ג שני חיי ישמעאל: (בראשית כ"ה) ח"ב קכ. ד לכה דודי: (שה"ש ז) ח"א רסה: ה) תפלת הדרך ח"א מט: קכא. קעח. רד: רל. רמ: ח"ב קל: ח"ג רסא:

חלוסי גרסאות ח נשא חיויא. ז נשא אנפי. נ נשא אתקיימו בדרגין ידיען לעילא ואינן הון וקיימו באינן דרגין עלאין אינן לעילא ואינן הון וקיימי באינן דרגין כיון (אה"ל). ד נשא מוסיף עלאין אינן לעילא ואינן הון קיימי באינן דרגין כיון (הרמ"ק). ס נשא דמסיימי. ו נשא דצדיקיא. ז נשא ויהיו (אה"ל). ח נשא מוסיף ואלה שני. ט נ"א ל"ג ויהיו. ו נ"א א"ה (אה"ל). י נשא ליה. יא נשא הני. יב נשא באיזה. יג נשא באחת. (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>הזה עתה, לפני גמר התקון, שהעולם הוא עקב, ואינו בקיום שלם, ונחש שהוא נושך את העולם ומחשיך פני הבריות.</p> <p>לה) ת"ח, יומין דבר נש וכו': בוא וראה, ימיו של אדם נבראו ועמדו במדרגות העליונות, דהיינו בן ספירות הג"ח נהי"מ, כיון שגמרו להתקיים באלו המדרגות, כמ"ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה, דהיינו כנגד ז"ס שכל אחת מהן כוללת עשר, אין עוד מדרגה להתקיים בה, ומשום זה ורהב"ם עמך ואון, והם כלא היו, ורהב"ם פירושו יותר מזה, דהיינו אם הי יותר מע' שנים הם רק עמל ואון, כי אין עוד ספירה להמשיך החיים ממנה, וע"כ שנים הללו, הם כלא היו כלל, שאין בהם חפץ.</p>	<p>הסולם</p> <p>הם חיים יותר מע' שנה, כי הם מקבלים ממזל העליון, שהוא מוסיף חיים על ע' שנה, כמה שרוצה. (כמ"ש להלן בהשמשות דפו"י דף רנ"ז ע"ב ע"ש) כמו שאתה אומר, ויהיו חיי שרה, וכן ואלה ימי שני חיי אברהם, ואם תאמר, הרי גם בישמעאל כתוב, ואלה שני חיי ישמעאל, ואע"פ שלא היה צדיק, הוא משום שעשה תשובה, ועל כן נאמר אלה בימיו, כמו באברהם.</p>
---	---

מדרש הנעלם

מאמר גלמי ראו עיניך

לז) ויהיו ונו': רבנן פתחו בפקרא הוה, לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים. תנו רבנן, היוצא לדרך יתפלל ג' תפלות וכו': ולומר לאלו השלשה, אינו צריך ג' ברכות, אלא אפילו בברכה אחת יכול לעשותו, כי למדנו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלול אותם בברכת שומע תפלה.

(דפו"י דף קכ"ד ע"א * דף קכ"ד ע"ב **) דף קכ"א ע"א

לח) אמר רבי יהודה, כל עובדוי דבר נש, כתיבין בספרא, הן טב, הן ביש, ועל כלהון, עתיד למיתן דינא, ה דתנינן, אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, * גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם ה' הבא, ו' כולם ראו עיניך, שעיינת בהם. ועל ספרך כולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון, לעולם הבא, הלכך, יקדים אדם תפלתו תמיד, ויועיל ליה.

לט) אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו ' ה הוא דלא מסתכל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי, כהאי בעירא, דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי ה בא, וכי גולם, מתקרי דוד, דאמר האי פסוקא. אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו גלמי * ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך, למעבד בדיוקני, בני נשא דדמו לני. ועל ספרך כלם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם, דלא אשתאר חד מנהון.

מ) אמר רבי בא, למה. אמר ה ליה ת"ח, כלהו דדמי ליה, או ברמיזא דידיה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו, בההוא עניינא ממש. ת"ח, אמר רבי יהודה, דיוקניה, דאדם הראשון, ושפירותיה, ' הוה כזהרא דרקיעא עלאה, דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא, דגניז קב"ה, ה לצדיקיא

מסורת הזהר

א) גלמי ראו עיניך: ח"א צט. לעיל לך קי"ד ציון א'.

חלופי גרסאות א גלא ליג דתנינן. ב גלא דאמר. ג גלא רבי. ד גלא ליג אמר רב. ה גלא הוה. ו גלא ליג כולם (ד"א). ז גלא הוא. ח גלא בו. ט גלא לו. י גלא הוה. יא גלא לצדיקיא.

גלמי ראו עיניך

הסולם

מאמר

עיניך, כי גולם פירושו חומר מטרם שנשלם צורתו, ואמר, קודם שזרקת בי נשמה שהיתי גולם, ראו עיניך לעשות בצורתי אנשים שהיו דומים לי. ועל ספרך כולם יכתבו. שיכתבו בשמותם מי הם. ימים יוצרו, היינו שיוצרו כצורה זו שלו. ולא אחד בהם, היינו שלא נשאר אחד מהם.

מ) אמר רבי בא, למה: שואל, למה לא נשאר מאותם הדומים לצורת אדה"ר, אף אחד. אמר לו, בוא וראה, כל אלו שהיו דומים לאדה"ר, או אפילו דומים לו רק ברמז, כלומר, לא בכירור, לא מתו מיתת עצמם. כמ"ש בסרקי דר' אליעזר פרק נ"ג ובסוטה דף יוד ע"א. וכולם הוכו באותו ענין ממש שהיו דומים לאדם הראשון. שמשון לקה בכחו שאל בצוארו וכו' כמ"ש שם.

תא חזי אר"י וכו': בוא וראה אמר ר' יהודה, צורתו של אדם הראשון ויפיו היתה כוהר הרקיע העליון על כל הרקיעים, וכאותו האור שגזו הקב"ה לצדיקים לעולם הבא. ולפיכך,

כל

לח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, בעולם העליון הן טוב והן רע ועל כולם הוא עתיד ליתן את הדין. כי למדנו אמר רב יהודה אמר רב מה שכתוב, גלמי ראו עיניך וגו', פירושו, אותם הדברים שעשה הגולם, והיינו הגוף, שאינו משגיח מה שיהיה בעולם הבא, כולם ראו עיניך כי עיינת בהם. ועל ספרך כולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, לפיכך יקדים אדם תפלתו תמיד קודם למעשהו, ויועיל לו.

לט) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו אותו אדם שאינו מסתכל בצרכיה של נשמה הקדושה, אלא כל מעשיו ככהמה זו שאינה משגחת ואינה יודעת. אמר רבי בו, לר' יצחק, וכי נקרא דוד גולם, והיינו שאינו מסתכל בנשמה, שהוא אמר אותו הכתוב.

אמר לו ר' יצחק וכו': א"ל ר"י, אדם הראשון אמר לאותו הפסוק, גלמי ראו (דפו"י דף קכ"א ע"א ב) דף קכ"א ע"ב

לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון, ביה פקו ומיתו.

מא) דכך ה' אורחוי דקב"ה, יהיב עותרא לבר ב' אינישו, למה, למיזן עניין, ולמעבד פקודי. לא עביד האי, ואתגאי ז' בההוא עותרא, ביה ה' ילקי, דכתיב * עושר שמור לבעליו לרעתו. יהיב ליה בנין, למה, למילף להו י אורחוי דקב"ה, ולמיטר פקודי, כדאמור באברהם, ז' כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו'. לא עביד האי ומתגאה ז' בהו, בהו לקי דכתיב ז' לא נין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כהאי גוונא, כד יהיב קודשא בריך הוא, משפירותא טבא עלאה דאדם הראשון ה' להו, למה, בגין למיטר פקודי, ולמעבד רעותיה, לא עבדו כדן, ה' אלא אתגאו ביה. י ביה לקו, בהאי שפירותא.

מב) אמר רב יהודה, כד ברא קב"ה, אדם הראשון, הוה גולם, עד לא זריק ביה נשמתא, וקרא לההוא מלאכא, דהוא ממונה על דיוקנא דבני נשא, י' ואמר לו, עיין, וצר בדיוקנא דדין, י' שיתא י' בני נשא, הה"ד י' ויולד בדמותו י' כצלמו טו ויקרא את שמו שת, כלומר טו שיתא.

מג) א"ר יצחק, מההוא עפרא ממש, דאתברי אדם הראשון, נסיב קב"ה, לאתבראה י' אלין י' שיתא, וקרא ליה שת, י' שיתא, הה"ד * י' ויולד בדמותו כצלמו מאותה העיסה, שנברא הגולם שלו, ועל כך נאמר, גלמי ראו עיניך,

מסורת הזהר

א) עושר שמור לבעליו (קהלת ה') ח"ב טה.: ח"ג קסא : ב) כי ידעתי - ביתו אחריו: בראשית י"ח) ח"א קלח: קסח. ח"ג קיג : ג) לא נין לו (איוב י"ח) ח"ב קיב. ז"ח רות ע"ז טג שלו. ד) ויולד בדמותו: לעיל ב"ב קצ"ח ציון ד'.

חלופי גרסאות ח' נ"א ארחוי. ז' נ"א נש. נ' נ"א ואי אחגליא ביה, ד' נ"א ההוא. ס' נ"א ילקו (אה"ל) ו' נ"א ארחוי. ז' נ"א ליג בהו. ה' נ"א בהו. ט' נ"א ליג אלא. י' נ"א וביה. י"א נ"א אמר. ונ"א ואמר ליה. י"ב נ"א שחא. י"ג נ"א בניו שת. י"ד נ"א כצלמו וגו'. טו נ"א ליג ויקרא את שמו שת. טז נ"א שחא. יז נ"א אילין. יח נ"א שחא. יט נ"א שחא.

<p>גלמי ראו עיניך</p> <p>של אדם הראשון, למה נתן להם זה, הוא כדי לשמור מצותיו ולעשות רצונו. לא עשו זה, אלא שנתגאו בו, באותו היופי שנחברו בו הוכו. מב) אמר רב יהודה וכו': אריה כשברא הקב"ה את אדם הראשון בצוד שהיה גולם, מטרם שזרק בו הנשמה. קרא לאותו המלאך שהוא ממונה על צורות בני אדם, ואמר לו, עיין וצר בצורתו של זה, ששה אנשים. והם: שמשון, שאול, עשהאל, יאשיהו, צדקיהו, אבשלום, כמ"ש בפרקי דר"א פרק נ"ג. וזהו שכתוב, ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר ששה. דהיינו ששה אנשים הנ"ל.</p> <p>מג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י מאותו העפר ממש שנברא אדם הראשון לקח הקב"ה לברוא אלו ששה אנשים, וקרא לו שת שפירושו</p>	<p>מאמר</p> <p>כל אלו שהיה בהם רמז משהו מצורתו של אדם הראשון, הוכו בו ומתו. כמ"ש לפנינו.</p> <p>מא) דכך אורחוי דקב"ה וכו': כי כך דרכיו של הקב"ה. אם נותן עושר לאדם, למה נותן לו, הוא, לזון את העולם, ולעשות מצותיו, לא עשה זה, אלא שמתגאה בעשרו, בו יוכה, שכתוב עושר שמור לבעליו לרעתו.</p> <p>יהיב ליה בנין וכו': אם נותן לו בנים, למה נותן לו, הוא כדי ללמד דרכיו של הקב"ה ולשמור מצותיו, כאמור באברהם, כי ידעתי למען אשר יצוה וגו'. לא עשה זה, אלא שמתגאה בהם, בהם הוא מוכה, שכתוב לא נין לו ולא נכד וגו'.</p> <p>וכן כהאי גוונא וכו': וכך בדרך זה, כאשר נתן הקב"ה להם, מיופי הטוב העליון (דמויי דף קכ"א ע"ב *) קכ"ב ע"א)</p>
--	--

ועיינת ^א בו, ^ב לעשות דדאמו ליה. ועל ספרך כלם יכתבו, מאן אינון, כללו דלא נטרו, ^ג מאי דיהב קודשא בריך הוא לון, ואתטרדו מן ^ד עלמא. (מד) תנן התם, אמר רב יהודה אמר רב אשכחנא, ^ה דתלת מטרן הוי ליליא, וכל חד וחד, אית עניינא, דקודשא בריך הוא, בבר נש. כד נפיק נשמתיה מניה, ואשתאר ^ו ההוא גולמא, נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכר ^ז ליליא, קמי קודשא בריך הוא, א"ר ^ח יצחק, אי זכאה היא, חדאן עמה, ואי לא דחיינ לה לבר.

(מה) אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, ^א השבעתי אתכם בנות ירושלם, הנשמה אומרת לאותם הנשמות, הזכות ליכנס לירושלם של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלם, על שזכות ליכנס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם, השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי, דא קודשא בריך הוא. רב אמר, זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, ליהנות מזיו שלו, ולהסתופף בצלו. רב הונא אמר, שחולת אהבה אני, אותה התשוקה, והכסוף שספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה.

(מו) רבי יהודה אמר, זו אהבה, שאוהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלם קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב, ^א ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רב יהודה אמר רב, מה כתיב בפסוק קודם זה, דכתיב ^ב ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען. (מז) רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא ^ג קודשא בריך הוא לאדם, והכניס בו ארבעה דברים, הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחוברים בגוף. רבי יצחק אמר, הנחלקים בגוף, שהם חולקים להתפרש, כל אחד ליסודו, כשיוצא

מסורת הזוהר

(א) תלת מטרן הוי ליליא: לעיל ב"א שט"ז ציון א. (ב) השבעתי אתכם (שה"ש ה') ת"ז חק' ו' בהשמות קמד. (ג) ויקם אברהם מעל פני מתו ח"א קכב. קכג. קכו. (ד) והמת שרה: (בראשית כ"ג) ח"א קכב: קכג. קכד: קכה. תק"ח קי"ט טא שיא, טג שכ.

חלופי גרסאות א' ג"א ל"ג בו, ב ג"א מוסיף לעשות בו, ג ג"א מאן, ד ג"א מוסיף עלמא ואתרנו בהוא דינא, ה ג"א דההוא, ו ג"א ליליה, ז ג"א ל"ג יצחק, ח ג"א ל"ג ירושלים, ט ג"א קצה.

גלפי ראו עניןך

הסולם

מאמר

ומשמורה, יש לו להקב"ה ענין מיוחד עם האדם והוא כאשר הנשמה יצאה הימנו, ואותו הגולם, דהיינו הגוף, נשאר ישן על מטתו, ואז נשמתו עולה בכל לילה לפני הקב"ה. ויש לו ענין מיוחד עמה בכל משמורה ומשמורה. אמר ר' יצחק, אם היא זוכה, שמחים עמה למעלה, ואם לא דוחין אותה לחוץ.

(מה) אמר רב יהודה אמר רב וכו': מכאן עד אית ג' א"צ פירוש.

שפירושו שתא. כלומר שקרא והומין ששה אנשים, וזהו שכתוב ויולד בדמותו כצלמו, דהיינו מאותו הבצק שנברא הגולם שלו, ועל כך נאמר גלמי ראו עניןך, שפירושו, שעיינת לעשות דומים אליו. ועל ספרך כולם יכתבו, מי הם כולם, היינו שלא שמרו מה שנתן להם הקב"ה ונגרשו מן העולם.

(מד) תנן התם וכו': למדנו שם: אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו שג' משמורות מתחלק תלילה, דהיינו לג' פעמים ד' שעות, וכל משמורה (דמרי דף קכ"ב ע"א י) דף קכ"ב ע"ב)

האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחוברים בגוף, בחייו, משמע מקרא דכתיב, ותמת שרה, ^א זה הגוף. בקרית ארבע, אלו הארבע יסודות. היא חברון, שהיו מחוברים בגופו, בחייו. בארץ כנען, בעולם הזה, הבוחר אדם בזמן מועט.

(מח) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. היינו ^ב דתנן, כל שבעת הימים, נפשו של אדם, פוקדת לגופו, ומתאבלת עליו, הדא הוא דכתיב, ^א אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כהאי גוונא, ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה. ויבא אברהם, זו היא הנשמה. לספוד לשרה, ^ב זה הגוף.

(מט) אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה, ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום, וינוח על משכבו, ^ד הדא הוא דכתיב, ^ב יבא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכחה. מאי הולך נכחה. אמר רבי יצחק, הנשמה הולך נכחה, למקום העדן, הגנוז לה. מאי משמע. אמר רבי יהודה, מהאי משמע, נכחה כתיב, בה"א. ובשעה, שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ^ה עונשה, הולכת משוממת, ומבקרת בכל יום לגוף, ולקבר.

(נ) א"ר יוסי, האי ^ה קוליתא ^ה דקרדינותא, כד אזיל בסריחותא לכאן ולכאן, אול ומבקר לה ^ו לאתרה, ^ז תריסר ירחי. כך נשמתא, היא דאתחזיא לקבלא ענשא, אזלה לבר בעלמא, ומפקדת לה לאתרה, תריסר ירחי, בבתי קברי ובעלמא.

(נא) אמר רבי יהודה, תא חזי דכתיב ^ז ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', א"ר ^ח אבא, והא תנן, דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה, ^ט ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם, בתשלומא עלאה. והכא את אמר, דכד ליתא זכאה כל

דרך אמת

(א) עלם סיך שהוא קשה וחזק מאלד וכשהוא הולך כסריחותא דהיינו שנסף ממקומו ע"י איהו מכה שבו מימ אול וכו' והינו אע"פ שהולך כסריחותא מינו הולך ומבקר אוטו מקום שביה בו עד י"ב חדש כך הענין מהשמה עס הגוף שפוקדת מקומה נעה"ז י"ב חדש.

מסורת הזהר

(א) אך בשרו עליו יכאב: (איוב י"ד) ח"א ריט. ח"ב קמב. (ב) יבא שלום ינוחו: (ישעיה נ"ז) ח"א סג. ח"ב קצט. ר: רי. ח"ג רצו: (ג) ויקם אברהם: לעיל דף ט"ז ציון ג.

חלוסי גרסאות א ג"א ז. ב ג"א דכתיב. ג ג"א ז. ד ג"א היינו דכתיב. ה ג"א דקרדינותא. ו ג"א לאתריה (אה"ל). ז ג"א ליג תריסר ירחי (אה"ל). ח ג"א מוסיף אבא בר שלום (אה"ל). ט ג"א ניתוסף. ו ג"א ליג מן ניתוסף עד והכא. ז ג"א אתוסף היא בה (אה"ל). י ג"א ליג עלאה.

מאמר

(ג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, עצם קולית הקשה. דהיינו עצם הירך, שהוכה ומש ממקומו ומסורה לכאן ולכאן. הוא הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חודש. כך אותה הנשמה הראויה לקבל עונש, הולכת בחוץ בעולם ופוקדת את מקומה, בעולם ובבית הקברות שנים עשר חודש.

(נא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י בוא וראה, שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו' הקשה ר' אבא, והרי למדנה, כאשר הנשמה (רפו"י דף קכ"ב ע"ב *) דף קכ"ג ע"א

הסולם

היא בשלמות העליון, דהיינו מבינה, ניתוסף בה ה' ונקרא אברהם בשלמות העליון, וכאן אתה אומר, כמו שאינו צדיק כל כך, שכתוב, ויקם אברהם וגו', ואתה עושה את מי שיושב בכסא גדול, שירד לשבת בתוך כסא קטן תחתון. פירוש, כי סוד ה' של אברהם שנתוסף לו, רומז שעלה והשיג המוחין הגדולים מבינה, כנ"ל (בפרשת לך דף קמ"ז ד"ה וזה ששואל, עש"ה), וסוד הכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו, יורה על המוחין דקטנות המאירים לגוף,

כך, דלתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב ב כרסייא, נחית בגו זוטר תתאה.

(נב) אלא הכי גזרנא, ויקם אברהם מעל פני מתו, ד אמר ר' בו אמר רבי זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה, קודם ג מגינה על הגוף הקדוש, שיוצאת משם, ואח"כ עולה, למקום מעלתה, הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו, זהו הגוף.

(נג) וידבר אל בני חת, אלו שאר גופות הצדיקים, שהם ד תחתים ונהלמים בעולם, למען יראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר, ואמאי צריכה להו, אמר ר' יהודה, כלא במנינא כתיבין, ועל ו דהוי גופא במנינא עמהון.

(נד) ומה א"ל, בדרך פיוס ובדרך כבוד, * * גר ותושב אנכי עמכם וגו', דהאי גופא, ז יהוי במנינא חד עמכון בחבורא ב דא. פ א"ר, ראה מה כתיב ז ויענו בני חת את אברהם וגו'. כמו כן, בדרך כבוד, בדרך פיוס הה"ד ז שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו.

מסורת הוזהר

(א) גר ותושב אנכי: בראשית כ"ג. (ב) ויענו בני חת: (שם). (ג) שמענו אדוני: (שם) ח"א. קכו: ח"ג יב:

חלוסי גרסאות ח נ"א בכרסיא. ז נ"א א"ר זריקא אמר רב כהנא (אה"ל). ג נ"א הגינה. ד נ"א התחתים. ונ"א מוסיף בני התחתים. ה נ"א וחתים. ו נ"א דא הוי ההוא. ונ"א די הוי ההוא (אה"ל). ונ"א הוי. ז נ"א ל"ג יהוי. ונ"א הוי. ונ"א דיהוי (אה"ל). ת נ"א חד (אה"ל). ט נ"א א"ר יצחק (אה"ל).

מאמר

הסולם

לספור לשרה ולבכותה

ומיושב בזה הקושיא הנ"ל, איך ירד ממוחין דגדלות למוחין דקטנות, כי לא המשיכם בשביל עצמו, אלא בשביל הגוף.

(נג) וידבר אל בני חת: הם שאר גופות הצדיקים, הנפחדים ומוכים בעולם למען יראת קונם, ומפחדים וחתים על שהם שוכני עפר, ועל כן נקראים בני חת. ושואל ולמה צריכה הנשמה את גופות הצדיקים. אמר ר' יהודה, כולם כתובין במנין, היינו שמכניסים בחשבון ומוציאם לתחיית המתים בחשבון, ועל כן דברה עמהם הנשמה כדי שהגוף יהיה במנין עמהם וז"ש וידבר אל בני חת. (וכבר נתבאר ענין זה לעיל בתוספתא דף ד' ד"ה כלהו ע"ש ועוד יתבאר לפנינו).

(נד) ומה אמר להו וכו': ומה אמרה להם הנשמה שנקראת אברהם. אמרה בדרך פיוס ובדרך כבוד, גר ותושב אנכי עמכם וגו', שפירושו, שאמר להם: גוף הזה יהיה עמכם במנין אחי בחבור הזה. אמר רבי, ראה מה כתיב, ויענו בני חת את אברהם וגו', שהם ענו לו כמו כן בדרך כבוד ובדרך פיוס, וז"ש שמענו אדוני וגו'.

כי ויקם, פירושו קבלת מוחין. המעמידים אותו על רגליו, מעל פני מתו, היינו מהפנים השייכים לגוף המת, שנקרא שרה, כנ"ל, שהם מוחין דקטנות, ומקשה כיון שהנשמה נקראת בשם אברהם, הרי זה יורה שכבר יש לה מוחין דגדלות מבינה עלאה, ואם כן איך אומר הכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו. שוירה על מוחין דקטנות. וז"ש עברת מאן דיתיב בכרסיא, נחית בגו זוטר תתאה, שאתה עושה את היושב בכסא גדול, לירד לשבת בכסא קטן תחתון.

(נב) אלא הכי גזרנא וכו': אלא כך אני מחליט בניאור הכתוב, ויקם אברהם מעל פני מתו, כי אמר ר' בו אמר ר' זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום העדן שלה, היא מגינה קודם על הגוף הקדוש שיצאה משם, ואחר כך היא עולה למקום מעלתה, הה"ד ויקם אברהם מעל פני מתו. פירושו, שמקודם שהנשמה מסתלקת מהגוף לעלות לגן עדן היא ממשיכה בשביל הגוף מוחין הראויים לו, כדי שיוכל להתחבר במנין עם שאר גופות הצדיקים, כמ"ש לפנינו, ואלו המוחין מרומזים בהכתוב ויקם אברהם וגו'.

(רמזי דף קכ"ג ע"א * דף קכ"ג ע"ב)

נה) מאי נשיא אלהים אתה. אמר ר' פנחס, קודם שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל יום, על אותם הצדיקים בגן עדן, הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים, מאת אלהים מלמעלה, אתה נשיא, בכל יום בתוכנו, במבחר קברינו, במבחר הצדיקים, בחבורת הצדיקים המובחרים, מנה אותה הכניסהו בחשבון עמנו, ואיש ממנו לא ימנע, את ה' המנין, כי כולנו שמחים בו, ומקדימים לו שלום.

נו) אמר רבי יוסי בן* פזי, תא חזי, כיון שהנשמה פוגעת בהם, ו' ותדון, לאחר כך, י פוגעת לאותו המלאך, הממונה עליהם, דתנן, מלאך ממונה, על בתי קברי, * ודומה שמו, והוא מכריז ביניהם, בכל יום, על הצדיקים, העתידים ליכנס ביניהם, ומיד פוגעת בו, כדי לשכן הגוף, בהשקט, ובבטחה, ובמנוחה, ד ובהנאה, הדא הוא דכתיב, וידבר אל עפרון.

נז) אמר רבי ייסא, זה המלאך הנקרא דומה, ולמה נתכנה שמו עפרון, על שהוא ממונה על שוכני עפר, והופקדו בידו, כל פנקסי הצדיקים, וחבורות החסידים, השוכנים בעפר, והוא עתיד להוציאם בחשבון.

נח) ותאנא אמר רבי אלעזר, לעתיד לבא, כשיפקוד הקב"ה להחיות המתים, י יקרא למלאך הממונה על הקברות, ודומה שמו, ויתבע ממנו מנין כל המתים, הצדיקים והחסידים, ואותם גרי הצדק, ושנהרגו על שמו, והוא מוציאם בחשבון, כמו שנטלם בחשבון, הדא הוא דכתיב ב' המוציא במספר צבאם ו וגו' איש לא נעדר.

נט) ותאנא, אמר רבי שמואל ברבי יעקב, נפשות הרשעים, נתונות בידו של מלאך זה, ששמו דומה, להכניסם בגיהנם, ולדון שם, וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות, עד שיכנסו לגיהנם, וזה יראת דוד, שנתירא, כשעשה אותו עון, שנאמר ד' לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. אמר רבי ייסא, הנשמה פוגעת לו, להכניס אותו גוף, עם שאר גופות הצדיקים, בחשבונם, הדא הוא דכתיב ו' וידבר אל עפרון ו וגו'.

ס) אמר רבי תנחום, המלאך קודם ו' ואומר לו. ראה מה כתיב למעלה, ה' ועפרון יושב בתוך בני חת, שחתו לשכון בעפר, והוא מקדים ואומר לו, להכניס אותו הגוף, בחשבון הצדיקים, הה"ד ויען עפרון החתי את אברהם

מסורת הזוהר

א) דומה: לעיל בהקדמת זוהר ק"ו ציון ד'. ב) המוציא במספר צבאם: לעיל בהקדמת הזוהר דף כ"א ציון ד'. ג) לולי ה' עזרתה: (תהלים צ"ד) ח"א ח: צד. קכד. ד) וידבר אל עפרון: בראשית כ"ג. ה) ועפרון יושב: (שם) ח"א קכז: קכח.

חלופי גרסאות א' נ"א המניין. ב' נ"א והורה לה (אה"פ). ג' נ"א פוגע. ד' נ"א עלאה. ס' נ"א וקרא. ו' נ"א ליג וגו'. ז' נ"א ליג גוף. ונ"א הגוף (אה"פ). ח' נ"א ליג וגו'. ט' נ"א ואמר.

מאמר	הסולם	דומה נטלם בחשבון ומוציאם בחשבון
נה) מאי נשיא אלקים אתה וכו': מכאן עד הקב"ה להחיות המתים וכו', ויתבע ממנו אות נ"ס א"צ פירוש.		
נט) ותאנא אמר ר' אלעזר וכו': כשיפקוד		מנין וכו' והוא מוציאם בחשבון. כבר נחבאר זה לעיל דף ה' ד"ה וההפך ש.
(דף דטו"י קכ"ג ע"ב ט) דף קכ"ד ע"א		מהו

באזני בני חת לכל באי שער עירו לאמר. מאי לכל באי שער עירו. רב נחמן אמר, אינון * דעאלו, בכתב חושבן פנקסיה דאמר רב נחמן, והכי אתגזר, ה' בחשבון י על ידוי דדומה, עאלין בבתי קברי, ובחושבן פתקא, זמין לאפקא לון, והוא ממונה על דיירי עפרא.

סא) מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי, הפקדא דשלוה, ומנוחה י רבה. אמר ר' שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה, שאין י לו מאתים עולמות וכסופין בשביע התורה, הה"ד * ומאתים לנוטרים את פריה, ומאתים, על שמוטרים עצמם בכל יום, כאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו, כהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב ו' כאלו נהרג בכל יום עליו, הה"ד י כי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בהאי פסוקא, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, והא תנן מאתים. י אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמסר עצמו בכל יום, על קדושת שמו. (ע"כ מדה"נ)

סב) ותמת שרה בקרית ארבע. ר' י' אבא אמר. כגוונא דא, לא הוו בכל נשי עלמא, דהא אתמר חושבן יומהא, ושנהא, וקיומהא בעלמא, וההוא אתר דאתקברת ביה. אלא לאחזאה, דלא הוה י כשרה, בכל נשי עלמא.

סג) ואי תימא הא מרים, דכתיב י ותמת שם מרים ותקבר שם. בגין לאחזאה סרחנא דישראל קא אתא, דהא י מיא לא אזלי י' להו בישראל, אלא י בזכותא דמרים. אבל לא אתמר במיתתה, כמה דאתמר בשרה.

סד) רבי יהודה פתח ה' אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת

מסורת הזהר

א) ומאתים לנוטרים את פריה: לעיל וירא ט' ציון ב'. ב) כי עליך הורגנו: (תהלים מ"ד) ח"ב ק"ט: קצח. ת"ז תיח' לר. חכ"א נט'. ג) ותמת שרה בקרית ארבע: לעיל דף ט"ז ציון ד. ד) ותמת שם מרים: לעיל דף ו' ציון ג. ה) אשריך ארץ: לעיל לך קמ"ד ציון א'.

חלופי גרסאות א' ג"א חשבון ונ"א מוסק דע" [ע"ז חשבון ונ"א על בחשבון (אה"ל)]. ונ"א דעל חשבון ידיו (ד"א). ב' ג"א ל"ג על. ג' ג"א רבא. ד' ג"א בו. ה' ג"א וכך אמרו בהאי פסוקא דכתיב ואהנת את ה' [ונ"א וגו'] אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאריך ותנא כל המכוין לבו בהאי פסוקא כרוי למסור. ונ"א כהאי פסוקא דכתיב ואהנת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ותנא כל אדם המכוין לבו בהאי פסוקא למסור (אה"ל). ונ"א כאילו. ז' ג"א ל"ג מן אמר עד על. ח' ג"א אחא (אה"ל). ט' ג"א כשר. י' ג"א מיא. י"א ג"א בהו. י"ב ג"א בזכותה.

<p>מאמר</p> <p>סא) מהו השדה וכו' א"ר יוסי הפקדא דשלוה וכו': הפקדא, פירושו אוצר. בדומה להמלה הפתק (ע"ז ל"ט ע"ב) (ע"כ מדרש הנעלם).</p> <p>סב) ותמת שרה בקרית ארבע: ר' אבא אמר, כעין זה לא היה בכל נשי העולם. כי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וחיים שלה בעולם, ומקום ההוא שנקברה בו. כדי להראות שלא היה בכל נשי העולם כמו שרה.</p>	<p>הכולם</p> <p>סג) ואי תימא הא מרים: ואם תאמר הרי מרים שכתוב בה, ותמת שם מרים ותקבר שם, כמו בשרה. ואומר, שהוא נכתב רק כדי להראות חטאם של ישראל, כמ"ש לאחר זה, ולא היה מים לעדה ויקהלו וגו'. כי המים לא הלכו בישראל אלא בזכותה של מרים, אבל לא נאמר במיתתה מספר ימים ושנים כמו שנאמר בשרה.</p>
--	--

סד) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח אשריך ארץ שמלכך בן חורין וגו', מקרא הזה

יאכלו, האי קרא אוקמוה חברייא, אבל אית לן לאסתכלא ביה, דזכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא יהב לון אורייתא, למנדע כל אורחין סתימין, ולא תגלייא לון רזין עלאין.

סה) והא אתמר, אשריך ארץ דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה, אומין לה כל ברכאן, דאתברכא מאבהן עלאין, רזא דוא"ו, דאיהו קיימא לארקא עלה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורין, בן יובלא, דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה, דאפיק תדיר בן חורין, וכל נהירו, וכל משח רבות, וכלא בן אנגיד האי ברא בוכרא, להאי ארץ, כד"א בני בכרי ישראל, ובגין כך, אשריך ארץ.

סו) ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתאה, ועלמא תתאה, לא ינקא אלא מגו שלטנותא דערלה, וכלא מההוא מלכא דאקרי נער, כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי.

סז) תא חזי האי נער * לית ליה מגרמיה כלום, בר כד נטיל ברכאן לזמנין ידיען, וכל זמנין דאתמנעו בניה, ואתפגים סיהרא, ואתחשך, וברכאן אתמנעו מניה, ווי לעלמא דאצטריך לינקא בההיא

מסורת הזהר

א) בני בכרי ישראל: לעיל לך קמ"ד ציון ד'.

חלופי גרסאות בן נשא דנסקא מעלמא עלאה וליג מן בן עד דאפיק תדיר. ונשא מוסיף דנסק מעלמא עלאה בן יובלא (אה"ל). בן נשא בר. בן נשא מוסיף כל ברכאן כל חורין. ד נשא רבו. ה נשא אעיד. ו מוסיף ארץ שמלכך. ז נשא ערלה. ונשא דעלה (אה"ל). ח נשא ליג כמה דאוקמוה. ט נשא הא. י נשא ליג נער. ונשא ארץ. יא נשא ולזמנין (אה"ל). יב נשא מיניה. יג נשא ואתכניש. יד נשא מוסיף לינקא מיניה (אה"ל). טו נשא בההוא (אה"ל).

ותמת שרה בקרית ארבע

הסולם

מאמר

בוכרא להאי ארץ, וכל המוחין הנ"ל של יובל ושל או"א עלאין משפיע בן הבכר שהוא ז"א. לארץ הזו, שהיא הנוקבא, כמו שאתה אומר בני בכרי ישראל. שזה נאמר על ז"א שנקרא ישראל, ונקרא בן בכור, בעת שיש לו כל אלו המוחין הנ"ל. ובגין כך אשריך ארץ. וע"כ אומר הכתוב עליה, אשריך ארץ.

בארוהו החברים. אבל יש לנו להסתכל בו, כי אשריהם ישראל שהקב"ה נתן להם התורה לדעת כל דרכים הסתומים ולגלות להם סודות העליונים.

סה) והא אתמר. אשריך ארץ: זהו ארץ החיים. דהיינו הנוקבא המלבשת לאלקים חיים, שהוא אמא, משום שהמלך שלה שהוא ז"א, הכין לה כל הברכות שהתברך מאבות העליונים. דהיינו או"א עלאין, שהמלך הזה הוא סוד ה', שהוא עומד להריק עליה תמיד ברכות. והוא נקרא בן חורין. להיותו בן יובלא שהיא בינה דהיינו ישו"ת, שהמוחין שלה מוציאים עבדים לחירות שהם המוחין דהארת חכמה, והוא בן לעולם העליון, שהוא או"א עלאין, שמשפיע תמיד מוורגם התמיד, כל חיים וכל אור, וכל שמן של גדולה וכבוד. פירוש. כי המלך שהוא ז"א הוא בן ליובלא שמם מושפע מוחין דחירות שהוא הארת חכמה והוא גם בן לאו"א שזווגם תמיד ולא נפסק לעולם שמהם כל המוחין הנ"ל. וע"כ נק' בן חורין ולא בן חירות. (כמ"ש לעיל לך קמ"ה ד"ה הכי הוא עשה) וכלא אנגיד האי ברא (דפווי דף קכ"ד ע"ב י' דף קכ"ה ע"א)

סו) ומה דאתמר אי לך וגו': ומה שנאמר, אי לך ארץ שמלכך נער. הוא כמו שבארוהו, (לעיל לך דף קמ"ה אות תמ"ט) שארץ זו התחתונה ועולם התחתון אינו יונק אז אלא מממשלת הערלה, והכל נמשך למטה רק ממלך ההוא שנקרא נער דהיינו מטטרון, כמו שבארוהו. ווי לעולם הצריך לינק כך.

סז) ת"ח האי נער וכו': בוא וראה נער הזה, שהוא מטטרון, אין לו מעצמו מאומה, רק מה שמקבל ברכות מהנוקבא לזמנים ידועים. וכל פעם שנמנעו ממנו, כי נסגמה הלבנה שהיא הנוקבא, ונחשכה, שאז נמנעו הברכות ממטטרון. ווי באותה שעה לעולם הצריך לינק ממנו

שעתא. ועוד בכמה דינין אתדן האי עלמא, עד לא ינקא ב מניה, דכלא
בדינא אתקיים ו ואתעבד ו ואוקמוה.

סח) תא חזי, ותמת שרה בקרית ארבע, רזא איהו, בגין דלא הוה
מיתתה, על ידא דההוא נחש עקימאה, ולא שלט בה כשאר בני עלמא.
דאיהו שליט בהו, ועל ידיה, ד מתו ו בני עלמא, מיומא דגרים לון אדם,
בר מש"ה ואהרן ומרי"ם, דכתיב בהו על פי ה'. ו ובגין יקרא דשכינתא,
לא כתיב ו במרים על פי ה'.

סט) אבל בשרה, כתיב בקרית ארבע, רזא דקרית ו ארבע, ברזא עלאה
ולא על ידא אחרא, בקרית ו ארבע ולא בנחש. בקרית ארבע היא חברון,
דאתחבר דוד מלכא באבהו, ועל דא לא הוה מיתתה בידא אחרא, אלא
בקרית ארבע.

ע) תא חזי, כד יומין דבר נש, אתקיימו בדרגין עלאין, ו אתקיים בר
נש בעלמא, כיון דלא ו אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי לתתא, עד דקריבו

חלופי גרסאות א גיא מיניה. ב גיא ואתער. ג גיא מוסיק ואוקמוה הכי. ד גיא מיתו. ה גיא ו ב ג בני
עלמא. ו גיא ובגין יקרא דמשה ואהרן ולא ו וילא אורח ארעא דתיחל מרים עמהון (הרמ"ק).
ז גיא מוסיק ובגין יקרא דשכינתא (אה"ל). ז גיא מוסיק בה במרים. ח גיא שמע (אה"ל).
ט גיא שמע. י גיא ל"ג בקרית ארבע. יא גיא ל"ג מן אתקיים עד נפקי. יב גיא אתקיימו (אה"ל).

ותמת שרה בקרית ארבע

הכולם

מאמר

אשריך ארץ שמלכך בן חורין. (כנ"ל באות ס"ה)
ומבחינת למטה מפרסא, דהיינו מחזה ולמטה
דז"א, היא נבחת בסוד שביעאה לבגין שהם
נה"י, ונקראת מלכות דיוסף, כמ"ש שם. וז"ש
רזא דקרית ארבע ברזא עלאה. הסוד של
קרית ארבע היא בסוד העליון. דהיינו מלכותא
דדוד, שהיא העליונה שלמעלה מפרסא דז"א.
ורא על ידא אחרא, ולא על ידי האחרת שהיא
המלכות התחתונה שלמטה מפרסא שה"ס
שביעאה. כנ"ל, בקרית ארבע ולא בנחש.
וע"כ נשמע מהכתוב שלא מתה מבחינת הנחש,
שהיא מלאך המות, כי אין לו שליטה ואחיהו
בהמלכות שמבחינת למעלה מפרסא, הנקראת
קרית ארבע. ומוסיף לבאר, ואומר בקרית
ארבע היא חברון, שפירושו, דאתחבר דוד
מלכא באבהו, שהם חג"ת שלמעלה מפרסא
דז"א, ועל דא לא הוה מיתתה בידא אחרא
על ידי מלאך המות הנמשך ממלכות התחתונה,
כמו שמבאר לפנינו, אלא בקרית ארבע.

ע) ת"ח כד יומין וכו': בוא וראה, כאשר ימי
האדם מתקיימים במדרגות העליונות,
דהיינו בז"ס חג"ת נהי"מ, מתקיים האדם בעולם,
כיון שלא נתקיים עוד במדרגות העליונות,
דהיינו שכבר גמר חיי שבעים שנה הנמשכים מז"ס
חג"ת נהי"מ, נמצאים ימיו יוצאים מהספירות,

ויורדים

ממנו את קיומו, ועור נידון העולם בהרבה דינים,
מטרם שיונק ממנו, אלא מן הקליפות, כי הכל
מתקיים ונעשה אז בדין. וכבר בארוהו.

סח) תא חזי ותמת שרה וכו': הוא סוד, כי
לא היה מיתתה על ידי אותו נחש
העקלתון, דהיינו מלאך המות, ולא שלט עליה,
כמו שהוא שולט על כל בני העולם, שכל בני
העולם מתים על ידו, מיום שגרים להם אדם
המיתה. חוץ ממשה אהרן ומרים שלא מתו על
ידי מלאך המות אלא בנשיקה, שכתוב בהם על פי
ה', ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרים על
פי ה', אע"פ שגם היא מתה בנשיקה. (כמ"ש
במסכת בבא בתרא דף י"ז ע"א).

סט) אבל בשרה כתיב בקרית ארבע:
שמתה בסוד קרית ארבע. בסוד
עליון, ולא על ידי אחר, בקרית ארבע ולא
בנחש, בקרית ארבע היא חברון, שנתחבר דוד
באבות, ועל כן לא היה מיתתה על ידי אחר
אלא בקרית ארבע.

פירושו. יש ב' בחינות מלכות הנקראות
רביעאה ושביעאה, כמ"ש לעיל (בראשית א'
דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד ע"ה) שמבחינת
למעלה מפרסא, דהיינו מחזה ולמעלה דז"א, היא
נקראת רביעאה לאבות שהם חג"ת, ונקראת
מלכותא דדוד, וכן קרית ארבע, והיא
המחוקנת בסוד ארץ החיים, שעליה נאמר

(דפו"י דף קכ"ה ע"א)

להאי דרגא דמותא שריא ביה, וכדין נטיל רשו^א לאפיק נשמתא, ^ב וטאס עלמא בומנא חדא, ונטיל^ב נשמתא, וסאיב ליה לגופא, ואשתאר מסאבא. זכאין אינון^ג צדיקיא דלא אסתאבו, ולא אשתאר בהו מסאבותא.

עא) ותא חזי, ד באמצעות ^ג דרקייעא, ^ד אתקטר חד אורחא^ה קסטיריא. ואיהו^ו חויא^ז דרקייעא, דכל^ח ככבין דקיין, כלהו קטירין ביה, וקיימי ביה, ^ט תלי תלין, ואינון ממנן^י בסתירו עובדי^{יא} בני עלמא.

עב) כגוונא דא, כמה חבילי טהירין, נפקי לעלמא, מהאי^{יב} חויא עלמא קדמאה, י^כ דאתפתא ביה אדם, י^{כד} וכלהו ממנן^{כה} בסתירו עובדי^{כז} עלמא, ובגין כך, אתי בר נש לאתדכאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סחרא ליה, ואסתמר ואקרי קדוש.

עג) אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין טהירין^{כח} אודמנו ליה וכלהו י^{כט} שריין^ל ביה, י^{לא} ומסחרין ליה, ומסאבין ליה, ואקרי טמא, וכלהו אזלי, ומכרוי קמי, טמא טמא, כמה דאת אמר^{לב} וטמא טמא יקרא. וכלהו^{לד} קטירין בההוא^{לה} חויא קדמאה, כ^{לז} וסתירין בכמה^{לח} עובדי^{לט} עלמא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) חויא דרקייעא: ח"א מד. קבו. ב) וטמא טמא יקרא: (ויקרא י"ג) ח"א קסו:

א) תימא דהא אמרו מלאך המות בשמונה ועי' בגליון פנחס רט"ז ח'. ב) סליה ע"ש אסכרה דרביי וכו'. ג) מקושר דרך אחד המלך ומזכיר ואתו דרך הוא הליכה הנחש העליון וכל כוכבים דקים וקטנים קטנים כו ותולים ממנו וכולם שולטים על בני העולם להשניח בסתירה כ"א מה שהם עוברים בסתר כחומרם ולעין ממנן בסתירו וכו'. ד) פי' זהו תלי.

חלוסי גרסאות א) נ"א ואפיק. ב) נ"א נשמתין. ג) נ"א צדיקיא. ד) נ"א ליג באמצעות. ה) נ"א קסטיריא. ונ"א קטירא (אה"ל). ז) נ"א חויא. ח) נ"א דברקייעא. ט) נ"א כוכבין. י) נ"א מוסיף האי ככבין (אה"ל). יא) נ"א תלי תליין. יב) נ"א בסתירו. יג) נ"א ליג בני. יד) נ"א חויא. יו) נ"א דאסתאה. יז) נ"א ליג מן וכלהו ער ובגין. יח) נ"א בסתירו. יט) נ"א אודמנן. כ) נ"א מוסיף סחרן ושריין. כא) נ"א שריין וסחרין ליה (אה"ל) יח נ"א ליה. יט אה"ל כתב ומסחרין ליה אדל"ג. כ) נ"א מוסיף קטירי קטירין (אה"ל). כל נ"א חויא. ונ"א חוייא. כז נ"א וקטירין. ונ"א וקטירי. (אה"ל). כח נ"א עובדיו. כל נ"א דעלמא.

הסולם

מאמר

חויא דרקייעא

וראה, באמצעו של הרקיע, נקשר אורח מבהיק. והוא נחש הרקיע שנקרא בפי החוכמים קו החלב, שכל הכוכבים הדיקים כולם קשורים בו, ועומדים בו תלי תלים, דהיינו שהם מקובצים ועומדים בו, כמו הרים על הרים בלי מספר. והם ממונים על מעשים של בני העולם שבסתר. (וכבר נתבאר זה לעיל בראשית ב' דף ע"ג ד"ה ביאור. ע"ש).

יורדים למטה מהספירות. עד שקרבים לאותו מדרגה שהמות שורה בו, דהיינו מלאך המות, שהוא מתחת ספירת המלכות, ששם נאמר, לפתח חטאת רובץ, ואז מקבל רשות להוציא הנשמה. והוא עף כל העולם בעפיפה אחת ונוטל הנשמה ומטמא את הגוף, ונשאר הגוף טמא. אשרי הם הצדיקים שלא נטמאו בו, ולא נשאר בגופם טומאה. ור' יהודה מביא זה לראיה לדבריה, שלא שלט בשורה מלאך המות. כי נתבאר כאן, שענין המיתה בא לאדם אחר שיצא מז"ס ובא למתחת מלכות התחוננה, ששם מקומו של מלאך המות, שאז נוטל רשות ומוציא נשמתו. ונמצא שורה שמעולם לא ירדה מתחת המלכות התחוננה. אלא שמתה בקרית ארבע, שהוא מלכות העליונה שלמעלה מפרסא, שבמקום החזה דז"א, ודאי הוא, שלא מתה ע"י מלאך המות.

עב) כנוונא דא וכו': כעין זה. כמה אגודות של אורות הקליפות יצאו לעולם, מאותו נחש העליון הראשון שנתפתח בו אדם, וכולם ממונים על מעשי העולם שבסתר. ומשום זה כשבא האדם להטטר, עוזרים לו מלמעלה, ועזרת רבונו מסבב אותו ונשמר, ונקרא קדוש.

עא) ותא חוי באמצעות דרקייעא וכו': ובוא (דטריי דף קכ"ה ע"א * דף קכ"ה ע"ב)

עד) ר' יצחק ורבי יוסי, הוּו אֹזְלֵי מִטְבְּרִיא לְלוֹד. אִמֵּר ר' יִצְחָק, תּוּוּהֵנָּא עַל הֵהוּא רִשְׁעֵי ה' דְּבַלְעִים, דְּכַל עוֹבְדוּי ב' דֵּההוּא רִשְׁעֵי, הוּו מִסְטְרָא ב' דְּמִסְאָבָא. וְהֵכָא אֹלִיפְנָא רִזָּא חֲדָא, דְּכַל ד' זִינֵי ה' נַחְשֵׁיא ו' דְּעַלְמָא, כְּלֵהוּן מִתְקַטְרֵן ו' וְנַפְקִין, מֵהֵהוּא נַחֲשׁ ה' קִדְמוֹנִי, דֵּאִיהוּ רוּחַ מִסְאָבָא מְזוּהָמָא, וּבְגִין כֵּךְ, כֵּל חֲרָשִׁין דְּעַלְמָא, אִקְרוּן עַל שְׂמָא דָּא, ה' נַחְשִׁים, וְכֵלְהוּ מֵהֵאִי סְטְרָא נַפְקִי. וּמֵאֵן דֵּאֲתַמְשֵׁךְ בְּהֵאִי ו' הָא אִסְתָּאב.

עה) וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְבַעֵי לְאִסְתָּאבָא, בְּגִין לְאֲמַשְׁכָּא עֲלֵיהּ הֵהוּא סְטְרָא דְרוּחַ מִסְאָבָא. י"א דֵּהָא תְּנִינָן, כְּגוּוֹנָא דֵּאֲתַעַר בַּר נֶשׁ, הֵכִי נְמִי אֲמַשִּׁיךְ עֲלֵיהּ י"ב מְלַעֲיָא, אִי אִיהוּ אֲתַעַר בְּסְטְרָא י"ג דְּקְדוּשָׁה, י"ד אֲמַשִּׁיךְ עֲלֵיהּ י"ה קְדוּשָׁה י"ז מְלַעֲיָא וְאֲתַקְדַּשׁ. י"ח וְאִי אִיהוּ אֲתַעַר, י"ט בְּסְטְרָא י"ז דְּמִסְאָבָא, הֵכִי אֲמַשִּׁיךְ עֲלֵיהּ רוּחַ מִסְאָבָא, וְאִסְתָּאב. דֵּהָא אֲתַמַּר, עַל מַה דְּתְנִינָן, אֲתִי בַר נֶשׁ לְאִסְתָּאבָא, מִסְאָבִין לֵיהּ.

עו) בְּגִין כֵּךְ הֵהוּא רִשְׁעֵי דְּבַלְעִים, בְּגִין לְאֲמַשְׁכָּא עֲלֵיהּ רוּחַ מִסְאָבָא, מֵהֵהוּא נַחֲשׁ עֲלָא, הוּוה (ה) אִסְתָּאב בְּכַל לַיְלִיא בֵּאתְנִיָּה, וְהוּוה עֵבִיד עִמָּה עוֹבְדֵי אִישׁוֹת, בְּגִין לְאִסְתָּאבָא, וְלְאֲמַשְׁכָּא עֲלֵיהּ רוּחַ מִסְאָבָא, וְכַדִּין עֵבִיד חֲרָשׁוּי וְעוֹבְדוּי.

עז) וּשִׁירוֹתָא דְּעוֹבְדוּי הוּי, נְטִילַת נַחֲשׁ, ב' מֵאִינוּן חוּיִין, וְקִטִּיר לֵיהּ קַמֵּיהּ,

דרך אמת

(ה) שְׁנַעֲטָה הִיב מִסְמַח טַלְמוּן בְּלִחוּן שְׁלוֹ שְׂזִינְה עִמָּה וְכַוְּנוּ בְּהַרְזִיל וְלֹא טוֹד אֵלָּא שְׂלֵחָה טוֹסָה עִמֵּי מַעֲסָה אִיכּוֹת וְכוּ'. חֲלוּפֵי גְרִסְאוֹת ה' ב' אֲלֵא דְּבַלְעִים, ב' ב' אֲלֵא דֵּההוּא רִשְׁעֵי, ב' ב' אֲלֵא מִסְאָבָא, ד' ב' אֲלֵא זִינֵי, ה' ב' אֲלֵא נַחֲשָׁא. ו' ב' אֲלֵא בְּעַלְמָא, ז' ב' אֲלֵא וְנַפְקִי, ח' ב' אֲלֵא קִדְמָאָה, ט' ב' אֲלֵא מוּסִיף נַחֲשִׁים וְעַקְרָבִים וְעוֹקְרָבִים וְאֵהֵל כַּתֵּב וְעַקְרָבִים אֹלִיגִי, י' ב' אֲלֵא דֵּהָא, י"א ב' אֲלֵא הָא, וְי"ב ב' אֲלֵא דֵּהָא תְּנִינָן, י"ג ב' אֲלֵא לֵיג מִן מְלַעֲיָא עַד קְדוּשָׁה, י"ד ב' אֲלֵא דְּקְדוּשָׁה (אֵהֵל), י"ה ב' אֲלֵא מוּסִיף הוּו אֲמַשִּׁיךְ, י"ז ב' אֲלֵא מוּסִיף קְדוּשָׁה, וְי"ח ב' אֲלֵא מוּסִיף קְדוּשָׁה עֲלָא, ט"ז ב' אֲלֵא לֵיג מְלַעֲיָא, י"ח ב' אֲלֵא מוּסִיף וְאִי אִסְתָּאב, י"ט ב' אֲלֵא מוּסִיף בְּסְטְרָא דָּא, י"ז ב' אֲלֵא לֵיג מִן דְּמִסְאָבָא עַד דֵּהָא, כ' ב' אֲלֵא מֵאִלִּין (אֵהֵל).

מאמר	הסולם	חויא דרקינע
<p>אותו ומטמאין אותו ונקרא טמא. וכולם הולכים ומכריזים לפניו, טמא טמא. כמ"א, וטמא טמא יקרא. וכולם קשורים בנחש ההוא הראשון, ונסתרים בכמה מעשים של בני העולם.</p>	<p>רוח הטומאה. כי למדנו כמו שאדם נתעורר מלמטה כן הוא ממשיך עליו מלמעלה. אם הוא נתעורר מלמטה בצד הקדושה, ממשיך עליו קדושה מלמעלה, והוא מקודש. ואם הוא נתעורר מלמטה בצד הטומאה, כן הוא ממשיך עליו רוח הטומאה ונטמא. וזה אמרו, על מה שלמדנו, הבא לטמא מטמאים אותו.</p>	<p>עו) בְּגִין כֵּךְ וְכוּ': מִשׁוּם זֶה, רִשְׁעֵי הֵהוּא, בְּלַעֲם, בְּשִׁבִיל לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ רוּחַ הַטּוּמָאָה מִנַּחֲשׁ הֵהוּא הַעֲלִיּוֹן, הִיב מִסְמַח אֵת עֲצֻמוֹ בְּכֹל לַיְלָה בֵּאתוֹנוֹ, וְהִיב עוֹשֶׂה עִמָּה מַעֲשֵׂה אִישׁוֹת, בְּשִׁבִיל לְהַטְמֵא, וְלְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיו רוּחַ הַטּוּמָאָה, וְאַחֲרֵי זֶה עֲשֵׂה כִשְׁפֵיו וּמַעֲשָׂיו.</p>
<p>עד) ר' יצחק ורבי יוסי וכו': ר"י ור"י היו הולכים מטבריא ללוד. אמר ר' יצחק, תמיהני על רשע ההוא בלעם, כי כל מעשיו של אותו רשע היו מצד הטומאה, וכאן למדנו סוד אחד, שכל מיני נחש וכשפים שבעולם כולם מתקשרים ויוצאים מנחש ההוא הקדמוני, שהוא רוח הטומאה המזוהם, ועל כן כל הכשפים שבעולם נקראים על שם הזה, של נחש הקדמוני, נחשים, וכולם מצד ההוא יוצאים וכל הנמשך בזה, דהיינו אחר כשפים, הוא נטמא.</p>	<p>עז) וּשִׁירוֹתָא דְּעוֹבְדוּי וְכוּ': וְתַחֲלִיל מַעֲשָׂיו הִיב, לְקַח נַחֲשׁ מִחוּךְ הַנַּחֲשִׁים, וְקִשַּׁר אֹתוֹ לִפְנֵי, וּבִקַּע אֵת רִאשׁוֹ, וְהוֹצִיא אֵת לְשׁוֹנוֹ</p>	<p>עה) וְלֹא עוֹד וְכוּ': וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁצַרִּיךְ לְהַטְמֵא מְקוּדֵם, אִם רוּצָה לַעֲשׂוֹת כִּישׁוּף, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ צַד הֵהוּא שֶׁל (דְּמִיֵּי דִף קַיָּה ע"ב)</p>

ובזע * רישיה, ואפיק לישניה ונטיל עשבין ^ה ידיעון, ואוקיד כלא, ועביד ^ז מניה קטרתא חדא, לבתר נטיל רישא דההוא ^ג חויא, ובזע ליה לארבע סטרין, ועביד ^ד מניה קטרתא אחרא,

עח ועביד ^ה עגולא חד, והוה אמר ^ו מלין, ועביד ^ז עובדין אחרנין, עד דאמשיך עליה רוחין מסאבין, ^ח ואודיעין ליה, מה דאצטריך, ועביד בהו עובדוי, ^ט כפום מה דאינון ידיע, מסטרא דההוא חויא דרקייעא. ^י מתמן אתמשך בעובדוי ^י וחרשוי, עד דאמשיך עליה רוח, מההוא נחש קדמאה.

עט) ומהכא הוה ידע, ידיעון, וחרשין, וקוסמין. ובגין כך כתיב * ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, נחשים ודאי, ועקרא ושרשא במסאבותא איהו, כמה דאתמר, ולבתר ^י שירותא דכלא, לאו איהו אלא ^י בנחש.

פ) אמר רבי יוסי, אמאי כל ^{טו} זייני ^{טז} חרשין וקוסמין, לא ^י אשתכחו אלא בנשייא. אמר ליה, הכי אוליפנא, מדאתא נחש על חוה, הטיל בה זוהמא בה אטייל, ולא בבעלה. אמר, הכי הוא ודאי. אתא ^{יז} רבי יוסי, ונשקיה ^{יח} לרבי יצחק, אמר כמה זמנין שאילנא האי מלה, ולא זכינא בה, אלא השתא.

פא) אמר ליה, כל הני ^כ עובדין וכל ^{כא} מה דידע בלעם, מאן אתר אולף ^{כב} ליה. אמר ליה, מאבוי. אבל, באינון הררי קדם, ^{כג} דאיהו ארץ קדם, אולף כל חרשין וכל זיני קוסמין, בגין דבאינון טורי, אינון מלאכי ^{כד} עזיא ועזא"ל ^{כה} דאפיל ^{כז} לון קב"ה מן שמיא, ואינון קטירין, בשלשלאי דפרולא, ^{כו} ואודיעין

מסורת הזהר

א) ולא הלך—לקראת נחשים: (במדבר כ"ד) ח"א קסז. קצד. רמג: ח"ג קיג. ריא: ב) עזא ועזאל: לעיל ב"א קנ"ח ציון ב'.

חלופי גרסאות א) ג"א ידיעין. ב) ג"א מנהון. ג) ג"א חויא. וגי'א חוייא. ד) ג"א מיניה. ה) ג"א עיגולא. ו) ג"א מלין. ז) ג"א עובדוי. ח) ג"א ואודיעין. וגי'א ואודיעין. ט) ג"א ל"ג מן כפום עד וחרשוי. י) ג"א ידיעין. יא) ג"א ומתמן. יב) ג"א וחרשוי. יג) ג"א שירותא (אה"ל). יד) ג"א דא. טו) ג"א זייני. טז) ג"א מוסף נחשין וחרשין (אה"ל). יז) ג"א מוסף אשתכחו כל כך (אה"ל). יח) ג"א ל"ג רבי יוסי. יט) ג"א ליג לרבי יצחק. כ) ג"א עובדי. כא) ג"א ומה. כב) ג"א לון. כג) ג"א דינון (אה"ל). כד) ג"א דאפיק. כה) ג"א ל"ג לון. כו) ג"א ואודיעין.

מאמר	הסולם	חויא דרקיע
לשוננו ולקח עשבים ידועים ושרף כולם, ועשה מהם קטרת אחת. ואחר כך לקח הראש של אותו הנחש, ובקע אותו לארבע צדדים, ועשה ממנו קטרת אחרת.	בטומאה, הוא כמו שנתבאר (לעיל אות ע"ז) שתחילת הכל אינו אלא בנחש. מאמר זייני חרשין—בנשייא	פ) אמר ר' יוסי כו: אר"י, למה כל מיני כשפים וקסמים אינם נמצאים אלא בנשים. אמר לו, כך למדנו, כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. (לעיל ב"א של"ז אות תנ"ה) רק בה הטיל ולא בבעלה. והכספים נמשכים מזוהמת הנחש כנ"ל (אות ע"ד) לפיכך נמצאים הכספים בנשים. אמר, כן הוא ודאי, בא ר' יוסי ונשקו לר' יצחק, אמר, הרבה פעמים שאלתי דבר זה, ולא זכיתי להבינו אלא עתה.
עח) ועביד עגולא חד וכו': ועשה סכיבותיו עגול אחד, והיה אומר דברים ועשה מעשים אחרים, עד שהמשיך עליו רוחות הטומאה, והודיעו לו מה שצריך. ועשה על פיהם מעשיו, כפי מה שידעו מצד הנחש שהוא של הרקיע. (הנ"ל באות ע"א).	פא) א"ל כל הני עובדין וכו': אמר לו כל אלו המעשים שעשה בלעם, דהיינו מעשה הכספים, וכל מה שידע, מאין למד אותם. אמר לו, מאביו למד אותם, אבל באלו הררי קדם, שהוא	עט) ומהכא הוה ידע וכו': ומכאן היה יודע ידיעת וכשפים וקסמים, ומשום זה כתוב, ולא הלך כפעם בפעם לקראת חשים. היינו נחשים ממש, כי העיקר והשורש (דמוי דף קכ"ה ע"ב *) דף קכ"ז ע"א)

חרשין לבני נשא, ומתמן הוה ידע בלעם, כמה דאת אמר * מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם.

פג) א"ל, והא כתיב ולא הלך כפעם בפעם לקראת ה' נחשים וישת אל המדבר פניו. ב) א"ל, סטרא תתאה דאתיא מרוח מסאבא דלעילא, ה' הוא רוח מסאבא, דשליט במדברא, כד עכדו בני ישראל ית עגלא, בגין לאסתאבא בהדיה, דאיהו תתאה, ובכלא * ענד חרשוי בגין ה' דיכול לאעקרא לון לישראל, ולא ויכיל.

פג) אמר רבי יוסי, האי דאמרת בקדמיתא, דכד נחש אתא על חוה ו' אטיל בה זוהמא, שפיר, אבל הא תנינן, דכד קאימו ישראל, על טורא דסיני, פסק מנייהו זוהמא. ישראל דקבילו אורייתא, פסק מנייהו זוהמא, אבל שאר עמין ה' עעכו"ם, דלא קבילו אורייתא, לא פסקא זוהמא מנייהו.

פד) אמר ליה שפיר קאמרת, אבל תא חזי, אורייתא לא ה' אתייהיבת אלא לדכורי, דכתיב ה' וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי, פטירין מפקודי אורייתא.

פה) ועוד, דאהדרו כלהו לזוהמתן ה' כקדמיתא, בתר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זוהמא מנה, יתיר מגברא, ובגין כך, אשתכחו נשין בחרשיא, ובזוהמא דא, יתיר מגוברין. דהא ה' נשיא מסטרא דשמאלא קא אתיין

מסורת הזהר

א) מן ארם ינחני: (במדבר כ"ג) ח"ג רח. ז"ח רוח פ"א טב שט. ב) וזאת התורה: (דברים ד') ח"א רטו: רמ: רמא. ח"ב פו: קנח: ח"ג עג. פא: צא: קעט: רפד: ת"ז תכ"א סא. סב. תק"ח ק' טא שיב. חלופי גרסאות א) נ"א נחשין. ב) נ"א ל"ג א"ל. ג) נ"א והאי. ד) נ"א מוסיף מסאבא דלעילא הוא רוח מסאבא ה' נ"א ל"ג דיכול. ונ"א די יכול (אה"ל). ו' נ"א יכילו. ז) נ"א ואטיל. ח) נ"א ל"ג עעכו"ם. ונ"א עעזו. ט) נ"א אתייהיב. י) נ"א פטירין. יא) נ"א כמלקומין. יב) נ"א נשיא.

מאמר הסולם זייני חרשין—בנשיא

בנשים (באות פ') כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, יפה הוא, אבל הרי למדנו, כשעמדו ישראל על הר סיני נפסק מהם הזוהמא, וישראל שקבלו את התורה נפסק מהם הזוהמא, ועכו"ם שלא קבלו התורה לא נפסק מהם הזוהמא, הרי שכבר נפסק הזוהמא מנשים, ואם כן חזרה שאלתי למקומה, למה הכשפים הם בנשים בעיקר. פד) א"ל שפיר קאמרת וכו': אמר לו יפה אמרת, אבל בוא וראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, שהרי הנשים פטורים ממצות התורה, היינו מצות עשה שהזמן גרמא, ועל כן לא פסקה זוהמתן בעת מתן תורה, ומשום זה הכשפים שהם נמשכים מזוהמא דחויא, נמצאים בעיקר בנשים כנ"ל.

פה) ועוד דאהדרו וכו': ועוד, שאחר העגל חזרו כולם לזוהמתם ואפילו הזכרים, ונשים, קשה להן להפריד את עצמן מן הזוהמא יותר מאנשים, ומשום זה, נמצאים נשים

שהוא ארץ קדם, למד בעיקר כל הכשפים וכל מיני קסמים, משום שבהרים האלו נמצאים המלאכים עזא ועזאל, שהפיל אותם הקב"ה מן השמים משום שקטרגו על בריאת אדם (כמ"ש בזהר בלק דף ר"ז ע"ב ור"ו ע"א ע"ש) והם קשורים שם בשלשלאות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם ידע בלעם, כמש"א, מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם, ששם עזא ועזאל.

פג) א"ל והא כתיב כו': אמר לו, והרי כתוב, ולא הלך וגו' וישת אל המדבר פניו, הרי לא תמיד הלך לקראת נחשים. א"ל, הצד התחתון הבא מרוח הטומאה שלמעלה, הוא רוח ה'טומאה ששלט במדבר, בעת שעשו בני ישראל את העגל, כדי להטמא ממנו, שהוא תחתון. וע"כ וישת אל המדבר פניו, ומכל הצדדים עשה כשפיו, כדי שיוכל לעקור את ישראל, ולא יכול לעקרה.

פג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, זה שאמרת בתחילה על השאלה, למה נמצאים הכשפים

(דמויי דף קכ"ו ע"א * קכ"ו ע"ב)

ב ואתדבקו בדינא ב קשיא, וסטרא דא, אתדבק ב בהו, יתיר מגוברין, כמה דאתמר, בגין ד דאתיא מסטרא דדינא ב קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה.

פו) תא חזי, דהכי הוא, ו כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקדמיחא, בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. כגוונא דא, אתתא ביומי ב דמסאבו דילה, אית ליה לבר נש לאסתמרא ב מנה, בגין דברוח מסאבא י אתדבקת יא ובההוא זמנא, אי איהי תעביד חרשין, אצלחו בידהא, יתיר מזמנא אחרא דהא רוח מסאבא י שריא עמה, ועל דא, בכל מה דקריבת אסתאב, כל שכן מאן דקריב בהדה. זכאין אינון ישראל, דקודשא בריך הוא, יהיב לון, י אורייתא, ואמר י לון, א ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

פז) אמר ליה, האי מאן דאסתכל, ב בצפצופי דעופי, אמאי אקרי נחש. טו) א"ל דהא מההוא סטרא קאתי, דרוח מסאבא, י שריא על ההוא עופא, * ואודע מלין בעלמא. וכל יי רוח יי מסאבא, בנחש אתדבקו, ואתיין לעלמא, ולית מאן דישתויב ב מניה בעלמא, דהא איהו כל אשתכח עם כלא, עד זמנא, דזמין קב"ה לאעברא ליה מעלמא, כמה דאתמר, דכתיב ב בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעא מעל כל פנים וגו'. וכתוב ב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו'.

מסורת הזהר

א) ואל אשה בנדת טומאתה: (ויקרא י"ח) ח"ב ס: ח"ג לג: עט: קי: רצ: ת"ז חנ"ו. ב) בלע המות לנצח: לעיל ב"א דף רמ"א ציון כ. ג) ואת רוח הטומאה: לעיל ב"ב קפ"ח ציון א'. חלופי גרסאות א) נ"א ואתדבקן. ב) נ"א מוסיף קשיא ואתדבק בהו יתיר. ג) נ"א להו. ד) נ"א דאתיין. ה) נ"א מוסיף קשיא אתדבק בהו יתיר (הרמ"ק). ו) נ"א על מה דאתמר דבלעם. ז) נ"א רוח. ח) נ"א מסאבוא ול"ג דילה. ט) נ"א מניה. י) נ"א מניה. יא) נ"א ובההיא. יב) נ"א שרייא. יג) נ"א אורייתא. יד) נ"א ל"ג לון. טו) נ"א צפצופי. ונ"א בצפצופי. טז) נ"א מוסיף א"ל בגין (אה"ל). יז) נ"א שרא. יח) נ"א רוחי. יט) נ"א מסאבי. כ) נ"א מיניה. כא) נ"א שכוח (אה"ל).

זייני חרשין—בנשייא

הסולם

מאמר

וכל שכן מי שקרב אליה, אשרי הם ישראל שהקב"ה נחן להם התורה, ואמר להם, ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

פו) אמר ליה האי מאן וכו': א"ל, זה, זה, מי שמסתכל בצפצופם של עופות כדי לדעת עתידות, למה נקרא נחש וכשוף, אמר לו משום שנמשך מצד הזה של טומאה, כי רוח הטומאה שורה על אותו העוף, ומודיע דברים בעולם, וכל רוח טומאה, מתדבק ובא לעולם מן הנחש, ואין מי שינצל ממנו בעולם, כי הוא נמצא בכל דבר, עד הזמן שעתידי הקב"ה להעביר אותו מן העולם, כמו שאמרנו, שכתוב, בלע המות לנצח וגו'. וכתוב ואת רוח הטומאה וגו'.

בכשפים ובוזומא הוה יותר מאנשים. והטעם, שקשה להם להפדר מן הזומא, היא, משום שנשים באים מצד שמאל, ונתדבקו בדין קשה שבשמאל, וצד זה נתדבק בהם יותר מבאנשים, כמו שאמרנו, משום שבאים מצד דין הקשה, והכל מתדבק והולך אחר מינו.

פו) תא חזי דהכי הוא וכו': בוא וראה שכן הוא כמו שאמרתי, שהכשפים נמשכים מזומא דחויא, כי בלעם היה מטמא עצמו תחילה כדי להמשיך עליו רוח הטומאה ואח"כ עשה כשפיו כנ"ל. כעין זה אשה בימי טומאתה, יש לאדם להשמר ממנה שלא יגע בה, משום שהיא מתדבקת ברוח הטומאה, ובזמן ההוא אם תעשה כשפים, יצליחו בידיה יותר מבזמן אחר, ועל כן בכל מה שהיא נוגעת יטמא, (דטויי דף קכ"ו ע"ב * דף קכ"ו ע"א)

פח) רבי יהודה אמר, אברהם ידע, כי בהיא מערתא ג' סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה, בגין דמקדמת דנא עאל לתמן, וחמא לאדם וחוה, טמירין תמן. ד ומנא הוה ידע, דאינון הוו. אלא ו חמא דיוקניה, ו אסתכל ו ואתפתח ליה, חד פתחא דגנתא דעדן ו תמן, וההוא דיוקנא ו דאדם, הוה קאים לגביה.

פט) ותא חזי, כל מאן דאסתכל, ו בדיוקנא דאדם, לא ו אשתזיב לעלמין ו ממיתה, ו בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא, חמי ליה לאדם, ובהווא זמנא מית. אבל אברהם אסתכל ביה, וחמא דיוקניה, ואתקיים, ו וחמא נהורא דנהיר במערתא, וחד שרגא דליק, כדין תאיב אברהם, ו דיוריה בהווא אתר ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא.

צ) תא חזי, השתא ו אברהם ו בחכמתא ו עבד בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא כד תבע, לא לא ו תבע למערתא בהווא זמנא, ולא אמר ו דבעי לאתפרשא ו מנייהו, אלא אמר, ו תנו לי אחוות קבר עמכם ואקברה ו מתי מלפני. ואי תימא דלא הוה עפרון תמן, תמן הוה, דכתיב ו ועפרון יושב בתוך בני חת, ואברהם לא אמר ליה ו בהיא שעתא כלום.

צא) אלא מה דאמר לון, אמר ו כמה דכתיב ו וידבר אל בני חת ו וגו'. וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא בינייהו בין מסאבין, או דתאובתיה הוה עמהון, אלא בחכמה עבד.

מסורת הזהר

א) תנו לי אחוות קבר: בראשית כ"ג. ב) ועפרון יושב: (שם) ח"א קכו. ג) וירכר אל בני חת: שם. חלופי גרסאות ו אהיל כתב גיל שחטר. ו ג"א בהווא. ו ג"א סימא (אהיל) ו ג"א מניין ומנין וגי' ומנא. ו ג"א ל"ג הוה. ו ג"א ל"ג חמא, אלא דיוקניה אסתכל וחמא ואתפתח (אהיל) ו ג"א אסתכל. ו ג"א מוסיף חמא ואסתכל ואתפתח. ו ג"א ל"ג חמן. ו ג"א ל"ג דאדם. ו ג"א דיוקנא. ו ג"א ישתזיב. ו ג"א ל"ג ממיתה. ו ג"א ממיחא. ו ג"א ובגין. ו ג"א וחדא ו ג"א מוסיף דלהוי [דליתיהו] דיוריה. ו ג"א ותא. ו ג"א דאברהם. ו ג"א בחכמה. ו ג"א מוסיף עבד כל מה דעבד (אהיל) כל ג"א ל"ג לא. ו ג"א ל"ג לא תבע. ו ג"א ל"ג תבע. ו ג"א דאיהו בעי. ו ג"א מינייהו כה ג"א מתי וגו'. ו ג"א בהווא. ו ג"א ל"ג כמה. ו ג"א ל"ג וגו'.

הסולם

<p>מאמר</p> <p>פח) ר' יהודה אמר וכו': ר"א, אברהם היה יודע סימן באותה המערה, היינו מערת המכפלה, ולבו ורצונו שם היה. משום כי מקודם לכן נכנס שם וראה את אדם וחוה צפונים שם. ושואל, ומאין היה יודע שהם היו, שהרי לא הכירם קודם, ומשיב, אלא ראה צורתו של אדם, ונסתכל בה, ונסתח לו שם פתח אחד של גן עדן, והכין, כי צורה ההיא של אדם עומדת אצלו, כי הבין, שמתוך שהיה בחייו בגן עדן, זכה להקבר לאחר פטירתו בפתחו של ג'ע. פט) ותא חזי כל מאן וכו': ובוא וראה כל מי שמסתכל בצורתו של אדם לא ימלט לעולם ממיתה, אלא מוכרח למות חקף, כי בשעה שאדם מסתלק מן העולם הוא רואה את אדם הראשון, ובאותו זמן מת. אבל אברהם נסתכל בו, וראה צורתו, ונתקיים. וראה אור</p>	<p>מערת המכפלה</p> <p>מאיר בתוך המערה. ונר אחד דולק, או חמד אברהם מקום ההוא למשכנו, ולבו ורצונו היה תמיד במערה.</p> <p>צ) ת"ח השתא וכו': בוא וראה, בחכמה עשה אברהם עתה, בשעה שבקש קבר לשרה, כי כשבקש, לא בקש מיד באותה שעה המערה, ולא אמר שרוצה להפרד מהם אלא שאמר, תנו לי אחוות קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ולא הזכיר לא אח עפרון ולא את המערה, ואם תאמר, שעפרון לא היה שם. אינו כן, אלא היה שם שכתוב ועפרון יושב בתוך בני חת. ואף על פי כן, לא אמר לו אברהם באותה שעה מאומה.</p> <p>צא) אלא מה דאמר וכו': אלא מה שאמר להם, הוא כמו שכתוב, וידבר אל בני חת וגו'. ושואל, וכי יעלה על דעתך שאברהם</p>
--	---

(דסויי דף קכ"ז ע"א)

צב) וילפינן * ב אורח ארעא הכא, במה דעבד אברהם, דהא בגין י דתאובתיה ורעותיה הוה י בההיא מערתא, ד אע"ג דהוה תמן, לא בעא למשאל ליה מיד, ההוא רעותא דהוה ליה במערתא, ושאל בקדמיתא, מה דלא אצטריך ליה, לאינן אחרנין, ולא לעפרון.

צג) כיון דאמרו ליה, קמי עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו ו גו'. מה כתיב ועפרון ישב בתוך בני חת, ישב כתיב, משירותא דמלין דאמר אברהם, תמן הוה, כדין אמר * שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי ו את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואי תימא בגין יקרא דיילי יתיר ז מנייכו, ה אנא עכיד, דלא ב) רעינא בכו, בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו, דרעינא בכו, בגין דלא אתפרש מנייכו.

תוספתא **

צד) רבי יוסי ב"ר יהודה, אזיל למיחמי לר' י חייא, א"ל, לימא י מר, אי שמע האי פרשתא, היך אמרו מארי מתניתא, י דפרשה בעניינא דנשמתא. אמר, זכאה י חולקיהון דצדיקיא, בעלמא דאת, דכך היא אורייתא בלבהון, כמבועא רבא דמיא, דאע"ג י דמסתימין ליה, מסגיאות מייא, פתחין מבועין י דנבעין, לכל עיבר.

מסורת הזהר

א) שמעוני ופגעו לי: שם.

דרך אמת

ב) שלא ליתני בכס.

חלופי גרסאות א) ב"א ארז. ב) ב"א דתיאובתיה. ג) ב"א בהווא. ד) ב"א ואע"ג. ונ"א מוסיף אע"ג דעפרון (אה"ל). ה) ב"א מוסיף במבחר קבריננו. ו) ב"א ל"ג מן את עד ואי. ז) ב"א מנייכו. ח) ב"א ל"ג אנא עכיד. ט) ב"א מוסיף חייא רבה (אה"ל). י) ב"א ל"ג מר. יא) ב"א דפירשוה. יב) ב"א חולקיה. יג) ב"א דמסתימין. יד) ב"א ל"ג דנבעין.

מערת המכפלה

כדין אמר וכו': אז אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר וגו', ואם תאמרו משום שכבודי מרובה מכבודכם אני עושה זה, לבקש מערת המכפלה מעפרון, כי איני חפץ בכס. לא כן, בתוככם, שאמר יתננה לי בתוככם וגו' כדי להקבר בתוככם כונתה, כי אני חפץ בכס, ואני עושה זאת, כדי שלא להפרד מכס.

תוספתא

מאמר ארבע מאות שקל

צד) רבי יוסי ברבי יהודה וכו': ריברי, היה הולך לראות את ר' חייא, אמר לו יאמר אדוני, אם שמע איך אמרו בעלי המשנה פרשה הזו, שפרשה בעניני הנשמה, אשר אברהם ה"ס הנשמה, ושרה הגוף, אמר, אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הבא, שכך הוא התורה בלבם כמו מעיין גדול, שאע"פ שסותמים אותו, מרוב המים יפרצו ויסתחו מעינות הנובעים לכל עבר.

הסולם

שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שרצונו היה להתחבר עמהם, עד שאמר להם תנו לי אחוזת קבר עמכם. אלא בחכמה עשה.

צב) וילפינן אורח ארעא וכו': ואנו למדים דרך ארץ, ממה שעשה אברהם, כי משום שתשוקתו ורצונו היה באותה המערה; אע"פ שעפרון היה שם, לא רצה לבקש ממנו מיד, ולגלות לו את הרצון שהיה לו במערה, ושאל תחילה מה שלא צריך לו, ולאחרים ולא לעפרון. אלא שאמר לבני חת, תנו לי אחוזת קבר עמכם וגו'.

צג) כיון ד'אמרו ליה וכו': כיון שבני חת אמרו לו בפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלקים אתה בתוכנו וגו'. מה כתוב, ועפרון יושב בתוך בני חת, ישב כתוב בידו קבוצה, כי לא כתוב עם נקודות, ואפשר לנקודו עם קמץ, שזה יורה שעוד בתחילת הדיבורים שאמר אברהם כבר היה שם עפרון.

(רמזי דף קכ"ז ע"א * דף קכ"ז ע"ב) ** דף קכ"ג ע"ב

צה) ת"ש, ר' יוסי, רחמא את, אנא אימא לך בהאי פרשתא, לעולם
 אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים, על יד דומה, עד שתראה הנשמה,
 פנקס סימנה, שנותנין לה הכרובים בג"ע. א"ר יוסי, אנא שמענא, ה' דהא
 נ' נשמתא, ב' בתר ד' דעיילת תמן, היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא, ולא
 למיחת לתתא, אבל קודם שתעלה ותכנס, ה' נעשית ו' אפטרופוס הגוף, על
 יד דומה, ומראה לו, שראוי הוא, לקבל שכר ארבע מאות עולמות.
 צו) א"ר חייא, הא רבי אלעזר אמר, דהא דומה ידע קודם, משום
 דמכרוזי עלה בגנתא דעדן. אבל אנא כך שמענא, די בעדנא דיהבין י' ליה
 פנקסא, חזר על גופא, לאעילי ה' ליה בפתקא דצדיקיא, על ידוי דדומה.
 ס' הדא י' הוא דכתיב, * אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח
 ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות, דיהבין ליה
 לאחסנא.

מסורת הוזהר

א) אך-כסף השדה קח ממני: (שם) ח"א קבר.

חלופי גרסאות ה' ג"א דא. ב' ג"א ל"ג נשמתא (ד"א). ג' ג"א ל"ג בתר. ד' ג"א עיילת. ה' ג"א נעשת. ו' ג"א
 אפטרופוס. ז' ג"א לה. ח' ג"א לה. ט' ג"א ל"ג הדא. י' ג"א דא. י"א ג"א ההוא.

מאמר

הכולם

ארבע מאות שקל

אמצעי, שנאמר עליהם קוץ קוציתא, מקבל
 דומה את המסך הזה הנקרא חשבון, ומטהר
 עמו את גופו של צדיק אחר פטירתו ומכשירו
 לתחיה, ע"ש. וחולקים בזה ר' יוסי ור' חייא,
 ר' יוסי סבר, שקומת האור הוא עיקר המטהר
 את הגוף, וז"ש אנא שמענא וכו' על יד
 דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר
 ארבע מאות עולמות, דהיינו שהגוף זכה
 בחייו לקבל אלו המוחין הנמשכים מקו אמצעי,
 הנק' ת' עלמין דכסופין. ואז מקבל דומה את
 הגוף, ומכשירו לתחיה. ור' חייא סבר שהמסך
 הנק' חשבון, גם נקרא פנקס. הוא העיקר
 המטהר את הגוף, וע"כ כיון שהנשמה זכחה
 בו כבר היא מתחלת לישא וליתן עם דומה,
 בשביל הגוף. וז"ש אבל אנא כך שמענא
 וכו' הה"ד נתתי כסף השדה וגו'. כי נתתי
 פירושו שהכסף כבר מוכן, כמו שפירשינו, ורומז
 על המסך, כי כשיש לו מסך, כבר הקומה
 מוכנת לצאת עליו מאליו (כנ"ל בכמה
 מקומות). וסוד הקומה היוצאת על המסך
 ה"ס ת' עלמין דכסופין. מהו כסף
 השדה, דא כסופא דערמין ארבע מאות
 וכו', אבל אין צורך להבר עם עפרון מענין
 הקומה עצמה, כמ"ש ר' יוסי, כי כיון שהשיג
 המסך, כבר מכריוזים עליו בנן עדין שהוא
 צדיק, וראוי לקבל את הקומה שה"ס ת' עלמין
 דכסופין

צה) תא שמע ר' יוסי וכו': בוא ושמע ר'
 יוסי, הביב אתה, אני אומר לך
 בפרשה הזו. לעולם אין גוף האדם נכנס אחר
 פטירתו בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד
 שתראה לו הנשמה מכתב לסימן, שהכרובים
 נותנים לה בגן עדן.

אמר ר' יוסי וכו': אמר ר"י, אני
 שמעתי, כי הנשמה אחר שנכנסה שם לגן
 עדן, היא הולכת לעלות למקומה למעלה,
 לבניה, ולא דרדת למטה, למלכות, אבל קודם
 שתעלה ותכנס למקומה, נעשית אפטרופוס הגוף
 על יד דומה, ומראה לו, לרומה, שהגוף ראוי
 לקבל שכר, ארבע מאות עולמות.

צו) אמר ר' חייא וכו': אר"ה, הרי ר' אלעזר
 אמר, כי דומה יודע זה שהגוף ראוי
 לשכר ת' עולמות קודם שהגוף מראה לו, משום
 שמכריוזים על זה בגן עדן, אבל אני כך
 שמעתי, שבעת שנותנים להנשמה המכתב
 לסימן, חוזרת אז על הגוף להכניסו בחשבון
 הצדיקים, על ידיו של דומה, והוא שכתוב, אך
 אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני.
 מהו כסף השדה, הוא הכסף והחמדה לארבע
 מאות עולמות שנותנים לו להגוף לרשת.

ביאור הדברים, כי נתבאר לעיל (דף ד'
 ד"ה פירוש) ענין ורומה קאים ונטיל
 בחושבנא שאלו הצדיקים שזכו לקבל בחייהם
 אלו המוחין המושפעים על המסך שבקו
 (דפריי דף קכ"ג ע"ב)

צז) רב יוסף, כד הוה שמע פרשתא ^ב דא, ^ג ממאריהון ^ד דמתיבתא, הוה אמר, מאן דאיהו עפרא, ^ה מאי ^ו קא זכי להאי, מאן יזכה, ומאן יקום הה"ד * מי יעלה בהר ה' וגו'.

צח) אמר רבי אבא, תא חזי, ^א מאי דכתיב, ^ב וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא כסופא רבתא, דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עולמות, והנאות, ^ג וכסופין, עובר לסוחר. רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי שמים, וירושלים של מעלה ואין מוחה ^ד בידה.

צט) תא חזי, מה כתיב, ^א ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ונמנה, עם שאר הצדיקים בחבורתם, מפתקא דממנא על ידי דדומה. א"ר יצחק, הכי גמירנא, כל אינון דכתיבין בידי דדומה, וממנן על ידי, יקומו לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא, ווי להון לרשיעיא דלא כתיבין על ידי בפתקא,

דרך אמת

(ה) והענינים בעולם הנב:

(א) מי יעלה בהר ה': לעיל וירא כיח ציון ד'.

(ב) וישמע - לעפרון את הכסף ארבע: שם.

(ג) ואחרי כן קבר: שם. ח"א קבא.

חלוסי גרסאות ^א נ"א ליג דא. ^ב נ"א ממאריהון. ^ג נ"א דמתיבתין (אה"ל). ^ד נ"א מאינא דיוקניה (אה"ל). ^ה נ"א מוסיף קא ריקנא ונ"א קא דיקנא. ^ו נ"א מה (אה"ל). ^ז נ"א מוסיף מאי הוא עפרון די זכותיה דנשמתא דאיהי שלימותא באשלמותא הה"ד וישקול (אה"ל). ^ח נ"א בידה.

ארבע מאות שקל

הסורים

מאמר

לו מלכות מהכלים, כנודע מערך ההפכי שבין האורות לכלים. והמלכות דכלים ה"ס ירושלים של מטה, כי ירושלים של מעלה ה"ס בינה, וירושלים של מטה ה"ס מלכות. והיא לא תתקן אלא בגמר התקון. ולפיכך מטרם זה אין יותר מארבע מאות שקל כסף, להורות שחסר שם כתר מאורות ומלכות מכלים, וע"כ אומר בירושלים של מעלה, ואינו אומר בירושלים של מטה. אבל עם כל זה הארתם של אלו ארבע מאות עוברת ומאירה בחלקה גם אל המלכות. וזה סוד מ"ש עובר לסוחר, כי המלכות נקראת סוחר, בסו"ה היתה כאניות סוחר וגו'. ועל ידי הארה זו העוברת אליה, נעשית מוכשרת לאט לאט לקבל שלמותה בגמר התקון.

צט) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, דהיינו הגוף, ונמנה בכתב הממונה, עם שאר הצדיקים בחברתם, על ידי דומה שה"ס החשבון המבואר (לעיל דף ד' ד"ה פירוש ע"ש) אמר ר' יצחק כך למדתי, כל אלו הגופים הכתובים בידינו של דומה ונפקדים על ידי, יקומו לתחיה בזמן שעתיד הקב"ה להחיות שוכני העפר, ווי להם לרשעים שאינם כתובים על ידו בכתב, שהם יאבדו בגיהנם

לעולם

דכסופין. וו"ש ר' חייא משום דמכרוי עלה בגנתא דעדן וכו'.

צז) רב יוסף כד וכו': ר"י כששמע פרשה זו מכוארת מבעלי הישיבה, היה אמר, מי שהוא עפר יוכל לזכות לכל זה, היינו לת' עלמין דכסופין, מי יזכה ומי יקום, זה הוא שכתוב מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו.

צח) אמר ר' אבא וכו': בוא וראה, מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון את הכסף וגו' זהו כוסף הגדול אחר אלו העולמות החמודים. ארבע מאות שקל כסף, פירושו, ארבע מאות עולמות של הנאות ותשוקות, עובר לסוחר, רב נחמן אמר, שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו, כלומר שהזוכה לאלו המוחין דת', עלמין דכסופין נמצא שלם בכל המדרגות של שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מי שיקטרג עליו שם. ומה שלא אמר גם בירושלים של מטה, הוא משום שסוד ארבע מאות הללו, הם חו"ב תו"מ דאורות, שהם מלובשים בכח"ב ות"ת דכלים, וחסר לו כתר דאורות משום שחסר (דפו"י דף קכ"ג ע"ב)

שיאבדו בגיהנם לעלמין, ועל דא נאמר * ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא
כתוב בספר ה' (ע"כ תוספתא)

(ק) * רבי אלעזר אמר, בשעתא דעאל אברהם במערתא, היך עאל. בגין
דהוה רהיט אבתריה דההוא עגלא, דכתיב * ואל הבקר רץ אברהם וגו',
וההוא בן בקר, ערק עד * ההיא מערתא, ועאל אבתריה, וחמא מה דחמא.

(קא) תו בגין דאיהו צלי כל יומא * ויומא, והוה נפיק עד ההוא חקל,
ד הוה סליק ריחין עלאין, וחמא נהורא דנפיק * מגו מערתא, וצלי תמן,
ותמן מליד עמיה קודשא בריך הוא, ובגין כך בעא * ליה, דתיאובתיה
הוה בההוא אתר תדיר.

(קב) ואי תימא אי הכי, אמאי לא בעא * לה עד השתא. בגין דלא
ישגחון עליה, הואיל ולא אצטריך ליה, השתא דאצטריך ליה, אמר הא
שעתא למתבע ליה.

(קג) תא חזי, * אי עפרון * הוה חמי במערתא, מה דהוה חמי אברהם
בה, * לא יזבין לה לעלמין, אלא ודאי לא חמא * בה ולא כלום, דהא לית
מלה * אתגליא, אלא * למאריה, * ובגין כך, לאברהם אתגלייא, ולא לעפרון,
לאברהם * אתגלייא, דיליה * הוה ** לעפרון לא הוה אתגליא ליה, דלא
הוה ליה חולקא ביה. ובגין כך, לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי
אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

מסורת הזהר

(א) ובעת ההיא ימלט עמך: (דניאל י"ב) ח"א קלט: (ב) ואל הבקר רץ: שם. ח"א ק.

חלופי גרסאות א' אה"ל כתב כל הנמצא כתוב בספר כאן שייך גופא דמתניתין וגו' הנדפס לעיל אות ג' דף ט' תוספתא.
כ נ"א ההוא. נ נ"א ליג ויומא. ד נ"א הוה. ה נ"א גו. ו נ"א לה. ז נ"א דתאובתיה.
ח נ"א ליה. ט נ"א וכי. י נ"א מוסיף לא הוה. יא נ"א ולא. יב נ"א ביה. יג נ"א ליה. יד נ"א אתגלייא. יז נ"א
למרה (אה"ל) טו נ"א ליג מן ובגין עד ובגין * טז נ"א אתגלייא. יז נ"א הוה זמנא (אה"ל)

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

לא בקש לקנותה עד עתה. ואומר, כיון
שלא היה צריך אותה, היה מיוחד שלא יסתכלו
אחריו, ויבינו את השתוקקותו וחשיבותה של המערה,
ואז היו מרבים את המחיר, או שהיו ממאנים למכרה לו
לגמרי. עתה שהיה נצרך אליה, אמר, כבר הגיעה
השעה לבקש אותה.

(קג) ת"ח אי עפרון וכי: בוא וראה, אם עפרון
היה רואה בהמערה מה שהיה רואה
בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולם. אלא
ודאי שעפרון לא ראה בה מאומה, כי אין דבר
מתגלה זולת לבעליו, ומשום זה רק לאברהם
נתגלה ולא לעפרון, לאברהם נתגלה, כי
שלו היתה, ולעפרון לא נתגלה, משום שלא
היה לו חלק בה. וע"כ לא נגלה לעפרון מאומה
בהמערה, ולא היה רואה בה אלא השך, ועל
כן מכר אותה.

ופה

לעולם. ועל זה נאמר, ובעת ההוא ימלט עמך
כל הנמצא כתוב בספר. (ע"כ התוספתא)

(ק) רבי אלעזר וכי: רא"א, בשעה שנכנס
אברהם במערה, איך נכנס. כלומר, מה היה
הסבה שנכנס אל המערה. ואומר, כי היה רץ אחר
אותו העגל, שכתוב בו ואל הבקר רץ אברהם
וגו', ובן בקר ההוא ברח עד אותה המערה.
ואברהם נכנס אחריו להמערה, וראה מה שראה.

(קא) תו, בגין דאיהו וכי: עוד, סבה הייתה, כי
הוא היה מתפלל בכל יום ויום. והיה
יוצא עד אותו השדה שהיה מעלה ריחות עליונים,
וראה אור יוצא מתוך המערה, והתפלל שם. ושם
דבר עמו הקב"ה. ועל כן חפץ בה. בהמערה,
ותשוקתו היתה באותו מקום תמיד.

(קב) ואי תימא וכי: ואם תאמר, אם כן, למה

(דפו"י דף קכ"ג ע"ב * דף קכ"ז ע"ב **) דף קכ"ח ע"א

קד) ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא, ה' דיזבין ליה ז' זבין, דהא אברהם לא קאמר, אלא * ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר ז' השדה נתתי לך והמערה אשר ז' בו לך נתתיה וגו'. בגין ז' דכלא ה' הוה מאיס עליה דעפרון, דלא ידע ומה ז' היא.

קה) ות"ח, כד עאל אברהם במערתא, בקדמיתא חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלי ליה תרין ח' קברין, ה' אדהכי אסתלק אדם בדיוקניה, וחמא ליה לאברהם, וחייך, ט' וביה י' ידע אברהם, דתמן י"א הוא זמין לאתקברא.

קו) א"ל אברהם, ז' במטו מינך, י' קוסטרא קטיר אית הכא, אמר ליה, קב"ה ז' טמרני הכא, ומהווא זמנא עד השתא, אתמרנא י' כגילדא דקירטא, עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך, הא קיומא לי, ולעלמא, י"ג הוה בגינך.

קז) חמי מה כתיב ז' ויקם השדה והמערה אשר טו בו, קימה ממש הוה

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) גתוך כך שהיה אברהם עליה נכנס במערה עלה ועמד לזכר מקברו נגדו ושמה שראה לאברהם שבה לנאן. ז' ויקם השדה והמערה: שם. ח"א קמה: ז' אברהם אמר לאדם בנקשה ממך כמדומה שאלה קשור יש כאן ר"ל קבר שלי מוכן בה וקשור אני להיות עמכם ונחלוה מאלד ג"כ להיות נקבר שם. ג) הקב"ה הסמני כאן וחייתי עד עתה עמון כקליפת העשש עמון בקרקע עד שנאלס לנאן.

חלופי גרסאות ח' נ"א זבין. ז' נ"א ל"ג זבין. ז' נ"א בו וגו'. ד' נ"א ל"ג דכלא. ונ"א דכלא (אה"ל) ה' נ"א דהוה. ו' נ"א מהו. ז' נ"א הוה (אה"ל). ח' נ"א ל"ג קברין. ט' נ"א גביה (אה"ל) י' נ"א מוסיף חוה ידע, י"א נ"א מוסיף הוה הוא. י"ב נ"א טוסטרא (אה"ל) י"ג נ"א בנילרא. ונ"א בגולדא (אה"ל) י"ד נ"א ל"ג הוה. טו נ"א מוסיף בו לאברהם.

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

קד) ומה דלא תבע וכו': וגם מה שלא בקש אברהם מתחילה שימכור לו, מכר לו, כי אברהם לא אמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה וגו' והשדה לא הזכיר, ועפרון אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה. והוא משום שהכל היה מאוס על עפרון, כי לא ידע מה הוא. ואפילו השדה, שבו היתה המערה, היה מאוס עליו. וע"כ מכר גם את השדה. אע"פ שלא בקשו אברהם.

קה) ותא חזי כד וכו': ובוא וראה, כשנכנס אברהם לתוך המערה בראשונה, ראה שם אור, והושלך לפניו העפר, ונתגלו לו שני קברות, בין כה וכה, עמד אדם מקברו, בצורתו, וראה את אברהם, ושחק. ובו ידע אברהם שעתיד להקבר שם.

קו) א"ל אברהם וכו': אמר לו אברהם, בבקשה ממך, האם טירה בלתי מקורה כאן. כלומר, שהיה חמה, כי במערת מכפלה, שפירושו מערה לפנים ממערה, מחויב להיות חשך גמור, והוא ראה שם אור כמו

ליה, מה דלא הוה ליה עד השתא. רבי אבא אמר, ויקם השדה, ודאי קימה ממש, דקם ואסתלק קמיה דאברהם, בגין דעד השתא, לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהוה טמיר, קם ואסתליק, וכדין קם כלא ב' בנמוסוי.

קח) אמר רבי שמעון, בשעתא דעאל אברהם במערתא, ואעיל ב' שרה תמן, קמו אדם וחווה, ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ב' ומה אנן בכסופא קמי קודשא בריך הוא, בההוא עלמא, בגין ההוא חובא ב' דגרימנא, והשתא י' יתוסף לן כסופא אחרא, מקמי עובדין טבין דבכו.

קט) אמר אברהם, הא אנא ב' זמין קמי קודשא בריך הוא, בגינך דלא י' תכסיף קמיה לעלמין. מיד * ואחרי כן קבר אברהם את * י' שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

קי) אדם עאל בדוכתיה, חוה לא עאלת, עד דקריב אברהם, ואעיל לה ב' לגבי אדם, וקביל י' לה י' בגיניה, הה"ד ואחרי כן קבר י' אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב, אלא את שרה, לאסגאה חוה, וכדין ב' אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, ב' הה"ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם. תולדות השמים והארץ, דא אדם וחווה, אלה השמים והארץ לא

דרך אמת

א) ומה חלו בנושא מחמת שעברנו על מלוכה יתביך בען הדעת טוב ורע ועסק נהיה יותר בנושא מחמת מעשים טובים שנסכס, ב' גליון וקצורת אדם הניינוס לא אהרמינא בקרא משום דאדם אהגלגל באברהם כדאימא בקיפוליס.

מסורת הוזהר

א) ואחרי כן הכבר: שם. ח"א קבג: ב' אלה - בהבראם: לעיל ב"א דף קצ"ב ציון א'.

חלוסי גרסאות א' נ"א בנימוסוי. ב' נ"א לשרה. ג' נ"א מוסיף דגרימנא מותא לעלמא. (אה"ל) ד נ"א דיתוסף. ה' נ"א מוסיף זמין לעלאה. ו' נ"א חסוף. ז' נ"א שרה וגוי. ח' נ"א לגביה. ט' נ"א דאדם. י' נ"א עליה. י"א נ"א בגינת. י"ב נ"א אברהם וגוי.

מאמר ב'

ממש היה לו להשדה, מה שלא היה לו עד עתה. כלומר, קימה הוא לשון חשיבות, כי בזה שעבר לרשות אברהם קנה השדה חשיבות, וע"כ כתוב בו ויקם.

ר' אבא אמר וכו': ר"א, ויקם השדה, ודאי פירושו, קימה ממש, שהשדה קם ונתעלה ביד אברהם, כי עד עתה לא נראה שם מאומה, ועתה ביד אברהם, מה שהיה נסתר קם ונתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. כמו שצריך להיות.

קח) אמר ר' שמעון וכו': בשעה שאברהם נכנס במערה, והביא את שרה שמה, קמו אדם וחווה, ולא רצו להיות קבורים שמה, אמרו, המעט לנו, שאנו בכושה באותו העולם לפני הקב"ה, מחמת אותו העון שגרמנו, ועתה יהיה נוסף לנו בושה שניה, שנבוש מפני המעשים טובים שלכם.

קט) אמר אברהם וכו': הנה אני מוכן להתפלל לפני הקב"ה עליך, (דפו"י דף קכ"ה ע"א *) דף קכ"ה ע"ב)

הכולם

מערת המכפלה

שלא תבוש לפניו לעולם. דהיינו שימחול לו העון לגמרי, מיד, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מהו ואחרי כן, שאומר הכתוב, היינו, אחר שקבל עליו אברהם דבר הזה, להתפלל על אדם, כנ"ל.

קי) אדם עאל וכו': אדם חזר ונכנס למקומו, חוה לא חזרה ונכנסה, משום שהיא גרמה לאדם לחטא, כמ"ש האשה אשר נתת עמדי וגוי, והיתה מפחדת שאדם לא יקבלנה. עד שקרב אברהם, והכניסה אל אדם, וקיבלה בשביל אברהם, וזהו שכתוב ואחרי כן קבר את שרה אשתו, לשרה לא כתוב, אלא את שרה והוא לרבות חוה, שאברהם החזירה אל הקבר, כנ"ל.

וכדין אתיישבו וכו': ואז נתיישבו אדם וחווה במקומם כראוי, וזהו שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ולמדנו באברהם, כי בהבראם אומיות באברהם, ויורה, שבשבילו נתקיימה, תולדות השמים וארץ הם אדם וחווה. כי אלה השמים וארץ לא כתוב, אלא

כתיבו, ה' אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיגיה דאברהם. דכתיב * ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם, ועד דאתא אברהם, לא אתקיימו אדם וחיה בדוכתייהו, בההוא עלמא.

קיא) ר' אלעזר ב' שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה ז וקרא ה קרי ו' לה לבתר, מערת שדה המכפלה, מכפלה ז קא קרי ליה לשדה.

קיב) אמר ליה, הכי ה' קארי ליה, מערת המכפלה, כמה דאת אמר, ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, לאו מערתא ה' איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא, על שום מכפלה אקרון, שדה המכפלה ודאי, ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

קיג) תא חזי, ירושלם י' כל ארעא דישראל אתכפל תחותה, ואיהי קיימא לעילא י" ותתא, כגוונא דא, ירושלם לעילא ירושלם לתתא, אחידא לעילא, ואחידא לתתא, ירושלם לעילא י' אחידת בתרין סטרין, לעילא י' ותתא, ובגין כך, כפלתא היא.

מסורת הזהר

(א) ויקם השדה: לעיל דף ל"ג ציון ג'.

חלופי גרסאות א' נ"א מסיף אלא אלה. ב' נ"א מסיף שאיל ליה. ג' נ"א כזלתא. ד' נ"א מוסיף וקרינן (וקרינן) מערת המכפלה, (רמיק ואה"ל) ה' נ"א קרא. ו' נ"א ליה. ז' נ"א ל"ג קא. ח' נ"א קרי. ט' נ"א אקרי (אה"ל) י' נ"א וכל. י"א נ"א וקיימא לתתא. י"ב נ"א אחידא. י"ג נ"א מוסיף ותתא, ירושלם לתתא אחידת (אחידא) בתרין סטרין לעילא ותתא.

מאמר ב'	הסולם	מערת המכפלה
אלא תולדות השמים והארץ, להורות, על אדם וחיה, שאינם תולדות של אנשים, ועליהם אומר החוב, שנתקיימו בשביל אברהם. דהיינו כמ"ש לעיל. ומאין לנו, שנתקיימו בשביל אברהם. כי כתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא נתקיימו אדם וחיה באותו העולם. כלומר, שדורש, ויקם הוא קיום. השדה והמערה אשר בו, יורה על אדם וחיה אשר שם. לאברהם בשביל אברהם. הרי שאדם וחיה נתקיימו בשביל אברהם.	נקרא מכפלה, אלא שדה הזה והמערה, נקראים יחד על שם מכפלה. אבל, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה. כלומר, רק השדה נושא את השם מכפלה ולא המערה. כי המערה בשדה היא, והשדה הוא בדבר אחר, כמ"ש לפנינו.	מערת המכפלה
קיא) ר' אלעזר שאיל לאבוי וכו': ר"א שאל את אבוי, אמר, מערה הוה איננה מכפלה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך קרא אותה הכתוב, מערת שדה המכפלה, הרי שהשדה נקרא מכפלה, ולא המערה.	קיא) תא חזי ירושלם וכו': בוא וראה, ירושלים, כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה, שה"ס המלכות, והיא נמצאת למעלה ולמטה. באופן זה: יש ירושלים למעלה שהוא בינה, ויש ירושלים למטה, שהיא מלכות, כי נאחות למעלה ונאחות למטה. ונמצאת ירושלים של מעלה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה וירושלים של מטה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה. וע"כ היא כפולה. פירוש, ירושלים של מעלה היא בינה, וירושלים של מטה היא מלכות. ונודע שבסוד שיתוף מדת הרחמים בדין נכללו זה בזה, ומתוך התכללות הזה נעשו ד' בחינות, שיש בינה ומלכות בבינה, ויש בינה ומלכות במלכות. ונמצא שמדת המלכות	קיא) תא חזי ירושלם וכו': בוא וראה, ירושלים, כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה, שה"ס המלכות, והיא נמצאת למעלה ולמטה. באופן זה: יש ירושלים למעלה שהוא בינה, ויש ירושלים למטה, שהיא מלכות, כי נאחות למעלה ונאחות למטה. ונמצאת ירושלים של מעלה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה וירושלים של מטה אחוזה בשני צדדים למעלה ולמטה. וע"כ היא כפולה. פירוש, ירושלים של מעלה היא בינה, וירושלים של מטה היא מלכות. ונודע שבסוד שיתוף מדת הרחמים בדין נכללו זה בזה, ומתוך התכללות הזה נעשו ד' בחינות, שיש בינה ומלכות בבינה, ויש בינה ומלכות במלכות. ונמצא שמדת המלכות

קיד) ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו, דביה ה' שריא. כגוונא דא כתיב * כריח שדה אשר ברכו ה', לעילא * ותתא, ובג"כ שדה המכפלה י ודאי ולא שדה י כפול.

קטו) תו, רוא דמלה, שדה המכפלה ודאי, י מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא, דאיהי מכפלה. וכלא קיימא כחד, י ובגיניה קאמר, באורח סתים, י ה' מכפלה, דלא הוי בשמא קדישא, את אחרא מכפלה, בר ה' איהי.

קטז) ואף על גב דמערתא כפלתא הוה, ודאי, דאיהי מערתא, גו מערתא, אבל על שום אחרא, אקרי מערת שדה המכפלה, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

(א) כריח שדה: לעיל ב"א של"ג ציון ב'.

חלוסי גרסאות ה' ג"א שרייה, כ ג"א מוסיף כתיב ודאי. ג ג"א הכפול. ד ג"א ליג מאן מכפלה. ה ג"א מוסיף דא ה' (אה"ל) ו ג"א ובגיניה. ז ג"א המכפלה. ח ג"א הא. ו ג"א הא (אה"ל).

מערת המכפלה

הסולם

מאמר ב'

ירושלים לתתא דהיינו למטה מחזה דנוקבא. אחידת בכ' סטריין לעילא ולתתא שהם ב' מלכיות שמבחינת בינה ומלכות דמלכות. ובג"כ כפלתא היא, ומשום זה ירושלים דלעילא הוא כפלתא שיש שם ב' מלכיות ממותקות. ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו וע"כ שדה הזה שבכאן, שהיא בחינת מלכות הג' כנ"ל נבחת ג"כ למכפלה, משום שהמכפלה שה"ס המיתוק דבינה ביה שריא כי הוא ממותקת. ובג"כ שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול. כי אם השדה עצמו היה כפול היה צריך לומר שדה כפול לשון זכר. אלא כיון שהוא עצמו אינה מכפלה. אלא שממשכת המכפלה מן ב' המלכיות שלמעלה מחזה, ע"כ כתוב מכפלה על שם המלכות שלמעלה מחזה.

קטו) תו רוא דמלה וכו': עוד, סוד הדבר הוא שדה המכפלה ודאי. מי הוא מכפלה, היינו ה' שבשם הקדוש, שהיא מכפלה, שיש ב' ההין בשם הויה, ושתיהן נמצאים בו כאחת. כלומר שגכליין זו ביה בסוד השיתוף דמות הרחמים בדין כנווע ובשבילה אומר הכתוב בדרך העלם ה' מכפלה, שאין בהשם הקדוש הויה"א את אחר שתהיה כפולה, חוץ ממנה. כלומר, המלה המכפלה עם ה' הידיעה, רומז לה' מכפלה, דהיינו לה"ת דהויה, שה"ס מלכות הממותקת בבינה, שהיא ה' ראשונה דהויה, כנ"ל בדבור הסמוך באורן, ואין כאן חידוש דברים אלא שמרחיב הביאור.

קטז) ואע"ג דמערתא וכו': ואף על פי שמערה כפולה היתה ודאי, שהיא מערה לפנים ממערה, אבל, על שם אחר, נקראת מערת שדה המכפלה, כמו שאמרנו דהיינו על

המלכות היא כפולה, כי יש מלכות בבינה ויש מלכות במלכות.

קיד) ועל דא האי שדה וכו': ועל כן שדה הזה, הוא ממכפלה ההיא, שהיא מלכות כנ"ל, ששם הוא שורה, כעין זה שכתוב ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', שהיא המלכות. והיא כפולה למעלה ולמטה, ומשום זה כתוב שדה המכפלה, ודאי, ולא שדה כפול. כי טובב על מלכות הכפולה שנקראת שדה.

פירוש. ד' מלכיות הן, ב' מלכיות למעלה מחזה מבחינת בינה ומלכות דבינה, וב' למטה מחזה מבחינת בינה ומלכות דמלכות. וב' המלכיות שלמעלה מחזה שניהן ממותקות ונכללות זו בזו. אבל למטה מחזה רק מלכות הג' ממותקת, ומלכות הד' אינה ממותקת שבינה כלום. כנ"ל (כראשית ב' דף קצ"ג ד"ה ג' ע"ה). וסוד המערה שנקבר בה אדה"ר, היא מסוד מלכות הרביעית הבלתי ממותקת. בסו"ה כי עפר אתה ואל עפר תשוב, אלא כיון שעשה תשובה נכללה המערה בשדה, שה"ס מלכות השלישית הממותקת, ושם נקבר.

ו"ש חייך, לאו מערתא איהו מכפלה, ולא שדה אקרי מכפלה כי המערה היא מלכות הג' שאינה ממותקת בבינה. וע"כ אינה מכפלה בבינה. והשדה שהיא מלכות הג' שהיא ממותקת, עכ"ז אינה מכפלה, כי במקומה למטה מחזה אין ב' מלכיות, רק למעלה מחזה נקראת המלכות מכפלה ששם ב' מלכיות ממש הנכללות זו בזו, אחת מבינה ואחת ממלכות כנ"ל. ו"ש ירושלים לעילא דהיינו למעלה מחזה דנוקבא אחידת בכ' סטריין לעילא ולתתא, דהיינו ב' מלכיות שמבחינת בינה ומלכות דבינה,

(דמויי דף קי"ח ע"ב * דף קכ"ט ע"א)

ואברהם ידע, וכד אמר לבני חת, כסי מלה, ואמר * ויתן לי את מערת המכפלה, על שום דאיהי מערתא כפלתא, ואורייתא לא קרי לה, אלא מערת שדה המכפלה כדקא יאות.

ק"ז) וקודשא בריך הוא, עבד כלא ב לאשתכחא האי עלמא, ב כגוונא דלעילא, ולא תדבקא דא בדא, ב למהוי יקריה לעילא ותתא, זכאה י חולקיהון דצדיקיא, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

ק"ח) ב ואברהם זקן בא בימים והי ברך את אברהם בכל. רבי יהודה פתח, ב אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, האי קרא אתמר, אבל זכאה הוא בר נש, ה דאורתוי אתכשרן קמי קודשא בריך הוא וואיהו אתרעי ביה, דקרבא ליה לגביה.

ק"ט) ז תא חזי, ה אברהם אתקריב לגביה, ט ותיאובתיה דיליה י הוה כל יא יומי יכ בהאי, ז לא אתקריב אברהם ביומא חדא, או בזמנא חדא, אלא עובדוי קריבו ליה י בכל יומי, מדרגא לדרגא, עד דאסתלק בדרגוי.

ק"כ) כד הוה סיב, ועאל בדרגין עלאין כדקא חזי, דכתוב ואברהם זקן וכדין בא בימים, באינון יומין עלאין, באינון יומין י ידיעאן ברזא דמהימנותא. והי ברך את אברהם בכל, טו דמתמן נפקין כל ברכאן, וכל סיבו.

מסורת הזהר

א) ויתן לי מערת המכפלה: לעיל דף ל"ג ציון א, ב) ואברהם זקן בא בימים: (שם כ"ד) ח"א קכד: קכו, קכט, סל: קמב: ר"ט, רכד: רנח, ח"ב לו, לו, פג: פו, פז. ח"ג קמח, רעו: ג) אשרי תבחר והתקרב: לעיל דף ק"ט ציון א'.

חלוסי גרסאות א) נ"א ולאשתכחא, ב) נ"א בעלמא, ונ"א מוסיף כגוונא דעלמא (אה"ל) נ"א למיהוי, ד) נ"א חולקיהון דצדיקיא, ה) נ"א דארתוי, ו) נ"א דאיהו, ז) נ"א ל"ג ת"ח אברהם אתקריב לגביה, ח) נ"א מוסיף אברהם איהו (אה"ל) ט) נ"א ותיאובתא, ונ"א מוסיף ורעותא דיליה, (אה"ל) י) נ"א הוי (אה"ל) יא) נ"א יומי יכ נ"א מוסיף בהאי עלמא, יג) נ"א ובכל יומי מתקרב (אה"ל) יד) נ"א ידיעין, טו) נ"א מוסיף מאי בכל דמתמן.

מאמר	הסולם	ואברהם זקן בא בימים
שם המיתוק של מלכות בנינה ולא על מה שהמעה היחה מכופלה. ואברהם ידע זה, וכשאמר לבני חת העלים הדבר, ואמר ויתן לי מערת המכפלה, דהיינו על שם, שהמעה היחה כפולה, ולא אמר שדה המכפלה על שם המיתוק דבינה. אבל התורה אינה קורא אותה, אלא מערת שדה המכפלה, כראוי להיות, דהיינו על שם המיתוק של המלכות בנינה, שהיא שורה רק בשדה, ולא במערה כנ"ל.	אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך. מקרא זה נתבאר אבל אשרי האיש שדרכיו רצוים לפני הקב"ה, והוא חסד בו לקרבו אליו.	ק"ט) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה. אברהם נתקרב אל הקב"ה, וכל ימיו היה תשוקתו בזה, שיתקרב אליו, ולא נתקרב אברהם ביום אחד או בפעם אחת, אלא מעשיו הטובים הקריבו אותו בכל יום ויום ממדרגה למדרגה, עד שנתעלה במדרגתו.
ק"ז) וקב"ה עבד וכו': והקב"ה עושה הכל, שיהיה נמצא בעולם הזה, שהיא מלכות, כעין שנמצא למעלה, בנינה, ושיתדבקו זה בזה, שיהיה כבודו למעלה ולמטה, אשרי חלקם של הצדיקים, שהקב"ה חסד בהם בעולם בעולם הזה ובעולם הבא.	ק"כ) כד הוה סיב וכו': כשהיה זקן, ונכנס במדרגות העליונות כראוי, שכתוב ואברהם זקן, או בא בימים, דהיינו בימים אלו העליונים, בימים אלו הידועים בסוד האמונה, והי ברך את אברהם בכל, היינו יסוד דא"א עלאין הנקרא כלל, שמשם יוצאות כל הברכות, וכל טוב, כי שפעו אינו נפסק לעולם.	זכאין

מאמר ואברהם זקן בא בימים

ק"ח) ואברהם זקן בא בימים וגו': ר' יהודה פתח,

(דפרי דף ק"ט ע"א)

קכא) זכאין אינן א מאריהון דתשובה, דהא בשעתא חדא, ביומא חדא, נברגעא חדא, * קריבין לגבי קודשא בריך הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים גמורים, דאתקריבו דגבי קודשא בריך הוא בכמה שנין. אברהם לא עאל באינן יומין עלאין, עד דהוה סיב, כמה דאתמר. וכן דוד, דכתיב " והמלך דוד זקן בא בימים. אבל מאריה דתשובה, מיד עלא, ואתדבק ביה בקודשא בריך הוא.

קכב) ר' יוסי אמר, תנינן, אתר דמאריהון דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא, צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה בגין דאינן קריבין למלכא יתיר מכלהו, ואינן משכי עלייהו ברעותא דלכא יתיר, ובחילא סגיאתא תקרבא יל למלכא.

קכג) תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא בריך הוא י בההוא עלמא, ובכלהו בי מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד י לפום דרגיה י כדקא חזי ליה.

קכד) כתיב אשרי תבחר ותקרב י ישכון חצריך, דקודשא בריך הוא קריב לון לגביה, דסלקין אינן נשמתינ מתתא לעילא, ולאתאחדא י באחסנתיהון, דאתתקנו להו. ישכון חצריך, אלין אתרין ודרגין לבר, ומאן אינן, כד"א ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. י והאי הוא, דרגא בין קדישין עלאין.

קכה) ומאן דזכאין לדרגא דא, אינן שליחן דמארי עלמא, כאינן

מסורת הזהר

א) והמלך דוד זקן: מלכים א' א'. ב) אשרי תבחר ותקרב: לעיל דף ל"ו ציון ג'. ג) ונתתי לך מהלכים: לעיל וירא ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א מריהון. ב ג"א דתיובתא. ג ג"א מוסיף בומנא חדא ברגעא חדא. ד ג"א גביה. ה ג"א דקב"ה. ו ג"א מוסיף דכתיב ביה. ז ג"א דתיובתא. ח ג"א דתיובתא. ט ג"א לן. י ג"א פגי. יא ג"א במלכא. יב ג"א בהאי. יג ג"א כצום (אה"ל). יד ג"א כדקחזי. טו ג"א דכתיב (אה"ל). טז ג"א ליג ישכון חצריך (אה"ל). יז ג"א באחסנתיהון. יח ג"א דאתתקן. יט ג"א האי.

מאמר	הסולם	כמה אתרין - לצדיקים
קכא) זכאין אינן וכו': אשריהם לבעלי תשובה שבשעה אחת, ביום אחד, ברגע אחד, הם קרבים אל הקב"ה, מה שלא היה כן אפילו לצדיקים גמורים, שהם נתקברו אל הקב"ה בכמה שנים. אברהם לא נכנס באלו הימים העליונים, עד שהיה זקן. כמו שנתבאר, וכן דוד, שכתוב והמלך דוד זקן בא בימים, אבל על תשובה, מיד נכנס ומתדבק בהקב"ה.	קכג) ת"ח כמה אתרין וכו': בוא וראה. כמה מקומות מתוקנים יש לו להקב"ה בעולם ההוא, ובכולם יש בתי דירה לצדיקים, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו כראוי לו.	קכג) ת"ח כמה אתרין וכו': בוא וראה. כמה מקומות מתוקנים יש לו להקב"ה בעולם ההוא, ובכולם יש בתי דירה לצדיקים, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו כראוי לו.
קכב) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, למדנו במקום שבעלי תשובה עומדים בו, באותו העולם, אין לצדיקים גמורים רשות לעמוד בו. משום שהם קרובים אל המלך יותר מכולם, והם מושכים השפע מלמעלה עם יותר כונת הלב, ועם כח גדול ביותר, להתקרב אל המלך.	קכד) כתיב, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך: היינו אותם אשר הקב"ה קרבים אליו, שאלו הנשמות עולות ממטה למעלה להתאחד בנחלתם שנחתקן להם. ישכון חצריך, פירושו, מקומות ומדרגות שהם לחוץ מהיכל ומי הם. הוא כמו שאתה אומר, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וזה הוא מדרגה ידועה בין קדושים העליונים.	קכד) כתיב, אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך: היינו אותם אשר הקב"ה קרבים אליו, שאלו הנשמות עולות ממטה למעלה להתאחד בנחלתם שנחתקן להם. ישכון חצריך, פירושו, מקומות ומדרגות שהם לחוץ מהיכל ומי הם. הוא כמו שאתה אומר, ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וזה הוא מדרגה ידועה בין קדושים העליונים.
קכה) ומאן דזכאין וכו': וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי רבון העולם, כמו המלאכים	קכה) ומאן דזכאין וכו': וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי רבון העולם, כמו המלאכים	קכה) ומאן דזכאין וכו': וכל הזוכים למדרגה זו, הם שליחי רבון העולם, כמו המלאכים

(דפו"י דף קכ"ט ע"א * דף קכ"ט ע"ב)

מלאכין, ועבדין שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין דאלין ^ה תדיר ^ב בקדושה ולא אסתאבו.

קכו) כגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא, איהו משיך עליה ^ב רוח מסאב, וכד נפק נשמתיה ^ד מניה, מסאבין ליה, ומדוריה בין אינון מסאבין, ואלין אינון מזיקין דעלמא. ^ה כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא, ^ו הכי הוא מדוריה, ^ז ואתמשך בההוא עלמא, ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה, ואעלין ליה לגיהנם.

קכז) ת"ח מאן דאתקדש, ונטיר גרמיה בהאי עלמא, דלא אסתאב מדוריה בההוא עלמא, בין אינון קדישין * עלאין, ועבדין שליחותא תדיר, ^ח ואלין קיימי בחצר, כד"א * את חצר המשכן.

קכח) ואית אחרנין, דאינון לגו ^ט יתיר, דלאו אינון בחצר, אלא בביתא, כד"א ^ב נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך כיון דאמר ישכון חצריך, אמאי כתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיבעי ליה, כמה דכתיב ישכון, אלא הא תנינן, לית ^י ישיבה בעזרה, אלא למלכי בית דוד בלחודדיהו.

קכט) ואית אתר לחסידי עליונין, ^{יב} דעיילי לגו, ומאן אינון, כדכתיב ^ג והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה משה ואהרן ובניו וגו'. ^ה וכמה מדורין על מדורין, ונהורין על נהורין, מתפרשן ^ב בההוא עלמא, וכל

דרך אמת

^ה ויקהל כ"ט ב'.

מסורת הזהר

א) את חצר המשכן: שמות כ"ז. ב) נשבעה בטוב ביתך: לעיל ל"ז ציון ג. ג) והחונים לפני המשכן: במדבר ב'.

חלופי גרסאות ^א נ"א מוסיף אתקדשו תדיר, ^ב נ"א בקדושא, ^ג נ"א רוחין מסאבין, ונ"א רוחי מסאבי (אה"ל) ^ד נ"א ל"ג מניה, ^ה נ"א במה ו נ"א ל"ג מן הכי עד ואינון, ^ו נ"א ואתמשך, ^ז נ"א ואילין ^ח נ"א תדיר (אה"ל) ^י נ"א אתר, ^{יא} נ"א דעיילין, ^{יב} נ"א ל"ג בההוא עלמא.

הסולם

קכח) ואית אחרנין וכו': ויש אחרים שהם יותר בפנימיות, שאינם בחצר אלא בבית, כמו שאתה אומר, נשבעה בטוב ביתך, אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, ושואל, כיון דאמר ישכון חצריך, אמאי כתיב, נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך צריך לומר, כמ"ש ישכון חצריך, אלא הרי למדנו שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, וע"כ אמר, כמדבר בעדו, נשבעה בטוב ביתך שכונתו היה על עצמו ועל שאר המלכים, שיש להם ישיבה בעזרה, שה"ס ביתך, דהיינו בית המקדש.

קכט) ואית אתר וכו': ויש מקום לחסידים העליונים הנכנסים עוד יותר בשנימיות, דהיינו לבחינת היכל, ומי הם הם כמו שכתוב והחונים לפני המשכן קדמה וגו'. ועליהם נאמר, קדוש היכלך, וכמה מדורים על מדורים ואורות

המלאכים, כי מהלכים, פירושו שליחים, ועושים שליחות תמיד, בחפץ רבונם, משום שאלו הם תמיד בקדושה, ולא נטמאו.

קכו) כגוונא דא וכו': כעין זה, מי שנטמא בעולם הזה, מושך על עצמו רוח הטומאה, וכשנשמתו יוצאת ממנו, מטמאים אותו, ה"א, ודירתו בין אלו הטמאים, ואלו הם מזיקי העולם, כי כמו שאדם ממשיך על עצמו בעולם הזה, כן הוא דירתו וכן נמשך בעולם הנצחי. קכז) ת"ח מאן דאתקדש וכו': בוא וראה, כל המקדש עצמו, ושומר עצמו בעולם הזה שלא יטמא, דירתו בעולם ההוא, בין קדושים העליונים, ועושים שליחות של הקב"ה תמיד, והם עומדים בחצר, כמו שאתה אומר, את חצר המשכן, ועליהם כתוב אשרי וגו' ישכון חצריך.

(רמב"ם דף קכ"ט ע"ב ס' דף ק"ל ע"א)

חד אכסיף מנהורא דחבריה, כמה דעובדין ה' אתפרשן ב' בהאי עלמא, הכי נמי, דוכתינ ונהורין, ג' מתפרשן בההוא עלמא.

קד' ותא חזי, הא אתמר, דאפילו בהאי עלמא, כד ד בר נש נאים על ערסיה, ונשמתין אצטריכו ה' לאתשוטטא בעלמא, ו' ונפקו מגו גופא, ג' או כל נשמתא ונשמתא, סלקא ושטיא, למחזי ביקר סבר אפי' דעתיק יומין, אלא כמה דאתמשיך תדיר, וכפום עובדי, הכי נשמתיה סלקא.

קלא' ה' אי אסתאב, איהו נאים ונשמתא נפקא, וכ' אינון רוחין מסאבין נקטין לה, ט' ואתדבקת' בהו באינון דרגין תתאין י' דשטיין בעלמא, ואינון י"ב מודיעין לה מלין דאינון קריבין למיתי בעלמא, ולומנין י"ג דמודעין לה, י"ד מלין כדיבן, טו' וחייבן בה, והא אוקמוה.

קלב' ואי זכי בר נש, כד איהו נאים ונשמתיה טו' סלקא, י"ז אולא ושטיא, ובקעא בין י"ח אלין י"ט רוחין מסאבין, וכ"הו כ' מכריזין לה ואמרין פנון כ"ב אתר, פנון, לאו דא מסטרנא, ואיהי סלקא בין אינון קדישין, ומודעי לה כ"ג מלה חדא דקשוט.

קלג' וכד נחתא, כל אינון ה' כ"ד חבילין טריקין, כ"ה בעאן טו' לאתקרבא כו' בהדה, כ"ז למנדע כ"ז ההיא ל' מלה, ואינון מודעין לה, מלין אחרנין, ל"א וההיא מלה דנטלא גו אינון קדישין, בין אינון * אחרנין, ל"ב איהו ל"ג כעבורא גו

דרך אמת

ה' חיילות חבילות בעלי דינין המעניסים ונוטכים אוסו כענין חייא דכנן טקיה בע' דף ז"ך ע"ב: וכן חבילי סהירין סי' לעיל.

חלופי גרסאות א' נ"א מתפרשן. ב' נ"א ל"ג בהאי עלמא. ג' נ"א מתפרשן. ד' נ"א בני נשא נאימו על ערסייהו (אה"ל) ה' נ"א לאתשטטא ו' נ"א ונפקי. ז' נ"א ל"ג דעתיק ח' נ"א ואי. ט' נ"א ואתדבקא. י' נ"א בה י"א נ"א דשטאן. י"ב נ"א מודיעין. י"ג נ"א מודיעין. י"ד נ"א ל"ג מלין. טו' נ"א וחייבין. טז' נ"א מוסיף נפקא וסלקא. י"ז נ"א אולת. י"ח נ"א אילין. י"ט נ"א רוחי. כ' נ"א מכרוין ונ"א מכרוי. כל נ"א ואמרי. כ"ב נ"א ל"ג אחר. כ"ג נ"א חד מלה קשוט כד נ"א חבילי. כ"ד נ"א בען. כ"ה נ"א לאתקרבא לאתדבקא בההוא מלה. כ"ו נ"א בהדיה. כ"ז נ"א ולמנדע. כ"ט נ"א ההוא. ונ"א ל"ג ההיא (אה"ל). ל' נ"א מוסיף מלה חדא (אה"ל) לא נ"א וההוא. ל"ב נ"א איהי. ל"ג נ"א כמה עבורא.

<p>מאמר</p> <p>ואורות על אורות, נבדלים זה מזה בעולם הוא וכל אחד ואחד מתביש מאורו של חברו. כי כמו שהמעשים טובים נבדלים בין איש לחבירו בעולם הזה, כן מקומות הדירה והאורות שלהם נבדלים בעולם ההוא.</p> <p>קל) ות"ח הא אתמר וכו': ובוא וראה, הרי למדנו, שאפילו בעולם הזה, כשהאדם ישן על מטתו, והנשמות יוצאות מהגוף, וצריכות לשוטט בעולם, לא כל נשמה ונשמה משוטטת ועולה, לראות בכבוד סבר פנים של עתיק יומין, אלא כפי מה שנמשך תמיד, וכפי מעשיו, כן נשמתו עולה.</p> <p>קלא) אי אסתאב וכו': אם נטמא, כשהוא ישן, והנשמה יצאה ממנו, כל רוחות הטומאה אוזנים בה, והיא מתדבקת בהם, באלו מדרגות התחתונות המשוטטות בעולם, והם (דטו"ו דף ק"ל ע"א י') דף ק"ל ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>כמה אחרין—לצדיקים</p> <p>מודיעים לה דברים הקרובים לבא בעולם. ממה שזמעו מאחורי הפרגוד, ולפעמים הם מודיעים לה דברי שקר, ומצחקים בה. וכבר בארוהו.</p> <p>קלב) ואי זכי ב"נ וכו': ואם האדם זכה, כשהוא ישן ונשמתו עולה, הולכת ומשוטטת ובוקעת לה דרך, בין רוחות הטומאה, וכולם מכריזים ואומרים פנו מקום. פנו, אין זה מן הצד שלנו, והיא עולה ובאה בין אלו הקדושים והם מודיעים לה דבר אמת אחד.</p> <p>קלג) וכד נחתא וכו': וכשירדה, כל אלו מחנות המעורבות, כלומר מלאכים כאלו, שקדושה וחול וטומאה משמשים בהם בערבוביא, רוצים להתקרב אל הנשמה, לדעת אותה הדבר אמת ששמעה, והמה מודיעים לה דברים אחרים. ואותו הדבר שלקחה מן הקדושים, בין הדברים שלקחה ממחנות המעורבות</p>
---	--

ה' תיבנא. ז והאי ג איהו דזכי יתיר, בעוד דאיהו קאים, ז ונשמתא קיימא, בהאי עלמא.

קלד) כגוונא דא כד נפקין נשמתינ מגופא מהאי עלמא, בעאן לסלקא, וכמה תרעין חבילי טהירין קיימי, ט אי אינון י מסטרייהו, כללו י אחדין בהו, באינון נפשאן, ומסרי לון בידא דדומה, לאעלא לון בגיהנם.

קלה) ולבתר ט סלקן ט ואחדן בהו, ואינון נטלי י להון, ומכרוזי בהו, אלין אינון דעברו על פקודי יא דמאריהון, וכן שטיין בכל עלמא. ולבתר מהדרי להו לגיהנם, וכן עד תריסר ירחי. לבתר תריסר ירחי, משתככי, בההוא אתר דאתחזי לון, אינון נשמתינ דזכו, י סלקי לעילא, כמה דאתמר, וזכאן בדוכתייהו.

קלז) תא חזי, זכאין י אינון צדיקיא, דאתגניז להו, כמה טבין לההוא עלמא, ולית אתר פנימאה בכל אינון, כאינון דידיעי רזא י דמאריהון, וידעי לאתדבקא טו בהו, בכל יומא על אלין כתיב * עין לא ראתה אלהים וולתך יעשה למחכה לו.

קלז) טו מאי למחכה לו, כד"א ז חכה את איוב בדברים. ואלין אינון דדחקין למלה דחכמתא, י ודייקין י לה. ומחכאן י לה, למנדע ברירא דמלה, ז ואשתמודעא כה למאריהון, אלין אינון ז דמאריהון ז משתבח ז בהון בכל יומא,

מסורת הזהר

א) עין לא ראתה: לעיל ב"ב דף י"א ציון ג'. ב) חכה את איוב: (איוב ל"ב) ח"ג קעו.

חלופי גרסאות א' ג"א תבנא, ב' ג"א מאן, ג' ג"א מאן, ד' ג"א ל"ב ונשמתא קיימא
ה' ג"א ואי, ו' ג"א בסערייהו, ז' ג"א אחדי, ח' ג"א אחידן (אהיל), ט' ג"א סלקין, י' ג"א
ואחאדון, י"א ג"א להו, י"ב ג"א דמריהון, י"ג ג"א סלקו, י"ד ג"א צדיקיא, י"ה ג"א דמריהון, י"ו ג"א ביה (אהיל).
י"ז ג"א ל"ב מאי למחכה לו, י"ח ג"א ודייקא, י"ט ג"א ל"ב לה, כ"ג ג"א ל"ב לה, ו"א ג"א ל"ב לה, כ' ג"א
ולאשתמודעא, כ"א ג"א למריהון, כ"ב ג"א דמריהון, כ"ג ג"א אשתבח, כ"ד ג"א בהו.

<p>מאמר</p> <p>המעורבות, דומה עליה, כמו תבואה המעורבת תוך קש ותבן. וזה הוא הזוכה ביותר בעוד שהוא בחיים, והנשמה עוד נמצאת בעולם הזה. חבילין פירושו מחנות, מלשון חבל נביאים, (שמואל א' י') טריקין, פירושו עירוב דברים, מלשון ולטרוקניהו בהדי הדדי, (שבת ק"י) שלא טרקו (ב"ק קט"ו).</p>	<p>הסוכים</p> <p>מצות רבונן, וכן משוטטים עמהן בכל העולם. ואחר כך מחזירים אותן לגיהנם, וכן, עושים עמהן, והיינו שמוציאים אותן מגיהנם ומכרוזים וכו', ואח"כ שוב מחזירים אותן והוזר חלילה, עד שנים עשר חדשים. לאחר שנים עשר חודש הן משתככות, ובאות במקום הראוי להם. אבל אלו הנשמות הזוכות, עולות למעלה כמו שביארנו, וזוכות במקומותיהן.</p>	<p>מאמר</p> <p>קלד) כגוונא דא כד וכו': כעין זה הוא כשהנשמות יוצאות מהגוף מעולם הזה, והיינו אחר הפטירה, הם מבקשים לעלות, וכמה שומרי הפתח, ומחנות מויקים נמצאים, אם הם מן הצד שלהם, כולם אוחזים באלו הנפשות ומסורים אותן ביד דומה להכניסם בגיהנם.</p>
---	---	---

קלז) ת"ח זכאין וכו': בוא וראה, אשריהם הצדיקים, שנצפן להם הרבה טוב לעולם ההוא, ואין מקום פנימי כל כך לכל אלו הצדיקים כמו אוהם היודעים סוד רבונם, ויודעים להדבק בו בכל יום. על אלו כתוב, עין לא ראתה וכו'.

קלז) מאי למחכה לו וכו': שואל למחכה לו מה פירושו, ואומר, הוא כמו שאתה אומר, חכה את איוב בדברים, ואלו הם הדוחקים להבין דבר חכמה, ומחכים לה להבין ברורו

(דפוסי דף ק"ל ע"ב)

ח אלין אינון, דעאלין בין עלאין קדישין, ואלין עלאין י כל תרעי דלעלא, ולית מאן דימחי ג בידהון, זכאה חולקיהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. קלח) תא חזי, אברהם עאל למנדע ולאנדבקה במאריה כדקא יאות, לבתר דאקדים עובדוי בקדמיתא, וזכה באינון יומין עלאין, ואתכרך מאתר דכל ברכאן נפקי מתמן, דכתיב * וה' ברך את אברהם בכל. מאי בכל. אתר דנהרא, דלא פסקי מימוי לעלמין. קלט) אמר רבי חייא, תא חזי, דאברהם לא בעא לאתערבא בנשי עלמא, ולאנדבקה בשאר עמין י עעכו"ם, בגין דנשייא דשאר עמין י עכו"ם, אינון י סאבין, י לגוברייהו, י ולאינון י דמתדבקין י בהון, בגין דכד אנרהם ידע יא חכמתא, י ידע עקרא ושרשא, י ומאן אתר נפקי ושטיין רוחי מסאבין בעלמא, ועל ידא אומי לעבדיה, דלא יסב אתתא לבריה, משאר עמין.

מדרש הנעלם

קמ) (* ואברהם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר, על כל פנים, כך הוא, דהאי מתניתין שפיר, יו דאתעביד נשמתא, ההוא דכתיב ביה, י והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו, כדאמיר בההיא מתניתא קמייתא.

קמא) אמר ליה רבי אבא, לימא לן מר, מההיא מתניתין, אמר ליה,

מסורת זוהר

א) וה' בריך: לעיל דף ל"ו ציון ב'. ב) והנה אופן: (יחזקאל א') ח"ב מח: ח"ג נג. ת"ז ח"ו כג. תל"ח ע"ט.

חלופי גרסאות ח נ"א ליג אלין אינון דעאלין. ז נ"א בכל (אה"ל). ג נ"א בידיהון. ד נ"א ליג עעכו"ם. ונ"א עע"ו. ס נ"א עע"ו. ו נ"א מסאבין, ז נ"א לגברי. ונ"א לגוברייהו. ח נ"א לאינון. ט נ"א דמתדבקין. י נ"א בהון. יא נ"א ליג ידע. יב נ"א מאן. יג נ"א מסאבין. יד נ"א מוסיף אומי ליה. טו נ"א דאתעבירה.

הסולם

כמה אתרין לצדיקים

מאמר

הם מטמאים לבעליהן, ולאילו המתדבקים בהן. כי כשאברהם ידע חכמה, ידע העיקר והשורש ומאיזה מקום, יוצאים ומשוטטים רוחות הטומאה בעולם. ועל כן השביע את עבדו. שלא יקח אשה לבנו מעמים האחרים.

ברורו של הדבר, ולדעת את רבונם, אלו הם שרבונם משתבח בהם בכל יום, אלו הם הבאים בין עליונים הקדושים, ואלו נכנסים בכל שערים העליונים, ואין מי שימחה בידיהם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

מאמר עדן מנסף על הגן

קמ) ואברהם זקן וגו': מתניתין: אמר ר' אלעזר על כל פנים כך הוא, שמשנה זו יפה היא, שלמדנו, שאותו שכתוב בו, והנה אופן אחד וגו', נעשה נשמה. כמו שנאמר באותה משנה ראשונה. כלומר, אע"פ שאופן בכל מקום הוא שם הנפש, מכל מקום אומרת המשנה, שהשם אופן שבכחוב זה חזר ונעשה נשמה, ואומר, שאין קושיא. ויפה היא, ולא פירש למה.

קלח) ת"ח אברהם וכו': בוא וראה. אברהם נכנס לדעת ולהתדבק ברבונו כראוי אחר שהקדים מעשים טובים מתחלה, וזכה באלו ימים העליונים ונתברך מן המקום שכל הכרכות יוצאות משם, שכתוב, וה' בריך את אברהם בכל. מהו בכל, הוא מקום הנהר שמימיו אינם פוסקים לעולם. דהיינו יסוד דאריא עלאין שזווגם לא פסיק לעלמין.

קלט) א"ר חייא ת"ח וכו': אר"ח, בוא וראה, כי אברהם לא רצה להתערב בנשי העולם, ולהתדבק בעמים האחרים עובדי ע"ז, משום שנשיהם של עמים האחרים עובדי ע"ז.

(דמ"י דף ק"ל ע"ב י') דף קנ"ד ע"ב)

חיי שרה

מג

ה הכי אתפרש. * בתלת עשר מכלין דרחמי, בפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר, ב אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר, מאי ב היא, ד דאנן קרינן הכא, בשיר השירים, לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא, לישנא דדכורא.

קמב) אלא א"ר אלעזר, הכא בתורה, נקרא בלשון זכר, אצל הגוף, מפני שהגוף, אצל הנשמה, כאשה אצל הזכר, * והנשמה ה לגבי מעלה, כנקבה בפני הזכר, וכל אחד מעלתו יורש.

קמג) תנן התם, בארבעה פעמים ו בשעה, בכל יום, עדן מנטף על הגן, ויוצא מאותם הטעות נהר גדול, המתחלק לארבעה ראשים, ושמנה וארבעים טפות. מנטף בכל יום, ומשם ה שבעים אלפני הגן, הה"ד ב ישבעו עצי ה'. ר' תנחום אמר ט מהכא, ד משקה הרים מעליותיו, איזו היא עליה, זהו עדן. ועדן באיזה מקום הוא. ר' יהודה אמר, למעלה מערבות הוא. ר' יוסי אמר, בערבות הוא, דהא תנן, שם גנוזי חיים טובים ברכה ושלום, ונשמתן של צדיקים, הוא ה' העליון. יב עדן למטה, מכוון יב כנגדו יב גן בארץ, ונוטל ממנו שפע בכל טו יום.

קמד) א"ר אבהו, שמנה וארבעים נביאים, עמדו להם לישראל, וכל אחד נטף בחלקו, תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן, שהם שמנה וארבעים טו טפות. ומה אם כל נביא, י שנטל טפה אחת מהן, י היתה מעלתו ברוח

מסורת הזהר

א) תלת עשר מכלין: לעיל בהק' הזהר דף ב' ציון ב'. ב) אחת היא יונתי: (שה"ש ו') ח"א קכה: קנב: רמה: רס. ח"ב יר: נא. נב: נה. ח"ג מד: רצ: ג) ישבעו עצי ה': (ההלים ק"ד) ח"א כט. לא. לה. קכה. קסב: ח"ב קכו. ח"ג נח. ריו: ז"ח י"ג טג שמש. י"ח טב שט. ד) משקה הרים מעליותיו: (ההלים ק"ד) ח"א לג: ח"ג קפא.

חלופי גרסאות א) נ"א הא (אה ל). ב) נ"א דילי. ג) נ"א האי (אה"ל). ד) נ"א אן. ה) נ"א ליג לגבי. ו) נ"א אצל. ז) נ"א בשנה. ז) נ"א ויצא. ח) נ"א נשבעים. ט) נ"א ליג מהכא. י) נ"א הגנוזים. יא) נ"א והגנוז העליון (אה"ל). יב) נ"א מוסיף הוא העליון. יג) נ"א מוסיף הוא. יד) נ"א כנגדון (ד"ק). יז) נ"א ליג גן. טו) נ"א ליג יום. טז) נ"א ליג טפית, יז) נ"א נטל. יח) נ"א נהיה. יט) נ"א היתה. כ) נ"א והיתה (אה"ל).

עדן מנטף על הגן

הסולם

מאמר

מדרגה עליונה ממנה, היא כנקבה בפני הזכר וכל אחד יורש מעלתו, לפי הענין, וע"כ בשיר השירים, כשהמלך ששלום שלו, מדבר על הנשמה, שהוא מדרגה עליונה ממנה, ע"כ נחשבת לו כמו נקבה, וקורא אותה בלשון נקבה יונתי תמתי וכו'. אבל בתורה, המדובר הוא בנשמה לפי עצמה, ע"כ קורא אותה בלשון זכר, אברהם.

קמג) תנן התם בארבעה פעמים בשעה וכו', ושמנה וארבעים טפות מנטף בכל יום. פירוש, כי י"ב שעות הם ביום, וד' פעמים מנטף בכל שעה, ד"ס י"ב הרי מ"ח טפות. מכאן עד אות קמ"ז א"צ ביאור.

ומשגזרה

היא, אמר לו, כך נתבאר במשנה, שסו"ה אונן א' בארץ נעשה נשמה, בפרשה שלו, בי"ג מדת הרחמים. אבל בפרשה זו שבכאן, יש לנו לבאר. פתח ואמר אחת היא יונתי תמתי אחת היא וגו' שמקרא זה רומז על הנשמה, אמר ר' אלעזר מה היא שכאן בשיר השירים אנו קוראים הנשמה בלשון נקבה, דהיינו יונתי תמתי וגו', ושם בתורה קוראים לה בלשון זכר, דהיינו אברהם.

קמב) אלא אמר ר' אלעזר וכו': אלא אר"א, כאן בהתורה נקרא הנשמה בלשון זכר, כלפי הגוף, מפני שהגוף בערך הנשמה הוא כערך אשה כלפי זכר. וכן הנשמה כלפי

(דטו"י דף קכ"ד ע"ב *) קמ"ה ע"א

הקודש, על כל השאר, אדם הראשון, ^א שהיה מקבל משמנה וארבעים ^ב לא כל שכן, מכאן אתה למד, כמה היתה חכמתו.

קמה) רבי בא אמר רב כהנא, וכי מאין היה להם לנביאים, מאותם הטפות, אלא הכי תנן, בכל טפה וטפה, היוצאת מעדן, רוח חכמה יוצא עמו, ועל כן אתגזר במתניתין, אית מיא מגדלן חכימין, ואית מיא מגדלן טפשיין, ואינון מיא ^ג דמגדלן חכימין, אינון מיא, הוו מטפין דעדן.

קמו) דא"ר יוסי, מיא דביה טפין ^ד יתבין, מכל אינון ארבע נהרי, קדמאה הוא, דכתיב * שם האחד פישון, מאי שם האחד פישון. המיוחד מכולם פישון, והוא הנופל בארץ מצרים, ולפיכך, היתה ^ה חכמת מצרים יותר מכל העולם.

קמוז) ומשנגזרה גזרה, ^ו שאבדה חכמת מצרים, נטל קב"ה אותם ^ז טפין זורק לון * בההוא גנא, בההוא נהרא דגנתא דעדן, דכתיב, ^ח ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. וזה היה מוליד ארבעה אחרים, והאחד המיוחד, הנולד ממנו, פישון היה. משנטלו אלו הטפות שלא יצאו מהגן, אבדה החכמה ממצרים.

קמח) ומאותו הרוח שהיה יוצא מעדן, ^ט המצו כל נביא ונביא, והיינו דכתיב, מתהלך בגן לרוח היום. ^י וגנוז זה בגן עדן, לעתיד לבוא, וזה הוא הנהר, שראה יחזקאל בנבואתו. וע"כ אמר ^{יא} הכתוב ^ב כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'. שאותם מים, תמיד מגדלים הידיעה בעולם.

קמט) ת"ר, כל ^{יב} נשמתן של צדיקים, למעלה בעדן ^{יג} הן, ^{יד} ומה ממה שיורד מעדן, ישגא החכמה בעולם, לעומדים בו, ^{יז} ונהנין ^{יח} מהנאותיו וכסופיו, עאכ"ו.

קנ) אמר רבי יצחק כיון שהנשמה זוכה, ליכנס בשערי ירושלים של מעלה, מיכא"ל השר הגדול, הולך עמה, ומקדים לה שלום. מלאכי השרת, תמהים בו, ושואלים עליה, ^{יט} מי זאת עולה מן המדבר. מי זאת, עולה בין

מסורת הזהר

א) שם האחד פישון: (בראשית ב') ח"א פא: ח"ב טו: ת"ז חכ"ה פח: ב) ונהר יוצא מעדן: לעיל ב"א ר"א ציון א'. ג) כי מלאה הארץ דעה: לעיל וירא דף קט"ז ציון ז'. ד) מי זאת עולה מן המדבר: לעיל בהק' הזהר דף קל"ו ציון א'.

חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף שהיה בגן ומקבל הטפות בבת חר מקבל משמנה (אה"ל). ב) נ"א עאכ"ו. ג) נ"א דמגדלין. ד) נ"א יתבין. ונ"א יתירין. ה) נ"א חכמה לישראל במצרים. ונ"א חכמה במצרים. ו) נ"א אברה. ונ"א מוסיף דכתיב אברה. ונ"א דכתיב ואברה חכמו ול"ג שאברה חכמת מצרים. ז) נ"א טפות. ח) נ"א הצעיא. ונ"א תמצית. ונ"א ימצו. ט) נ"א ונגזרו ול"ג זה. י) נ"א ל"ג הכתוב. יא) נ"א נשאתם. יב) נ"א הם. יג) נ"א וממה. ול"ג ממה. יד) נ"א ונהנין. טו) נ"א בהנאותיו.

מאמר	הסולם	עדן מנטף על הגן
קמוז) ומשנגזרה גזרה שאבדה חכמת מצרים	קמח) ומאותו הרוח שהיה יוצא מעדן המצו	
היה זה מטעם. כי נטל קב"ה	וכו': הפצו. הוא מלשון הכתוב,	
אותם טפין וכו': ומשנטלו אלו הטפות שלא	מי מלא ימצו למו (תהלים ע"ג). דהיינו מציצה	
יצאו מהגן אבדה החכמה ממצרים.	וסחיטה. עד אות קניב איצ ביאור.	
(רמזי דף קכ"ה ע"א =) דף קכ"ה ע"ב)		

העליונים, ^א מהגוף החרב, שדומה להבל, דכתיב * אדם להבל דמה. הוא משיב ואומר, ^ב אחת היא יונתי תמתי, אחת היא, מיוחדת היא. אחת היא לאמה ^ג וגו', ^ד לאמה. זו היא כסא הכבוד, שהיא אם לנשמה, ויולדת לה, ^ה שנגזרה ממנה. קנא) ראוה בנות ויאשרוה, אלו שאר הנשמות, שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי, הא חזרנא על מה דאמרן, אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט. ראוה בנות ויאשרוה, שאר הנשמות, משבחות לה, ואומרות שלום בואך. מלכות ופלגשים ^ו ויהללוהו מלכות אלו האבות, ^ז שהם מלכות. ^ח ופלגשים: ^ט הן ^י גירי הצדק, ^{יא} כולם משבחות, ומקלסות אותה, עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה, * ^{יב} ומתקיימא אריכות הימים, הה"ד, ^{יג} ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ^{יד} הימים, לעוה"ב. קנב) רבי אבא סבא, קם על רגלוי, ואמר, מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי, דחזרת עטרה ^{יז} ליושנה. דתנינן במתניתא קדמאה, ^{יח} דכיון שהנשמה ^{יט} היא ^כ בתשלומה, באתר עלאה, ^{כא} לא ^{כב} תבאת לגופא ^{כג} אלא אתבריאן ^{כד} מנה, נשמי אחרנין, דנפקי ^{כה} מנה, ואיהי ^{כז} אשתארת ^{כח} בקיומא, עד דאתא רשב"י ודרש, ומה אם בעולם הזה, שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו, אותה הנשמה. לעתיד לבא, שיצרפו כולם, ויהיה הגוף מוכחר, בקיום ותשלום יותר, אינו דין להכנס אותה הנשמה בו, בכל התשלומין, והעלויין שבה.

קנב) אמר רבי אחא, אותה ^{כז} הנשמה ממש, ואותו הגוף ממש, עתיד הקב"ה, ^{כח} להעמידן ^{כט} בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים, בתשלום הדעת, להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה. קנד) ואברהם זקן בא בימים וגו', ר' ^{כז} בו א"ר יוחנן, באותו ^{כח} העולם; שהוא ימים, ולא בעולם הזה, שהוא לילה. אמר ר' יעקב, באותם העולמות,

מסורת הנהר

א) אדם להבל דמה: (תהלים קמ"ד) ח"ו חס"ו צת. חס"ס קיט. ב) אחת היא יונתי: לעיל דף מ"ג ציון ב. ג) ואברהם זקן: לעיל דף ל"ז ציון ב.

חלופי גרסאות א) היא הגוף ונ"א מן הגוף. ב) נ"א ל"ג וגו'. ג) נ"א ל"ג לאמה. ד) נ"א ל"ג שנגזרה. ונ"א והיא. ה) נ"א ל"ג ויהללוהו. ו) נ"א ל"ג מלכות. ז) נ"א שהן. ח) נ"א והפלגשים. ט) נ"א גירי. י) נ"א כלן. יא) נ"א ומתקיימה. ונ"א ומתקיים בה (אה"ל). יב) נ"א ימים. יג) נ"א ל"ג ליושנה. יד) נ"א כיון שהנשמה לזמנא בתרא עאלין לאתבא לגופא אתבריאן. ונ"א כיון שהנשמה בתר [בתרא] עאלין לה לאתבא לגופא אתבריאן. טו) נ"א שהיא טו) נ"א בזשלומא. יז) נ"א לאתבא. יח) נ"א תבא. יט) נ"א ל"ג א"א. כ) נ"א מינה. כא) נ"א מינה. כב) נ"א נשארתי. ונ"א אשארתי. כג) נ"א בקיומה. כד) נ"א מוסיף הנשמה [נכנסת] בו בכל התשלומין והעלויין שבה. כה) נ"א להעמידו. ונ"א להעמידו. כז) נ"א בקיומי. ונ"א בקיומם. כח) נ"א בא. כט) נ"א ל"ג באותו. ונ"א מוסיף באיתם הימים ובאיתו. ונ"א באותם הימים העולם הבא. ונ"א מוסיף העולם הבא.

עניני תחית המתים	הסולם	מאמר
קנב) ר' אבא סבא וכו': שלמדנו במשנה ראשונה, כיון שהנשמה היא בתשלומה במקום העליון, אינה חוזרת עוד לגוף, אלא שנספגת אחרות נבראות ויוצאות ממנה, והיא נשארת במצבה, וכו' עד אות קנ"ד א"צ פירוש.	קנד) ואברהם זקן בא בימים: ר' יוחנן, באותו העולם שהוא ימים דהיינו אור, ולא בעולם הזה שהוא לילה. פירוש. בא בימים היינו ספירות העליונות שבעולם העליון שהם אורות, ונקראים ימים. אמר ר' יעקב, בא בימים, פירוש	קנב) ר' אבא סבא וכו': שלמדנו במשנה ראשונה, כיון שהנשמה היא בתשלומה במקום העליון, אינה חוזרת עוד לגוף, אלא שנספגת אחרות נבראות ויוצאות ממנה, והיא נשארת במצבה, וכו' עד אות קנ"ד א"צ פירוש.

שהם ימים, באותם ההנאות והכסופין, שהוא נוחל. וה' ברך את אברהם בכל. ^ב באותו ^ג המשרה שנתן לו הקב"ה משמו, שהיא אות ה"א ^ד שבו נברא העולם.

קנה) ^ה ותניא, אמר ר' ^ו יוחנן, מטטרון שר הפנים, שהוא נער, עבד מרבו, האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה, בכל יום, להספיק לה, מאותו האור ^ז שנצטוה, והוא עתיד למיסב, חושכן פתקא, בבתי קברי, מן דומה, ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין, ^ח (ב) למעבד חמיר, ההוא גרמא, תחות ארעא, לתקנא ^ט לגופייה, ולקיימא לון בשלימותא דגופא, בלא נשמתא, ^י דקב"ה * ישדר י לה לאתרה.

דרך אמת

(א) פ"י לעשות טעור כענין טעור טעמיה כדי שיחיה בנפשו ויטלה מקברו.

חלופי גרסאות א' נ"א ל"ג באותו. ב' נ"א המעשר. ג' נ"א באשר. ד' נ"א ותנא. ונ"א. ה' נ"א ל"ג יוחנן. ו' נ"א שנצטוה. ז' נ"א לאעבד. ח' נ"א לגופייה. ט' נ"א מוסיף בוכנא דקב"ה. י' נ"א ליה.

מאמר	הסולם	עניני החיית הכתים
פירושו שבא באותם העולמות שהם נבחים לימים, מטעם אותם ההנאות והכסופין שהוא נוחל. ואינו חולק על ר' יוחנן אלא מבאר יותר.	מקבל בחייו, מסוד קו אמצעי, הם הגורמים לו להרקב בקבר, (כנ"ל דף ד' ד"ה פירוש) ובכדי שתבין זה היטב, אביא לך מענין יעקב ועשו. כי יעקב הי"ס קו אמצעי, ועשו ה"ס קו שמאל שאינו כלול מימין. וכתוב ויזד יעקב נזיד וגו' דהיינו המוחין הנמשכים מקו אמצעי שנקרא יעקב, ויבא עשו מן השדה והוא עיף וגו' ויאמר הלעיטני נא מן האדם האדם הזה וגו'. שרצה שקו האמצעי ישפיע לו המוחין שלו, אשר קו שמאל כלול בהם בימין, שמשם החיים כנודע. אבל יעקב אמר לו מכרה כיום בכורתך לי וגו'. כי נודע שהמוחין דחכמה נמשכים בקו שמאל, שז"ס בכרה וגדלות, וע"כ אינו רוצה להכליל בימין שהוא אור חסדים הקטן הרבה ממנו, אבל התחתונים אינם יכולים לקבל הארת השמאל מטרם התלבשותו בחסדים מקו ימין. וז"ס שעשו היה עיף, וז"ס שאמר הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה. וע"כ מכר לו הבכרה, וכן ויבז את הבכרה מחמת שהיה מוכרח לקבל מיעקב המוחין מהתכללות הימין. והנך מוצא שעם קבלת עשו את המוחין דקו אמצעי בטל את הבכרה שלו. שהוא הארת החכמה משמאל בלי ימין, ולא עוד אלא שביזה אותה. כי גילה דעתו שמהארת השמאל בא רק מות, כמ"ש הנה אנכי הולך למות וגו', ומהארת קו אמצעי באים חיים. וכעין זה תקיש אל גיף האדם, כי כל גוף נפל תחת שליטת ס"מ, שרו של עשו, בעת החטא דעץ הדעת, שמשם נגזר המיתה על הגוף, ושליטה זו הי"ס הזוהמא דחויא, שאינה סרה מגוף מטרם שנקרב בקבר. ועל כן הצדיקים מטהרים את גופם הבא מכה השמאל עד שראוי לקבל את	היינו באותו המשרה, דהיינו השררה, שנתן לו הקב"ה משמו, שהוא אות ה' שבו נברא העולם. קנה) ותניא אר"י וכ"ו: אר"י, מטטרון שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, הוא ממונה על הנשמה, להשפיע לה בכל יום מאותו אור שנצטוה להשפיע לה. והוא עתיד לקבל חשבון בכתב מבית הספרות, מיד דומה, מכל גוף וגוף, ולהראותו לפני אדוננו. כמ"ש לעיל (דף ד' ד"ה כלה ע"ש) והוא עתיד לעשות אותו העצם לזו שאור, לבנין הגוף, תחת הארץ ולתקן את הגוף ולהחיותו בשלמות הראוי אל גוף בלא נשמה, והקב"ה ישלח אח"כ הנשמה למקומה בגוף. והיינו אחר שבא לארץ ישראל כמ"ש לפנינו.
וצריכים להבין היטב כאן. ענין העצם הנשאר בהקבר ואינו נרקב, אשר אומר כאן, שהפלאך מטטרון עושה אותו שאור לבנין הגוף. והנה חז"ל אמרו (מדה"ג תולדות קל"ז), שהעצם הזה נקרא לזו, ואינו נהנה ממאכל ומשקה. שהאדם אוכל ושותה, ועל כן אינו נרקב בקבר כשאר עצמות. וממנו חוזר ונבנה גוף האדם כשעומד לחיית המתים, ויש להבין, למה נקרא לזו, ולמה אינו אוכל ושותה. ואינו נרקב בקבר, ומה יחוסו, שרק ממנו יבנה הגוף לעת התחיה.	וכבר נתבאר שאלו המוחין שהגוף (ישו"י דף קכ"ו ע"א * קכ"ו ע"ב)	

קנו) אמר ר' יצחק, באותה שעה, מה כתיב, * ויאמר אברהם אל עבדו, זקן ב' ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתכל, מהו אל עבדו,

מסורת הזהר

(א) ויאמר - שים נא ירך (בראשית כ"ד) ח"א קפא: ריב: ח"ב סא. סו: ח"ג רכז:

חלופי גרסאות ב' ניא ביתו וגו'.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

וכן ונלוזים במעגלותם. (משלי ב' י"ד). ויעקב שה"ס קו אמצעי הקן את העיר, והשרה בה האלקיות וע"כ טרא שמה בית אל. אשר לפני זה היה שמה לוז. אמנם כפי שנתבאר שקו האמצעי אינו יכול לתקן רק את בחינת הו"ק דג"ר, אבל לא את הג"ר דג"ר, נמצא שלא כל העיר לוז קבלה את תיקונה, להיות נקראת בית אל אלא רק בחינת הו"ק של עיר הזאת קבלה תיקונה ונעשית בית אל, אבל הג"ר דג"ר מבחינת העיר, נשאר בה השם הראשון לוז, כי יעקב לא היה יכול לתקן אותה, וזהו מבחינת עולם. וכן מבחינת נפש, נבחן כל גוף כמו העיר לוז, אשר הצדיקים הזוכים לקבל המוחין דקו אמצעי וגופם זוכה להשראת השכינה, או נקרא גופם בית אל, תחת השם הקודם לוז, אמנם בחינת ג"ר של הגוף שלהם, שאין להם מה לקבל מקו אמצעי כנ"ל, לא נתקנו כלום ואינם נקראים בית אל, אלא נשארו בשם הקודם לוז, הרי שעצם הזה המיוחס לג"ר דג"ר נקרא לוז, דהיינו שנשאר בזוהמתו ואינו ראוי לשום תקון במשך שתא אלפי שני, כי המוחין דקו אמצעי אינם מפרנסים אותו, וזה שאמרו ז"ל, עתיד הקב"ה להחיות המתים במומם, שלא יאמרו אחר הוא, וכבר נתבאר זה בהקדמתי לזהר אות כ"ח, ועם המתבאר מובן סוד העצם לוז ה"ס המום שבגוף, שאינו יכול להרפא בשתא אלפי שני, בסו"ה מעות לא יכול להתקן וחסרון לא יוכל להמנות, וממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים, כדי שלא יאמרו אחר הוא מצורתו שבא"ס ברוך הוא, כמו שביארתי בהקדמה אות כ"ח עש"ה, ואין להכפיל דברים, והנה נתבאר היטב, למה נקרא לוז, ולמה אינו אוכל ושותה, ולמה אינו נרקב בקבר, ולמה דוקא ממנו יעמוד הגוף לתחיית המתים, וזכור הדברים, כי הם המפתח לכל המאמר שלפנינו.

קנו) אמר ר' יצחק וכו': אר"י באותה שעה מה כתוב, ויאמר אברהם אל עבדו וגו': מהו אל עבדו, אם בחכמה זו נסתכל, דהיינו בנוגע לתחיית המתים, מהו הפירוש אל

עבדו

המוחין מקו האמצעי, ועם קבלת המוחין נמצא הגוף, שמבזה את הבכרה שלו כמו עשו, ורושם מביזוי זה נשאר בגוף גם לאחר מיתה, עד שגורם לו רקבון, שפירושו, ביטול גמור של כל כח הקבלה שלו, עד שלא נשאר זכר ממנו, והכן היטב.

אמנם לפי"ז קשה, איך אפשר עוד שיקום לתחיית המתים, כיון שכבר נרקב, והענין הוא כמו שיש בקו שמאל ג"ר וו"ק, כן בגוף, שהוא המקבל ממנו, יש ג"כ ג"ר וו"ק, וכן בעשו היה ג"ר וו"ק, דהיינו כלי לקבלת ג"ר וכלי לקבלת וו"ק, ונתבאר שהמוחין דקו אמצעי שקבל עשו, גרם לו לבזות את הבכרה, וכן גורמים לכל גוף שירקב בעפר, אמנם המוחין הבאים מקו אמצעי אינם אלא ו"ק דג"ר, ואין בהם כלום מג"ר דג"ר כנודע, ונמצא שרק הו"ק של עשו ביוז את הבכרה, כי נתגלה על ידם שמקו שמאל בא המות ומקו אמצעי החיים, כנ"ל, אבל הג"ר של עשו, שלא קבלו כלום מהמוחין דיעקב, להיותם רק ו"ק דג"ר, א"כ נשארו תחת שליטת השמאל, ולא בזו כלל את הבכרה, כי בין כך ובין כך מתו, כי קו אמצעי לא היה לו מה ליתן להם, ועל דרך זה הגופים שכל כ"ל אדם, אשר מסבת המוחין שמקבלים בחיים הם נרקבים בקברי, זהו דוקא לבחינת הכלים דו"ק של הגוף, שהם הנהנים מקו אמצעי, משא"כ הכלים דג"ר של הגוף, שלא נהנו מעולם מאלו המוחין דקו אמצעי, הם אינם נרקבים בקברי, כמ"ש בג"ר דעשו, כיון שלא נהנו ע"כ לא בזו, וז"ס שאמרו ז"ל שיש עצם שאינו נרקב בקבר, דהיינו חלק הגוף המיוחס לקבלת ג"ר דג"ר, שהוא אינו נהנה ממאכל ומשתה, שה"ס המוחין הבאים מקו אמצעי, וע"כ אינו נרקב, כמבואר, וע"כ יבנה הגוף ממנו לתחיית המתים, והטעם שנקרא לוז, הוא בסו"ה ויקרא את שם המקום ההוא בית אל ואולם לוז שם העיר לראשונה (בראשית כ"ח) פירוש הדברים, כי כל דבר יש להבחין בג' הבחנות, שהם עולם שנה ונפש, כמבואר בספר יצירה, וענין הארת השמאל בלי ימין, בבחינת עולם, היתה העיר לוז, ועל כן היתה נקראת לוז, שהוא מלשון הכתוב תועבת ה' נלוה, (משלי ג' ל"ב) (דפו"י דף קצ"ו ע"ב)

אמר רבי ה' נהוראי, לא נסתכל, אלא במה י שאמר עבדו, עבדו של מקום. י הקרוב לעבודתו, ז ומאן איהו, זה מטטרון, כדקאמרן, דאיהו עתיד ליפות לגוף בבתי קברי.

קנז) הדא הוא דכתיב, ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרון, עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו, של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קב"ה, ממשלה, על כל צבאותיו.

קנח) ותאנא, אר"ש א"ר יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור, ה' ונהנין מזיו י הנשמה, דתאנא אור הנשמה, ז' לעה"ב, גדול מאור הכסא. והא מהכסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר גדול מאור הכסא ממש, דכתיב, " דמות כמראה אדם עליו מלמעלה מאי עליו על זהרו.

מסורת הזהר

א) דמות כמראה אדם: לעיל נח דף צ"ז ציון ג'.

חלוסי גרסאות א' גיא נהורא. ב גיא שאמרן. ג גיא מוסיף זקן ביתו הקרוב. ד גיא ומאי. ה גיא ונהנין. ו גיא ונהנין וניזונין (אה"ל). ז גיא השכינה. ח גיא הבא לעולם.

מאמר הסולם עניני תחיית המתים

הנשמות. ומט"ט וסיעתו. שהנשמות באים מסוד אדם היושב על הכסא. ומטטרון וסיעתו באים מסוד הכסא. ונדוע שהתחוננים צריכים להארת חכמה וכל זמן שאין להם הארת חכמה אע"פ שמקבלים אור החסדים מז"א ומאוי"א עלאין עדיין הם בבחינת ו"ק בלי ראש. עד שמקבלים ג"כ הארת החכמה, הנמשכת מהכסא ומהנוקבא ומישסו"ת שאז קונים ג"ר. ונמצא שהנשמה מטרם שמקבלת אור הכסא, הוא בבחינת ו"ק בלי ראש דהיינו ו"ק דו"ק, והיא קטנה מאור הכסא שהוא ג"ר דו"ק. אבל אחר שמקבלת הארת החכמה מאור הכסא נעשית גדולה הרבה מאור הכסא. כי אור הכסא נמשכת מהנוקבא ומישסו"ת, והוא בחינת ג"ר דו"ק, ואור הנשמה נמשכת מז"א ואו"א, והוא בחינת ג"ר ממש.

וזהו שמקשה איך תאמר שאור הנשמה גדול מהכסא, והא מהכסא נטלה הנשמה. שהיא קטנה מהכסא. כי הנשמה מטרם שמקבלת מהכסא, היא ו"ק דו"ק, והכסא הוא ג"ר דו"ק, וע"כ היא מקבלת מהכסא. ומתרחץ אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. כלומר שהם שני אורות משונים זה מזה. כי הנשמה היא אור חסדים בעצם והכסא הוא הארת החכמה בעצם, וע"כ כשהנשמה צריכה להארת חכמה מחויבת לקבל מהכסא, אע"פ שמשורשה הנשמה גזולה מאור הכסא. ר"נ אמר גדול מאור הכסא ממש, דכתיב דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מאי עריה. על

עבדו. כי אברהם ה"ס הנשמה כמי"ש לעיל (דף מ"ב אות קמ"א) וא"כ, ויאמר אברהם אל עבדו היא העבד של הנשמה, והיכן מצינו שיש עבד לנשמה. אמר רבי נהוראי, לא נסתכל אלא במה שאמר עבדו. ולא נייחס אותו אל אברהם כמשמעות הכתוב אלא הפירוש הוא עבדו של מקום, הקרוב לעבודתו, ומי הוא, הוא מטטרון. כמו שאמרנו, שהוא עתיד ליפות הגוף בקבר.

קנז) הה"ד ויאמר אברהם אל עבדו: זהו מטטרון, עבדו של מקום. זקן ביתו, להיותו תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו. פירושו שנתן לו הקב"ה ממשלה על כל צבאותיו. דהיינו על כל מלאכי מעלה.

קנח) ותאנא אר"ש וכו': ולמדנו, אמר ר' שמעון אמר ר' יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד, נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה. שלמדנו אור הנשמה גדול מאור הכסא דהיינו כסא הכבוד. והמלאכים נוטלים אורם מהכסא, הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא, ומקשה, והרי מהכסא נטלה הנשמה, ובהכרח שהמקבל הוא קטן מהמשפיע. ומתרחץ אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו.

והדברים עמוקים מאד, ואבארם משורשם. כי שורשם, של אדם היושב על הכסא והכסא, ה"ס או"א וישסו"ת. אשר ישסו"ת ה"ס הכסא וסוד שאל. ואו"א ה"ס האדם היושב על הכסא וסוד הימין, ומהם נמשכים ז"א ונוקביה, שז"א ה"ס אדם היושב על הכסא, והנוקבא ה"ס הכסא. ומהם נמשכים (דמו"י דף קכ"ז ע"ב)

קנט) וכשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרכבה שלו נזונין מאותו הזוהר. הדא ה הוא שהנשמה אומרת לו, שים נא ירך כלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע י מן הנשמה עליהם.

קס) אמר רבי יהודה ד ברבי שלום, כך קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, ה קודשא בריך הוא, מניע כל צבאותיו של מעלה, באות אחת משמו. אמר רב הונא, ו כך ירכי בגימטריא ר"ם. כלומר הנשמה אומרת, שים נא ירך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא המושל על הכל. ולאחר שצוה סיעת ועליונים, תחת ידו, אני משביעך, שבועה גדולה ה בו.

קסא) אמר רבי יצחק, א אלהי השמים ואלהי הארץ. ה הואיל ואמר בה שהוא הכל, למה נאמר, אלהי השמים, אמר רבי יהודה שהוא אדון על הכל, בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין * נגדו: רבי יצחק אומר, על שנים אותיות משמו, להורות, שהוא הכל ואין אחר בלתו.

מסורת הזוהר

א) אלקי השמים ואלקי הארץ: (בראשית כ"ד) ח"א קנו. קלא: קסא: ז"ח כ"ז טג שמה.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף הוא דכתיב, ב נ"א מוסיף דכתיב שים. ג נ"א על הנשמה, ול"ג עליהם. ד נ"א בר. ה נ"א הקביה (אה"ל). ו נ"א מוסיף כך הוא. ז נ"א העליונים. ח נ"א ל"ג בו. ט נ"א ל"ג מן הואיל עד אמר. י נ"א רב.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

שהם אות י הנ"ל. ולאחר שהנשמה צותה סיעת עליונים, דהיינו אור או"א עלאין, תחת ידו, אמרה לו, אני משביעך שבועה גדולה בו.

קסא) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, כתוב אלקי השמים ואלקי הארץ, כיון שכבר אמר בה, דהיינו אני משביעך בה, למה נאמר עוד אלקי השמים וגו'. הקשה לר' יהודה שאמר, שבשעה שהולך וכו' מניע כל צבאותיו באות אחת משמו, שה"ס י' דהיינו אור החסדים דאו"א עלאין כנ"ל, והקשה לו, לפי זה, למה אמר בלשון השבועה, אלקי השמים ואלקי הארץ, ששמים ה"ס ז"א הנמשך מאו"א עלאין, והארץ ה"ס הנוקבא הממשכת מיסודות כנ"ל והיה מספיק להשביעו בה לבד.

אמר רבי יהודה וכו': והשיב לו ר"י, שע"כ נאמר אלקי השמים ואלקי הארץ, להורות שהוא אדון על הכל בבת אחת, וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין נגדו. כלומר, שמישיב, דע"כ הוכיר שמים וארץ בלשון השבועה, שה"ס האור של אות ה"ל, להורות, שאור זה מושל על כל המדרגות, וכולם כאין נגדו. ר' יצחק אומר, על שנים אותיות משמו מניע כל צבאותיו בעת שמטטרון הולך בשליחותו. להורות, שהוא הכל ואין אחר בלתו. פירוש, כי ר' יצחק חולק על ר' יהודה, שאמר לעיל שכשהוא הולך וכו' מניע וכו' באות אחת משמו, דהיינו רק באור הימין מאו"א

זהרו. כי עליו ברוחניות, שאינו תופס זמן ומקום. הוא בהכרח רק בחינת מעלה בלבד. הרי שאור הנשמה גדול מאור הכסא, להיותה משורשה בסוד אדם היושב על הכסא כנ"ל.

קנט) וכשהוא הולך וכו': וכשהולך לעשות שליחותו של הקביה, כל צבאותיו והמרכבה שלו נזונים מאותו הזוהר, של הנשמה, והיינו מאור החסדים מסוד האדם היושב על הכסא הנמשך מז"א המקבל מאו"א עלאין כנ"ל, וזה הוא שהנשמה אומרת לו שים נא ירך, כלומר סיעתך, דהיינו הצבאות של מטטרון, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה, כי ירכי פירושו נה"י, שזהו מעלת הנשמה עליהם, שיש לה נה"י דכלים וג"ר דאורות, וע"כ אמרה לו, שים נא ירך תחת ירכי, שיקבל אור הג"ר הנכלל בנה"י שלה. שאור זה ה"ס השבועה שהשביעה אותו.

קס) אמר ר' יהודה כרכי שלום וכו': אריב"ש, כך קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקב"ה מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו, דהיינו כ"ל של הויה שה"ס או"א, שהוא שורש אור הנשמה כנ"ל בסמוך. אמר רב הונא כך, ירכי בגימטריא ר"ם, כלומר, הנשמה אומרת, שים נא ירך, סיעתך, תחת מעלתו של רם ונשא, המושל על הכל. שזה רומז לבחינת עתיק המאיר באו"א (דפ"י דף קכ"ב ע"ב) דף קכ"ז ע"א)

קסב) ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ. אמר רב הונא, וואי הוינא ד עמהון, דמארי מתניתא, כד גלו רזא דנא, לא איפרשנא מנהון הכי, דהא אנא חזי, עמיקין סגיאין בפומייהו, דגלו ולא אתחזיין לכל איניש. תא חזי, שבועת קיימא דא, אומי י' לה י' נשמתא, דכתיב אשר לא תקח אשה לבני.

קסג) א"ר יצחק, מהכא משמע, שהואיל ואתה הולך בשליחות זה, לא תקח אשה לבני, כלומר שלא תקח גוף י' לבני, י' ליכנס בגוף אחר, בגוף זה, סו בגוף שאינו ראוי לו, אלא בהוא ממש, סו שהוא שלי, בהוא ממש, שיצאתי ממנו, הה"ד * כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך.

קסד) אמר ר' י' יוסי, מהו ב ולקחת אשה לבני י' ליצחק, אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו, מפני יראת קונו, אותו הגוף ממש, תקח ליצחק עמו בהאי שמחת הצדיקים, ליצחק עמו בשמחת הקב"ה, ליצחק עמו י' דעכשיו עת שחוק בעולם, הה"ד * אז ימלא שחוק פינו וגו'.

מסורת הוהר

(א) כי אם אל ארצי (שם) ח"א קסא: (ב) ולקחת אשה לבני: שם. (ג) אז ימלא שחוק פינו: לעיל וירא קי"ו ציון ג'.

חלופי גרסאות א' נ"א הוא. ב' נ"א אי. ג' נ"א יאה. ד' נ"א ליג הוינא. ה' נ"א עמכון. ו' נ"א מארי. ז' נ"א אחפרשנא. ח' נ"א ליג אנא. ט' נ"א עמהון. י' נ"א סגיאן (אה"ל). י"א נ"א דלגו. י"ב נ"א לית. י"ג נ"א לנשמתא. י"ד נ"א מוסף לבני לבנייני. י"ה נ"א לכנס. י"ו נ"א ליג בגוף. י"ז נ"א ליג שהוא. י"ח נ"א ליג יוסי. י"ט נ"א ממש. י"ט נ"א ועכשיו.

<p>מאו"א שה"ס י' דהויה, ועל זה הקשה לו מלשון השבועה שאמר, אלקי השמים, שאורו ה"ס או"א. ואלקי הארץ שאורו ה"ס ישו"ת. שה"ס שמאל. ומוכיח ר' יצחק מזה שבשעה שמת"ט הולך בשליחות הקב"ה מניע כל צבאותיו בבי' אותיות משמו. שה"ס י"ה מהו"ה. אשר י' ה"ס אור או"א עלאין, וה' ה"ס אור ישו"ת. דהיינו גם כהארת החכמה הנמשכת פישו"ת. אשר הארת החכמה מבער הקליפות. והכל רואים שהוא הכל ואין אחר בלתי.</p>	<p>מאמר</p> <p>הסולם</p> <p>עניני החיית המתים</p>
---	---

קסב) ואשביעך בה' אלקי השמים ונ"ו: אמר רב הונא, אם הייתי עם בעלי הבריות בשעה שגילו סוד הכתוב הזה, לא הייתי נפרש מהם כך, בלי שאדע הכל, כי אני רואה עמקות גדולה בפייהם, כי גלו ואעפ"כ אינם מובנים לכל איש.

תיב שבועת קיימא דא וכו': בוא וראה, שבועת הברית הזאת, משבעת הנשמה, שכתוב אשר לא תקח אשה לבני, כי אברהם רומז על הנשמה כנ"ל (באות מ"ח).

קסג) אמר ר' יצחק וכו': מכאן נשמע, שהנשמה אמרה למטטרון, כיון שאתה הולך (דמ"י דף קכ"ז ע"א)

בשליחות הזו, דהיינו להחיות המתים, לא תקח אשה לבני, כלומר, שלא תקח גוף לבני, כי הגוף בערך הנשמה נקרא אשה ולכנס בגוף אחר, בגוף זה, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בגוף שהוא ממש שהוא שלי, בהוא ממש שיצאתי ממנו, וזהו שכתוב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך, פירוש, כמ"ש לעיל (בדף מ"ז ד"ה וזה וכמ"ש בהקדמתי להוהר דף ל"ז אות כ"ח, בביאור דחז"ל, עתידים המתים להחיות במומם שלא יאמרו אחר הוא, שהפירוש הוא שיהיה באותה הצורה כמו בהתכללות בא"ס ב"ה, עש"ה לכן משבעת הנשמה למטטרון, אך ארצי ואל מולדתי תלך, דהיינו לגוף שלי, שנשאר בסוד עצם לזו, שה"ס הגוף שיצאתי ממנו, והוא הראוי לתחיית המתים (כנ"ל דף מ"ז ד"ה וצריכים ע"ש) ואחר שיתרפא ממומו, ראוי להתלבשות הנשמה לנצחיות. (כמ"ש בהקדמתי הנ"ל, עש"ה, כי אין להכפיל דברים.)

קסד) אמר ר' יוסי וכו': מהו ולקחת אשה לבני ליצחק, אם הכוונה להתלבשות הנשמה היה צריך לומר לאברהם, אמר ר' יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם, ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו, דהיינו עצם לז

קסה) אמר רבי יהודה בר יצחק, ת"ש, אין מלאך אחד ^ב עושה אלא שליחות אחד ^ג ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא, אמר רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, עתיד להרשים כל אחד ואחד, ^ד על ^ה מצחו, ולאחר כן, השר הגדול, הולך לתקן כל אחד ואחד, ולהעמידו לקבל ^ו נשמתו, הה"ד הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך. לפני שליחותך.
 קסו) רבי ^ז אליעזר ^ח אזל ^ט למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה, וההוא יומא ריש ירחא הוה, כד מטא גביה, אמר ליה, ^י בירא ^{יא} דלסריין, ומליין ליה, והוא נביע מדידה יתיר, מאי בעא הכא.
 קסז) אמר ליה חייב אדם * להקביל פני רבו. אמר ליה, לאו על כך אמרית. אלא, אנא חמי באנפך, דמלה חדתא אית גבך, מאינן עמיקים, דאת יא עתיד למתבע.

דרך אמת

א) בלח של מים שמנוקה מכל טעמה וממלאים אותו מים זכים וגם נובע משלו ^ב מה לך הוא עוד לפני אדם, וכלו לו אתה כר"ל הים כור של מימי הים ופקי ככל הלכותו ונובע ככלו מנצמו להבין דבר מתוך דבר אי"כ מה נודעו כלל כ"י בן זכאי.

חלופי גרסאות א) ג"א מוסיף עושה שתי שליחות ותנא מלאך א' אין עושה אלא (אה"ל). ב) ג"א ל"ג ולא ב' שליחות. ג) ג"א עליו ול"ג על מצחו. ד) ג"א מכוננו (אה"ל). ה) ג"א בשמחא. ו) ג"א אליעזר ז"ל ג"א אתא. ח) ג"א ליחמי. ט) ג"א צדייא (אה"ל). י) ג"א דלא צדיין ליה (אה"ל). יא) ג"א דאת. יב) ג"א תדיר.

<p>עניני תחיית המתים</p> <p>באר אשר לרואים, וממלאים אותו במים שאובים ונובע ממקורו עצמו עוד יותר מהם, מה הוא מבקש כאן. אמר לו חייב אדם להקביל פני רבו בראש חדש. דלסריין, פירושו אשר לרואים והוא מלשון (עירובין ס"ג) ס"ר נכסיה כל יומא (כ"ב כ"א) דגים יהבי ס"ירא. ושורש המלה הוא סר, כמו (חולין ק"ה) סר סכינא שפירושו ראויה והשגחה. ודלסריין הוא כמו דלסיירין, וכירא דלסריין פירושו באר שלרואים, והוא מלשון הכתוב, באר לחי רואי, וראיה פירושו הארת חכמה. והמשיל את ר' אליעזר לבאר נובע מעצמו. משום שיעקר נשמתו היה מאור החסדים דא"א עלאין שווגס לא פסיק לעלמין ומשום שממשיך הארת החכמה מישסות, כינה אותו באר של רואים, על שם החכמה שמקבל מישסות, ונבחן זה, שממלאים אותו בשאובים ממקום אחר, כי שורשו עצמו אינו נמשך מישסות רק מאו"א עלאין, ומשום זה והוא נביע מדירה יתיר, שהחסדים שלו משורשו עצמו הנמשכים מאו"א. בבחינת נביע דלא פסיק, חשובים הרבה יותר, מהארת החכמה שממלאים אותו מישסות. כי ערך או"א אל ישסות. כערך ג"ר אל ו"ק כנווע.</p> <p>קסז) אמר ליה חייב וכ"ו: א"ל חייב אדם להקביל פני רבו כר"ח. א"ל לא על זה אמרתי מאי בעא הכא, אלא אני רואה בסניך, שיש לך דבר חדש, מאלו סודות</p>	<p>מאמר</p> <p>לח שאינה נהנה ממאכל ומשחה בעוה"ז (כנ"ל דף מ"ד"ה וצריכים) אותו הגוף ממש תקח לצחק עמו בשמחה הו של הצדיקים, לצחק עמו בשמחת הקב"ה. לצחק עמו משום שעתה, בזמן תחיית המתים, עת שחוק בעולם. וזהו שכתוב. אז ימלא שחוק פיננו. קסה) א"ר יהודה כ"ר יצחק וכ"ו: אר"י בר"י, בוא ושמע, אין מלאך אחד עושה רק שליחות אחת ולא שתי שליחות בבת אחת. פירושו. כי יש כאן ב' שליחות א' להחיות הגוף בקברו ב' להעלותו לארץ ישראל ששם מתלבש בו הנשמה. וזהו שמקשה אין מלאך אחד עושה ב' שליחות.</p> <p>וחניא א"ר אבא וכ"ו: ומשיב, ולמדנו אמר ר' אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, שהוא גבריאל עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו דתיינו שיתקן את הגוף, ולאחר כן, השר הגדול היינו מטטרון, הולך לתקן כל אחד ואחד, ולהעמידו לקבל נשמתו. וזהו שכתוב, הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה. מה לפניך. הוא יורה. לפני שליחותך. שהקב"ה ישלח מלאך מקודם לתקן את הגוף, ואח"כ יביאהו מטטרון להתלבשות הנשמה, מטעם שאין מלאך אחד עושה ב' שליחות.</p> <p>קסו) ר' אליעזר אזל למחמי וכ"ו: ר"א הלך לראות את ר' יוחנן בן זכאי רבו. ואותו יום ראש חדש היה. כשהגיע אליו, אמר לו. (דפו"י דף קפ"ז ע"א * דף קפ"ז ע"ב)</p>
--	---

קסח) א"ל, חמינא האי אור הראשון, א דמטלנוי ב עשרה, ובעשרה נטיל, וברזא דעשרה נהיג לכלא, ובאתותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא, עשרה פתקין, עשרה מפתחן דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה, נטיל בגינתא דעדן, לאתקנא ארעא, על גופיהון דצדיקיא.

קסט) אמר ליה, ג אליעזר ברי, חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא, דעלמא בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג, ד כרסייא קדישא, בעשרה, אורייתא הוא בעשרה, מטלנוי בעשרה, עלמין עלאין ב בעשרה, וחד עלאה על כלא בריך הוא.

חלופי גרסאות א נ"א דמטלנוי, ב נ"א מוסיף עשרה נטלוהי (אה"ל), ג נ"א אלעזר, ונ"א מוסיף רבי אליעזר, ד נ"א מוסיף בעשרה כרסייא, ה נ"א ליג בעשרה.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
<p>העמוקים, שאתה עתיד לשאול. ע"ז אמרתי, כיון שאתה גדול כל כך. מה אתה מבקש אצלי.</p>	<p>החסדים היוצאות על הפתקין. שבקומות האור האלו הוא רופא החולים. כי כל המחלות, נמשכים מקו שמאל בהיותו בלי התכללות הימין. וכשבא קו האמצעי עם סוד המסך דחירק שעליו יוצא קומת אור החסדים, שבה מכריע בין הקוים עד שנכללים זה בזה (כנ"ל ב"א דף ק"ל ד"ה תליחאה) מתרפאים אז כל החולים. וע"כ נקראים קומות אור שלו מפתחן דבי קצרי. מפתחות לרפואות החולים. והם בעשרה, להיותם אור החסדים. ופתקין עשרה נטיר בנינתא דערן לאתקנא ארעא על</p>	<p>העמוקים, שאתה עתיד לשאול. ע"ז אמרתי, כיון שאתה גדול כל כך. מה אתה מבקש אצלי.</p>
<p>קסח) א"ל חמינא וכו': אמר לו רואה אני אותך אור הראשון, ששימש בימי בראשית. ואח"כ גזרו לצדיקים לפתור לבא שמסעיו עשרה. ובעשרה נוסע, ובסוד עשרה מנהיג הכל, ובעשרה אותות עושה מעשיו. ולמדנו, עשרה כתבים, עשרה מפתחות של בית החולים בידוי, ועשרה כתבים לוקח בגן עדן, לתקן הארץ בשביל גופים של הצדיקים.</p>	<p>נטיר בנינתא דערן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא, פתקין עשרה ה"ס פנקס סימנא שנותנין לה הכרוכים בני"ע המובא לעיל לך (דף מ"א אות כ"ד ע"ש) שה"ס המסך דקו אמצעי זה, שע"י נכנס בחשבון הצדיקים על יד המלאך דומה ומבטחים בזה לעמוד בתחיית המתים בסו"ה וכפר אדמתו עמו (וע"ז לעיל דף ד' ד"ה פירוש יש שנבאר שם בארוכה.) וז"ש לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא דהיינו לתקן הקבר בסו"ה וכפר אדמתו עמו, שיהיו ראויים לסו"ה ופתחתי את קברותיכם וגו'.</p>	<p>פירוש. מספר עשרה רומז על אור החסדים. כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר (כדף י"ד במראות הסולם ד"ה ועם זה. ע"ש) ואור הראשון שנגזרו לצדיקים ה"ס אור החכמה, כי ע"כ היה אדם הראשון מסתכל בו מסוף העולם עד סופו, כי אור העינים והראיה ה"ס אור החכמה, כנודע. ואומר שאור הראשון מסעיו עשרה דהיינו שאור החכמה מתגלה בהתלבשות עשרה, שהוא אור החסדים. ואיך הוא בא להתלבשות הזה, הולך ומפרש, שהוא משום שבא בג' קוין שכל קו מלוכש בעשרה. וז"ש ובעשרה נמיל, שנוסע ומשפיע בעשרה, והוא קו ימין שעצם השפעתו הוא אור החסדים. וברזא דעשרה נהיג לכלא שבסוד עשרה מנהיג הכל. והוא קו שמאל, שאע"פ שעצם השפעתו הוא חכמה שה"ס נקודת השרק כנודע, עכ"ז אינו מנהיג ומשפיע. זולת על ידי התלבשות בחסדים שה"ס רוא דעשרה, כמבואר. ובאתותא דעשרה עביד עובדוי, ובעשרה אותות עושה מעשיו, והוה קו אמצעי המכריע בין ב' הקוין הללו שממנו נמשכים כל האותות והמופתים שמצד הקדושה, ומה המה מעשיו, הולך ומפרש ותאנא עשרה פתקין, עשרה מפתחן דבי קצרי. פתקין, פירושו מסכים (כנ"ל דף ל' ד"ה ביאור ע"ש) ומפתחן, היינו קומות אורות</p>
(דפריי דף קצ"ז ע"ב)	הוא	

קע) ואימא דך ^א מלה, דעתיה ^ב דמארי דמתניתא הוה בהאי, מה כתיב, * ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדוניו ויילך. אמר ליה, רבי, זכינא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה, הוא שמיה ^ג דמאריה, דאזיל גבי, לאעלא ליה, ^ד ולאנהגא ליה, אמר דא ודאי הוא, ^ה כי שמי בקרבן. קעא) תנן, אמר רבי אבהו, תא חזי, מאן דידע שמיה על בורייה, ידע דהוא ושמיה חד הוא, קב"ה ושמיה חד, דכתיב ^ו ה' אחד וגו'. ^ז כלומר השם ^ח והוא אחד.

קעב) אמר רבי אבא, ^ט אית לאסתכלא בפרשתא דא, ^י ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי. אל באר המים, דתניא, הנקדמים ^{יא} בבתי ^{יב} קברי אותם שנשאו ונתנו בתורה, דהא תנן, כשנכנס אדם לקבר, ^{יג} מה ^{יד} דשאלו ליה ^{יז} תחילה, אי קבע עתים לתורה, דכתיב ^{יח} והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין ^{יט} להקימם בתחלה. קעג) אמר רבי אבא, לעת ערב, זהו יום ששי, שהוא ערב ^כ השבת, ^{כא} שאז הומן לקיימא ^{כב} מתייא מאי משמע, דתנן, שיחא ^{כג} אלפי שנין הוי עלמא והוא אלף הששי, שהוא ^{כד} סיום הכל, והיינו לעת ערב, זמן ^{כה} סיום הכל. לעת

מסורת הזהר

(א) ויקח העבד עשרה: (בראשית כ"ד) ח"א קפא: (ב) ה' אחד: לעיל ב"א דף ע"ד ציון א'. (ג) ויברך הגמלים: (ש"ס) ח"א קכח. קפא: ת"ח קי"ב טו שו. (ד) והיה אמונת עתך: (ישעיה ל"ג) ח"א קפ. ח"ב רכנ. ח"ג רצא. ת"ז בהק' ה'. ת"א יח. תכ"ח עב:

חלוסי גרסאות א' נ"א מי לא. ב נ"א המארה. ג נ"א דמריה. ד נ"א ולאננא. ונ"א ולנהגא. ס נ"א מוסיף דכתיב כי (אה"ל). ו נ"א כלהו. ז נ"א הוא ה נ"א אינון עשרה דנטלין עימיה וליג מן אית עד מחוץ לעיר (אה"ל). ט נ"א ליג בבתי קברי. י נ"א ליג קברי. יא נ"א מאי. יב נ"א מאן. יג נ"א דשאל (וי"א). יד נ"א ליג תחילה. ונ"א תחל. יז נ"א לקיימם. יח נ"א שבת. יט נ"א שמא. יז נ"א מתיירא. יח נ"א אלפא. יט נ"א היום. כ נ"א היום.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

קעא) תנן, אמר ר' אבהו וכו': תנן אמר ר' אבהו, בוא וראה, כל מי שידוע שמו לאמתו, יודע שהוא ושמו אחד. הוא היינו הקב"ה, ושמו אחד, היינו השכינה. שכתוב ה' אחד ושמו אחד וגו', כלומר השם, שהוא השכינה, והוא, שהוא ז"א, אחד, וכיארור הדברים תמצא בהסולם לעיל בראשית א' דף קי"ח ד"ה וביארור.

קעב) אמר ר' אבא וכו': אר"א, יש להסתכל בפרשה זו, שכתוב ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר ר' אבא, מחוץ לעיר, פירושו בבית הקברות. אל באר המים, פירושו, כי למדנו, הנקדמים לחיות המתים בבית הקברות, הם אותם שנשאו ונתנו בתורה, שהרי תנן, כשנכנס אדם לקבר, מה ששואלים לו מתחילה, הוא, אם קבע עתים לתורה, שכתוב והיה אמונת עתך וגו', ומכל שכן כשיצא, אינו שאלה, להחיות אותם מתחילה.

קעג) אמר ר' אבא וכו': אר"א, לעת ערב, זהו יום הששי, שהוא ערב השבת, שאז

הוא בעשרה. ממלנוי בעשרה, נסיעותיה היינו גבורה, הוא בעשרה, עלמין עלאין בעשרה, עולמות עליונים דהיינו חסד, שהוא העליון מז"ס תחתונות, הוא בעשרה, וחד עלאה על כלא, בריך הוא, ואחד העליון על כל ברוך הוא, דהיינו כתר, שממנו נמשך הכל, הן אור החסדים המרומז בסוד עשרה, והן אור החכמה.

קע) ואימא דך מלה וכו': ואומר לך דברי, שדעת בעלי המשנה היה בזה, מה כתוב, ויקח העבד עשרה גמלים וגו'. אמר לו ר' אליעזר: רבי, כבר זכיתי לדעת מקרא הזה, כלומר, שאינך צריך לפרשו לי, אבל, מהו, וכל טוב אדוניו בידו, שאיני יודע מהו פירושו, כי איך אפשר, שכל רכושו של אברהם יהיה נשא בידו, אמר לו, זהו שמו של רבנו, דהיינו השכינה, שנקראת שם, שהלכה עמו להביא אותו למקום הנרצה, ולהגן עליו, שלא יאונה לו מכשול. אמר ר' אליעזר, זה ודאי הוא סוד הכתוב, כי שמי בקרבן.

(דפווי דף קניז ע"ב י' דף קניח ע"א)

צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים, השואבים מימיה של תורה. שהוא
 א עת לצאת ולהתנער מן העפר.

קעד) וא"ר אבא, עוד יש לדעת, דתנן, אותם המתעסקים לדעת את
 בוראם בעוה"ז, ונשמתם בתשלומה, ל"ה"ב י זכו לצאת י משבועת הנשמה,
 הולך לדעת מי הוא ז גופה ממש, ומאי הוא. * הנה אנכי נצב על עין המים,
 י אע"ג שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלום, דכתיב י והיה העלמה
 היוצאת י לשאוב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים י מכדך, אמור לי רמז
 ידיעתו ממה שהשגת.

קעה) ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד י כמוני, ולא נתחלף
 ט לי ידיעתך, בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא
 כמוני.

קעו) וגם לגמליך אשאב, כלומר י ידיעת השגתי, שלא השיגו יא סיעתך
 י וידעתי כי מעלה יש לי עליך, והיאך נברא אחה מזיו הנתון אצלך. אם הוא
 אומר סימן זה, יהי י מסור בידי, על כל דברים אלו, ואדע שהיא האשה,
 הוא הגוף, מאותה הנשמה י השבועה יו שהשביעני.

מסורת הזהר

(א) הנה אנכי נצב: (בראשית כ"ד). ת"ז תכ"א מו: (ב) והיה העלמה: (ספ.) ת"ז תכ"א מו:
 חלוסי גרסאות א ג"א לעת צאת (השואבות). ב ג"א ל"ג זכו. ג ג"א משבועות. ד ג"א גופא. ה ג"א אע"ג.
 ו ג"א מוסיף לשאוב וגו'. ז ג"א מוסיף מכדך אמר אעפ"י שקרית ושנית בידיעת יוצרך
 ידעת השקיני נא מעט מים מכדך (אה"ל). ח ג"א מוסיף כמין כמוני. ט ג"א מוסיף לי על. י ג"א ידיעת. יא ג"א
 דעתך. יב ג"א וידעתי. יג ג"א הסוד. יד ג"א השלימה. ו ג"א השלמה. ז ג"א השבעה. ח ג"א שהשבעתי. ו ג"א
 שהשבעתי.

מאמר

הסודם

עניני תחיית המתים

(א) אף אתה עבד כמוני, דהיינו שהסר ג"ר.
 (ב) ולא נתחלף לי ידיעתך בידיעתו של
 מקום. שלא טעתה שיש שלמות אחרונה
 בהמוחין שלו, שמשפיע לנשמות. כמו שלמותו
 של הקב"ה. (ג) וצריך אתה להשיג שאתה
 נברא כמוני. אע"פ שאתה מלאך, מכל מקום
 אתה כמו נברא. דהיינו בעל חסרון. כמוני.

קעו) וגם לגמליך אשאב: דהיינו שגם
 לצבאותיו תחן לדעת ממה
 שהשיגה ושאבה. כי גמליך פירושו לצבאותיך
 כנ"ל. כלומר, ידיעת השגתו הוא (א) שלא
 השיגו סיעתך, שהמה מחוסרי השגה.
 (ב) וידעתי כי מעלה יש לי עליך, דהיינו
 בחינת התכללות מנקודה דעוה"ז. שהיא חסרה
 למלאכי מעלה. (ג) והיאך נברא אתה מזיו
 הנתון אצלך, דהיינו שהשיגה גם סוד בריאתו.
 אם הוא אומר, אם הגוף אומר כל השגותיו
 הנ"ל. סימן זה יהי מסור בידי על כל דברים
 אלו, כי סימן זה, שעשית לי, יהי מסור בידי

הזמן להחיות המתים, ושואל מהו המשמעות של
 הדברים ואומר, כי למדנו ששה אלף שנים עומד
 העולם, וערב שבת הוא אלף הששי. שהוא סיום
 הכל, והיינו לעת ערב, שפירושו זמן סיום
 הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי
 חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת
 לצאת, ולהתנער מן העפר, דהיינו לקום לתחיה.
 קעד) ואמר ר' אבא עוד וכו': ואר"א,
 עוד יש לדעת, שלמדנו, אותם
 המתעסקים לדעת את רבונם בעוה"ז, ונשמתם
 בשלמותה לעולם הבא, זכו לצאת מהקבר
 משבועת הנשמה שהשביעה למטטרון, כנ"ל. כי
 מטטרון הולך לדעת מי הוא גופה ממש, כמו
 שהנשמה השביעה, ומה הוא, הוא כמ"ש, הנה אנכי
 נצב על עין המים. אף על פי שגוף תלמיד חכם
 הוא, הולך מטטרון לחנוך אחר השלמות, שכתוב והיה
 העלמה היוצאת לשאוב, ואמרתי אליה השקיני
 נא מעט מים מכדך. שפירושו, אכור לי רמז
 ידיעת השם ממה שהשגת.

קעה) ואמרה אלי גם אתה שתה: פירושו
 שנתנת לי לדעת, ג' ידיעות,

קעז) * ויהי הוא טרם כלה לדבר וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה, בעוד
 א שכל העניינים, הוא רוצה לנסות על הגוף, י מאי כתיב, והנה רבקה יוצאת,
 זהו הגוף קדוש, שנתעסק בד"ת, וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו. י אשר
 ירדה י לבתואל, אמר רב יהודה, בתו של אל. בן מלכה, בן מלכה של עולם.
 אשת נחור אחי אברהם. ח חברת י השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא אח
 הנשמה. וכדה על שכמה, משא החכמה עליה.

קעח) י וירץ העבד לקראתה, י זה מטטרון. ויאמר * הגמיאני נא מעט
 מים מכדך, אמור לי רמו ח חכמתא, בידיעת בוראך, ממה שעסקת בעולם
 שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כדפרשינן, אחר כל זה מה כתיב, י ואשים
 הנזם על אפה והצמידים על ידיה, א"ר אבא, אותם העצמות שנפזרו לכאן
 ולכאן, הוא צומד אותם, ושוקלם זה על זה, כמה דאת אמר י ועצמותיך
 יחליץ.

קעט) אמר רבי ט אבא, באותה שעה, אותו הגוף עומד בארץ ישראל,
 ושם נכנס בו נשמתו. אמר רבי יוחנן, מי מוליך הגוף לארץ ישראל, אמר
 רבי זירא, קודשא בריך הוא עושה י מחילות תחת הארץ, והם י מתגלגלים
 י והולכים לארץ ישראל, הדא הוא דכתיב י וארץ רפאים תפיל.

קפ) אמר רבי יצחק, גבריאל מוליך אותם לארץ ישראל, מניל, דכתיב
 י התלכי עם האיש הזה, וכתיב התם י והאיש גבריאל. אמר רבי יוסי, מאי
 דכתיב, י ולרבקה אח ושמו לבן. י א"ר יצחק, אין יצה"ר י בטל מן העולם
 אע"פ שכלו לא נמצא קצתו נמצא.

קפא) תא חזי בתחלה כשהיה מוטל בעה"ז נקרא לוט, לעה"ב טו יבטל
 מן העולם, אבל טו לא י כולו ונקרא לבן, לא י מנוול כבראשונה, אלא כמאן
 דסחי מנוולו. לבן למאי אצטריך. א"ר שמעון, למעבד פריה ורביה י אצטריך,
 דאמר ר"ש, אם אין יצר הרע כל נמצא, פריה ורביה אינו כנ מצוי.

מסורת הזהר

א) ויהי הוא טרם: (שם) ח"א קלב. ח"ג רכו. רכח. רל. רמב: ת"ז תיח לד. ב) וירץ העבד: שם.
 ב) ואשים הנזם: שם. ד) ועצמותיך יחליץ: (ישעיה נח) ז"ח צ"ח טו שכא תק"ח קי"ב טא שלב. לעיל
 וירא דף קט"ז ציון ה' וש"ג. ה) וארץ רפאים תפיל: לעיל וירא קט"ו ציון ו'. ו) התלכי עם
 האיש: בראשית כד. ז) והאיש גבריאל: לעיל ב"ב ק"ז ציון ב'. ח) ולרבקה אח: שם.

חלופי גרסאות א) נ"א שבכל. ב) נ"א מה. ג) נ"א בת בתואל. ד) נ"א מוסיף לבתואל וכו'. ה) נ"א חברתה.
 ו) נ"א שכל. ז) נ"א זחור. ח) נ"א חכמתך. ט) נ"א ליג אבא. י) נ"א מחלות. יא) נ"א ליג
 מתגלגלים. יב) נ"א הולכים. יג) נ"א מוסיף היינו דאמר (אה"ל). יד) נ"א בדל. טו) נ"א יבדל. טז) נ"א מוסיף לעתיד לבא
 לא. יז) נ"א מוסיף כולו ולא קצתו. יח) נ"א ליג מנוול. יט) נ"א ליג מן אצטריך ער אינו. כ) נ"א ליג מן דאמר
 ער מצוי. כא) נ"א מצוי (אה"ל). כב) נ"א ומצוי.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
על כל דברים אלה שהגוף יאמר לו כל הדברים הנ"ל אף אחד מהם לא יחסר, אז ואדע שהיא האשה, הוא הגוף, מאותה הנשמה, כפי השבועה שהשביעני. (דפו"י דף קכ"ח ע"א * דף קכ"ח ע"ב)	קעז) ויהי הוא טרם כלה וכו' מכאן עד אות קפ"א א"צ ביאור. קפא) תא חזי בתחלה וכו'. לא מנוול כבראשונה, אלא כמי שרחץ עצמו מטנפלו	

קפב) ת"ש, כיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מאי כתיב * וישלחו את רבקה אחותם וגו'. ב מאי ואת מניקתה ב זה כח התנועה. רבי יצחק אמר זה כח ב הגוף.

קפג) רבי אבהו פתח בהאי קרא, ב אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי וגו', אמר רבי אבהו, כיון שהגוף נבנה ז על קיומו, ומביאין אותו, לקבל נשמתו, לארץ ישראל, הנשמה ממתנת אליה, ויוצאת לקראתו, כמה דאת אמר ב ויצא יצחק לשוח בשדה. הדא הוא דכתיב אתי מלבנון כלה. זו היא הנשמה. תשורי * מראש אמנה, היינו דכתיב וישא עיניו וירא.

קפד) אמר ר' יהודה, אם היא הנשמה, תינח אברהם ב כדקאמרן, אבל יצחק מהו. אמר ר' אבהו, הא חבריאי אמרו, דעכשיו אתקרי יצחק, על שום חדוותא סגיאה ו דבעלמא.

קפה) אמר ר' אבהו, בתחלה ז נקראת הנשמה אברהם, והגוף שרה עכשיו ח נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה. תנן במתניתין, אמר ר' שמעון, ארבעים שנה קודם קיום הגוף, ממתנת הנשמה לגוף בארץ ישראל. באיזה מקום, במקום המקדש.

קפו) אמר ר' אבהו, תא חזי, י ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבהה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב ט לאותו הגוף, ומתנחם עמו והוא עת לשחוק והחדוה בעולם.

קפז) אמר רבי יהודה, הא כל פרשתא דא אתברר י לן, אבל לא יכילנא למנדע מהו, ה ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקולא דדעתא כל פרשתא יח דא יכ ליסתורי.

קפח) כד אתא רב דימי, אמר האי פרשתא יי דא שמענא, ולא אדכרנא, יי אמרו, ח דעלאין תקיפין, לא זמנוה לגלאה, ואנן מאי נימא. קם רבי יהודה ואמר, טו ממתיבתא יו דחברנא, מארי מתניתא גליא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) החכמים גדולים לא הבינו פרשה זו (לגות ע"פ הסוד) וישלחו את רבקה: שם. ב) אתי מלבנון: ואל"כ אלחנו מה גלמך נה, (שה"ש ד') ח"ב ב: ג. ה: ח"ג עב. רכו. רצו.

ג) ויצא יצחק לשוח בשדה: לעיל ב"א דף ק"ל זיון א. ד) ויקח את רבקה: (בראשית כ"ד). ח"א קלג. ה) ויוסף אברהם: (שם כ"ה) ח"א קל. קלג. קסח. חלופי גרסאות א) נ"א מוסיף מאי הוי. ב) נ"א זר. ג) נ"א מוסיף הדין הגוף (אה"ל). ד) נ"א עד. ט) נ"א כדקאמרין. ו) נ"א דבני עלמא. ז) נ"א ליג נקראת. ונ"א נקרא. ח) נ"א ליג נקראת. ונ"א נקרא. ט) נ"א אחוה. י) נ"א לון. יא) נ"א ליג דא. יב) נ"א ליג דא. יג) נ"א מוסיף אמרו הא בורירא (אה"ל). טו) נ"א מתיבתא. ונ"א במתיבתא. קז) נ"א דחברנא.

מאמר

הסולם

עניני תחיית המתים

מטנופו. ושואל. לבן למה נצרך. כלומר, למה נצרך זה, שישאר היצה"ר בעולם. מכאן עד אות קפ"ז א"צ ביאור. קפז) א"ר יהודה הא כל וכו': אר"י הגה נתברר לנו כל הפרשה, אבל לא אוכל לדעת מהו ויוסף אברהם ויקח אשה (דטו"י דף קכ"ח ע"ב ט) דף קכ"ט ע"א)

קפט) קמו ואזלו, הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשכחיה לרבי אלעזר ברבי שמעון, ה והוה מגלה רוין ב דתפילין, עאלו ג קמיה, ואמרו במאי ג אתעסק מר, אמר לון, טעמא ה דתפילין אמינא, דהא זכאה ו הוא בר נש, דמנח תפילין, וידע טעמא דידהו.

קצ) ז אמרו אי ניחא קמיה דמר, לימא ח לן מלה. ט אמרו, שמענא י מאבוך, דקודשא בריך הוא, יא ברחימו סגיא דהוה ליה עם ישראל. אמר לון למעבד ליה בי משכנא. כגוונא יב דרתיכא עלאה דלעילא, וייתי דיוריה עמהון, הה"ד * ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא יג מאבוך דהכא סתים יד טעמא יו דתפילין, בהאי * פסוקא.

קצא) יא א"ל ת"ת, כגוונא עלאה, אתעבד מקדש ברתיכו קדישין, ובתר כן, אשרי קודשא בריך הוא דיוריה עמהון, כענינא דא, וכגוונא דא, אתערו חברייא מארי יב מתניתא בטעמא יג דתפילין, למהוי ההוא גברא דוגמא יד דרתיכי עלאין, רתיכא תתאה, רתיכא עלאה, למיתי כ מלכותא דיליה, וישרי דיוריה עלויה.

מסורת הזהר

א) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: (שמות כ"ה) ח"ב קכו. קמו. רכב. ח"ג ד: קכו. רלו: רסנ: ת"ז בהק' יג. תכ"א נה. ת"ע קלב.

חלושי גרסאות א ג"א דהוה. ב ג"א בתפילין. ג ג"א קמו. ד ג"א אתעסקת. ה ג"א דתפילין. ו ג"א ליג הוא. ז ג"א אמר. ח ג"א לון. ט ג"א אמר. י ג"א מאבוך. יא ג"א מאבא. יב ג"א ברחימוחא. יג ג"א ברחמינותיה. יד ג"א דרכיבא. יו ג"א מאבוך. יז ג"א מאבא. יח ג"א דטעמא. יט ג"א דתפילין. כ ג"א דיליה מלכותא. כג ג"א מתניין. יד ג"א דתפילין. יט ג"א דרתיכין. כ ג"א דיליה מלכותא.

מאמר הסולם עניני תחיית המתים

כעין המרכבה העליונה של מעלה. ויבא לשכון עמהם. וזהו שכתוב, ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם. ושמענו מאביך שכאן, במקרא הזה, נסתם טעם התפילין.

קצא) א"ל ת"ח וכו': אמר להם בוא וראה המקדש נעשה כעין העליון, בצורת מרכבותיו הקדושות, ואחרי כן, השרה הקב"ה את שכינתו עמהם. כענין הזה וכאופן הזה, העירו החברים בעלי המשנה, בטעם התפילין, שאותו האדם המניח, יהיה דוגמא למרכבות העליונות: למרכבה התחתונה ולמרכבה העליונה. כדי שתבא המלכות שלו וישרה שכינתו עליו.

ביאור הדברים. כבר נתבאר סוד ב' המרכבות, (לעיל ב"א דף פ"ה ד"ה ביאור ע"ש כל המשך) ואין להכפיל דברים, ולשתיהן צריכים. כי יש מעלה במרכבה עלאה שלמעלה מחזה, שאינה במרכבה תתאה שלמטה מחזה. כי אין זוג נוהג אלא במחזה ולמעלה ששם פני אדם, ולא במחזה ולמטה שחסר שם פני אדם. וכן יש מעלה במרכבה תתאה שמחזה ולמטה, שאינה

היינו מדרגות העליונות. לא המציאו אותה לגילוי, ואנו מה נאמר. פירוש. בעת שחכמי האמת מבארים סודות הכתובים, הנה אותן המדרגות שהכתובים מדברים מהן, באות בעצמן לאותם החכמים, בעת ההוא, וממציאות את עצמן שיביאו אותן לגילוי. וזולת הסיוע שלהן לא היה להם כח לגלות שום סוד. וזה שאמר רב דימי, שעליונים החזקים לא המציאו את עצמם ולא סייעו לגלות הכתובים שבפרשה זו. קס ר"י ואמר, בישיבה של חברינו בעלי המשנה הפרשה מגולה.

קפט) קמו ואזלו וכו': קמו והלכו הוא ור' ייסא ור' חייא. מצאו את ר' אלעזר בר"ש, והיה מגלה סוד התפילין. נכנסו לפניו ואמרו לו, במה מתעסק אדונינו, אמר להם טעם התפילין אני אומר. כי אשרי האדם המניח תפילין וידע הטעם שלהן.

קצ) אמרו אי ניחא וכו': אמרו, אם טוב הוא לפני אדונינו, יאמר לנו איזה דבר. אמרו שמענו מאביך, שהקב"ה ברוב אהבתו שתיה לו לישראל, אמר להם. לעשות לו משכן, (רמב"ם דף קכ"ט ע"א.) * קכ"ט ע"ב)

קצב) ותנינן, אית ביה, רזין עלאין, ודוגמיהון, ואית ביה תלת רתיכין, דוגמת עלאין קדישין, רזין דתלת אתוותא, נ דשמהן קדישין, ד עלאין ס תלת, רתיכין, תלתא אתוותא, ארבע פרשיות שליט על ארבע, ועל כך, רזא ו דשיין תלת כתרין, ושיין דארבע כתרין, תלתא מלכין שליטין בגופא, תפילין עלוי קודשא בריך הוא לעילא, אלין תפילין דרישא, תפילין דדרועא ארבע פרשיין.

קצג) לבא, רכיב דוגמא דרתיכא תתאה, ותתאה רכיב. עוד תנינן, דא רכיבא ס דדרועא לתתא. ולבא רכיב דוגמא דאיהו לתתא, ואתמסרון

חלופי גרסאות א ג'א רזין. ב ג'א דכלל. ג ג'א דשמה [דשמא] קדישא. ד ג'א עלמין. ה ג'א הלחא. ו ג'א ליג דשיין. ז ג'א רתיכא. ח ג'א דדרועא.

מאמר

הסולם

עניני חתיית המתים

בגוף. היינו מחזה ולמטה, שהם כנגד ש' דב' ראשית, ותפילין שעל הקב"ה למעלה, שהם תפילין של ראש ותפילין של יד, והם ד' פרשיות, שהם כנגד ש' דד' ראשית.

פירוש, שמבאר ההפרש בין מרכבה עלאה שלמעלה מחזה, למרכבה תתאה שלמטה מחזה, דהיינו כמ"ש בדבור הסמוך, שבמרכבה תתאה חסר פני אדם שה"ס ה' תתאה של שם הויה, ונמצא שאין במרכבה תתאה רק ג' אותיות יה"ו, וחסר ה' תתאה, ורק במרכבה למעלה מחזה יש ד' אותיות כולם, וז"ש ואית ביה תלת רתיכין, דוגמת וכו' דתלת אתוותא וכו', שיש בה רק ג' מרכבות שה"ס ג' אותיות שמו הקדוש הויה, יה"ו, שה"ס חכמה בינה תפארת, והמלכות חסרה, שהיא ה' תתאה, והם כלולות זו מזו ונבחנו לג"פ יה"ו, שהם ג' מרכבות, אחר שתעלנה להווג שבמרכבה עלאה, כנ"ל בדיבור הסמוך, ארבע פרשיות שליט על ארבע, ארבע פרשיות שבתפילין ה"ס חו"ב תו"מ והם שולטים על ארבע אותיות הויה, כי ארבע אותיות הויה, הם חו"ב תו"מ כנודע, ואומר, שז"ס ש' של ג' כתרין ושל ד' כתרין אשר הש' מג' כתרין רומזת על בחינת המרכבה התחתונה, שאין לה מעצמה אלא ג' אותיות יה"ו וחסרה ה' תתאה, וה"ס ג' מלכים השולטים בגוף מחזה ולמטה שהם גה"י, ונקראים מלכים משום שמחזה ולמטה שייך הכל אל המלכות, וש' של ד' כתרין רומזת על בחינת המרכבה עלאה שיש לה ד' אותיות הויה בשלמותה, וה"ס ד' פרשיות של התפילין.

קצג) לבא רכיב וכו': הלב רוכב, בדומה, כמו על מרכבה התחתונה, והתחתון, שה"ס

הנוקבא, רוכב, עוד למדנו, שזה המרכבה של הורוע, הוא למטה, דהיינו הנוקבא סוד התפילין של יד, הנקראת זרוע, והלב, שהוא בחינת

פתוח

במרכבה עלאה שמחזה ולמעלה, כי מקום גילוי החכמה הוא בהמרכבה שמחזה ולמטה ולא במרכבה שמחזה ולמעלה (כנ"ל ב"א דף ע"ד ד"ה ועלמא דאתגליא עש"ה) לפיכך אין גילוי השלמות זולת בשתי המרכבות ביחד: כי המרכבה תתאה עולה ונכללת בזווג שיש מחזה ולמעלה במרכבה עלאה, ואז מתגלה החכמה במרכבה תתאה. (עי' לניל ב"א דף פ"ו ד"ה אמננס).

וז"ש כנוונא עלאה אתעבר מקדש ברתוכיו קדישין, שהמשכן וכליו נסחדרו בדוגמא לב' המרכבות, ובתר כן אשרי קב"ה דיוריה עמהם, כי אז עלתה מרכבה תתאה למקום מרכבה עלאה, ונכללה בזווג אשר שם, ואז נתגלה החכמה במרכבה תתאה, שה"ס השראת השכינה בתחתונים, כעניינא דא וכנוונא דא, וכו' למהי ההוא גברא דוגמא דרתיכו עלאין, כן צריך האדם המניח תפילין לכוון באלו ב' המרכבות והסדרים שבהם למיתרי מלכותא דיליה וישרי דיוריה עלויה, כי אז תבא המלכות של הקב"ה, וישרה הקב"ה שכינתו עליו, כי אין גילוי החכמה אלא בסוד המלכות שה"ס מחזה ולמטה, ונקראת שכינה, אבל אין זווג להמשכת החכמה אלא מחזה ולמעלה, וע"כ על ידי שתי המרכבות ביחד מחגלה השלמות.

קצב) ותנינן אית ביה וכו': ולמדנו שיש בתפילין סודות עליונים ודוגמות

שלהם, ויש בו במחזה ולמטה ששם המלכות, שלש מרכבות, בדומה לעליונים הקדושים, שהן סודות שלש האותיות של שמו הקדוש יה"ו, כי ג' מרכבות הן, שהן ג' אותיות יה"ו, ארבע פרשיות שולטות על ארבע אותיות שמו הקדוש, ועל כך הוא סוד הש' של שלש כתרין וש' של ד' כתרין, שפירושן, ג' מלכים שולטים (רמרי דף קכ"ט ע"ב)

בידיה (ב) לאעלאה לון כל י חילי שמיא, כך לבא הוא רכיב לתתא, ואתמסרו בידוי כל אברי גופא.

קצד) ועילא מניה ארבע פרשיין על מוחא דרישא ד איהו, אבל קב"ה, ו שליטא עלאה מלכא מכלא. ו רוא י דחכמתא דא, הוא, כגוונא דמקדשא דכתיב, * ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה פ מזה, ועלייהו דיוריה דמלכא, בארבע אתוון, תרין רתיכין.

מסורת הזהר

(א) ועשה כרוב אחד: (שמות כ"ה) ח"א יא: לב: ח"ג רכט.

דרך אמת

(ב) להנניס (לכל זכא השמים, כרס"ג).

חלופי גרסאות ח נ"א לאענאה, ז נ"א חיל, ג נ"א ועלאה, ד נ"א ל"ג איתו, ונ"א ואיתו רכיב (אה"ל). ה נ"א מוסיף קב"ה הוא (דהוא), ו נ"א שלסא, ז נ"א ורות, ח נ"א חכמתא, ט נ"א ל"ג מזה.

עניני תחיית המתים

הסולם

מאמר

כל חילי שמיא, בשעה שהחכמה מחגלית בו נמסר בידו כל צבאות השמים, כי הארת החכמה, כוללת ומכנסת תחתיה כל המדרגות. כך לבא הוא רכיב לתתא דהיינו גילוי החכמה מבחינה (ב) הנ"ל, שהלב נכלל במרכבה תתאה ונמשך עמהם ובא וזאיר למטה מחזה, ואתמסרו בידוי כל אברי גופא, ונמסרו בידוי כל מדרגות הגוף, דהיינו שמחזה ולמטה. מחזה ולמעלה דז"א נבחן לבחינת ז"א שנקרא שמים, וע"כ כל המדרגות התליות שם מכונים צבאות השמים, ומחזה ולמטה דז"א נבחן לבחינת הנוקבא, הנקראת נוף, והמדרגות התליות שם מכונים אברי הגוף.

מחזה ולמעלה, רוכב, בדוגמא שהוא למטה מחזה, ונמסרו בידו להנניס כל צבאות השמים, וכך הלב רוכב למטה ונמסר בידו כל אברי הגוף.

פירוש, כי התגלות הארת החכמה נקרא רוכב על המרכבה, ולפיכך רק המלכות היא הרוכב, שבה נוהג גילוי, ונתבאר לעיל בדבור הסמוך, שהמרכבה עלאה שמחזה ולמעלה היא בחינת חסדים מכוסים, אבל שם הוא מקום הזווג, ולא במרכבה תתאה ע"ש, ונמצא שעיקר גילוי החכמה הוא בהכרח במרכבה עלאה, אלא לא לעצמו אלא כדי להשפיע למרכבה תתאה, והמלכות דמרכבה עלאה שלמעלה מחזה, נקראת משום זה, לב, על שם ל"ב נתיבות החכמה שמתגלות בה, ועל כן יש ב' בחינות גילוי חכמה בלב, (א) כשהוא למעלה מחזה במקומו, שאז אינה מתגלה החכמה לעצמו אלא כדי להשפיע למרכבה תתאה, (ב) כשמרכבה תתאה עולה ונכלל בו ומקבל ממנו החכמה, ונבחן אשר מלכות זו דהיינו הלב, יורד עמהם למטה מחזה, ומגלה שם הארת החכמה למטה.

קצד) ועילא מניה וכו': ולמעלה מן הלב, הם ארבע פרשיות על מוח הראשי אבל הקב"ה שליט עליון עליהם, מלך הכל. פירוש תפילין של יד, נבחן לבחינת הלב שהיא מלכות כנ"ל, שבה נוהג גילוי חכמה כנ"ל, אבל תפילין של ראש נבחן לבחינת מוח, שה"ס ז"א, שהוא מלך שליט בחסדים מכוסים שמקבל מאו"א עלאין, בסוד כי הפך חסד הוא, ואין הארת חכמה יכולה להגלות במקומו, וז"ש אבל קב"ה שליטא עלאה מלכא מכלא, שבארבע פרשיות של ראש הקב"ה, שה"ס ז"א, הוא השולט, ואין גילוי הארת חכמה נוהג שם.

וז"ש לבא רכיב דוגמא דרתיכא תתאה, דהיינו בחינה א' דגילוי החכמה, שאינה לצורך עצמו, וע"כ נבחן שמאיר בדומה למרכבה תחתונה, כלומר רק להשפיע, ולא הארה ממשית לעצמו, ואומר הטעם שהוא משום, ותתאה רכיב, שרק במרכבה תתאה שלמטה מחזה, שייך רכיבה ממש, וז"ש עוד תנינן דא רכיבא דדרועא, רכיבה זו של הורוע, שה"ס תפילין של יד דהיינו המלכות, לתתא, נוהג רק למטה מחזה, ולבא רכיב, בחכמה למעלה מחזה, דוגמא דאיהו לתתא, דהיינו בדומה כמו למטה, כי צריך להשפיע חכמה למטה למרכבה תתאה, ומשום שאינה מאירה לעצמו אינה נבחנת בו להארה ממשית, כנ"ל, ואתמסרון בידיה לאעלאה לון

ורוא דחכמתא דא וכו': וסוד החכמה, זה הוא כמו בבית המקדש, שכתוב ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה, ועליהם שכינת המלך בארבע אותיות הוי"ה, י"ה על כרוב הימני וי"ה על כרוב השמאלי, ובשתי מרכבות, דהיינו מרכבה עלאה על כרוב הימני ומרכבה תתאה על כרוב השמאלי.

קצה) וכהאי גוונא, לבא ומוחא, ^א לבא מכאן, ומוחא מכאן, ועלייהו ^ב מדוריה דקודשא בריך הוא, ^ג בארבע פרשיין. א"ר אלעזר, מכאן ולהלאה רזי ^ד דכתרי אתוותא, ופרשיין בגופייהו ^ה ורצועותיהון, הלכה למשה מסיני, ורמיזא דלהון אתגלי, וטעמא דכלא בתלת ^ו עשר מכילין.

קצו) אמר רבי יהודה ^א אלמלא לא אתינא, אלא בדיל רזא דא ^ב די. אמרו ליה, זכאה חולקך לעלמא דאתי ^ג דכל רז לא אניס לך. אמרו ליה ^ד אתינא * קמיה דמר, למנדע רזא דהאי פסוקא, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה.

קצו) אמר, פירושא דהאי פסוקא, כמה דגלו חברנא, מארי מתניתין, דכד נשמתא ייתי בההוא גופא קדישא דילה, הא ^א מייליא ^ב הו, על חיביא, דיקומון ^ג ויכשרון ^ד עובדין, ויתן להו מזיוא יקרא דיליה, דינדעון, ויתובון, ויזכון זכותא שלימתא.

קצח) וכד חמא שלמה דא ^א הוה ^ב סגי ^ג ואמר ^ד ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש יהלכו, שיבאו ויחיו, ממקום קדוש. ^ה ותנינן, א"ר אבא א"ר יוחנן, כתיב ^א היהפוך כושי עורו ונמר חברברותיו, כך הרשעים, שלא זכו לשוב בעולם הזה, ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתיב, ויוסף אברהם ויקח אשה, ושרוצה לעשות להם נשמה לגופם, ולקרנם בתשובה, כד"א ^א ואת הנפש אשר עשו בחרן.

מסורת הזהר

א) ובכן ראיתי רשעים קבורים: (קהלת ח') ח"א קיד: קפת. ח"ג רטו. ת"ו חס"ט צט: קנ. קיא. קסו. ג) היהפוך כושי עורו: (ירמיה י"ג) ג) ואת הנפש—בחרן: לעיל לך כ' ציון ב'.

חלופי גרסאות א' ג"א ל"ג לבא מכאן ומוחא מכאן. ב' ג"א מדיורית. ג' ג"א מוסיף בארבע ארבע (ר"א). ד' ג"א דסתרי. ה' ג"א ורצועותהן. ו' ג"א ורמזא. ז' ג"א מוסיף מכילין דרחמי. ח' ג"א אלו. ט' ג"א די. י' ג"א כל. י"א ג"א קאתינא. י"ב ג"א מלייא. י"ג ג"א מצלאה (אה"ל). י"ד ג"א ל"ג הו. י"ה ג"א יכשרון. י"ו ג"א עובדין. י"ז ג"א תוה. י"ח ג"א ל"ג סגי ואמר. י"ט ג"א אמר ול"ג סגי. י"ט ג"א ל"ג מן ותנינן עד כך.

עניני תחיית המתים

הכולם

מאמר

בעלי המשנה, שבעת שהנשמה תבוא באותו גוף הקדוש שלה, אז אלו הדברים, דהיינו ויוסף וגו' יהיו נאמרים על הרשעים, שיקומו לתחיה, ויטיבו מעשיהם, והנשמה תתן להם מזיו יקר שלה, כדי שידעו וישובו ויזכו זכות שלמה.

קצה) וכד חמי שלמה וכו': וכששלמה ראה את זה, היה תוהה מאד, ואמר, ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו, וממקום קדוש יהלכו, דהיינו שיבואו ויחיו ממקום קדוש. דהיינו שיקומו בתחית המתים.

ותנינן א"ר אבא וכו': ולמדנו, א"ר א"ר אמר ר' יוחנן, כתוב היהפוך כושי עורו ונמר חברברותיו, כך הרשעים, שלא זכו לשוב בעולם הזה, ולהקטיר מעשים טובים, לעולם לא יקטירו לעולם הבא. כלומר שגם שיקומו לתחיית המתים, מכל מקום לא יכלו לעשות מעשים

קצה) וכהאי גוונא לבא וכו': וכעין זה הוא, הלב והמות, שהם תפילין של יד ותפילין של ראש, הלב מכאן, והמוח מכאן, ועליהם שכינת המלך, בד' פרשיות. א"ר אלעזר, מכאן ואילך, הם סודות של כתרי האותיות: הפרשות בגופיהם, דהיינו הבתים, ורצועותיהן הם הלכה למשה מסיני, והרמז שלהם כבר נגלה, דהיינו בכיור שלפנינו, וטעם הכל, הוא בסוד י"ג מדות הרחמים. קצו) א"ר יהודה וכו': אר"י, אלמלא לא באנו אלא בשביל סוד הזה די לנו, אמרו לו, אשרי חלקך לעולם הבא, שכל סוד לא צעלם ממך. אמרו לו, באנו לפני אדונינו לדעת הסוד של פסוק הזה, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה.

קצו) אמר פירושא וכו': אמר, הפירוש של פסוק הזה הוא כמו שגילו החברים

(דפו"י דף קכ"ט ע"ב ס' ק"ל ע"א)

חיי שרה

טא

קצט) אמר רבי אלעזר, תא חזי, מה כתיב, ב * ותלד לו את זמרן ואת יקשן, הרבה מעשים רעים, עד שנגרשים מן העולם, דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר ב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', ועל האחרים נאמר ג והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע וגו'.

ד) אמר, רבי יהודה האי משמע על ב פרשתא, ומשמע ג דאותו זמן ינקרא ה אברהם ובמקומו נקראת יצחק, כדקאמרן, הה"ד י ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את י יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי עם ידיעת החי, שהוא חי ז העולמים, ח לדעת ולהשיג, מה שלא השיג בעולם הזה הה"ד ט כי מלאה הארץ דעה את פ ה' (ע"כ מדה"נ).

י) רבי יצחק פתח ואמר, י וישב העפר על הארץ י כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. תא חזי, ב) כד ברא קודשא בריך הוא לאדם, נטל עפריה מאתר דמקדשא, ובנה גופיה מארבע סטרין דעלמא. דכלהו יהבו י"א ליה חילא, לבתר ג) אתרק עליה רוחא דחיי, כד"א ז ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. לבתר קם וידע דאיהו מעילא ותתא, וכדין אתדבק וידע י) חכמה עלאה.

כ) כגוונא דא, כל בר נש דעלמא, איהו כליד מעילא ותתא, וכל אינון דידעין לאתקדשא בהאי עלמא כדקא יאות, כד אולידו בר. משכין עליה רוח י) קדישא, מאתר דכל י) קדישי נפקין טו מניה, ואלין אקרון בנין לקב"ה, בגין דגופא אתעביד טו בקדושה כדקא יאות, הכי נמי יהבין ליה רוחא מאתר עלאה קדישא י) כדקא חזי, והא אתמר.

דרך אמת

ה) בראשית ל"ד ב', ג) טפך עליו.

מסורת הוהר

א) ותלד לו את זמרן: בראשית כ"ה. ב) ורבים

מישני אדמת: לעיל פרשת נח דף ע"ד ציון י"א.

ג) והמשכילים יזהירו: לעיל ב"א דף ז' ציון א'. ד) ויהי אחרי מות אברהם: (בראשית כ"ה) ח"א

קלה: ח"ג שב. ה) כי מלאה הארץ דעה: לעיל וירא דף קט"ז ציון ז. ו) וישב העפר: לעיל פרשת

לך מ' ציון א' ז) ויפח באפיו: (בראשית ב') ח"א רלה. ח"ב צד:

חלופי גרסאות ח) נ"א וילד את פלדש ואת ידלף. ט) נ"א מוסיף פרשתא דא (אה"ל). י) נ"א דמאותו. י"א

עבר שם. ונ"א נאבר. ונ"א אבר. כ) נ"א מוסיף הנשמה אברהם. ל) נ"א יצחק וגו' ול"ג בנו

וישב יצחק. ז) נ"א לעולמים. ח) נ"א לרעתו. ט) נ"א מוסיף ה' כמים לים מכסים. י) נ"א כשהיה וגו'.

יא) נ"א ביה (אה"ל). יב) נ"א חכמתא. יג) נ"א קודשא. יד) נ"א קדושין. טו) נ"א מיניה. טז) נ"א בקדושא. יז) נ"א כדחזי.

מאמר

טובים, משום שלא זכו בחייהם. מכאן ואילך עד הסיום של מדרש הנעלם, א"צ ביאור.

רא) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח ואמר.

וישוב העפר על הארץ כשהיה והרוח

וגו', בוא וראה, כאשר ברא הקב"ה את האדם,

לקח עפרו ממקום המקדש, ובנה גופו מארבע

רוחות העולם שכל אחד נתן לו כח. ואחר כך,

הריק עליו רוח החיים, כמו שאתה אומר, ויפח

באפיו נשמת חיים. אחר כך קם, וידע שהוא כלול

(דפו"י דף ק"ג ע"א * דף ק"ג ע"ב)

הסולם

עניני החיית המתים

מלמעלה ומלמטה, ואז נתדבק בה', וידע חכמה עליונה.

רב) כגוונא דא וכו': כעין זה, כל אנשי העולם

כלולים מלמעלה ומלמטה. וכל אלו

היודעים לקדש את עצמם בעולם הזה כראוי,

כשהם מולידים בן, ממשיכים עליו רוח קדוש,

מן המקום, שכל הקדושות יוצאות ממנו, ואלו

נקראים בנים למקום, משום שהגוף שלהם

נעשה

(ג) ת"ת, בשעתא דזמין בר נש, למיהב חושבן עובדוי, עד לא יפוק מעלמא, ההוא יומא, ה' יומא דחושבן איהו, דגופא ונשמתא יהבי חושבנא. לבתר נשמתא ב' אתפרשא ג' מיניה, וגופא תב לארעא, וכלא תב לאתריה דאתנסיב מתמן, והא אוקמוה, עד זמנא דקב"ה זמין לאחייא ד' מתייא, כלא גניז קמיה.

(ד) וההוא גופא ממש, וההיא נשמתא ממש, זמין קב"ה לאתבא לעלמא כמלקדמין, ולחדתא אנפי עלמא, הה"ד * יחיו מתיך נבלתי יקומון. וההיא נשמתא ממש, גניזא קמי קב"ה, ה' ותבת לאתרה, כפום ו' ארחא. י' כד"א ב' והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולזמנא דזמין קב"ה לאחייא מתייא זמין איהו לארקא טלא מרישיה ט' עלייהו, ובההוא ט' טלא יקומון ט' כלא מעפרא.

(ה) הה"ד ב' כי טל אורות טלך, מאי טל אורות, אורות ממש, מאינן נהורין דלעילא, י' דבהון זמין לארקא חיינ לעלמא, בגין י"ב דאילנא * דחיי, יריק חיינ דלא פסקין לעלמין, דהא השתא פסקין, בגין דהא י"ב חויא בישא שלטא, י' ואתכסי סיהרא, ובגין כך, כביכול פסקין י"ב מימיו, וחיינ לא ט' שלטין בעלמא ט' כדקא יאות.

(ו) ובההוא זמנא, ההוא יצר הרע, דאיהו י' חויא בישא, יסתלק מעלמא.

דרך אמת

(ה) נשא קמיה.

מסורת הזהר

(א) יחיו מתיך: לעיל וירא קט"ו ציון ז' (ב) והרוח תשוב: לעיל לך דף מ' ציון א. ג) כי טל אורות: לעיל וירא דף קט"ו ציון ו'

חלופי גרסאות א' ג'א ויומא. ב' ג'א אתפרשת (אה"ל). ג' ג'א מניה. ונ"א מגופא (אה"ל). ד' ג'א מתייא. ה' ג'א ותאב. ו' ג'א אורחא. ז' ג'א לטג מן כד"א עד ולזמנא. ח' ג'א ל"ב עלייהו. ט' ג'א כלחו (אה"ל). י' ג'א די בהי. י"א ג'א דאלנא. י"ב ג'א חוייא. ונ"א ואתכסיא. ונ"א ואתכסייא. י"ד ג'א מיומיו (ד"ק). טו ג'א שלטין. טז ג'א כדקיאוח. יז ג'א חוייא. ונ"א חוייא.

מאמר

נעשה בקדושה כראוי, וכן נותנים לו רוח ממקום קדוש עליון כראוי, והוא נתבאר.

(ג) ה"ח בשעתא וכו': בוא וראה, בשעה שאדם עתיד לתת חשבון על מעשיו,

מסרם שיצא מן העולם, יום זה הוא יום של חשבון, אשר הגוף והנשמה נותנים חשבון. אחר זה הנשמה יוצאת מן הגוף ונפרדת ממנו, והגוף, שנכבד מעפר, שב לעפר, והכל חוזר אל המקום שלוקחו משם. וכבר בארוהו, ועד הזמן שהקב"ה עתיד להחיות המתים, יהיה הכל גנוז לפניו.

(ד) וההוא נופא וכו': ואותו הגוף ממש, ואותה הנשמה ממש, עתיד הקב"ה

להחזיר לעולם ככתחלה ולהחדש פני העולם. וזה שכתוב, יחיו מתיך נבלתי יקומון, ואותה

אנשמה ממש גנוזה לפני הקב"ה, שחוזרת לפקומה אחר פטירת האדם לפי מעשיה, כמו

(טו) דף ק"ל ע"ב * דף ק"א ע"א

הסולם

עניני החיית המתים

שאתה אומר, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, ובזמן שהוא עתיד להחיות המתים, הוא עתיד להריק טל מראשו עליהם, ובטל הזה יקומו כל הגופים מעפר.

(ה) הה"ד כי טל אורות טלך: ושאל מהו טל אורות, ואומר, הוא אורות

ממש, מאלו האורות של מעלה, שבהם עתיד להוריק חיים לעולם, אשר עץ החיים, שהוא ז"א, יריק אז חיים שאינם נפסקים לעולם. כי עתה החיים נפסקים, משום כי בעת שנחש הרע שולט, הלבנה מתכסה, דהיינו שנפסק הווג של חמה ולבנה העליונים, שהם זו"ן, ומשום זה, נפסקים כביכול מימיו של ז"א, שה"ס עץ החיים, ועל כן החיים אינם שולטים כראוי בעולם.

(ו) ובההוא זמנא וכו': ובעת ההוא, אותו יצר הרע, שהוא נחש הרע, יסתלק מן

העולם, ויעביר אותו הקב"ה, כמו שנאמר, ואת רוח

ויעבר ליה קביה, כמה ב דאת אמר כ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ולבתר דאיהו יתעבר מעלמא, סיהרא לא י אתכסיא, ונהרא דנגיד, ונפיק, לא ייפסקון מבוועי, וכדין כתיב י והיה אור הלבנה כאור י החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים וגו'.

רז) אמר ר' חזקיה, אי תימא, דכל גופין דעלמא, יקומון י ויתערוון מעפרא, י אינון י גופי י דאתנטיעו בנשמתא חדא, מה תהא י מנייהו. א"ר יוסי, אינון גופין, דלא זכו ולא אצלחו, הרי אינון כלל הוו, כמה דהוו עץ יבש בההיא עלמא, הכי נמי י בההוא י זמנא, וגופא י בתראה, דאתנטע ואצלח, יו ונטל יו שרשוי, כדקא יאות, י יקום.

רח) י ועליה כתיב י והיה כעץ שתול על מים וגו', והיה עלהו רענן י וגו'. דעבד י איבין, ונטע שרשין, ואצלח כל כדקא יאות. ועל ההוא גופא קדמאה, יי דלא עבד איבין, ולא נטע יי שרשין, כתיב י והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'. כי יבא טוב, דא תחיית המתים.

רט) ויתנהיר ההוא נהורא, דומין לאנהרא להו כד לצדיקיא, דהוה גניז קמיה, מיומא דאתברי עלמא, דכתיב, י וירא אלהים את האור כי טוב, וכדין, זמין קב"ה לאחייא כה מתייא, וכתיב י וזרחת לכם יראי שמי שמש

מסורת הזהר

א) ואת רוח הטומאה: לעיל ב"ב דף ר' ציון ז' ב) והיה אור הלבנה: לעיל ב"א שי"ב ציון א'. ג) והיה כעץ שתול על טים: (ירמיה יז) ח"א קנה. ח"ג צו. ד) והיה כערער בערבה: (ירמיה י"ז) ח"א קנה. רכז: ת"ז ח"א פא: ה) וירא אלקים את האור: לעיל ב"ב צ"ה ציון ג'. ו) וזרחת לכם יראי שמי: לעיל וירא ט' ציון ה'.

חלופי גרסאות א) נ"א דאתמר. ב) נ"א ליג מן ואת עד ולבתר. ג) נ"א אתכסיא. ד) נ"א מוסיף ונפיק לא פסקין מימיו ולא יפסקון. ה) נ"א יפסקו. ו) נ"א החמה וגו'. ז) נ"א יתערוון (אה"ל). ח) נ"א אילין (אה"ל). ט) נ"א גופין. י) נ"א דאתנטעו. יא) נ"א מינייהו. יב) נ"א בחאי. יג) נ"א עלמא (אה"ל). יד) נ"א מוסיף בתראה יקום. טו) נ"א ונטל. ונ"א ליג ונטל. טז) נ"א שרשיה. יז) נ"א ליג יקום. יח) נ"א עליה. יט) נ"א מוסיף ועל יובל ישלח שרשוי ולא יראה כי יבא חוס והיה וליג וגו'. כ) נ"א איבין. כא) נ"א כדקיאות. כב) נ"א ליג מן דלא ער כתיב. וכ"א דלא זכה ולא אצלח. כג) נ"א מוסיף שרשין ולא זכה ולא אצלח. כד) נ"א לצדיקיא. כה) נ"א מתייא.

מאמר	הכולם	עניני תחיית המתים
רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.	רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.	רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה אינה מתכסה עוד, והנהר הנמשך ויוצא מן העדן, שהוא ז"א, לא יפסקו מבוועיו, ואז כתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'.
רז) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת דהיינו בנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד. אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם החוץ, כן הם יאיו לעת תחיית המתים, ורק גוף אחרון, (רש"י דף קלי"א ע"א)	רז) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת דהיינו בנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד. אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם החוץ, כן הם יאיו לעת תחיית המתים, ורק גוף אחרון, (רש"י דף קלי"א ע"א)	רז) אמר ר' חזקיה וכו': אר"ה, אם תאמר, שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול, אלו הגופים שנוטעו בנשמה אחת דהיינו בנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופים, בזה אחר זה, כנודע, מה יהיה מהם, אם יקומו כולם לתחיית המתים או האחרון בלבד. אמר ר' יוסי, אלו הגופים שלא זכו במעשים טובים, ולא הצליחו להשלים הנשמה, הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם החוץ, כן הם יאיו לעת תחיית המתים, ורק גוף אחרון, (רש"י דף קלי"א ע"א)
	רט) ויתנהיר הדוא וכו': ויאיר, אותו האור העתיד להאיר לצדיקים, שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב, ואז עתיד הקב"ה לתחיית	רט) ויתנהיר הדוא וכו': ויאיר, אותו האור העתיד להאיר לצדיקים, שהיה גנוז לפניו מיום שנברא העולם, שכתוב, וירא אלקים את האור כי טוב, ואז עתיד הקב"ה לתחיית

צדקה וגו', וכדין יתגבר טוב בעלמא, וההוא דאתקרי רע, יתעבר מעלמא, א כדאמרן. וכדין אינון גופין קדמאי, י להו כלא י הו. (רי) אמר רבי יצחק זמין קב"ה לארקא עליהו, על אינון גופין, רוחין אחרנין, ואי זכאן בהון, יקומון בעלמא י כדקא יאות, ואי לאו, יהון י קטמא, תחות י רגליהון י דצדיקיא, י דכתיב י ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו'. וכלא י אתקם, ואתעתד קמי קב"ה, וכלהו במניינא הו, כד"א י המוציא במספר צבאם וגו'.

(ריא) תא חזי, הא אתמר, כל אינון מתין י דבארעא דישראל, יקומון בקדמיתא, בגין, י דקב"ה יתער עליהו, י ויוקים לון, עליהו י כתיב יחיו מתין, י אלין אינון י די בארעא דישראל. נבלתי יקומון, אלין אינון דבגו ארעאן אחרנין, דלא כתיב בהו י תחייה, אלא קימה. י דהא רוחא דחיי, לא תשרי אלא בארעא קדישא י דישראל, ובגין כך, כתיב בהו, יחיו מתין, י ואינון דלבר, יתברי גופא דלהון, ויקומון גופא, בלא רוחא, ולכתר יתגלגלון תחות עפרא, עד י דימטון לא"י, ותמן יקבלון נשמתא, ולא ברשו אחרא, בגין דיתקיימון בעלמא כדקא חזי.

(ריב) רבי אלעזר ורבי ייסא, הו יתבי ליליא חד, ועסקי באורייתא. אמר רבי אלעזר, תא חזי, בשעתא דקודשא בריך הוא, זמין לאחייא מתייא, כל

מסורת הזהר

(א) ורבים מישני אדמת: נח דף ע"ד ציון א. (ב) המוציא במספר צבאם (ישעיה מ') ח"א קסד ח"ב קה. קסח: קעא: רלא: ת"ז תמ"ט פה:

חלוסי גרסאות א נ"א כדאמרן. ב נ"א ליהו. ג נ"א ליב הו. ד נ"א כדקיא. ה נ"א קיטמא. ונ"א מוסיף אטר קיטמא. ז נ"א רגליהו. ח נ"א דצדיקיא. ט נ"א מוסיף דכתיב ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם וכתוב (אה"ל). ט נ"א קם. י נ"א בארעא. יא נ"א דקב"ה חיים עליהו יתער ויקני עליהו דכתיב (אה"ל). יב נ"א ויקני עליהו ול"ג ויוקים לון, יג נ"א דכתיב. יד נ"א אלין. טו נ"א ל"ג די. טז נ"א תחיה (אה"ל). יז נ"א ל"ג דהא. יח נ"א ל"ג דישראל. יט נ"א מאינון. כ נ"א דמטון.

מאמר	הסולם	עניני תחיית המתים
להחיות המתים. וכתוב, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו', כי אז יתגבר הטוב בעולם, ואותו שנקרא רע יהיה נעבר מן העולם. כמו שאמרנו. ואז אלו גופים הקודמים להאחרון. יהיו כמו שלא היו, כנ"ל.	רוח, ויקום אותם. עליהם כתוב, יחיו מתין אלו הם, שבארץ ישראל. נבלתי יקומון, אלו הם שבארצות אהרות, שלא כתוב בהם תחיה אלא קימה, כי רוח החיים אינו שורה, אלא בארץ הקודש של ישראל. ומשום זה כתוב רק בהם יחיו מתין. ואלו שמחוץ לארץ יהיה נברא הגוף שלהם, ויקומו לתחיה גוף בלא רוח, ואחר כך יתגלגלו תחת עפר הארץ, עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו הנשמה, ולא ברשות אחר, בשביל שיתקיימו בעולם כראוי.	רוח, ויקום אותם. עליהם כתוב, יחיו מתין אלו הם, שבארץ ישראל. נבלתי יקומון, אלו הם שבארצות אהרות, שלא כתוב בהם תחיה אלא קימה, כי רוח החיים אינו שורה, אלא בארץ הקודש של ישראל. ומשום זה כתוב רק בהם יחיו מתין. ואלו שמחוץ לארץ יהיה נברא הגוף שלהם, ויקומו לתחיה גוף בלא רוח, ואחר כך יתגלגלו תחת עפר הארץ, עד שיגיעו לארץ ישראל, ושם יקבלו הנשמה, ולא ברשות אחר, בשביל שיתקיימו בעולם כראוי.
(רי) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, עתיד הקב"ה להריק עליהם, על אלו גופים הקודמים לאחרון, רוחות אחרים, ואם הם זוכים בהם, שיכלו ללכת בדרך הישר, יקומו בעולם כראוי, ואם לא, יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', והכל הוקם ונועד לפני הקב"ה, וכולם הם במנין לעת התחיה, כמש"א, המוציא במספר צבאם וגו'.	(ריב) ר' אלעזר ור' ייסא וכו': ר"א ור"י, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר ר' אלעזר, בוא וראה, בשעה שעתיד הקב"ה להחיות המתים, כל אלו הנשמות שיתעוררו לפניו, תהיינה עומדות כולן לפניו צורות צורות, באותה הצורה ממש שהיו בעולם	(ריב) ר' אלעזר ור' ייסא וכו': ר"א ור"י, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר ר' אלעזר, בוא וראה, בשעה שעתיד הקב"ה להחיות המתים, כל אלו הנשמות שיתעוררו לפניו, תהיינה עומדות כולן לפניו צורות צורות, באותה הצורה ממש שהיו בעולם

(דברי דף קליא ע"א)

אינן נשמתין ^א דיתערון קמיה, כלוהו ^ב קיימין, דיוקנין דיוקנין קמיה, ^ג בההוא דיוקנא ממש, דהוו בהאי עלמא, ונחית לון קודשא בריך הוא, ויקרי לון בשמהן, כמה דאת אמר * לכלם בשם יקרא. וכך נשמתא תיעול ^ד לדוכתה, ויקומון בקיומא ^ה בעלמא כדקא חזי, וכדין ^ו יהא עלמא שלים, ועל ההוא זמנא כתיב, ^ז וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע, דאחשיך אנפי בריין, ושליט בהו.

ריג) אמר רבי יוסי, הא חמינן, כל ^א זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה ^ב מניה, איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא ^ג והכי אתמר, דהא ההוא יצר הרע, כד נטיל רוחא דבר נש, סאיב ליה ^ד ואשתאר גופא מסאב, ושאר עמין ^ה עעכו"ם, כד אינון בחייהון אינון מסאבין, דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין, ^ו וכד אתריק מניה ההוא מסאבו, אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

ריד) בגין כך ^א מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין ^ב עעכו"ם, אסתאב איהו. וההוא ברא ^ג דאתיליד ליה, יקבל עליה רוח מסאבא. ^ד ואי תימא, הא בסטרא דאבוי מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא. תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב ^ה אבוי, בשעתא דאתדבק בההיא אתתא, דאיהי מסאבא, ^ו וכיון דאב איהו ^ז אסתאב, ^ח בההיא אתתא דאיהי מסאבא, כל שכן ^ט דאיהו ברא ^י דאתיליד ^{יא} מנה, ^{יב} יקבל ^{יג} עליה רוח מסאבא. ולא עוד, אלא ^{יד} דעבר

מסורת זוהר

א) לכלם בשם יקרא: (שם) ח"א ב. רכו: ח"ב טו. קעא: רכו. ח"ג רלג. ת"ז ת"א פא. תמ"ט פה: ת"ו פו. תנ"ז צא. תקיח קא. ב) והרפת עמו יסיר: שם כ"ה.

חלוסי גרסאות א) נ"א דאתערין (אה"ל). ב) נ"א קיימן. ג) נ"א כההוא. ד) נ"א לדוכתה. ונ"א לאיברה (אה"ל). ה) נ"א לעלמא (אה"ל). ו) נ"א זימנא. ז) נ"א מיניה. ח) נ"א ותא. ט) נ"א אשתאר. י) נ"א עעזי יא) נ"א כד. יב) נ"א מוסיף מאן דאתדבק בהו סאיב לגרמיה ואסתאב ובג"כ מאן. יג) נ"א עעזי. יד) נ"א דאתיליד. טו) נ"א ליג מן ואי עד תיח. טז) נ"א ל"ב אבוי. יז) נ"א דהא. יח) נ"א מוסיף אסתאב והוי מסאב. יט) נ"א וההיא אצחא איהי מסאבא. כ) נ"א ההוא ונ"א דההוא, כל נ"א דאתיליד. כב) נ"א ל"ג מנה. כג) נ"א דיקבל (אה"ל). כד) נ"א ל"ג עליה. כה) נ"א עבר.

עניני תח"מ

הסולם

מאמר

הוא להיפך, כשהם בחיים הם טמאים, כי מצד הטומאה נמשכות להם נשמותיהם, וכשגופם נתרוקן מן טומאה ההוא, דהיינו שמתים והנשמה יוצאת מהם, נשאר הגוף בלי שום טומאה, וע"כ אינם מטמאים. והיינו כמ"ש ר"ש, קברי עכו"ם אינם מטמאים באהל.

ריד) בגין כך מאן וכי: משום זה, מי שנתדבק באשה, מעמים אחרים עובדי עבודת כו"ם, הוא נטמא, והבן הנולד לו ממנה, מקבל עליו רוח הטומאה. ואם תאמר, הלא מצד אביו בא מישראל ולמה יקבל עליו רוח הטומאה. ת"ח דהא וכי: בוא וראה, כי בתחלה נטמא אביו, בשעה שנתדבק באשה ההיא שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באשה ההיא שהיא טמאה, מכל שכן שהבן הנולד ממנה, יקבל עליו רוח הטומאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה,

שכתוב

הזה ויוריד אותן הקב"ה אל הגופים שלהם, ויקרא אותן בשמות, כמו שאתה אומר, לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תכנס למקומה בגוף, ויקומו לתחיה בעולם כראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו זמן כתוב, וחרפת עמו יסיר וגו', מהו וחרפת עמו יסיר, זהו יצר הרע, שיסיר מן העולם המחשיך פניהם של הבריות ושילט בהם. ריג) אמר ר' יוסי וכי: אר"י, הרי אנו רואים, כל זמן שהאדם נמצא ברוח זה, אינו טמא, יצא נשמתו ממנו, הוא טמא. ובקש לידע הסעם, אמר לו ודאי כן הוא, וכן למדנו, כי יצר הרע ההוא, כשנוטל רוחו של אדם, כי הוא יצה"ר והוא מלאך המות, מטמא אותו, ונשאר אחריו הגוף טמא. כי עם כח הוהמא של עצה"ד נוטל נשמתו של אדם, ווהמא הוה הוא שורש כל הטומאה. ועמים האחרים עובדי עבודת כו"ם,

(דפו"י דף קל"א ע"א * דף קל"א ע"ב)

על אורייתא דכתיב, * כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו, בגין דקני על האי ברית ה' קדישא.

רטו) אמר רבי אלעזר, תא חזי, דהא אתמר, דכיון דידע אברהם י אבינו י חכמתא, בעא לאתפרשא מכל שאר עמין, ולא לאתדבקא בהו, ובגין כך כתיב, ו' ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני וגו', מבנות הכנעני ודאי י רזא איהו, כד"א י' ובעל בת אל נכר. אשר אנכי יושב בקרבו, אנכי דייקא, י' כתיב הכא אשר אנכי, וכתיב התם י' אנכי עשיתי ארץ. וכל דא, בגין דלא לאסתאבא בהו.

רטז) תא חזי, האי מאן דאעיל ה' האי ברית ה' קדישא, י' בההיא אתתא י' דשאר עמין י' עעכו"ם, גרים י' לאסתאבא אתר אחרא, ועל דא כתיב ה' תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואע"ג דאומי ליה בהאי ברית, לא אבטח ביה אברהם, עד דצלי צלותיה קמי קב"ה, ואמר ה' אלקי השמים י' וגו' הוא ישלח מלאכו, ודאי דא מלאך הברית, בגין דיתנטיר האי ברית, ולא י' יתחלל בין אינון עמין. ריז) י' רק את בני לא תשב שמה. מ"ט, בגין דידע אברהם, דהא בכלהו, לא הוה מאן דאשתמודע ליה לקב"ה, בר איהו בלחודוי, ולא בעא י' דלהו מדוריה דיצחק בנייהו, אלא דיהא מדוריה עמיה, ויצחק יוליקי י' מניה תדיר

מסורת הוהר

א) כי לא תשתחוה: (שמות ל"ד) ח"א קעא: כד: ח"ב סא. ח"ג קצד. ח"ו תכ"א נח. ב) ואשביעך בה' אלקי: (בראשית כ"ד) ח"א קכו: קכו: קפא: ג) ובעל בת אל נכר: (מלאכי ב') ח"א ריג. ח"ב ג: פז: ח"ג נו. קמב. רסו. ד) אנכי עשיתי ארץ: (ישעיה מ"ה) ח"א פז. קלד: רה: ה) תחת שלש רגזה ארץ: לעיל ב"א ר"ל ציון ג. ו) ה' אלקי השמים: (בראשית כ"ד) ח"א קכו. ז) רק את בני לא תשב: (שם)

חלופי גרסאות: א) ג"א ליג קדישא. וניא קיימא (אה"ל). ב) ג"א ליג אבינו. ג) ג"א מוסיף חכמתא עלאה (אה"ל). ד) ג"א השמים וגו' מבנות. ה) ג"א מוסיף מאי רזא. וניא והאי (אה"ל). ו) ג"א ליג ובעל. ז) ג"א מוסיף רזא איהו כתיב. ח) ג"א ליג האי. ט) ג"א מוסיף קדישא דא. י) ג"א בההוא (אה"ל). יא) ג"א ליג דשאר עמין עעכו"ם. יב) ג"א עע"ו. יג) ג"א מוסיף לאסתאבא איהו ולאסתאבא. יד) ג"א ליג וגו'. טו) ג"א אכתאב. טז) ג"א דלהוי. יז) ג"א מיניה.

<p>מאמר</p> <p>שכתוב, כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא שמו דהיינו שהוא מקנא על ברית ההוא, שלא יחלל אותו באשה מעמים אחרים.</p> <p>רטו) אמר ר' אלעזר ת"ח: אר"א. בוא וראה, כי למדנו, מכיון שידע אברהם חכמה רצה להסדר מכל העמים האחרים, ולא להדבק בהם, וע"כ כתוב, ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה וגו'. מבנות הכנעני, ודאי הוא, שהוא סוד, כמש"א, ובעל בת אל נכר, אשר אנכי יושב בקרבו, אנכי הוא בדיוק, כתוב כאן אשר אנכי וכתוב שם אנכי עשיתי ארץ, מה שם אנכי הוא השכינה, אף כאן אנכי הוא השכינה, כי היתה בגלות, וכל זה השכיב אותו כדי שלא להטמא בהם.</p> <p>(רש"י דף קליא ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>רטז) ת"ח האי מאן וכו': בוא וראה, כל מי שמכניס ברית קדוש הזה באשה מעמים אחרים עעכו"ם, גורם מקום אחר להטמא, דהיינו שפוגם ברית העליון וגורם שיטפיע להשפחה ועל כן כתוב תחת שלש רגזה ארץ וגו'. ואף על פי שהשביע אותו בברית, עוד לא בטח בו אברהם, אלא שהתפלל תפלתו לפני הקב"ה, ואמר, ה' אלקי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו, מלאכו פירושו ודאי מלאך הברית, שישלח אותו כדי שיהיה נשמר ברית הזה, ולא יתחלל בין העמים.</p> <p>ריז) רק את בני לא תשב שמה: ושואל מה הטעם, ואומר, בשביל שידע אברהם, אשר חוץ ממנו בלבדו, לא היה בכולם, בכל משפחתו, מי שיכיר את הקב"ה, ולא</p>
---	--

א ארחי דקב"ה ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועל דא לא בעא אברהם
ב דלהוי מדוריה דיצחק תמן.

ריח) אמר רבי ייסא, ודאי זכותיה דאברהם, אערע קמיה דההוא עבדא,
דההוא יומא נפק, וההוא יומא מטא. לעינא דמיא, דכתיב * ואבא היום אל
העין. והא אוקמוה.

ריט) רבי אלעזר פתח ואמר, ב גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה
אינון בני נשא טפשיין, דלא ידעין, ולא ו מסתכלין, לאשתדלא באורייתא, בגין
דאורייתא, כל חין וכל חירו, וכל טוב, בעלמא דין ובעלמא דאתי. חחין אינון
בעלמא דין, דיזכון ליומין * שלמין, בהאי עלמא, כד"א * את מספר ימין
אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חין שלימין, אינון חין
י* דחידו י* חיי בלא עציבו, חין דאינון חין, חירו בעלמא דין, חירו דכלא,
דכל מאן דאשתדל באורייתא, לא יכלין לשלטה עלוי כל עמין דעלמא.

רכ) ואי תימא אינון בני שמד. י גזרה היא מלעילא, כגון רבי ז' עקיבא
וחברוי, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות, דלא יכיל לשלטה עלוי,
והכי הוא ודאי, דאיטו אדם הוה מ' אתדבק באילנא דחיי, דאיהו אורייתא, לא גרים
מותא ליה ולכל עלמא. ובגין כך, כד יהב קב"ה אורייתא לישראל, מה כתיב * בה
י חרות על הלוחות והא אוקמוה. ואלמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי

מסורת הזהר

א) ואבא היום אל העין: (שם). ב) גר עיני ואביטה: (תהלים קי"ט) ח"א קלב. קלה. קמה : ח"ג קנב.
ג) את מספר ימין: (שמות כ"ג). ד) חרות על הלוחות: לעיל בראשית א' שמיט ציון ב"י

חלושי גרסאות א) ניא ארחוי. ב ניא דליהוי. ג ניא ההוא. וניא ליג דתתוא עבדא. ד ניא דמיא * ה ניא
מוסיף העין וגוי. ו ניא מסתכלין. ז ניא מוסיף אתברי (איתברי) בעלמא. ח ניא מוסיף יהוה
(איהו) חירו (חירו ד"א) דעלמא [בעלמא] דין ודעלמא [ובעלמא] דאתי איהו חין. וניא ההוא חירו דעלמא דאתי איהו
חין בעלמא דין חין. וניא איהו חין בעלמא דין דיזכון ליומין בהאי עלמא כריא את מספר ימין וגוי. החוה
חירו בעלמא דין ובעלמא דאתי (אהיל) ט ניא ליומין ול"ג שלימין. י ניא ליג כד"א את מספר ימין אמלא.
יא ניא דחירו. יב ניא חין. יג ניא גזירה. יד ניא עקיבה. טו ניא מוסיף אדם הראשון. טז ניא מתדבק יז ניא ביה.

מאמר הסולם באורייתא כל חין
רצה שתהיה דירתו של יצחק ביניהם. אלא
שתהיה דירתו עמו ויצחק ילמד תמיד ממנו
דרכיו של הקב"ה, שלא יטה לא לימין ולא
לשמאל, אלא כמו אמצעי. ועל כן לא רצה
אברהם, שתהיה דירתו של יצחק ביניהם.
ריח) אמר ר' ייסא וכו': אריי. בודאי זכותו
של אברהם היה עם העבד, שבו ביום
יצא, ובו ביום הגיע לעין המים, שכתוב,
ואבא היום אל העין. וכבר בארנו.

ריט) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר,
כתוב גל עיני ואביטה נפלאות
מתורתך, כמה הם שוטים בני אדם, שאינם
יודעים ואינם מסתכלים לעסוק בתורה, שהרי
התורה הוא כל החיים, וכל חירות, וכל הסוב,
בשולם הזה ובעולם הבא. ומטש חיים הוא
בשולם הזה, היינו שיוכו לימים שלמים בעולם

(דמוי דף קליא ע"ב) אלא

לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקב"ה אמר * אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון ה' גרמיכון, אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, לא יכיל לשלטאה עלוי ההוא ב' חויא בישא, דאחשיך עלמא.

רכא) אמר רבי ייסא, גאי הכי, משה אמאי מית, דאי הכי כיון דלא חב לא ימות. אמר ר' יהודה, ודאי ה' מית, אבל לא שלטא ביה' קאמרין, אלא לא מית על ידוי, ולא אסתאב ביה, ולא מית (*ודאי, אלא אתדבק בשכינתא, ואזיל לחיי עלמא.

רכב) והאי חי אקרי, כמה דאוקימנא, דכתיב, ב' (ה) ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו'. ועל ס' דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, חירו אית ליה מכלא, לא בעלמא דין, משעבודא דשאר י' עמין עעכו"ם, חירו בעלמא דאתי, בגין דלא י' יתבעון י' מניה דינא י' בההוא עלמא כלל.

רכג) תא חזי, באוריתא כמה רזין י' עלאין סתימין, אית בה, בגין כך כתיב ג' יקרה היא מפנינים. כמה גניזין טמירין אית בה, ועל דא י' כד אסתכל דוד, ברוחא דחכמתא, וידע כמה פליאן נפקין מאורייתא, פתח ואמר, י' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

דרך אמר

(ה) כלאשית ו' ע"א.

מסורת הזהר

(א) אני אמרתי אלקים: (תהלים פ"ב) ח"א רכח.

ח"ב רלו: ח"ג קסב. ב) ובניהו בן יהוידע: לעיל

בהקדמת הזהר ע"ח ציון ב'. ג) יקרה היא מפנינים: (משלי ג') ח"א קסג. ח"ג כח. פכ. ת"ז בהקדמה טו. ז"ח רות פ"ב טא שיד. תק"ח ק"ג ונ"א טב שלה. ד) גל עיני: לעיל דף ס"ז ציון ב.

חלופי גרסאות א' ג'א גרמחון. ב' ג'א חויא. ונ"א חויא. ג' ג'א ואמאי ימות ול"ג מן אי עד אמר. ואה"ל כתב זה הלשון לא מצאתי אותו בספרי כמי שבידי, ונ"א כיון דלא חב לא ימות (אה"ל). ד' ג'א מוסיף ימות ואמאי מית [ימות]. ה' ג'א מוסיף לא מית (אה"ל). ו' ג'א ביה מיתא [מיתא אה"ל] ג'א ל"ג קאמרין. ח' ג'א ל"ג וגו' ומוסיף רב פעלים מקבציל הוא הכה את שני אראל מואב והוא ירד והכה את האריה בתוך הבאר ביום השלג. ונ"א מוסיף וכן [כל] צדיקיא דירעי למאריה [למאריהון] אינון [חייין] לחיי עלמא דכתיב כל הכתוב לחיים בירושלם (רמ"ק ואה"ל). ט' ג'א כך. י' ג'א דישתדל. י"א ג'א ל"ג מן בעלמא עד חירו. י"ב ג'א עעזי. י"ג ג'א חבעין. י"ד ג'א מניה. טו ג'א לההוא. טז ג'א סתימין עלאין י' ג'א וכד ול"ג ועיד.

מאמר

הסולם

באורייתא כל חיינ

כן, למה מת משה, אמר לו ודאי מת. אבל רק שאין מלאך המות שולט בו אמרנו, והוא לא מת על ידו ולא נטמא בו. וע"כ נבחן שודאי לא מת אלא שנחדבק בשכינה והלך לחיי העולם רכב) והאי חי אקרי וכו': וכזה, נקרא ח' כמו שבארנו, במה שכתוב. ובניהו בן יהוידע בן איש חי וגו'. דהיינו כמ"ש להלן (בפרשת ויגש דף כ"ז ע"ב דפו"ט) ומאן דאתקריב לנביא אירו ח' ומי שנחדבק לה' נקרא חי ע"ש. ועל כן כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מכל, חירות בעולם הזה משעבוד אומות העולם עעכו"ם, וחירות בעולם הבא, כי לא ידרשו ממנו דין וחשבון כלל בעולם ההוא.

רכג) ת"ח באורייתא וכו': כולל בראיה כמה סודות עליונים סתומים יש בהתורה.

משום

אלא משום שעוב את עץ החיים שהוא התורה, ואכל מעץ הדעת, גרם כיתה לו ולעולם. ומשום זה כשנתן הקב"ה התורה לישראל, מה כתוב בה, חרות על הלוחות, וכבר בארנו דהיינו אל תקרי חרות, אלא חירות. כי נעשו אז חירות ממלאך המות, ואלמלא לא חטאו ישראל בעגל, ולא עזבו את עץ החיים שהוא התורה, לא היו גורמים שיהוו חמות לעולם כמתחילה. והקב"ה אמר, אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כלכם, היינו נקבלת התורה, כיון שחבלתם בעצמכם, שחטאתם. אכן כאדם תמותון וגו'. ועל כן כל מי שעוסק בתורה אינו יכול לשלוט עליו, אותו נחש הרע שהחשיך העולם.

רכא) אמר ר' ייסא וכו': אר"י, אם כן הוא שמי שלא הטא לא ימות. אם

(דפו"ט דף קליא ע"ב י' דף קליב ע"א)

רכד) תא חזי, * ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יוצאת. יוצאת, באה ה' מבעי ליה, מאי יוצאת. דקב"ה אפיק לה, מכל * אינון בני מתא, דכלהו חייבין, * והיא יוצאת מכללא ד' דלהון. * ותרד העינה, * כתיב בה"א, רוא איהו, דאערעת תמן בירא דמרים, ובגין כך, כתיב העינה בה"א, וסליקו לה * מיא.

רכה) דבר אחר, והנה רבקה יוצאת, כמה דכתיב, * יוצאות לשאוב מים, אמאי יוצאות, ולא הולכות, ולא באות. אלא בגין * דטמירין הוו כל יומא, ובההיא שעתא, נפקין לשאבא * מיא, וסימנא נקיט בידיה.

רכו) תא חזי כד מטא עבדא לחרן ואשכח לה לרבקה לעת ערב, הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא, דמטא יצחק * לצלאה צלותא דמנחה, בההיא שעתא * מטא עבדא * לגבה * דרבקה. ובההיא שעתא, דמטא יצחק,

מסורת הזהר

(א) ויהי-והנה רבקה יוצאת: לעיל דף נ"ה ציון א. (ב) ותרד העינה: (בראשית כ"ד) ת"ז תנ"ח צב. (ג) יוצאות לשאוב מים: שם.

חלופי גרסאות א' נ"א מיבעי, ב' נ"א ליג אינון, ג' נ"א והא, ד' נ"א דילהון, ה' נ"א כתוב, ו' נ"א מיא, ז' נ"א דטמירין, ח' נ"א מיא, ט' נ"א צלותא וליג לצלאה, י' נ"א דמטא, י"א נ"א ליג לגבה, י"ב נ"א לרבקה וליג לגבה.

והנה רבקה יוצאת

הסולם

מאמר

דף צה. ח"ג דף רמט. ע"ש) והטעם הוא, כי יום ה"ס ז"א, המאיר בחסדים מכוסים מחכמה, כמו או"א עלאין. והארת החכמה מתגלית רק בהנוקבא לבדה בלי ז"א (כנ"ל ב"א דף קי"ז ד"ה מאור) וכשהנוקבא היא לבדה בלי ז"א, הוא חשך ולא אור, דהיינו לילה. ועל כן הנוקבא מגלית הארתה רק בלילה ולא ביום. וזו"ה לעת ערב לעת צאת השואבות. כי העינה כתוב עם ה' שהוא שם הנוקבא בעת שמאירה בהארת חכמה כנ"ל, וע"כ אין השואבות יוצאות לשאוב ממנה מימי החכמה, אלא לעת ערב. בשעה שפנה היום. כי מקודם לכן, היא מסתרת ואינה מאירה כמבואר. וז"ש הזהר כאן, דטמירין הוו כל יומא ובההיא שעתא נפקין, כי להיות השואבות דבוקות במדרגת הנוקבא, הן מסתרות גם כן ביום כמוה, ואינן נגלות לשאוב ממנה מימי החכמה אלא בלילה. וז"ש, וסימנא נקיט בידיה, שהעבד עשה לו זה לסימן, שאמר, הנה אנכי וגו' ובנות העיר יוצאות לשאוב מים, דהיינו, שאינן יוצאות ומתגלות רק לעת ערב, כמו הנוקבא העליונה, שאז ידע שכשרות הן, וימצא ביניהן בת זוגו של יצחק.

רכו) תיח כד מטא עבדא רכו': בוא וראה, כשהגיע העבד לחרן, ומצא את רבקה לעת ערב, היה אז זמן תפלת המנחה, באותה שעה, שבא יצחק להתפלל תפלת המנחה

באותה

משום זה כתוב, יקרה היא מפנינים. כמה אוצרות נסתרים יש בה, ועל כן, כשנסתכל דוד בהתורה ברוח החכמה, וידע כמה פליאות יוצאות מהתורה, פתח ואמר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

מאמר והנה רבקה יוצאת

רכד) ת"ח ויהי הוא וגו' יוצאת: ושואל כתוב, יוצאת, היה צריך לומר באה, כמ"ש והנה רחל בחו באה וגו' למה כתוב יוצאת, ואומר שזה יורה, שהקב"ה הוציאה מכל אנשי העיר, שכולם היו רשעים ורבקה יוצאת ונספרת מכלל בני העיר, שהיתה צדיקה. ותרד העינה, כתוב עם ה' והוא סוד, כי נקרה לה שמה, בארה של מרים. שה"ס הנוקבא דז"א בעת שמאירה בהארת חכמה, ומשום זה כתוב העינה עם ה' הרומזת על הנוקבא שה"ס ה' תתאה של הוי"ה. גם העינה הוא מלשון עינים, שהוא שם החכמה. והמים היו עולים לקראת רבקה. רכה) דבר אחר והנה רבקה יוצאת: שהיא כמו שכתוב, והנה בנות העיר יוצאות לשאוב מים. ולמה כתוב יוצאות, ולא כתוב הולכות ולא באות. אלא הוא, משום, שהיו נסתרות כל היום, ובשעה ההיא, לעת ערב, יצאו לשאוב מים, והעבד עשה לו זה לסימן.

סירוש. כי אין הארת החכמה של הנוקבא, מתגלית אלא בלילה, בסו"ה ותקם בעוד לילה וגו', וע"כ היא נבחנת מבחינת הארה הזאת שהיא מסתרת ביום ונגלית בלילה. (כמ"ש בזהר ח"ב

(דפו"י דף קל"ב ע"א)

לצלוחתא דמנחה כמלקדמין, מטאח רבקה לגביה. ^א לאשתכחא כלא באתריה ^ב דאצטריך, כדקא יאות, וכלא מטא ברוא דחכמתא, ועל דא, אתא ההוא עבדא, ^ג לבאר המים, רוא דכתיב ^ד מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ואוקימנא, וכלא רוא איהו.

רכז) רבי שמעון הוה אתי ^ה לטבריה והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, ^ו נזיל, דהא אנן ^ז וחמינן, דבר נש ^ח חד, ימטי השתא לגבן ומלין חדתינן בפומיה, ואינן מלין דאורייתא. אמר רבי אבא, הא ידענא, דבכל אתר דמר אזיל, קודשא בריך הוא משדר ליה מלאכין, ^ט טסין ^י בגדפין ^{יא} לאשתעשא ^{יב} ביה.

רכח) עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וחמא בר נש, דהוה י^ב רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. כד מטא גביהו, אמר ליה רבי שמעון, מאן את. אמר ליה יודאי ^ג אנא, ^ד יומקפוטקיא קאתינא, ואנא אזילנא ^ה אטיטריה דבר ^ו יוחאי, דאתמנן חבריא במלין ידיען, ושדרוני ^ז גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה את בר ^ח יוחאי. אמר ליה אנא בר ^ט יוחאי.

רכט) אמר ליה הא אוקימנא ^א דלא יפסיק בר נש בצלותיה, ^ב ביניה

דרך אמת. מסורת הזהר

א) מעין גנים באר: (שה"ש ו') ח"א קלה. ח"ג ר"ב. ב) אל ביה שכוהו כל הכס"י כי כן פועל פ' חוהו ואלל ככל כפרל פרק לא יחפור.

ק"ו טא שמט. ב) לא יפסיק-לבין כותלא: ח"א רכה. ח"ג רס.

חלופי גרסאות ה' גיא מוסיף בגין לאשתכחא, ג גיא דאיצריך, ג גיא אל בנה. ד גיא לטבריא. ה גיא גיזיה, ו גיא אנא חמינא. ז גיא חדא. ח גיא טאסין. ט גיא בגדטי (אה"ל). י גיא לאשתעשא (אה"ל). יא גיא בית. יב גיא להו. (אה"ל) יג גיא רהוה מטי ורהיט אבתייה (אה"ל). יד גיא ליג אנא. יו גיא ומקפוטקיא. יז גיא ומטי סטריה. יח גיא אטו סטריה (אה"ל) יט גיא יוחאי. כ גיא גביה. יא גיא יוחאי. יב גיא יוחאי. יג גיא יוחאי. יד גיא יוחאי. יו גיא יוחאי. יז גיא יוחאי. יח גיא יוחאי. יט גיא יוחאי. כ גיא יוחאי.

מאמר הסולם תפלה שועה דמעא

באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. וכן באותה שעה ששוב הגיע יצחק לתפלת המנחה כמקודם לכן, הגיעה רבקה אליו. דהיינו כמ"ש, ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וגו'. והיה זה כדי שימצא הכל במקום הצריך לו. כראוי להיות, שהכל נמשך בסוד החכמה. וע"כ בא העבד לבאר המים, שהסו"ה מעין גנים וגו' ובארנוה, והכל הוא סוד, פירושו, כי יצחק הוא סוד קו שמאל דו"א, שאין תיקונו מתחיל אלא לעת ערב בזמן תפלת המנחה כמ"ש לפנינו ולפיכך הן מציאת רבקה והן ביאת רבקה אליו, היה באותו הזמן שמתחיל שליטתו. לעת תפלת המנחה. וגם מטעם זה בא אז העבד אל באר המים, שה"ס הנוקבא בעת שמאירה מקו שמאל דו"א.

מאמר, חפלה שועה דמעא רכז) ר' שמעון הוה אתי לטבריה וכו': ר"ש היה הולך לעיר טבריה. והיה עמו ר' אבא. אמר ר"ש לר' אבא, גלך, כי אנו רואים שאדם אחד יגיע עתה אלינו, ודברים חדשים

רכט) אמ"ל הא אוקימנא וכו': אמר לו, הרי אמרו, כשמחפלים, לא יהיה דבר מבדיל בינו לבין הקיר, כמו שכתוב, ויסב חזקיה פניו אל הקיר, ומי שמתפלל, אסור לאדם שיעבור ארבע אמות סמוך לו. ואמרו, שאלו

חיי שרה

עא

לכין כותלא, כמה דכתיב * ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומאן דצלי, אסיר למעבר ארבע אמות סמיך ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות ב' לכל סטר, ג' בר לקמיה. ואוקמוה, דלא יצלי בר נש, אחורי רביה וכו' ד' ואתמנון בכל הני ה' מילי.

רל) פתח ואמר ב' שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מאי טעמא שמעה, ולא שמע, באתר חד כתיב שמע ה' וחנני וגו', ובאתר י' אחרא שמעה. אלא, בכל אתר, לזמנין שמע לדכורא, ולזמנין שמעה לנוקבא. שמעה: כמה דאת אמר ג' שמעה ה' צדק וגו'. שמע: כד"א י' שמע ה' וחנני. ה' שמע בני. י' הסכת ושמע.

רלא) והכא שמעה תפלתי ה', בגין ד' דהאי דרגא, ה' דמקבלא כל ס' צלותין דעלמא. והא תנינן, דעבדא י' מנייהו עטרה, ושוי לה ברישא דצדיק חי יא' עולמים, דכתיב י' ברכות לראש צדיק, ועל דא שמעה תפלתי ה'. רלב) שמעה תפלתי ה', דא צלותא י' די בלחש. ושועתי האזינה, דא

מסורת זוהר

א) ויסב פניו אל הקיר: לעיל בהק' זוהר דף קמ"ד ציון א'. ב) שמעה תפלתי: (תהלים ל"ט) ח"ב יט: ז"ח רות ע"ט מד שמו. פ' טא שכו. ג) שמעה ה' צדק: ח"א רמד. רנג. ח"ג נה. תק"ח ק"ח טב שז. ד) שמע ה' וחנני: תהלים ל'. ה) שמע בני: (משלי א') ח"א רסד. ח"ב פה. ח"ג עד. ריג: רמד: ת"ז בהקדמה ב. ת"ו כב. ת"ע קכה. ו) הסכת ושמע: לעיל פ' נח צ"ח ציון ד'. ז) ברכות לראש צדיק: לעיל ב"ב ר"ה ציון ב'.

חלופי גרסאות א' נ"א מוסיף ויתפ"ל אל ה' ויאמר אנא ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת וגו'. ב' נ"א מוסיף דנטי"ל לכל (אה"ל) ג' נ"א כדלקמיה. ד' נ"א ל"ג ואתמנון. ה' נ"א מלי. ו' נ"א חר. ז' נ"א דאיהו, ונ"א דאיהי, ונ"א דהא. ח' נ"א מקבל. ט' נ"א צלותהון. י' נ"א מינייהו. יא' נ"א העולמים, יב' נ"א ל"ג די.

תפלה שועה דמע

הסולם

מאמר

העולמים, שהוא יסוד, וזהו שכתוב ברכות לראש צדיק. ועל זה אומר הכתוב, שמעה תפלתי ה'. ביאור הדברים להלן בדיבור הסמוך.

רלב) שמעה תפלתי ה': זה הוא תפלה בלחש. דהיינו תפלת שמונה עשרה שאנו מתפללים בלחש. ושועתי האזינה, זהו תפלה בהרמת קול, שאדם מרים קולו, וצועק אל ה' בצרתו כמש"א, ותעל שועתם אל האלקים, ומהו שועתם שאומר הכתוב, היינו שמרים קולו בתפלתו ונושא עינו למעלה, כמש"א קולו אל ההר. ותפלה זו שוברת שערים, שדוסק עליהם להכניס תפלתו לפני ה'. אל דמעתי אל תחרש, זו היא הנכנסת לפני המלך, ואין שער עומד לפניו, שלא יפתח, ולעולם אין תפלה בדמעות חוזרות ריקם.

פירוש, כי ג' שורשים הם שמהם נמשכים כל מיני הדינים והיסורים שבעולם: א) דינים הבאים משליטת השמאל בעת שאינו נכלל מימין, שהארתי הוא חכמה בלי חסדים ונקראים דינים דכורא. ב) דינים הבאים ממלכות דמדת

שאלו ארבע אמות הן לכל צד חוץ מלפניו שהרי אסור להבדיל בינו לבין הקיר, ואמרו שלא יתפלל אדם אחורי רבו. ונמנו בכל דברים אלו דהיינו שהסכימו, לשלוח אותי לשמוע דברין בזה. רל) פתח ואמר שמעה ה' תפלתי וגו': פתח היהודי ואמר שמעה וכו', ושואל מה הטעם שכתוב שמעה, ולא שמע. ולמה במקום אחד כתוב שמע ה' וחנני וגו', ובמקום אחר שמעה ואומר. אלא בכל מקום שכתוב פעם שמע הוא לזכר, דהיינו לז"א, וכשכתוב פעם שמעה הוא לנקבה, דהיינו לנוקבא דז"א, שמעה, הוא כמו שאתה אומר, שמעה ה' צדק וגו' וצדק ה"ס הנוקבא דז"א, שמע הוא כמו שאתה אומר שמע הויה וחנני, שהו"ה הוא שם ז"א. וכן שמע בני וכן הסכת ושמע שכל אלו הם לזכר.

רלא) והכא שמעה וכו': וכאן אומר שמעה תפלתי ה', שהוא נאמר על הנוקבא.

משום שהיא מדרגה, המקבלת כל התפלות, שבעולם, ולמדנה, שהנוקבא עושה עטרה מן התפלות ומשימה אותה בראש הצדיק חי

(רפויי דף קל"ב ע"א)

הדין

צלותא דארים בר נש קליה בעקתיה כד"א * ותעל שועתם אל האלקים.
 ומהו ש שועתם, אלא : דבצלותיה, ארים קליה, וזקיף ד עינוי ס לעילא, כד"א
 ושוע אל ההר. וצלותא דא * מתבר תרעין, ודפיק לון לאעלא צלותיה. אל
 דמעתי אל תחרש, דא אעיל קמי מלכא, ולית תרעא דקאים קמיה, ולעולם
 לא אהדרו דמעין בריקניא.

מסורת הזהר

א) ותעל שועתם: (שמות ב') ח"ב יט, ז"ח בלק נ"א טא שי. ב) ושוע אל ההר: (ישעיה כ"ב) ח"א
 רכח: ג) לא אהדרו דמעין בריקניא: ח"א רכנ. ח"ב יב. כ. קסה.
 חלופי גרסאות א ג"א מהו, ב ג"א שועת, ג ג"א בצלותיה, ד ג"א עינוי, ה ג"א לעלא, (ד"מ) ו ג"א צלותא.
 ז ג"א ודחיק, ח ג"א ל"ג אל תחרש, ט ג"א ולעולם.

מאמר	הסולם	תפלה שועה דמעא
<p>הדין הבלתי נמתקת. ג) דינים הבאים ממלכות הנמתקת במדת הרחמים, שהיא בינה בסוד עלית המלכות בנקבי עינים. (כנ"ל ב"א דף רס"ג ד"ה בקולפי) וב' מיני דינים אלו ה"ס דינין דנוקבא, כמ"ש לעיל (וירא דף י"ט ד"ה והוא) והתפלות שמתפללים על ג' מיני דינים הללו נקראים, תפלה, שועה, דמעא, תפלה. היינו על הדינים דמין הא', ונקראת משום זה תפלה בלחש, כי ז"א ה"ס כו"ר, שה"ס קומת חסדסים היוצא על מסך דחירק המכריע בין ב' הקין ימין ושמאל (כנ"ל, פרשת לך דף ד' ד"ה בשעתא) והנוקבא מבחינת ג"ר שבה היא נקראת דבור, ובעת שהחכמה שבה היא בלי חסדים, נבחנת כדבור בלי כו"ר, דהיינו תפלה בלחש. ועל ידי התפלה אנו מיחדים אותה עם ז"א שה"ס חסדים ונקרא קול, ואז נעשה הזווג דכו"ר ודבור, והחכמה שבה מתלבשת בחסדים, שאז מאירה לתחתונים.</p>	<p>תכף נגלה עליו נקודה דמדת הדין שבה, שממנה נמשכים כל הדינים הקשים. (כמ"ש לעיל בהקדמת הזהר דף צ"ט ד"ה ב' עש"ה) ולפיכך מחויב המתפלל לשום עינוי למטה, שלא ימשוך החכמה למעלה לכטה, כדי שלא תגלה עליו הנקודה דמדת הדין, וז"ש וזקיף לעילא, שבתפלתו נשא עינוי למעלה וע"כ נמשכו עליו הדינים דמין הב', ממלכות דמדת הדין, הנקראים שועה. וז"ש וצלותא דא מתבר תרעין, כי על ידי תפלתו הוא זוכה להמשיך כסך על המלכות הזו, ואז הוא מעלה מ"ן, לז"א הנקרא קול, שנעשה מזה מסך דחירק לז"א, ובכחו מכריע בין ב' הקוין ימין ושמאל, (ב"א דף רפ"ה ד"ה בין) ואז נשברו השערים הסתומים, כי היו סתומים מכח הארת השמאל, שלא רצה להכליל בימין, ועתה בכח עלית המסך דחירק נכלל השמאל בימין ונפתחו השערים, כלומר שהוסרו הסתימות, אבל עוד אינם ראויים לקבלת התפלה, דהיינו להשפעת מוחין דג"ר, בסוד קול ודבור, כי אין המוחין מתגלים רק על מסך דמלכות הממוחקת במדת הרחמים כנ"ל וכמ"ש להלן.</p>	<p>דמעא, היא על הדינים דמין הג' הנ"ל, דהיינו הנמשכים ממסך שעל מלכות הנמתקת בבינה, בסוד עלית ה"ת לנקבי עינים. המולידה שם דמעות, והוא מלשון המדמע והמנסך (גיטין נב:) כי הבינה ומלכות נתערבו על ידי עליה הזו. וז"ש דא אעיל קמי מלכא, כי על ידי הדמעות היא מעלה מ"ן וממשיך מסך על מלכות הממותקת במדת הרחמים, שאז נעשית מוכשרת לקבל כל המוחין דבינה, שה"ס קבלת התפלה, וז"ש, ולעולם לא אהדרו דמעין בריקניא.</p> <p>וז"ש בנין דהאי דרגא דמקבלא כל צלותין דעלמא הנקבא מקבלת, כל צלותין דעלמא הנכללות באלו הג', הנק' תפלה שועה דמעא</p>
<p>ש"עדה, היא על הדינים דמין הב', וז"ש ומהו שועתם, כלומר, מאין באים דינים אלו שהתפלה עליהם נקראת שועה, אלא דבצלותיה ארים כר"ה, וזקיף עינוי לעילא, היינו משום שהרים קולו בתפלתו, מסבה, שנשא עינוי למעלה, כי אמרו המתפלל ישים עינוי למטה ולבו למעלה, דהיינו כמ"ש העין רואה והלב חומה, שהעינים ה"ס חכמה, והלב ה"ס חסדים, והמתפלל צריך להזהר שלא ימשיך החכמה ממעלה למטה, שזה נבחן שהוא משים עינוי למעלה, וזה היה החטא דעצה"ד, (כנ"ל ב"ב דף ק"ע ד"ה ועל) וכן משום זה נקראת הנוקבא עץ הדעת טו"ר, כי יש בבנינה ב' נקודות דהיינו ב' מלכיות, א) נקודה דמדת הדין, ב) נקודה הממותקת במדת הרחמים, אם זכ"ה הא טוב, שנקודה דמדת הדין נגזזה בה ורק הנקודה הממותקת במדת הרחמים שולטת בה, ואז מקבלת המוחין דבינה בשביל התחתונים שהם טוב, ואם לא זכ"ה, דהיינו שממשיך החכמה ממעלה למטה, הא רע, כי</p>	<p>(דפרי דף קליב ע"א * דף קליב ע"ב)</p>	

רלג) תו"א הא כתיב (ב) הכא תלת דרגין, תפלה, שועה, דמעה לקביל אלין תלת אחרנין: כי גר אנכי עמך, לבתר תושב, לבתר ככל אבותי, עקרא דעלמא. רלד) תא חזי, צלותא דבר נש מעומד, בגין דתרי צלותא נינהו: חד * מיושב, וחד מעומד, ד ואינון חד. ס לקביל תרין דרגין: תפלה של יד ותפלה של ראש. רגבי יום ולילה, וכלא חד. אופ הכא, תפלה מיושב רגבי תפלה של יד, לאתקין ו לה ז כמה דאתקין לכלה, וקשיט לה לאעלא לחופה, הכי נמי המקשטין לה, ברוא ס דרתיכאה ומשיריאה, יוצר יא משרתים ואשר יב משרתיו, והאופנים וחיות הקדש וכו'.

דרך אמר

(ב) בלק קל"ה ונכ"מ ריש פנחס.

מסורת הזהר

(א) מיושב-מעומד: ח"ב ר: ח"ג קב:

חלוסי גרסאות א ב"א ל"ג הא כתיב. וניא והא הכא (אה"ל). ב ג"א מוסיף תלת תלת. ג ג"א אילין. ד ג"א ואינון רגביה לקביל ול"ג חד (אה"ל). ה ג"א רגבי. וניא לקבל. ו ג"א ליה. ז ג"א כמא. וניא כמאן. ח ג"א מוסיף און מקשטין (אה"ל). ט ג"א דרתיכאה. וניא מוסיף דרתיכאה עלאה (אה"ל). י ג"א ומשיריאה וניא ומשיריאה. וניא ומשיריאה (אה"ל). יא ג"א הריס. יב ג"א מוסיף משרתיו וכו'.

הסולם

תפלה שועה דמעה

אבותי, הוא כנגד דמעה, פירוש, כי תפלה באה על דינים דמין הא' הנ"ל. שה"ס חכמה בלי חסדים. וכיון שהתחוננים עיקר בנינם הוא מחסדים (כנ"ל ב"א דף מ"ה ד"ה כד) לפיכך בעת שמאירה החכמה בלי חסדים. הם נמצאים כמו גר בארץ נכריה, כי להיות עיקר בנינם מחסדים, מרגישים את חסרון החסדים כמו שהיו אז בארץ נכריה. ועל כן נאמר. כי גר, אנכי עמך, כנגד מדרגת תפלה.

דמעה. והיא נבנית על ידיהם, שתהיה ראויה להזדו: עם ז"א. לקבל ממנו המוחין ולהשפיע אל התחוננים. כי ע"י קבלת השועה, נבנה המסך דחירק ליחוד ב' הקוין, ועל ידי קבלת הדמעה נעשית ראויה לקבלת המוחין. דהיינו שאח"כ יורדת ה"ת מעינים לפה, ומתגלית הג"ר, (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) ומקבלת תחילה המוחין דחכמה בלי חסדים. שה"ס תפלה בלחש, ובוה דכא לזווג עם ז"א, לקבלת חסדים ונעשה היחוד דטול ודבור ומשפעת כל טוב אל התחוננים שגרמו לה כל זה. וז"ש, דעכדא מנייהו עטרה ושוי לה ברישא דצדיק חי עולמים. שמתפלות הללו היא מקבלת המוחין דחכמה הנקראים עטרה, בסו"ה צאנה וראנה במלך שלמה בעטרה וגו'. והיא מעטרת את ראש הצדיק חי עולמים, שהוא יסוד דו"א שמודווגת עמו. כלומר כי אין לז"א אלא חסדים מכוסים מחכמה, ורק בעת הזווג עם הנוקבא, הוא מקבל על ידיה הארת החכמה, (כנ"ל ב"א דף רפ"ב ד"ה אלא) ונמצא שהנוקבא מעטרת את ז"א בעלה. שזו"ה אשת חיל עטרת בעלה. וז"ס בעלה מתעטר בה ואיה אינה מתעטרת בבעלה.

ושועה, באה על דינים דמין הב', שעל ידם מתחנן המסך דחירק ונמשכת קומת חסדים כנ"ל. ואז נפסק הגירות, ומרגישים עצמם כמו תושב בארצו מחמת שהשינו החסדים. ועל כן תושב הוא כנגד שועה ודמעה באה על דינים דמין הג', שעל ידה מתחנן על בחינת מלכות ממותקת ברחמים ונעשית המלכות מוכשרה לקבל ולהשפיע המוחין דחב"ד אל התחוננים, מסוד החג"ח שנעשו לחב"ד, הנקראים אבות העולם, ועל כן ככל אבותי הוא כנגד דמעה.

רלג' תו"א הא כתיב הבא וכו': עוד. כי כתוב כאן ג' מדרגות שהם: תפלה, שועה, דמעה. דהיינו שחובי, שמה תפלת' ה', ושועתי האוינה אל דמעת' אל תרש. וכנגד אלו, מסיים הכתוב, ג' מדרגות אחרות, כי גר אנכי עמך, ואחר כך אומר, תושב תושב אומר, ככל אבותי, שהם עיקר העולם. וגר, הוא כנגד תפלה. ותושב, הוא כנגד שועה. וכבר (דפרי דף ק"ב ע"ב)

רלד) תא חזי צלותא וכו': בוא וראה, תפלתו של האדם הוא מעומד. כי שני מיני חפלות הן, אחת היא מיושב ואחת היא מעומד, והם אחד, להיותם כנגד שתי מדרגות שהן תפלה של יד ותפלה של ראש, או יום ולילה, והם אחד. היינו כנגד מדרגת ז"א המכונה תפלה של ראש או יום, וכנגד מדרגת הנוקבא המכונה תפלה של יד או לילה, והם אחד ביווג, אף כאן, תפלה מיושב דהיינו התפלה דיוצר שלפני השמנה עטרה, הוא אל התפלה של יד, דהיינו אל הנוקבא, לתקן אותה, כמו שמתקנים

רלה) ועל דא א צלותא מיושב כיון דעאלת לגבי מלכא עלאה, ואיהו אתי לקבלא לה כדון אנן קיימין קמי מלכא עלאה, דהא כדון נ דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך א לא יפסיק בין גאולה ד תפלה.
 רלו) ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה, נטל א ארבע אמות לצלותיה, (א) וואוקמוה דבשיעורא ה דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי בסטרא דדכורא, בעי ליה לאיניש למיקם בקיומיה י ואזדקף. כגוונא דא, כד איהו יא כרע יב ב כרע בכרוך, וכד איהו זקיף, זקיף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

דרך אמת

(א) כגד נבארנכו כשיעור סרטא ופליטא על מלך עליון יהי וייוט כבוד האלוהה שהוא סרטיאופליטא סגא ויהא מענין שיטור קומה המכיל למלך דף כ"ד ט"ז.

מסורת הזהר

(א) דא יפסיק בין גאולה ותפלה: ח"א כה: ח"ב כח: ח"ג קצה: (ב) כרע בכרוך-זקיף: לעיל ב"א דף קפ"א ציון א'.

חלופי גרסאות א ג"א מוסיף צלותא דא (אה"ל). ב ג"א ליה. ג ג"א מוסיף דרגא דכורא. ד ג"א מוסיף לתפלה וגאולה ותפלה תרין דרגין אינון רזא דצדיק וצדק יוסף ורחל. ה ג"א לארבע. ו ג"א ואוקמיה. ז ג"א בשיעורא. וניא בשיעוריה. וניא בשיעור (ד"א) ה ג"א בסורטא. ט ג"א מסטרא. י ג"א וזדקף וניא ויזדקיף. יא ג"א כרע. יב ג"א כרע.

מאמר

הסולם

תפלה שועה דמעשה

ד' המוחין חו"ב תו"מ, ואדם המתפלל. הפלת שמונה עשרה, צריך שיהיה אז מרכבה ליוצר כל, וימשיך סוד ד' אמות חו"ב תו"מ ולהשפיע אל השכינה. וז"ש ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה, היינו שנעשה מרכבה אליו. נטל ארבע אמות, דהיינו ד' המוחין חו"ב תו"מ, לצלותיה, שהיא הנוקבא הנקראת צלותא.

שמתקנים את הכלה ומקשטים אותה להכניסה לחופה, כן מקשטים את הנוקבא בסוד המרכבות והמחנות המרומזים בהמלות יוצר משרתים ואשר משרתיו עומדים וכו', והאופנים וחיות הקדש וכו' ששבחים אלה הם לקשט את הנוקבא, דהיינו להמשיך לה ג"ר משמאל ולהביאה לזווג בשמנה עשרה. רלה) ועל דא צלותא וכו': ועל כן תפלה דמיושב, שהיא הנוקבא בקישוטיה, כנ"ל, כיון שנכנסה אל מלך העליון, שהוא ז"א, דהיינו בחפלת שמנה עשרה, והיא בא לקבל אותה, אז אנחנו עומדים לפני מלך העליון, כי אז ז"א מתחבר בהנוקבא, ומשום זה לא יפסיק בין גאולה ותפלה. כי תפלה דמיושב ותפלה דמעומד צריכים להיות מחוברות, כמבואר, וכזה ביאר המימרא, דלא יפסיק בר נש בצלותיה ביניה לבין כותלא, כי תפלה דמיושב, ה"ס השכינה, הנקראת כותלא או קיר בעת שמאירה בג"ר דשמאל, מטעם שמחסרון חסדים היא נעפאת או (כנ"ל ב"א דף רמ"ז ד"ה פירוש) נעשית ככותל. וע"כ אסור להפסיק אלא לחבריה עם החסדים של ז"א. רלו) ובגין דבר נש וכו': ומשום, שהאדם עומד לפני מלך העליון הוא לוקח ארבע אמות לתפלתו ובארוה, שהוא בשיעור חבל של יוצר כל. סורטא, פירושו חבל, כמו לא יקשור. סרט של צמר בשל פשחן (כלאים ט"ו) וז"א, מכונה יוצר כל, להיותו בחינת יצירה דאצילות. ושיעור חבל שלו דהיינו שיעור מדתו, הוא ארבע אמות הרומזים על

ומ"ש לעיל (באות רכ"ט) ואוקמוה להני ארבע אמות דכל סטר בר לקמיה, רמז בזה, כי אלו ד' המוחין חו"ב תו"מ נכללים זה בזה, ויש בכל אחד מהם חו"ב תו"מ, ועם זה, אינם אז ט"ו מוחין, אלא רק י"ב מוחין, דהיינו ג' מכל צד, חוץ מלפניו, והוא משום הסרון המלכות דמלכות, שהוא עצמות המלכות וע"כ חסרים ד' המוחין שמלפניו. (כנ"ל ב"א דף פ"ה ד"ה ויש ע"ש) ואין לשאול שלפי זה היו צריכים להיות חסרים ד' המוחין שמלאחריה, שהם בחינת מלכות, כי יש ערך הפכי בין האורות והכלים (כנ"ל בהקדמת הזהר דף ט"ו ד"ה ואין).

וכל מה דאתי בסטרא וכו': וכל שהוא מצד הזכר, צריך אדם לעמוד על עמדו בקומה זקופה. כעין זה אמרו, כל הכורע כורע בכרוך, שה"ס הנוקבא, וכל הזוקף זוקף בשם, שה"ס דכר, כדי להראות שבחו של הדכר על הנוקבא, פירוש קומה זקופה יורה ג"ר המאירים ממעלה למטה, וזהו רק בדכר שה"ס חסדים מכוסים, אבל בהנוקבא שה"ס חסדים מגולים,

(דש"י דף קל"ב ע"ב)

רלז) ותא חזי, דהא אוקמוה, לא יצלי בר נש אחורי רביה, ואתמר, כמה דכתיב, * את ה' אלקיך ^א תירא. את ^ב לאכללא דבעי למדחל מרביה כמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך, בשעתא דצלותא, לא ישוי ההוא מורא ^ג לקמיה, אלא מורא דקביה בלחודוי, ולא מורא אחרא. רלח) ותא חזי צלותא דמנחה, אתקין ^ד ליה יצחק. ודאי ^ה כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא, לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ^ו וכן יצחק, אתקין צלותא דמנחה. לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וע"ד צלותא דמנחה, מכי נפי שמשא לנחתא בדרגוי לסטר מערב.

רלט) דהא עד לא נטה שמשא ^ז לצד מערב, אקרי יום, מצפרא עד ההוא זמנא, דכתיב ^ח ב' חסד אל כל היום. ואי תימא עד ^ט חשכה, ת"ח, דכתיב יא ^י אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום, לקבל צלותא דצפרא. דכתיב חסד אל כל היום, דהא כדין, שמשא איהו ^{יא} לסטר מזרח, כיון ^{יב} דנטה שמשא, ^{יג} ונחתא לסטר מערב, הא כדין איהו ^{יד} זמן צלותא דמנחה, ^{טו} וכבר פנה היום, ואתי צללי ערב, ואתער דינא קשיא ^{טז} בעלמא.

מסורת הזהר

א) את ה' אלקיך תירא: לעיל וירא ק"ד ציון ב'. ב) חסד אל כל היום: (תהלים נ"ב) ח"א רנו. ח"ב כא: רעו. ח"ג לא. ז"ח יתרו מ"ד טב שמש. ג) אוי נא לנו: (ירמיה ו') ח"א קפכ. ריב. רל. ח"ב כא: ח"ג טד: עה. רע. ז"ח בראשית ז' טג שכא. פ' נח כ"ב טג שלב. חלוסי גרסאות א) נ"א מוסיף תירא ואותו תעבוד ובשמו תשבע. ב) נ"א לאתכללא. ג) נ"א מוסיף לקמיה לצלותא. ד) נ"א לה. ה) נ"א כמא. ו) נ"א כך. ז) נ"א ליג אתקין. ח) נ"א לסטר. ט) נ"א מוסיף מה תהיל ברעה הגבור חסד. י) נ"א חשיכה. יא) נ"א מוסיף קדשי עליה מלחמה קומו ונעלה בצהרים איר. יב) נ"א לסטרא דמזרח. יג) נ"א דמנטה. יד) נ"א ונחתה טו) נ"א זמין. טז) נ"א וכדין (אה"ע). יז) נ"א בעלמא.

תפלה שועה דמעא

הסולם

מאמר

בלבד, ויש חשש שלא יתעורר עליו המלכות דמדת הדין. ואז יהיה דבר מפסיק בינו לבין הקיר, אשר הקיר, שה"ס המלכות לא תהיה ראויה לקבל המוחין. רלח) ות"ח, צלותא דמנחה וכו': ובוא וראה, תפלת המנחה תקן יצחק, כמו שתקן אברהם תפלת שחרית כלפי אותה המדרגה שהיה דבוק בה, דהיינו מדרגת החסד וקו ימין, כך יצחק תקן תפלת המנחה כלפי אותה המדרגה שנחבק בה, שהיא מדרגת הגבורה וקו שמאל, ועל כן, תפלת המנחה, זמנה הוא כשנוטה השמש לירד במדרגותיה לצד מערב, דהיינו תכף אחר חצות היום.

הנה החכמה שלה אינה מאירה רק ממטה למעלה שה"ס ו"ק דג"ר, וע"כ אינה בבחינת קומה וקופה אלא בכריעה. וז"ש שע"כ צריכים לכרוע בברוך ולקוף בשם, כדי להראות שבחו של הדבר על הנוקבא, אשר המוחין דדבר מאירים מלמעלה למטה.

רלז) דהא עד לא נטה וכו'. כי כל עוד שהשמש אינה נוטה לצד מערב, הוא יום, דהיינו מבקר עד הצהרים, שכתוב עליו חסד אל כל היום. ואם תאמר שעד חשכה נקרא יום, בא וראה כי כתוב, אוי נא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום הוא כנגד תפלת שחרית, שכתוב עליו חסד אל כל

רלז) ות"ח, דהא אוקמוה וכו': ובוא וראה כי ביארו, שלא יתפלל אדם אחורי רבו, ואמרו, שכתוב את ה' אלקיך תירא, אה, הוא לרבות ולכלול שצריך לירא מרבו כמורא השכינה, ויראת התלמיד הוא רבו, ולפיכך בעת התפלה לא ישום לפניו אותה המורא, אלא מורא מהקב"ה בלבדו, ולא מורא מדבר אחר. סירושו, כי המלכות, נקראת מורא שמים, דהיינו מלכות של הקב"ה שנקרא שמים, שה"ס מלכות הממותקת במדת הבינה שה"ס רחמים, ואם יש לאדם מורא מפני דבר אחר חוץ מהקב"ה, הוא מעורר עליו מלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת בבינה, וז"ס שאסור להתפלל אחורי רבו, כי להיות מורא רבו כמורא שמים, לא יובל להזהר שיחיה בבחינת מורא שמים

רמ) ופנה היום, דאיהו דרגא דחס"ד, ונטו צללי ערבי, ה דאינון דרגא דדינא קשיא, וכדין אתחרב בי מקדשא, ואתוקד היכלא. וע"ד תנינן, דיהא ב"ג זהיר בצלותא ב דמנחה, ג דאיהו זמנא דדינא קשיא, ד שרייא בעלמא. רמא) יעקב אתקין צלותא דערבית, דהא איהו אתקין לה, וזן לה, ה בכל מה י דאצטריך, ודאי, ו וא"ו אתקין ו לה"א, ו וה"א אתזנת מן י וא"ו, יא דלית לה נהורא מגרמה כלל.

רמב) ובג"כ, א תפלת ערבית רשות, דהא אתכלילת בצלותא דיומא, בגין לאתנהרא, והשתא לאו זמנא איהו. ואוקימנא יב לה, דהא לא אתגליא נהורא דיממא, דינהיר לה, ואיהי שלטא בחשוכא, עד זמנא דפלגות ליליא, יג דאשתעשע קב"ה עם צדיקיא, יד בגנתא דעדן, וכדין איהו זמנא לאשתעשע בר נש טו באורייתא, כמה דאתמר.

רמג) תא חזי, דוד אתא, ואמר אלין טו תלת זמנין דצלותי, דכתיב ב ערב ובקר וצהריים, הא תלתא, ואיהו לא צלי, אלא תרי יז מנייהו, דכתיב אשיחה

מסורת הוזהר

א) הפלת ערבית רשות: לעיל ב"א קס"ח ציון ב'. ב) ערב ובקר וצהריים: (תהלים נ"ה) ח"ב קכט: חלופי גרסאות א ג"א ל"ג דאינון. ב ג"א דמנחה. ג ג"א ל"ג דאיהו. ד ג"א שרי. ו ג"א שריא. ז ג"א מן כל. ו ג"א דאיצטריך. ז ג"א וי. ח ג"א לה. ט ג"א והיא. י ג"א והיא. יא ג"א וי. יב ג"א מוסיף אתקין לה וזן לה מן כל מה דאצטריך ודאי וי אתקין לה והאי אתזנת מן וי דלית (ד"ק). יג ג"א מוסיף לה לה"א (אה"ל). יד ג"א דאשתעשע. יז ג"א בגינתא. טו ג"א מוסיף ולמלעי [למלעי] באורייתא. טז ג"א ל"ג תלת (אה"ל). יז ג"א מנייהו.

תפלה שועה דמעשה

הסולם

מאמר

ברחמים, בסוד התפלה הנקראת שועה, וה"ס התיקון דתפלת ערבית (ועי' לעיל ב"א דף קס"ח ד"ה מאן. בביאור תפלת ערבית רשות) ואחר זה בא תקון ב' בסוד דמעשה, שה"ס המסך על המלכות הממותקת במדת הרחמים, וה"ס חצות לילה כפ"ש לפנינו.

רמב) ובגין כך וכו': ומשום זה תפלת ערבית רשות. כי היא נכללת בתפלת היום, כדי שתהיה מאירה, כלומר, שאז נעשה זיווג על המסך הזה המוציא קומת החסדים שה"ס יום, ועתה בלילה אין הזמן לזה, וביארנו זה, אשר אין אור היום, שה"ס חסדים, נגלה עתה להאיר אל הנוקבא, והיא שולטת בחשכה עד הזמן דחצות לילה. שאז הקב"ה משתעשע עם הצדיקים בגן עדן, ואז הוא הומן, שאדם ישתעשע בתורה כמו שאמר.

רמג) תא חזי דודך וכו': בוא וראה דוד בא ואמר, אלו ג' זמני תפלה, שכתוב ערב ובקר וצהריים, אשיחה ואהמה וישמע קולי, הרי שלשה, והוא לא התפלל אלא שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה ולא יותר. זה לתפלת הבוקר וזה לתפלת המנחה, וע"כ אמר אשיחה ואהמה, כי דוקא בבוקר, שהוא זמן החסד, מספיק אשיחה שהוא חסד, ובמנחה שהוא זמן

היום, כי אז השמש היא לצד מזרח. כיון שהשמש נוטה ויורדת לצד מערב, הרי אז זמן תפלת המנחה, כי כבר פנה היום, וינטו צללי ערב, ונתעורר דין קשה בעולם.

רמ) ופנה היום: שהוא מדרגת החסד, ונטו צללי ערב, שהם מדרגות הדין הקשה. ואז נחרב בית המקדש, ונשרף ההיכל, ועל כן למדנו, שהאדם יהיה נזהר בתפלת המנחה, כי הוא זמן שדין קשה שורה בעולם. רמא) יעקב אתקין וכו': יעקב תקן תפלת ערבית, כי הוא מתקן אותה, דהיינו הנוקבא, וזן אותה בכל מה שהיא צריכה, כי הו' דהויה שהוא ת"ת והוא יעקב, מתקן את ה' דהויה, שהיא הנוקבא, והה' נזונת מן ה' כי אין לה לנוקבא מעצמה כלום, אלא שמקבלת הכל מת"ת, שהיא וי מהויה, נמכונה יעקב, פירוש, כי יעקב ה"ס קו אמצעי הממשיך קומת החסדים על המסך דחירק ומכריע ומיחד בי הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, זה בזה, (כנ"ל ב"א דף קל"א ד"ה תליתא ע"ש) ואחר דין הקשה שבא בהארט שמאל דיצחק, בא יעקב ומתקן את המסך דחירק, שתיקון זה ה"ס תפלת ערבית, וכבר נתבאר (לעיל דף ע"ב ד"ה וז"ש) שתיקון הראשון ה"ס המסך על המלכות מסרם שנמתקת

ואהמה, ולא יתיר, דא ^א לצלותא בצפרא, ודא ^ב לצלותא דמנחה, ^ג בגין כך אשיחה ואהמה ^ד דייקא, בצפרא, דאיהו שעתא דחסד, סגי ליה ^ה בחסד באשיחה, ובמנחה, ^ו דהוא שעתא דדינא קשיא, ^ז בעי ^ח המייה, ובגין כך ואהמה, ולבתר כד אתפליג ליליא, הוה קם בשירין ותושבחן, כדקא ^ט יאות, דכתיב ^י ובלילה שירה עמי, והא אתמר.

רמז) קם ר' שמעון ואזלו. אזל ההוא ב"נ בהדיה, עד ^ט טבריה. עד דהו ^י אזלו, אמר רבי שמעון, תא חזי, תפלות כנגד תמידין, תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה, בגין דאשכחן תרי, דכתיב ^ב את הכבש אחד תעשה ^א בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ואינון מתקרבין ^ג בהני ^ד תרי זמנ, דיומא, דאינון זמנין לצלותא.

רמה) אמר ההוא גברא הא בקדמיתא, אבות ^ה תקנום להני צלותי, ומה דאחקינו אברהם ויצחק, הוא עקרא, ומה ^ו דאתקין יעקב, דאיהו שבחא דאבהן, אמאי איהו רשות, ^ז ולא ^ח עקרא כהני. רמו) ^ט אמר רבי שמעון, הא אתמר. אבל תא חזי, הני תרי זמני, דתרי

מסורת הזהר

א) ובלילה שירה עמי: לעיל לך נ"ד ציון א'. ב) את הכבש אחד: (במדבר כ"ח) ח"א רכט: ח"ב כא: ח"ג רכד. רכה. רכו: רמב.

חלוסי גרסאות א) ג"א צלותא. ב) ג"א דצלותא. ג) ג"א ובגין. ד) ג"א ר' עז ולבתר. ה) ג"א דיקא (אה"ל). ו) ג"א ליג בחסד. ז) ג"א דהיא ונ"א דאיהי (אה"ל). ח) ג"א בעיני (אה"ל) ונ"א בעיא (רי"א). ט) ג"א קמיה (אה"ל) ונ"א המייה. טו) ג"א טברייא. י) ג"א אזלי. יא) ג"א בבקר וגו'. יב) ג"א להני. יג) ג"א ליג תרי. יד) ג"א תקנוה. טו) ג"א דחקין. טז) ג"א ולא. יז) ג"א עיקרא. יח) ג"א מוסיף אמר ליה.

תפלה שועה דמעה

הסולם

מאמר

התקונים של מלכות הממותקת שתהיה בית קבול לאורות העליונים ומשום תקון זה שיהיה בשלמות לא יצרי בר נש אחורי רביה, כדי שלא יחזור ויעורר את המלכות הבלתי ממותקת כנ"ל. ויקלקל ח"ו התקון דחצות לילה. רמז) קם ר"ש ואזלו וכו': קם ר"ש, והלכה ואותו האדם הלך עמו עד טבריה. בעוד שהיו הולכים, אמר ר"ש, בוא וראה, תפלות כנגד תמידים, תקנו רבנן מאנשי כנסת הגדולה, ומשום שמצאו שני תמידים, שכתבו, את הכבש אחד וגו', והם מתקרבים באותם ב' הזמנים שביום, שהם זמני הפלה, על כן תקנו בעיקר ב' תפלות, שהם שחרית ומנחה, אבל תפלת ערבית הוא רשות.

של דין קשה צריכים המייה, ומשום זה אמר ואהמה. אבל תפלת ערבית לא התפלל. ולבתר כד אתפליג וכו': ואחרי כן כשנתחלק הלילה, היה קם ואמר שירות ותשבחות, שכתוב ובלילה שירה עמי, והוא נתבאר. פירוש, כי דוד ה"ס המלכות, וסוד חצות לילה הוא, אחר שנתמקה המלכות בבניה, שאז ה"ס דמעה כמ"ש לעיל, שאז נעשתה המלכות בית קבול לאורות העליונים כולם, וע"כ קם אז בשירות ותשבחות. באופן, שתפלת שחרית היא כנגד תפלה, לתקון קו ימין שבנוקבא. וה"ס ובגין דבר נש קאים קמי מלכא עלאה נמל ד' אמות לצכותיה. שהם מקובלים בתפלת שחרית. ותפלת המנחה הוא ג"כ כנגד תפלה אלא לתקון קו שמאל שבה שנקראת מבחינה זו כותל או קיר כנ"ל. ואז צריך האדם להמשיך השלמות של הקיר, דהיינו דלא יפסיק בר נש בצכותיה ביניה לבין כותלא, כלומר שלא יהיה ביניהם חציצה ופגם. ותפלת ערבית ה"ס שועה, וע"כ הוא רשות כנ"ל. וחצות לילה ה"ס דמעה. דהיינו

רמה) אמר ההוא נכרא וכו': אמר אותו האדם, הרי האבות תקנו אלו התפלות מקודם שתקנו אנשי כנסת הגדולה, ולא תקנו אותם כנגד התמידים, ולמה מה שתקנו אברהם ויצחק הוא עיקר, ומה שתקין יעקב, שהוא בחיר האבות, הוא רשות ולא עיקר כמו אלו. רמו) אמר רבי שמעון וכו': אמר רבי שמעון, הוא נתבאר, אבל בוא וראה, אלו שני

צלותי לאו אינון, אלא לחברא ליעקב בעדביה, כיון דאתחברו דא בדא, אנן לא ח צריכינן ב יתיר, דכיון ד דאתיהיבת אחתא ז בין תרין דרועין, ואתחברת בגופא, לא אצטריך יתיר, ועל דא אנן בעינן לאתערא ח תרין דרועין, בגין ו דאתיהיבת בינייהו, ז כיון ט דאיהי בינייהו, גופא ואתתא פ מלייהו בלחישו, דלא לאדכרא.

רמז) ובגין כך, יעקב משמש במרום תנינן, מאי במרום. כמה דאת אמר ז ואתה מרום י לעולם ה. יא וכלא איהו רזא י לידעי מדין. אחו רבי אבא, וההוא יודאי, ונשקו ידוי. אמר רבי אבא, עד יומא דין, לא קאימנא במלה דא, בר השתא. זכאה חולקי, דזכינא למשמע ליה.

מסורת הזהר

(א) ואתה מרום : תהלים צב.

חלופי גרסאות א ב"א צריכינן ב ג"א ליג יתיר. ג ג"א דאתיהיבת. ד ג"א ביי. ו ג"א מוסיף בין אינון. ס ג"א חרי. ז ג"א דאתיהיבת. ז ג"א ליג כיון דאיהי בינייהו. ח ג"א דאיהו. ט ג"א מיליתו. י ג"א ליג לעולם ה' [וגר]. יא ג"א וכלא. יב ג"א מוסיף אלא לידעי.

תפלה שועה דמעה

הסולם

מאמר ב'

כי הם כללות כל המוחין כולם, גופא ואתחא מלייהו בלחישו, ואלו תקונים הנוספים השייכים לזווג קו אמצעי עם הנוקבא. צריך להיות בלחש. בסו"ה וקולה לאישמע כמיש לעיל (וירא קי"ב ד"ה וזה אמרו וישראל) שיש בדרך כלל ב' מיני קולות א) קול הבינה, דהיינו ממלכות הממותקת בבינה. ב) קול המלכות עצמה, הבלתי נמתקת בבינה, ואין זווג זו"ן אלא בסוד קול הבינה וקול המלכות עצמה לא ישמע. וז"ש גופא ואתחא מלייהו בלחישו. כי אם היה נשמע קולה, דהיינו ממת הדין הבלתי נמתק, לא היתה ראויה להזדווג עם ז"א. ולקבל מוחין עליונים (כנ"ל ב"א דף ז' ד"ה וכבר).

זמנים של שני התפלות שחרית וערבית, אינון, אלא לחבר את יעקב, שהיא זעיר אנפין, בגורלה, שהיא הנוקבא כיון שנתחברו זה בזה, אין אנו צריכים יותר, כי כיון שניתנה הנוקבא בין שני זרועות, שהם אברהם ויצחק, דהיינו קו ימין וקו שמאל, כבר נתחברה בגוף, כי הגוף אינו אלא כלל של ב' הזרועות ואין צריך לתקן יותר. ועל כן אנו צריכים לעורר את תקון שתי הזרועות, על ידי ב' התפלות שחרית וערבית, משום שהנוקבא ניתנה ביניהם, כלומר שצריכים להמשיך הארתם לתוך הנוקבא, ואחר שכבר ניתנה ביניהם, הנה הגוף, שהוא קו אמצעי, הנקרא יעקב, והנוקבא, דבריהם בלחש, שלא להזכיר מד"ר שבה. פירוש. אף על פי שיעקב, הוא בחיר שבאבות, כי העיקר הוא קו האמצעי המיוחד ב' הקוין זב"ה, וזולת הכרעת קו האמצעי אינם יכולים להאיר, עם כל זה אין בקו אמצעי תוספת אור על ב' הקוים, כי שורשם של ב' הקוין הם מ"י אל"ה אשר בבינה, שהם כוללים כל המוחין שבה, (כנ"ל ב"א דף רס"ד ד"ה באצבען) אלא משום שקו האמצעי עולה ומכריע ב' הקוין שבינה ומשלימם, זוכה גם הוא בהם, בסוד חלה נפקי מחו, חד בחלה קיימא (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש) הרי שכל המוחין דבינה הם בב' הקוין ימין ושמאל שהם אברהם ויצחק אשר יעקב משלימם להיותו סוד קו אמצעי, וע"כ זוכה גם הוא בב' הקוין, ומשפיע אותם לנוקבא. וז"ש ועל דא אנן בעינן לאתערא חרין דרועין, בגין דאתיהיבת בינייהו.

רמז) ובגין כך וכו' : ומשום זה דמלייהו בלחישו ולא נשמע קולה כנ"ל בסמוך, יעקב משמש במרום, ולמדנו מהו במרום, הוא כמו שאתה אומר, ואתה מרום לעולם ה', דהיינו בינה הנקראת מרום, ומלכות הממותקת, בבינה נקראת גם כן מרום, וכיון שיעקב משמש במרום, במלכות הממותקת, צריך להיות שקולה לא ישמע, כי אז יפרד ח"ו הזווג, כנ"ל בדיבור הסמוך.

רמז) וכרא אידו רזא וכו' : והכל הוא סוד ליודעי דין ומשפט, כלומר ליודעי סודות התורה באור ר' אבא ואותו יהודי ונשקו ידיו של ר"ש. אמר ר' אבא, עד יום הזה, לא הכנתי דבר זה, ורק עתה עמדת על בוריו. אשרי חלקי שזלתי לשמעו.

חיי שרה

עט

רמח) * ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. ה א"ר יוסי, ב האי קרא קשיא, האהלה, לאהל שרה אמו מבעי ליה, מאי האהלה. דאהדרת תמן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה י קיימא בעלמא, שכינתא לא אעדי ד מינה, ושרגא הוה דליקת, מערב שבת לערב שבת, והוה נהיר כל אינון י יומי דשבתא, בתר דמיתת, ז כנתה ה ההיא שרגא, כיון דאתת רבקה, אהדרת ב שכינתא, ושרגא אדליקת. שרה אמו: דדמיא לשרה בכל עובדהא.

רמט) רבי י יהודה אמר יב כמה יב דדיוקניה דיצחק, הוה יב כדיוקניה דאברהם, וכל מאן דחמי ליצחק, אמר דא אברהם, יב וודאי, ב אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה, יב דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה, יב ובגין כך שרה אמו ודאי.

רנ) אמר רבי אלעזר, בכלא הכי הוא, אבל תא חזי, רזא איהו, דאף על גב דשרה מיתת, יב דיוקנה לא אעדי מן ביתא ולא אתחזי תמן, מיומא דמיתת, עד דאתת רבקה, כיון דעאלת רבקה, אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה יב וגו', מיד שרה אמו יב אתחזיאת תמן, ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודוי, כד אעיל תמן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו. ב דאמו כב אתחזיאת יב ואודמנא בביתא, ועל דא לא כתיב אחרי מיתת אמו, יב אלא אחרי אמו.

מסירת הזהר

א) ויביאה יצחק: לעיל ב"ב קמ"ד ציון א'. ב) אברהם הוליד את יצחק: (בראשית כ"ה) ח"א קלה. קלה.

חלוסי גרסאות ה גיא ליג מן איר עד לאהל. ז גיא הא. ג גיא קיימת. ד גיא מיניה (אה"ל). ה גיא דקא. ו גיא יומין. ז גיא כבת. ח גיא ההוא. ט גיא מוסיף שכינתא ואתת (אה"ל). י גיא יצחק. יא גיא כמא. יב גיא דיצחק דיוקניה הוה דיוקניה דאברהם. יג גיא דיוקניה. יד גיא כדיוקניה. יו גיא ודאי. טו גיא דיוקנא. טז גיא בגין. יז גיא דיוקנא. יח גיא ליג וגו'. יט גיא שרה אמו. יט גיא דאתחזיאת. כ גיא מוסיף מאי אחרי אמו (אחר) דאמו. כא גיא מוסיף אחרי דאמו. כל גיא דאתחזיאת. כב גיא ואודמנת. כג גיא ליג אלא אחרי אמו.

מאמר

מאמר ויביאה יצחק האהלה

רמח) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו: אמר ר' יוסי. מקרא זה קשה, כתוב האהלה, לאהל שרה אמו היה צריך לכתוב. מהו שכתוב האהלה, ואומר, כי חזרה שם השכינה הנקראת אהל, וע"כ כתוב האהלה, שהיא השכינה. משום כי כל זמן ששרה היתה נמצאת בעולם, לא נסתלקה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת, והיה מאיר כל ימות השבוע. ואחרי שמתה, כבה הנר, וכיון שבאה רבקה חזרה שם השכינה, והנר חזר ונדלק. שרה אמו, פירושו, שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רמט) רבי יהודה אכר וכו': ר"א שרה אמו. פירושו, כי כמו שצורתו של יצחק

(דפו"י דף קל"ג ע"א)

הסולם

ויביאה יצחק האהלה

היתה כצורתו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק, אמר שזה אברהם. וידעו בודאי שאברהם הוליד את יצחק, כן רבקה היתה צורתה ממש כמו צורתה של שרה, ומשום זה כתוב, שרה אמו, כי אמרו ששרה, היא אמה של רבקה בודאי. באופן, שיצחק ורבקה, היו צורתם כמו אברהם ושרה. והיה ניכר, שאברהם הוליד את יצחק ושרה את רבקה.

רנ) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, לגמרי כן הוא הפירוש. אבל בוא וראה, כי סוד הוא, כי אף על פי ששרה מטה, צורתה לא נסתלקה מן הבית, אבל לא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה, כיון שבאה רבקה נראתה צורת שרה, שכתוב ויביאה יצחק האהלה וגו', מיד נראה שם שרה אמו.

ולא

רנא) רבי שמעון אמר, מאי שנא דכתיב ביה ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה. כיון דאמר ותהי לו לאשה, לא ידענא ה' דהוא רחים ב' לה, דהא כל בני עלמא רחמי לנשייהו. מאי שנא ביצחק, דכתיב ביה ויאהבה. רנב) אלא ודאי אתערותא דרחימו דדכורא : לגבי ד' אתתא, ה' לאו איהו אלא ו' שמאלא, דכתיב * שמאלו תחת ל' לראשי. וחשך ולילה כחד אינון, ושמאלא אתער רחימו תדיר, לגבי נוקבא, ואחיד בה, ועל דא אף על גב דאברהם ה' רחים לה לשרה, לא כתיב ביה ויאהבה, אלא ביצחק. ואי תימא ויאהב יעקב את רחל, סטרא דיצחק, דהוה ביה, ה' קעביד ליה.

רנג) תא חזי, אברהם כד חמא י' לשרה, י"ה הוה מחבק לה, ולא יתיר, אבל יצחק דאיהו בעלה, אחיד בה, י"ב ושו"י ב' דרועיה תחות י"ד רישה, דכתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. לבתר אתא יעקב, ושמש ערסא, ואוליד תריסר שבטין, כלא כדקא יאות.

רנד) ותא חזי, אבהן כללהו ברזא חדא * אזלו, וכלהו שמשו בארבע

מסורת הזהר

א) שמאלו תחת לראשי: לעיל ב"ב ק"מ ציון א'.

חלוסי גרסאות ה' נ"א דחא. ז' נ"א ליה. נ' נ"א לגביה. ד' נ"א איתתא. ה' נ"א לא. ו' נ"א לשמאלא. ז' נ"א מוסיף לראשי וימינו תחבקני. ח' נ"א מוסיף הוה רחים. ט' נ"א קא עביר. י' נ"א לרבקה. י"א נ"א ליג הוה. י"ב נ"א ושריא. י"ג נ"א דרועי. י"ד נ"א רישא.

מאמר הסולם ויביאה יצחק האהלה

רנג) ת"ח. אברהם וכו': בוא וראה. אברהם שה"ס קו ימין דז"א, כשראה את שרה. שה"ס הנוקבא דז"א, היה מחבק אותה ולא יותר שהס"ה וימינו תחבקני, אבל יצחק שהוא קו שמאל דז"א, שהוא בעלה, כנ"ל בדבור הסמוך, אחז בה ושם זרועו תחת ראשה, שכתוב, שמאלו תחת לראשי וגו'. ואחר כך, בא יעקב, שהוא קו אמצעי דז"א, ושמש מטתו והוליד י"ב שבטים. הכל כראוי להיות. פירושו: ר"ש מפרש. שאברהם יצחק ויעקב רומזים לז"א, דהיינו לב' קוין שלו. וכן שרה רבקה לאה ורחל רומזות להנוקבא דז"א, דהיינו לד' בחינות חו"ב תו"מ שבה. ולפיכך אומר אשר ז"א מסוד קו ימין שלו הוא מחבק להנוקבא בסוד וימינו תחבקני שה"ס השפעת החסדים. ומסוד קו שמאל שלו, ממשיך לה גג"ר, בסוד שמאלו תחת לראשי, כלומר שהנוקבא אומרת שמשמאלו של ז"א נמשך לה בחינת הראש, שהם הג"ר, ומשום זה נחשב לה השמאל דז"א לעיקר המשפיע שלה, וע"כ אומר, יצחק דאיהו בעלה, משום שממנו מקבלת הג"ר. ועם כל זה, אין הולדה אלא מבחינת קו אמצעי בלבדו, שה"ס יעקב, וע"כ אמר, לבחר אתא יעקב וכו', ורק ממנו הולדת נשמות השבטים.

רנד) ות"ח אבהן כללהו וכו': בוא וראה, האבות הם כולם בסוד אחד הולכים

ולא היה רואה אותה רק יצחק בלבדו בעת שנכנס שמה. ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו, כי אמו נראית ומודמנת לו בבית. ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו. כי לא מתה כלל בעד יצחק.

רנא) ר' שמעון אמר מאי שנא וכו': רש"א, מהו השינוי, שכחוב בו ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה, כיון שאמר ותהי לו לאשה, איני יודע שאהב אותה, הרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם, מהו השינוי, שדוקא ביצחק כתוב בו ויאהבה.

רנב) אלא ודאי אתערותא וכו': ומשיב, אלא ודאי, התעררות האהבה של הזכר אל הנוקבא, אינה אלא מקו השמאל, שכתוב, שמאלו תחת לראשי. וחשך, שהוא קו השמאל ולילה, שהיא הנוקבא כאחד הם, כי השמאל מעורר תמיד האהבה אל הנוקבא ואחוז בה, ועל כן אצ"ס שאברהם אהב את שרה, לא כתוב בו ויאהבה, אלא ביצחק בלבד, להיותו קו השמאל דז"א, ואם תאמר, הרי כתוב ויאהב יעקב את רחל, אע"פ אינו קו שמאל, הוא משום שצד יצחק שהיה כלול בו עשה את זה. פירושו, כי יעקב הוא קו אמצעי דז"א, הכולל בתוכו ב' הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, ומשום התכללותו של יצחק שהיה בו, יתכן לומר עליו ויאהב, כמו ביצחק.

(רש"י דף קל"ג ע"א *.) דף קל"ג ע"ב

נשין, כל חד מנייהו. אברהם בארבע: שרה, והגר, ותרי א פלגשים. דכתיב
 * ולבני הפלגשים ב אשר לאברהם, פלגשים תרי, הא ארבע.
 רנה) יצחק ברזא דארבע, ג דסטירו ז דרבקה, דכתיב ויקח את רבקה
 חד, ותהי לו לאשה תרי, ויאהבה תלת, וינחם יצחק אחרי אמו הא ארבע.
 לקבל דא, הוּו ליעקב, ארבע נשין. וכלא ברזא חדא.
 רנו) רבי חייא אמר, ו אברהם ויצחק, שמשו כל חד, באתתא חדא, ברזא
 דקודשא. אברהם בשרה, יצחק ברבקה, ולקבל תרווייהו, הוי ארבע נשין ליעקב,
 בתרין חולקין. רבי שמעון אמר סליקו מלין ו לאתרייהו. דהא כלא ברזא קדישא
 ז אתעבד, וכלא ברזא חדא.
 רנו) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. קטורה דא היא הגר.
 דהא תנינן, בתר ח דאתפרשא הגר ט מניה דאברהם, וטעת בתר י גלולי
 יא דאבוה, לבתר, יב אתקשרא בעובדין יג דכשרן, ובגין כך, אשתני יד שמה,
 ואקרי קטורה, בעובדין דכשרן, ושדר אברהם, טו ונסבה ליה לאנתו. טז מכאן
 דשנוי ח שמה מכפר חובין, ועל דא אשתני שמה.

מסורת הזהר

(א) ולבני הפלגשים: (שם) ח"א ק: רכג. (ב) ויוסף אברהם: לעיל דף ג' ציון ה.

חלופי גרסאות א נ"א מוסיף פלגשים פלגשים רכתיב ולבני, ב נ"א ל"ג אשר לאברהם. ג נ"א בסתירי. ד נ"א
 ברבקה. ה נ"א ואברהם. ו נ"א לאתריה. ז נ"א לאתריה. ח נ"א מוסיף וכלא אתעבד. ט נ"א דאתפרשה.
 ט נ"א מיניה. י נ"א גלולי. יא נ"א אבוה. יב נ"א אתקשרת ונ"א מוסיף אתקשרת ואתקשרת (ואתקשרת) (אה"ל).
 יג נ"א דקשרן. יד נ"א מוסיף שמה מכאן אולימא: דשנוי שם מכפר חובין ועיד אשתני שמה. טו נ"א ונסבה. טז נ"א
 ל"ג מן מכאן עד ויוסף. יז נ"א שם.

ויביאה יצחק האהלה

הסולם

מאמר

ד' נשים ליעקב, בשני החלקים, שהם קודש
 וחול, שלא ורחל היו בחלק הקדושה, ובלהה
 וזלפה היו בסוד חלק חול שהחזיר אל הקדושה.
 ר"ש אמר וכו': רש"א, הדברים עלו למקום
 לקדושה, דהיינו דלא כרבי חייא, אלא אפילו הגר
 והפלגשים והשפחות כולן הן בסוד הקדושה, כמו שאמר
 ר"ש לעיל, שכל הי"ב נשים הן רק י"ב בחינות של
 הנוקבא. כי הכל נעשה בסוד הקדושה והכל
 הוא בסוד אחד, דהיינו שכולן נכללות בסוד
 הנוקבא דו"א בלבדה, כנ"ל בדבור הסמוך.

מאמר ויוסף אברהם ויקח אשה

רנו) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה:
 קטורה זו היא הגר. כי למדנו, אחר
 שנפרדה הגר מן אברהם, וזנה אחר גילוליו של
 אביה, אחר כך חזרה בתשובה, ונתקשרה
 במעשים טובים, ומשום זה נשתנה שמה ונקראה
 קטורה, שרומז שנעשית קטורה במעשים
 טובים. כי קטורה פירושו קטורה, ואז שלח אברהם
 ולקחה לאשה. מכאן נשמע ששינוי השם מכפר
 על עכרות, כי על כן נשתנה שמה לקטורה,
 כדי לכפר על עונותיה.

ויוסף

הולכים, דהיינו רק סוד ז"א בלבדו כנ"ל בסמוך,
 וע"כ כולם שמשו בארבע נשים שכל אחד מהם,
 היה לו ארבע נשים, שהם שרה רבקה לאה ורחל. כי
 גם הן סוד אחד, שהוא ח"ב ח"מ של הנוקבא דו"א.
 כנ"ל בסמוך. אברהם בארבע נשים, שהם שרה
 והגר ובי' פלגשים, שכתוב ולבני הפלגשים אשר
 לאברהם, וכתוב פלגשים, שפירושו שתיים, ועם
 שרה והגר הרי הן ארבע.

רנה) יצחק ברזא דארבע וכו': יצחק היה
 בסוד ארבע נשים מצד רבקה,
 כלומר שהיו כלולות ברבקה, שכתוב, ויקח את
 רבקה היא אחת, ותהי לו לאשה, הרי שתיים.
 ויאהבה הרי שלש. וינחם יצחק אחר אמו,
 הרי ארבע. כנגד זה היה ליעקב ד' נשים, וכולם,
 דהיינו כל הי"ב נשים, הם בסוד אחד, דהיינו
 הנוקבא דו"א בלבדה, שיש בה אלו י"ב
 בחינות.

רנו) ר' חייא אמר וכו': רח"א, אברהם ויצחק,
 שמשו כל אחד מהם באשה אחת בסוד
 הקדושה, כי הגר והפלגשים לא היו מקדושה,
 אברהם בשרה, יצחק ברבקה. וכנגד שניהם, היו
 (דפו"י דף קל"ג ע"ב)

רנח) ויוסף אברהם, מאי ויוסף, אי תימא דעל שרה איהו ^א דאוסוף, לאו הכי. אלא ביומא דשרה, אזדווג בהדה זמנא חדא, ולכתר תריך לה, על עסקי דישמעאל, ולכתר ויוסף כמלקדמין, זמנא אחרא, על מה דנסיב לה בקדמיתא. וכפום דשני עובדהא, הכי נמי שני שמה.

רנט) תא חזי, דאמר רבי אלעזר, ^א ויביאה יצחק האהלה שרה אמו. י דאתגליא דיוקנא דשרה, ויצחק אתנחם, ^ב אחרי ^ד דאתגליא אמו, ודיוקנהא הוה חמי כל יומא. ואברהם אע"ג ^ה דאינסיב, ^ו לא ^ז עאל בההוא ביתא, ולא אעיל לה להאי אתתא תמן, בגין דשפחה לא תירש גבירתה. ובאהל דשרה, לא אתחזי אתתא ^ח אחרא, אלא רבקה.

רו) ואברהם אף על גב דהוה ידע דדיוקנא דשרה אתגלייא תמן, שבקיה ליצחק ההוא אהל, למחמי דיוקנא דאמיה כל יומא. יצחק, ולא אברהם, הדא הוא דכתיב ^י ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו דייקא, דא ההוא דיוקנא דשרא בההוא משכנא.

רסא) דבר אחר, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, רזא דמהימנותא עלאה, לאתדבוקא, ^ב יצחק בדרגא דחולקיה כדקא יאות. תא חזי, הכא אתכליל יאשא יא במיא ודאי, אשא נטייל יב מיא, משמע ויתן אברהם את כל אשר לו יב ליצחק, דא יב מיא ^{כו} דאתכליל ^{כז} באשא. יב ובקדמיתא, יב אתכליל

דרך אמת

(ג) יצחק קן חי נמקונים.

מסורת הזהר

(א) ויביאה יצחק: לעיל ב"ב דף קמ"ד ציון א'.

(ב) ויתן אברהם: (שם) ק: רכג.

חלוסי גרסאות ^א גי'א מוסיף דאוסוף על שרה, ^ב גי'א דאתגלייא, ^ג גי'א בתר, ^ד גי'א דאתגלייא, ^ה גי'א דנסיב, ^ו גי'א לאו, ^ז גי'א ל"ג עאל, ^ח גי'א אחרית, ^ט גי'א מוסיף יצחק ברחמים, ^י גי'א מיא באשא, ^{יא} גי'א במי'א, ^{יב} גי'א מי'א, ^{יג} גי'א ל"ג ליצחק, ^{יד} גי'א מי'א, ^{טו} גי'א דאתכליל, ^{טז} גי'א ל"ג באשא ובקדמיתא אתכליל, ^{יז} גי'א דבקדמיתא, ^{יח} גי'א כחדא אתכליל.

מאמר

הסולם

ויוסף אברהם ויקח אשה

רנח) ויוסף אברהם: ושואל מהו ויוסף. אם תאמר, שהוסיף אשה על שרה, אינו כן. אלא בימיה של שרה, נזדווג עם הגר פעם אחת, ואחר כך גרש אותה מחמת מעשיו של ישמעאל, שצחק על יצחק, ואחר כך נאמר ויוסף, שפירושו, ויוסף לקחה כבתחילה, כי לקחה פעם שנית על מה שלקחה מתחילה, וכפי מה ששינתה מעשיה כן נשתנה שמה. ונקראת עתה קטורה.

רנט) תא. חזי דאמר ר"א וכו': בוא וראה, שאמר ר' אלעזר, בהכתוב, ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, שנחלתה צורתה של שרה עם רבקה, ויצחק התנחם אחרי שנחלתה אמו, והיה רואה צורתה בכל יום. ואברהם, אע"פ שנשא אשה, לא נכנס בבית ההוא של שרה, ולא הכניס אשה היא שם, משום, ששפחה לא תירש גבירתה, ובאהל של שרה לא נראה אשה אחרת אלא רבקה בלבדה.

(רש"י דף קלי"ג ע"ב)

רסא) ד"א ויתן וכו': פירוש אחר בהכתוב, ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, היינו שנתן לו סוד אמונה העליונה, שהיא בינה, כדי שיצחק יתדבק במדרגות חלקו כראוי. כי לולא נתן לו סוד הבינה, לא היה יכול להתדבק בקו שמאל. (כמ"ש לעיל לך דף קמ"ד ד"ה פנימיות ע"ש)

ת"ח הכא וכו': בוא וראה, כאן נכלל אש, שהיא שמאל במים שהם ימין ודאי שהאש

לקח

כחדא אשא ^ב במיא. אימתי, בשעתא דעקד ליה ליצחק, למעבד ^ג ביה דינא, כדין אתכליל אשא ^ג במיא. והשתא אתכלילו ^ד מיא באשא, ^ה למהוי כלא רזא דמהימנותא עלאה.

רסב) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות. מאי ^ו מתנות. אלין סטרי דרגין תתאין, דאינון שמהן דסטרי רוח מסאבא, בגין לאשלמא דרגין, ^ז ואסתלק יצחק על כלא, במהימנותא עלאה כדקא חזי.

רסג) בני הפלגשים ^ח אלין הוו בני קטורה, פלגש בקדמיתא, ופלגש השתא. ר' חייא אמר, פלגשים ממש. וישלחם מעל יצחק בנו, דלא לשלטאה לגביה דיצחק. בעודנו חי, בעוד דהוה אברהם חי וקיים בעלמא, דלא יקטרגון ליה לבתר, ובגין ^ט דיתתקן יצחק בסטר דינא קשיא עלאה, לאתתקפא על כלהו, וכלהו ^י אתתפיין קמיה. קדמה אל ארץ קדם, בגין דתמן ^{יא} אינון סטרי חרשי ^{יב} מסאבי.

רסד) תא חזי, כתיב ^א ותרב חכמת שלמה שלמה מחכמת כל בני קדם. אלין אינון דהוו מבני ^ב בני ^ג פלגשים דאברהם, והא אוקימנא, דהא באינון הררי

מסורת הוהר

א) ותרב חכמת שלמה: (מלכים א' ה') ח"א קנ. רכג: רלה. רמח: ח"ב פה. ח"ג עד: קס. רצו. ת"ז ח"ט לט. חס"ד צה: תק"ח קי"ב סא שכט.

חלוסי גרסאות א נ"א במי. ב נ"א ליג ביה. ג נ"א במי. ד נ"א מי. ה נ"א למיהו. ו נ"א מתנ. ז נ"א מוסיף חסר וי וכל חסר מסטרא אחורא (הרמ"ק). ז נ"א ויסתק. ח נ"א אילין. ט נ"א דאתתקן. י נ"א דאתתקן (אה"ל). יא נ"א קשיא. יב נ"א דאתתפיין. יג נ"א מוסיף איהו אינון. יד נ"א מסאב. יז נ"א מוסיף אינון בני. טו נ"א הפלגשים.

מאמר הסולם ולבני הפלגשים - מתנות

של מיני רוח הטומאה, ונתנם להם כדי להשלים המדרגות, כלומר שיטהרו אותם וישלימו את המדרגות של הקדושה. ויצחק, נתעלה על כולם באמונה העליונה כראוי. שהיא בינה, כנ"ל בדבור הסמוך.

רסג) בני הפלגשים: אלו הם בני קטורה, ונקראת פלגשים, על שם, שהיתה פלגש מקודם לכן מטרים שגרשה, ופלגש עתה שחר ולקחה. רבי חייא אמר פלגשים ממש, ואינו סובב על קטורה. וישלחם מעל יצחק בנו, כדי שלא ישלטו אצל יצחק. בעודנו חי, היינו בעוד שהיה אברהם חי וקיים בעולם, בכדי שלא יריבו עמו אחר כך. ובכדי שיצחק יתתקן בצד דין הקשה העליון, להתגבר על כולם. וכולם נכנעו לפניו. קדמה אל ארץ קדם, כי שם הם מיני כשפים של הטומאה.

רסד) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כחוב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, אלו הם, שהיו מבני הפלגשים של אברהם, ואמרו, כי באלו הררי קדם, נמצאים אותם המלמדים כשוף לבני אדם, ומאותה ארץ קדם, יצאו

לקח את המים, שהשמאל כלל בתוכו את הימין, זה משמע, מהכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, זהו מים שנכלל באש, שאברהם שהים מים נתן כל בחינתו ליצחק שהים אש. ובתחילה נכללו יחד אש במים, אימתי היה זה, היינו בשעה שאברהם עקד את יצחק לעשות בו דין דהיינו להעלהו לעולה, או נכללה אש במים, ועתה נכללו מים באש. כדי שיהיה הכל בסוד אמונה העליונה שהיא בינה. כי ב' קוין ימין ושמאל שבבינה נכללו זה בזה, ואז השיגו שלימותם, ולפיכך גם אברהם ויצחק הנמשכים מב' הקוין הם שבבינה (כנ"ל בפ' לך דף קמ"ז ד"ה פנימיות) צריכים גם כן להכלל זה מזה, ע"כ תחלה נכלל שפאל בימין, שזה היה בשעת העקדה, ועתה, נתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, שבוה נכלל הימין בתוך השמאל. מהימנותא פירושו מלכות. מהימנותא עראה פירושו בינה.

מאמר ולבני הפלגשים - מתנות

רסב) ולבני הפלגשים וגו': ושואל מהו מתנות, ואומר, אלו הן מיני מדרגות תחתונות של הקדושה בלתי מתוקנות, שהן שמות (דטרי דף קל"ג ע"ב)

קדם, אינן דאולפין חרשין לבני נשא, ומההיא ארץ קדם. נפקו: לבן, ובעור, ובלעם ה' בנו, וכלהו חרשי, והא אוקמוה.

רסה) רבי חזקיה פתח ואמר, * מי נתן למשיסה יעקב * וישראל לבוזזים הלא ה' וגו'. תא חזי, מזמנא דאתחרב בי מקדשא, ברכאן לא שריין בעלמא, ואתמנעו, כביכול, אתמנעו מעילא ד ותתא, וכל אינון שאר דרגין, תתאין מתתקפי ואזלי ושלטי עלייהו דישראל, בגין דאינון גרמו בחובייהו.

רסו) האי קרא לא אתיישבן ו מליה, דכתיב מי נתן למשיסה יעקב כיון דאמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל, מהו חטאנו לו, חטאו לו מבעי ליה, ואי אמר חטאנו לו, * מאי ולא אבו, ולא אבינו מבעי ליה.

רסז) אלא. בשעתא דאתחרב מקדשא, ואתוקד היכלא, ועמא אתגלי, בעיא שכינתא * לאתעקרא מדוכתה, ו למיהך עמהון בגלותא, אמרה איהך בקדמיתא * למחמי ביתאי * והיכלאי, ואפקוד על * דוכתי דכהני וליואי, דהו פלחין * בביתאי.

רסח) אמר רבי אלעזר, טו בההיא שעתא, אסתכלת כנסת ישראל לעילא, וחמאת דבעלה אסתלק טו מנה לעילא * לעילא, נחתת לתתא, עאלת בביתא, ואסתכלת בכל אינון דוכתי, ואשתמע קרא, לעילא לעילא, ואשתמע קלא

מסורת הוהר

(א) מי נתן למשיסה: (ישעיה מ"ב) ח"א קלר.

חלופי גרסאות א' נ"א ליג בנו. ונ"א בנו. ב' נ"א כלו וליג בנו. ג' נ"א מעילא. ד' נ"א ומתא. ה' נ"א ליג וכל. ו' נ"א מלי. ז' נ"א ליג וישראל. ח' נ"א ולא אבינו מבעי ליה. מאי ולא אבו כיון דאמר חטאנו לו. ט' נ"א לאתעקרא (אה"ל). י' נ"א ולמהך. יא' נ"א למיהמי. יב' נ"א והיכלי. יג' נ"א מוסף דוכתי דהוימי שריא ביה ואפקוד על דוכתי דכהני (אה"ל). יד' נ"א בביתא. ונ"א מוסף בביתאי בקדמיתא. טו' נ"א בהווא. טז' נ"א מינה. יז' נ"א ליג לעילא.

מאמר

הסולם

מי נתן למשיסה יעקב

יצאו לבן ובעור ובלעם בנו וכל המכשפים. וכבר בארוה.

מאמר מי נתן למשיסה יעקב

רסה) ר' חזקיה פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזזים וגו' בוא וראה מזמן שחרב בית המקדש, אין ברכות שורות בעולם ונעצרו, כביכול שנמנעו מלמעה מעולמות העליונים, ומלמטה מהתחתונים, וכל אלו מדרגות התחתונות מתגברות והולכות, ושולטות על ישראל, משום שישראל גרמו את זה בעונותיהם. וענין חסרון הברכות בעולמות העליונים, הוא משום שהתחתונים אינם ראויים לקבל מהם, וכל השפע שהם צריכים להשפיע לתחתונים נמנע מהם. כי אין להם למי להשפיע. (ועיין בזה בפתיחה לחכמת הקבלה דף ל"ד אות קס"א וקס"ב ובהמשך, שנתבאר שם על בוריו.)

רסז) אלא בשעתא וכו': ומשיב, אלא בשעה שנחרב בית המקדש ונשרף ההיכל, והעם הלך לגלות, רצתה השכינה להתעקר ממקומה וללכת לגלות עמהם. אמרה השכינה, אלך תהלה לראות ביחי והיכלי, ואפקוד את המקומות של הכהנים והלויים, שהיו עובדים בביתי.

רסח) אמר ר' אלעזר וכו': באותה שעה נסתכלת כנסת ישראל, היא השכינה למעלה, וראתה שבעלה ז"א, נסתלק ממנה, ועלה למעלה למעלה, ירדה למטה ונכנסה בבית

מיושבים. כי כחוב, מי נתן למשיסה

(דפוסי דף קליג ע"ב * דף קלי"ד ע"א)

המקדש

לחתא, הדא הוא דכתיב * קול ברמה נשמע נהי בכי ב' תמרורים רחל מבכה על בניה וגוי, ואוקמוה.

רסט) כיון דעאלת בגלותא, אסתכלת בעמא, וחמאת דדחקי לון, ורמסי לון בגלותא. בין רגלייהו ב' דשאר עמין, כדין אמרת מי נתן למשיסה יעקב וגוי. ב' ואינון אמרין, הלא ה' זו חטאנו לו. והיא ד' אמרת ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו.

רע) ובשעתא דזמין קודשא בריך הוא, למפקד על עמיה, ס' כנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא, ו' תהך לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ו' ויימא לה ס' קודשא בריך הוא, קומי מעפרא. היא תבת ואמרה, לאן אתר איהך, ביתאי חרב, ס' היכלי י' אתוקד י' בנורא. עד דקודשא בריך הוא, יבני י' בי מקדשא בקדמיתא, ויתקין היכלא, ויבני קרתא י' דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדא הוא דכתיב, (ב) בונה ירושלים ה' וגוי. בונה ירושלים בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה ב' התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגוי. טו ויתכניש טו גלותהון דישראל. הדא הוא דכתיב בונה ירושלים ו' ה' בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם, דא תחיית המתים. וכתיב י' ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגוי. בילא"ו.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) קול ברמה נשמע: (ירמיה ל"א) ח"א רג. רי. רטו. רכח: ח"ב ה. יב: כט: ח"ג כ: קפו. ז"ח אחרי ציון ו. ג) התנערי מעפר: (ישעיה נ"ב) ח"ב ז. (יחזקאל ל"ו) ח"א עו. רטו. רלא: ז"ח ט"ו ו"ט סמ"ח. חלופי גרסאות א' נ"א תמרורים וגוי. ב' נ"א שאר. ג' נ"א אפרית. ד' נ"א וכנסת. ו' נ"א תיהך. ונ"א מוסיף אמר לה קביה תהך. ז' נ"א ליג ויימא לה קביה. ח' נ"א ליג קביה. ט' נ"א היכלא. י' נ"א תוקד. ונ"א מתוקד (אה"ל). יא' נ"א ליג בנורא. יב' נ"א בית. יג' נ"א ליג דירושלים. ד' נ"א ליג וגוי. ונ"א ליג וגוי בונה ירושלים. טו נ"א יתכניש. ונ"א ויתכניש. ז' נ"א ליג מן ויתכניש עד וכדין. טז נ"א גלותון. יז' נ"א ליג ה'.

מי נתן למשיסה יעקב

הסולם

מאמר

תשוב תחילה מהגלות. ותלך לבית המקדש. מטעם שביית המקדש תבנה תחילה לקבוץ גליות, שם השראת השכינה, וע"כ גם השכינה מקדמת לצאת מהגלות. ויאמר לה הקב"ה, קימי מעפר. והשכינה משיבה ואמרה, לאיזה מקום אלך, הרי בתי חרב. היכלי נשרף באש. עד שהקב"ה. יבנה בית המקדש מתחילה, ויתקן ההיכל, ויבנה עיר ירושלים, ואחר זה יקים את השכינה מעפר, וז"ש, בונה ירושלים ה' וגוי, מתחילה בונה ירושלים, ואחר כך נדחי ישראל יכנס, ויאמר לה התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגוי, ואח"כ יקבץ גליות ישראל, וז"ש מתחילה, בונה ירושלים ה' ואח"כ, נדחי ישראל יכנס, ואז הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם, שזהו תחיית המתים. וכתוב, ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגוי. בילא"ו.

המקדש, והסתכלה בכל המקומות, ובכתה ונשמע הקול למעלה למעלה בשמים, ונשמע הקול למטה בארץ. וזהו שכתוב, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגוי ובארוהו. רסט) כיון דעאלת בגלותא וכו': כיון שבאה בגלות, הסתכלה בעם, וראתה, איך שדוחקים אותם ורומסים אותם בין רגליהם של שאר העמים, בגלות, או אמרה, מי נתן למשיסה יעקב וגוי. וישראל אמרו, הלא ה' זו חטאנו לו, ומיושב בזה מ"ש כמדבר בעדו, והשכינה אמרה ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורהו, ומיושב בזה, מה ששוב אומר הכתוב בלשון נסתר, רע) ובשעתא דזמין קביה וכו': ולשעה שעתיד הקב"ה לפקוד את עמו, להוציאם מגלות, כנסת ישראל, היא השכינה (דפו"י דף קל"ד ע"א)